

Сәулет, қала құрылысы және құрылыс
саласындағы мемлекеттік нормативтер
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ

Государственные нормативы
в области архитектуры, градостроительства и строительства
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ҚОҒАМДЫҚ ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАР

ОБЩЕСТВЕННЫЕ ЗДАНИЯ И СООРУЖЕНИЯ

ҚР ЕЖ 3.02-107-2014*
СП РК 3.02-107-2014*

Ресми басылым
Издание официальное

Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі
Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері
комитеті

Комитет по делам строительства и жилищно-коммунального
хозяйства Министерства промышленности и строительства
Республики Казахстан

Астана 2026

АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «ИННОБИЛД» ЖШС
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы «29» желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен

ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ТОО «ИННОБИЛД»
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан от «29» декабря 2014 года № 156-НҚ

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі Уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің техникалық және лингвистикалық тексеру жүргізу тапсырмасына (2016 жылғы 7 қарашадағы № 38-02-5-1542 хаты) сәйкес құжат мәтіні өзгертілді

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2018 жылғы 1 тамыздағы №171-НҚ, 2018 жылғы 7 тамыздағы №175-НҚ, Қазақстан Республикасы Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2019 жылғы 27 қарашадағы №194-НҚ, 2020 жылғы 10 қаңтардағы №7-НҚ және 2022 жылғы 30 қарашадағы №215-НҚА, Қазақстан Республикасы Өнеркәсіп және құрылыс министрлігі Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2023 жылғы 24 қазандағы №156-НҚ, 2025 жылғы 29 мамырдағы №81-НҚ, 2026 жылғы 26 мамырдағы №57-НҚ бұйрықтарына сәйкес өзгертулер мен толықтырулар енгізілді.

ҚР ӨҚМ Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2024 жылғы 12 қыркүйектегі № 21-05-21/2206-И хатына сәйкес 4.2.1.27, 4.2.1.33, 4.2.1.35, 4.2.2.32, 4.3.3.10, 4.3.5.10, 4.4.1.41 тармақтарға және 8, 22, 26, 27, К.1 кестелерге (мемлекеттік тілде) және 26 кестесіне (ресми тілде) редакциялық түзетулер енгізілді.

ҚР ӨҚМ Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2024 жылғы 20 қарашадағы № 21-05-21/2846-И хатына сәйкес 4.2.2.15, 4.5.1, 4.5.4 тармақтарға редакциялық түзетулер енгізілді.

ҚР ӨҚМ Құрылыс және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері комитетінің 2026 жылғы 26 мамырдағы №57-НҚ бұйрығына сәйкес бүкіл мәтін бойынша «мүгедек», «көру қабілеті нашар мүгедек», «көру қабілеті нашар адамдар», «зағип», «саңырау» деген сөздер мен сөз тіркестері «мүгедектігі бар адам», «кресло» сөзі «кресло-арба» деген сөз тіркесімен ауыстырылды

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения Уполномоченного

государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан

Текст документа откорректирован в соответствии с поручением Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства национальной экономики Республики Казахстан (письмо № 38-02-5-1542 от 7 ноября 2016 года) по технической и лингвистической проверке

Внесены изменения и дополнения в соответствии с приказами Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства по инвестициям и развитию Республики Казахстан от 1 августа 2018 года №171-НҚ и 7 августа 2018 года №175-НҚ, Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан от 27 ноября 2019 года №194-НҚ, от 10 января 2020 года №7-НҚ и от 30 ноября 2022 года №215-НҚА, Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства Министерства промышленности и строительства Республики Казахстан от 24 октября 2023 года №156-НҚ, от 29 мая 2025 года №81-НҚ, от 26 мая 2026 года №57-НҚ, от 27 июля 2026 года №80-НҚ.

В пункты 4.2.1.27, 4.2.1.33, 4.2.1.35, 4.2.2.32, 4.3.3.10, 4.3.5.10, 4.4.1.41 и таблицы 8, 22, 26, 27, К.1 (на государственном языке) и в таблицу 26 (на официальном языке) внесены редакционные правки в соответствии с письмом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства МПС РК от 12.09.2024 года № 21-05-21/2206-И.

В пункты 4.2.2.15, 4.5.1, 4.5.4 внесены редакционные правки в соответствии с письмом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства МПС РК от 20.11.2024 года № 21-05-21/2846-И.

В соответствии с приказом Комитета по делам строительства и жилищно-коммунального хозяйства МПС РК от 26 мая 2026 года №57-НҚ по всему тексту слова «инвалид», «люди с недостатками зрения», «слепой», «глухой» заменены на словосочетание «лицо с инвалидностью», слово «кресло» заменено на «кресло-коляска»

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	VI
1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР	2
4 ҚОЛАЙЛЫ ШЕШІМДЕР	2
4.1 Жалпы талаптар	2
4.2 Өрт қауіпсіздігі	4
4.2.1 Өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша жалпы ережелер	4
4.2.2 Эвакуациялау жолдары	17
4.3 Көлемдік-жоспарлық шешім	27
4.3.1 Аумақ және жер телімі	27
4.3.2 Қоғамдық ғимараттардың негізгі үй-жайлары	28
4.3.3 Коммуникациялық кеңістік	36
4.3.4 Қоқыстарды шығару және шаңдарды тазалау	38
4.3.5 Жарықтандыру	38
4.4 Инженерлік желілер	39
4.4.1 Жылыту, желдету және ауа баптау	39
4.4.2 Сумен қамту және кәріз жүйесі	52
4.4.3 Электрмен және газбен қамту	53
4.5 Мүмкіндігі шектеулі келушілер үшін қолжетімділік	53
4.6 Қауіпсіздікті қамтамасыз ету	55
4.7 Конструктивтік шешімдер	56
4.8 Қоршаған ортаны қорғау	57
5 ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУДЫ АЗАЙТУ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ	59
5.1 Энергия тұтынуды азайту	59
5.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану	60
А қосымшасы (ақпараттық) Қоғамдық мақсаттағы ғимарат пен үй-жайдың негізгі функционалдық-типологиялық топтар тізімі	62
Б қосымшасы (міндетті) Құрылыс алаңын, құрылыс көлемін, жалпы, пайдалы және ептік ауданын және ғимарат қабаттылығын есептеу ережесі	65
В қосымшасы (ақпараттық) Қоғамдық ғимараттар қызметінің үдерісі бойынша жер астына және цокольдық қабаттарға орналастыру жол берілетін үй-жайлар тізімі	67
Г қосымшасы (міндетті) Өртке қарсы бүркеме мен сахна үстіндегі жабынның түтін люк құрылғысына қойылатын талаптар	70
Д қосымшасы (ақпараттық) Көрермендер залы және кино көрсететін киноэкран параметрлеріне қойылатын талаптар	71
Е қосымшасы (міндетті) Мәдени-ойын-сауық мекемесі ғимаратының, кітапхананың, мұрағаттар мен спорт құрылыстарының ішкі өртке қарсы су құбырына қойылатын талаптар	73

Ж қосымшасы (міндетті) Саунаның булау үй-жайындағы құрғақ құбырлар құрылғысына қойылатын талаптар	77
К қосымшасы (ақпараттық) Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері	84
Л қосымшасы (ақпараттық) Инсоляция ұзақтығын есептеу.....	91
М қосымшасы (ақпараттық) Үдемелі құлаудан қорғау шаралар	95
Н қосымшасы (ақпараттық) Қоршаған ортаға кері әсерін тигізетін құрылыс жұмыстарының түрлері.....	97
П қосымшасы (ақпараттық) Құрылыс материалдарының қалдықтарын қолдану нұсқаларының экологиялық бағасы.....	99

КІРІСПЕ

Осы құжат Қазақстан Республикасы құрылыс саласының нормативтік базасын реформалау шегінде әзірленді.

Осы ережелер жинағы «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігі туралы» техникалық регламентінің дәлелдемелік базасына кіретін нормативтік құжаттардың бірі болып табылады және құрылыс саласындағы халықаралық ынтымақтастықтағы техникалық кедергілерді жоюға бағытталған.

Осы ережелер жинағында «Қоғамдық ғимараттар мен имараттар» ҚР ҚН талаптарын орындауды қамтамасыз ететін қолайлы шешімдер келтірілген.

Осы ережелер жинағының қолайлы шешімдері «Қоғамдық ғимараттар мен имараттар» ҚР ҚН талаптарын орындаудың бірден бір әдісі болып табылмайды.

БЕЛГІ ҮШІН

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

ҚОҒАМДЫҚ ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАР

ОБЩЕСТВЕННЫЕ ЗДАНИЯ И СООРУЖЕНИЯ

Енгізілген күні – 2015-07-01

1 ҚОЛДАНЫЛУ САЛАСЫ

1.1 Осы ережелер жинағы биіктігі 50 м дейінгі қоғамдық ғимараттар мен құрылыстарды орналастыруға, ғимараттарды жобалауға, жер теліміне, аумағына, көлемдік-жоспарлық шешіміне, инженерлік жүйелеріне қолайлы шешімдерді белгілейді.

1.2 Осы мемлекеттік нормативтің талабы маусымдық және оңтайлы қоғамдық мақсаттағы ғимараттар мен құрылыстарды, сондай-ақ А қосымшасында келтірілген қоғамдық ғимараттар құрамына кірмейтін өндірістік және қоймалық мақсаттағы үй-жайларды жобалауға таратылмайды.

2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

Осы құрылыс нормаларын қолдану үшін мынадай сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

ҚР ЕЖ 2.03-101-2012 Аймақтарда және отырмалы топырақтарда орналасқан ғимараттар мен имараттар.

ҚР ЕЖ 2.04-103-2013 Ғимараттар мен имараттарды найзағайдан қорғау құрылғысы.

ҚР ЕЖ 2.04-104-2012 Табиғи және жасанды жарықтандыру.

ҚР ЕЖ 3.01-101-2013 Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және құрылысын салу.

ҚР ЕЖ 3.02-101-2012 Көп пәтерлі тұрғын ғимараттар.

ҚР ЕЖ 3.02-108-2013 Әкімшілік және тұрмыстық ғимараттар.

ҚР ЕЖ 3.02-110-2012 Мектепке дейінгі білім беру объектілері.

ҚР ЕЖ 3.02-111-2012 Жалпы білім беру мекемелері.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012 Ғимараттар мен имараттарды халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділіктің есебімен жобалау.

ҚР ЕЖ 4.01-101-2012 Ғимараттар мен имараттардың ішкі су құбыры және кәрізі.

ҚР ЕЖ 4.02-101-2012 Ауаны жылыту, желдету және баптау.

ҚР ЕЖ 4.04-106-2013 Тұрғын және қоғамдық ғимараттарды электрмен жабықтау. Жобалау ережелері.

ҚР ЕЖ 5.01-102-2013 Ғимараттар мен имараттардың іргелері.

Ескертпе - Осы мемлекеттік нормативті пайдаланған кезде «Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы нормативтік құқықтық актілер мен нормативтік техникалық құжаттар тізбесі», «ҚР Ұлттық стандарттары мен ұлттық техникалық-экономикалық ақпарат жіктеуіштерінің каталогы» және «Мемлекетаралық стандарттар каталогы» ақпараттық каталогтары бойынша жыл сайын жасалатын анықтамалық құжаттардың қолданылуын ағымдағы жылғы жағдай бойынша және ай сайын шығарылатын тиісті ақпараттық бюллетеньдерге - ағымдағы жылы жарияланған стандарттардың журналдары мен ақпараттық көрсеткіштері бойынша тексерген орынды. Егер сілтемелік құжат ауыстырылған (өзгертілген) болса, онда осы нормативті пайдаланған кезде ауыстырылған (өзгертілген) стандартты басшылыққа алған жөн, егер сілтемелік құжат ауыстырусыз жойылған болса, онда оған сілтеме берілген ереже осы сілтемені қозғамайтын бөлігінде қолданылады.

3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Осы ережелер жинағында осы нысандар ережелерінде келтірілген терминдер мен анықтамалар, сондай-ақ тиісті анықтамалары бар мынадай терминдер қолданылады:

3.1 Қоғамдық ғимараттар: Халыққа әлеуметтік қызмет көрсетуге және А қосымшасына сәйкес жеке немесе заңды тұлғаларға қызметтер көрсететін әкімшілік мекемелер мен қоғамдық ұйымдарды орналастыруға арналған ғимараттар мен құрылыстар.

3.2 Мұрағат құжаттарын сақтаудың шартты бірлігі: Мынадай көлемдегі іске сәйкес келетін шартты бірлік: 245 мм × 350 мм × 180 мм (әрқайсысында 10 іс) 1 м стеллаждарға биіктігі бастапқы сақтау құралдарының биіктігімен бірдей екі қатар сөрелер орнатылған жағдайда көлденең орналасқан мұрағат сақтау жүйесі бар мұрағат сақталатын орындардағы өлшемі 210 мм × 297 мм × 17 мм.

3.3 Кітапхана қорын сақтаудың шартты бірлігі: 1 м стеллаждарға 45 бірлік сақтау сөрелері орнатылған жағдайда стационарлы стеллаждар қорларына жүйелендіріліп қойылған көпшілік кітапханаларының кітап сақтау орындарындағы көлемі 203 мм × 260 × 18 мм кітапқа сәйкес келетін шартты бірлік.

4 ҚОЛАЙЛЫ ШЕШІМДЕР

4.1 Жалпы талаптар

4.1.1 Қоғамдық мақсаттағы ғимараттар мен үй-жайлардың негізгі функционалдық-типологиялық топтарының тізілімі А қосымшасында келтірілген.

4.1.2 Жалпы, пайдалы және есептелген ауданды, құрылыс көлемін, құрылыстар салынған ауданды және қабаттар санын есептеу ережесі Б қосымшасында келтірілген.

4.1.3 Қоғамдық ғимараттардағы көлемдік-жоспарлық шешім, ауданы, үй-жай құрамы мен олардың функционалдық өзара байланысы осы ережелер жинағының, сондай-ақ нысандардың нақты түріне осы құжат таратылатын нормативтік құжаттар талаптарымен анықталады.

4.1.4 Жекелеген үй-жайлар үшін белгіленген аудан нормаларынан кішірейту 5 % аспауы; тұрғын үйлерге кіріктірілме үй-жайлар үшін 15 % аспауы тиіс.

4.1.5 Ғимараттарды, үй-жайлар тобын немесе халыққа тікелей қызмет көрсетуге

арналған мүмкіндігі шектеулі келушілер (көрермендер, сатып алушылар, қатысушылар және т. б.) үшін қолжетімді қоғамдық мақсаттағы жекелеген үй-жайларды жобалаған кезде ҚР ЕЖ 3.06-101 талаптарын басшылыққа алу қажет.

4.1.6 Қоғамдық ғимараттар мен шипажайлардың тұрғын үй-жайларының еденнен төбеге дейінгі биіктігін кемінде 3 м етіп, ал өзге қоғамдық ғимараттардағы тұрғын үй-жайларда ҚР ЕЖ 3.02-101 сәйкес алу қажет. Сыйымдылығы кемінде 100 монша және монша-сауықтыру кешендерінің негізгі үй-жайларының биіктігін кемінде 3,3 м, сыйымдылығы 100 орын және одан артық, сондай-ақ кір жуу-химиялық өндірістік үй-жайларының биіктігін - кемінде 3,6 м етіп қабылдау керек.

4.1.7 Қосалқы мақсаттағы жекелеген үй-жайлар мен дәліздерде ғимараттардың көлемдік-жоспарлық шешімдері мен технологиялық талаптарға байланысты биіктікті тиісінше азайтуға жол беріледі. Бұл жағдайда биіктік кемінде 2,5 м болуы тиіс.

4.1.8 Жалпы сыйымдылығы 40 адамға дейінгі қоғамдық ғимараттардағы үй-жайлардың биіктігін, ауданы 250 м² дейінгі бөлшек сауда кәсіпорындарының биіктігін тұрғын ғимараттардың үй-жайларының биіктігі бойынша қабылдауға жол беріледі.

4.1.9 Төбесі еңіс үй-жайларда немесе әр тұсының биіктігі әртүрлі үй-жайларда ең аласа биіктікке қойылатын талаптарға үй-жайдың орташа биіктігі сай келу керек. Бұл ретте үй-жайдың кез келген тұсының биіктігі кемінде 2,5 м болуы керек.

4.1.10 Техникалық қабаттың биіктігі әрбір жекелеген жағдайда орналастырылатын инженерлік жабдық пен инженерлік желілерге, олардың пайдаланылу шарттарына байланысты айқындалады. Қызмет көрсететін қызметкерлер өтетін тұстардағы биіктік шығыңқы конструкциялардың астыңғы жағына дейін кемінде 1,8 м болу керек.

4.1.11 Тек қана құбырлары мен жанбайтын материалдардан жасалған құбырлар оқшаулауы бар инженерлік желілердің орналастырылуына ғана арналған техникалық қабаттың (техникалық еден асты) еденнен төбеге дейінгі биіктігі кемінде 1,6 м болуы тиіс.

4.1.12 Ғимараттардағы жарып өтететін өтпелердің енін (жарықта) кемінде 3,5 м және биіктігін кемінде 4,25 м етіп алу қажет.

Ғимараттардың баспалдақ клеткалары өтетін жарып өтететін өтпелер арасы 100 м аспайтын аралықта орналасу қажет.

4.1.13 *Ғимаратқа кіре берістегі еден белгісін пандустарды, баспалдақтарды немесе көтергіш платформаларды пайдалану қажеттілігін болдырмай, жауын-шашынның түсуінен, жаңбырдың түсуінен сақтандырған жағдайда тротуардың жапсарлас жабынының белгісі деңгейінде қабылдау қажет.

Ерекше жағдайларда (қолданыстағы ғимараттарды реконструкциялау, күрделі инженерлік-геологиялық жағдайлар және учаске бедерінің ерекшеліктері, қолайсыз климаттық жағдайлар кезінде) ғимаратқа кіреберісте еден белгісін құрылыс объектісінің жобалау құжаттамасында осындай жобалық шешімді негіздеген жағдайда 0,15 м-ден жоғары (еңіс бойынша пандус және сатылар орналастыра отырып) қолдануға жол беріледі. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 26.05.2026 ж. №57-НҚ бұйрық)**

4.1.14 Цокольдық және жертөле қабаттарға орналастыруға жол берілетін қоғамдық ғимараттар үй-жайларының тізілімі міндетті В қосымшасында, ал толықтай немесе негізінен жер асты кеңістігіне орналастырылатын қоғамдық ғимараттар үй-жайларының тізілімі жобалау тапсырмасы бойынша жасалады.

4.1.15 Инженерлік желілер жүргізілген техникалық еден астының өрт қауіпсіздігі бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес сыртқа ($0,75 \times 1,5$ м есік немесе тік баспалдақтармен жабдықталған өлшемі кемінде $0,6 \text{ м} \times 0,8 \text{ м}$ люк арқылы) шығаберістер болуы керек.

4.1.16 Азаматтық қорғаныс құрылыстарының орналасу схемасы бойынша айқындалатын жекелеген қоғамдық ғимараттардың ішінде азаматтық қорғаныс нысандарын жобалау жөніндегі қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес қос мақсатты үй-жайларды жобалау керек.

4.2 Өрт қауіпсіздігі

4.2.1 Өрт қауіпсіздігін қамтамасыз ету бойынша жалпы ережелер

4.2.1.1 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы ғимараттың отқа төзімділік және қабаттылық дәрежесіне байланысты 1-кестеде көрсетілгеннен, тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарының 2-кестеде көрсетілгеннен, бөлшек сату кәсіпорындарының 3-кестеде көрсетілгеннен аспауы тиіс.

1-кесте – Қоғамдық ғимараттардың отқа төзімділік дәрежесі мен қабаттар санына байланысты 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы

Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Ең көп қабат саны	Ғимараттағы өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы, м ²				
		Бір қабатты	2 қабатты	3-5 қабатты	6-9 қабатты	10-16 қабатты
I	16	6000	5000	5000	5000	2500
II	16	6000	4000	4000	4000	2200
III	5	3000	2000	2000	-	-
IIIa, IIIб	1*	2500	-	-	-	-
IV	2	2000	1400	-	-	-
Iva	1	800	-	-	-	-
V	2	1200	800	-	-	-

* Кинотеатрлар мен клубтар үшін – 7-кестені қараңыз; жалпы білім беру мекемелері үшін 6-кестені қараңыз.

Ескертпелер

1 Отқа төзімділік дәрежесі I және II ғимараттарда автоматты өрт сөндіру болған жағдайда, өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы екі еседен асырылмай ұлғайтыла алады.

2 Мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының, жалпы білім беретін мекемелердің, интернат ұйымдары ғимараттарының, емдеу және амбулаторлық-емханалық мекемелердің, балалар демалысына арналған лагерьлер мен клубтардың (қабырғалары ағаш, қырлы бір қабатты клуб

ғимараттарынан басқа) отқа төзімділігі V дәрежедегі ішкі ағаш қабырғалары, арақабырғалары және төбелері сылануы немесе оттан қорғайтын бояумен немесе лактармен сырлануы керек.

1-кесте – Қоғамдық ғимараттардың отқа төзімділік дәрежесі мен қабаттар санына байланысты 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы (жалғасы)

3 Ғимараттың құрылыс ауданының 15% аз аумағын алып жатқан екі қабатты бөлігімен бір қабатты ғимараттардың өртке қарсы қабырғалары арасындағы қабаттың ауданы бір қабатты ғимараттар үшін алынғандай алыну керек.

4 Вокзал ғимараттарында өртке қарсы қабырғалардың орнына 0,5 м қашықтықта орналасқан және шымылдықтың 1 м ұзындығына кемінде 1 л/с бүркі қарқындылығын қамтамасыз ететін су дренчерлік шымылдықтарды жасауға жол беріледі. Шымылдықтың жұмыс істеу уақыты кемінде 1 сағ.

Өртке қарсы қабырғалар арасындағы отқа төзімділік дәрежесі I аэровокзал ғимараттар ауданы, егер жертөлелік (цокольдық) қабаттарда қоймалар, сақтайтын орындар мен жанатын материалдары бар басқа да жайлар (багажды сақтау камерасы мен қызметкерлер гардеробынан басқа) орналаспаса, 10000 м² дейін ұлғайтылуы мүмкін.

5 Бұл жағдайда жертөле мен іргеқабаттарда орналасқан дәретханалардың бірінші қабатпен байланысуы ашық баспалдақтар арқылы, ал сақтау камералары мен киім сақтайтын орындардың арасы бөлек баспалдақтар арқылы жабық баспалдақ клеткаларында жүзеге асырыла алады. Сақтау камералары (автоматты ұяшықтармен жабдықталғандарды қоспағанда) мен киім сақтайтын орындарды жертөлениң қалған үй-жайларынан 1-ші тұрпатты арақабырғалармен бөліп, автоматты өрт сөндіру қондырғыларымен, ал командалық-диспетчерлік пункттерді өртке қарсы арақабырғалармен бөлу қажет.

6 Аэровокзал ғимараттарындағы өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы автоматты өрт сөндіру қондырғыларымен жабдықталған жағдайда жабылмайды.

7 Ғимаратқа жапсарлас қалқалардың, террасалардың, галереялардың, сондай-ақ қызметтік және басқа да ғимараттар мен құрылыстардың өртке қарсы қабырғаларымен бөлінген отқа төзімділік дәрежесін ғимараттың отқа төзімділік дәрежесіне қарағанда бір дәрежеге төмен алуға жол беріледі.

8 Спорт залдарында, жабық сырғанақтардың залдарында және бассейн ванналарының залдарында (көрермендерге арналған орны бар және жоқ), сондай-ақ бассейндердің дайындық сабақтары өтетін залдар мен жабық тирлардың оқ атылатын аймақтарында (соның ішінде трибуналардың астына орналастырылатын немесе басқа қоғамдық ғимараттарға кіріктірме) аудан 1-кестеде белгіленген мәннен асса, өртке қарсы қабырғаларды зал (тирларда – ату галереясы бар оқ ату аймағы) мен өзге үй-жайлардың арысына жасау қажет. Вестибюльдер мен фойе үй-жайларының ауданы 1-кестеде белгіленген мәннен асса, өртке қарсы қабырғалардың орнына 2-ші тұрпатты өртке қарсы жарық өткізетін арақабырғаларды қарастыруға болады.

2-кесте – Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары ғимараттарының отқа төзімділік дәрежесі мен қабаттар санына байланысты 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы

Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Ең көп қабат саны	Ғимараттағы өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы, м ² (аспайды)
I, II	6	2500
III	2	1000

IIIa, IIIб	1	1000
IV, IVa және V	1	500

Ескертпе – I және II дәрежедегі ғимараттарда автоматты өрт сөндіру болған жағдайда, өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы екі еседен аспайтындай ұлғайтылады.

3-кесте – 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалар аралығындағы қабаттың бөлшек сауда кәсіпорындары ғимараттарының отқа төзімділігі мен қабаттылығы дәрежесіне байланысты алғандағы ауданы

Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Ең көп қабат саны	Ғимараттағы өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданы, м ² (артық емес)		
		бір қабатты	2 қабатты	3-5 қабатты
I, II	5 (1)	3500	3000	2500
III	2	2000	1000	-
IIIa,	2	2500	1000	-
IIIб	1	1000		
IV, V	1	500	-	-
IVa	1	1000	-	-

Ескертпелер

1 Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі мен өртке қарсы қабырғалардың тұрпаттарын мұнда және одан әрі өрт қауіпсіздігі бойынша қолданыстағы нормативтік-техникалық құжаттар талаптарына сай қабылдау қажет.

2 Отқа төзімділігі I және II дәрежедегі дүкендердің өртке қарсы қабырғалары арасындағы қабаттың үлкен ауданын үй-жайлар автоматты өрт сөндіру қондырғыларымен жабдықталған жағдайда екі еседен асырмай ұлғайтуға; автоматты өрт сөндіру үшін су шашылудың нормативтік қарқындылығы 100 % ұлғайған жағдайда отқа төзімділік дәрежесі I ғимараттарда өртке қарсы қабырғалар арасындағы қабаттың ауданын қосымша тағы да 10% ұлғайтуға жол беріледі.

3 Отқа төзімділігі I және II дәрежедегі дүкендердің қабаттар санын сол қабатқа қоймалар, тауарлар сатуға дайындалатын үй-жайларды, қызметтік, тұрмыстық және техникалық үй-жайларды орналастыру үшін бір қабатқа ұлғайтуға жол беріледі.

4 Осы кестені сонымен қатар дүкендер қабатының ең үлкен ауданы мен тұрғын ғимараттарға кірістірілген (кіріктірме-жапсарлас), сонымен қатар басқа мақсаттағы ғимараттарға кіріктірме, не болмаса оларға жапсарлас дүкендердің қабат санын анықтау үшін пайдалану қажет.

5 Жақшаның ішінде жер асты қабаттарының жол берілетін қосымша саны көрсетілген.

4.2.1.2 Өзге мақсаттағы ғимараттарда орналасқан ауданы 100 м² артық бөлшек сауда кәсіпорындарын басқа кәсіпорындар мен үй-жайлардан 2-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен және 2-ші тұрпатты аражабындармен ажырату қажет.

4.2.1.3 Сауда ауданы 150 м² дейінгі бөлек тұрған, басқа арнаудағы ғимараттарға кіріктіріп-жапсарлана, кіріктірме немесе жапсарлас бір қабатты дүкендерде залдан шығатын бір эвакуациялайтын шығуды, екінші эвакуациялайтын шығаберіс ретінде қоймаларды қоспағанда, сауда залынан саудалық емес үй-жайлар тобы арқылы шығатын есікті жобалауға жол беріледі.

4.2.1.4 Қару-жарақ, оқ-дәрі қоймаларын және қару шеберханасын өзге үй-жайлардан 2-ші

тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен және 3-ші тұрпатты аражабындармен ажырату қажет.

4.2.1.5 Оңай тұтанатын материалдар (тауарлар) мен жанатын сұйықтықтар сақталатын қоймаларды қоғамдық ғимараттар мен құрылыстарды терезелері бар сыртқы қабырғалардың қасына орналастырып, тамбур-шлюз арқылы кіретін кіреберіс қарастыра отырып, 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен және 3-ші тұрпатты аражабындармен ажырату қажет.

4.2.1.6 Қоймаларды әр бөлік шегінде торлы немесе төбеге дейін жетпейтін аражабындардың орнатылуына жол бере отырып, ауданы 700 м^2 аспайтын бөліктерге бөлу қажет. Бұл жағдайда түтіннің тұтас бөлікке шығарылуы қарастырылады. Есік және терезелермен байланысқан, тиеу үй-жайларына жапсарлас қоймалардан түтіннің шығарылуын қарастыру қажет емес.

4.2.1.7 Жанатын тауарлар мен жанатын қаптамадағы тауарлар сақталатын қоймаларды әдеттегідей, ортасын ауданы 250 м^2 және одан артық сауда залынан 1-ші тұрпатты өртке қарсы аражабындармен бөліп, сыртқы қабырғалардың қасына орналастыру қажет.

4.2.1.8 Ауданы 50 м^2 артық қоймалардан түтіннің терезе немесе арнайы шахталар арқылы шығарылуын қарастыру қажет, ал мұндай қоймалар ауданы 300 м^2 дейінгі жертөледе орналасқан жағдайда және егер мұнда үнемі болатын адамдар саны 5 адамнан аспайтын болса, бір эвакуациялайтын шығуды қарастыруға жол беріледі. Адамдар саны 6 бастап 15 дейін болған жағдайда, тік баспалдағы бар көлемі кемінде $0,6 \text{ м} \times 0,8 \text{ м}$ люк арқылы немесе шығуға арналған құрылғылары бар көлемі кемінде $0,75 \text{ м} \times 1,5 \text{ м}$ терезе арқылы екінші шығатын есік қарастыруға жол беріледі.

4.2.1.9 Дәліздерге шығатын шығулары бар, ауданы 50 м^2 дейінгі қоймалардан түтіннің дәліздердің соңында орналасқан терезелер арқылы шығуын қарастыруға болады.

4.2.1.10 Ауданы 200 м^2 артық, сауда және қоғамдық орталықтардың құрамында немесе басқа арнаудағы ғимараттарда орналасатын халыққа тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарды өзге кәсіпорындар мен үй-жайлардан 2-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен және 2-ші тұрпатты аражабындармен ажырату қажет.

4.2.1.11 Сыйымдылығы 20 орыннан астам моншалар мен монша-сауықтыру кешендерінің отқа төзімділік дәрежесі III төмен болмауы тиіс.

4.2.1.12 Кіріктірме сауналарды жасаған уақытта төмендегідей талаптарды орындау қажет:

- желдету каналы отты ұстап қалатын клапанмен жабдықталуы тиіс;
- бу бөлмесі үй-жайының биіктігі $1,9 \text{ м}$ кем болмауы керек;
- бу саунасының көлемі кемінде 8 м^2 болуы тиіс;
- бу бөлмесінің сыйымдылығы – 10 орыннан аспайды;

- отқа төзімділік дәрежесі I, II, III ғимараттардағы бу бөлмесі мен сауна үй-жайларының кешенін 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен және 3-ші тұрпатты аражабындармен; отқа төзімділік дәрежесі IIIa, IIIб, IV, IVa ғимараттарда – отқа төзімділік шегі кемінде REI 60 өртке қарсы аражабындармен және аражабырғалармен ажырату қажет;

- сауна кешені үй-жайларынан оқшауланған эвакуациялайтын шығу жасау; адамдарды ғимараттардан эвакуациялауға арналған вестибюльдерге, холдарға, баспалдақ клеткаларына тура шығатын шығуларды жасауға жол берілмейді;

- бу бөлмесінде есік пен еденнің ортасында кемінде 0.03 м бос саңылау қалдыру

керек;

- автоматты қорғанысы бар және 8 сағ. тоқтамай жұмыс істеген соң толықтай суығанша өшірілетін, зауыттық дайындалған пешпен жабдықтау қажет;

- электр тас пешті басқару пульті бу бөлмесінің алдындағы құрғай үй-жайға орналастырылады;

- бу бөлмесінде ішкі сукұбырға жалғанған тесіліп салынған құрғақ құбырлардың орнатылуы, құрғақ құбырларға қойылатын талаптар осы құжаттың Ж қосымшасында келтірілген;

- бу бөлмесін әрлеу үшін жапырақты ағаштарды қолдану;

- электр тас пештен бу бөлмесіндегі қапталған қабырғаларға дейінгі арақашықтық кемінде 0,2 м болуы керек;

- бу бөлмесіне бір мәрте ауа алмасып тұратын табиғи ауа тарту-сору желдеткішін орнату;

- саунадағы шешінетін бөлмелерді түтінге қарсы өрт хабарлағыштармен жабдықтау қажет.

4.2.1.13 Ғимараттардың өтпелер мен туннельдер тиіп тұратын жерлердегі қабырғаларын REI 120 отқа төзімділік шегімен жанбайтын материалдардан қарастыру қажет. Осы қабырғалардағы туннельдерге баратын саңылаулардағы есіктердің өртке қарсы қорғанысы 2-ші тұрпатты болуы қажет.

4.2.1.14 *Аудиториялар, жиналыстар мен конференц-залдар, мәжіліс залдары мен спорттық құрылыс залдарын, сондай-ақ балаларға арналған ойын-сауық орындары (алаңдар) және аттракциондарды 4-кестеге сәйкес орналастыру қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 жс. №175-НҚ бұйрық)*

4-кесте – Зал үй-жайларының қабаттарға орналастырылуы

Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Дәрісханадағы немесе залдағы орын саны	Орналастырылатын шекті қабат
I, II	300 дейін	16
	300 жоғары 600 дейін	5
	600 жоғары	3
III	300 дейін	3
	300 жоғары 600 дейін	2
IIIa, IV, V	300 дейін	1
IIIб	500 дейін	1
IVa	100 дейін	1
* Ескертпелер 1 Едені еніс аудиториялар немесе залдар орналасатын шекті қабатты белгілеген кезде еденнің белгілеуі орындардың бірінші қатарының қасында болу қажет. 2 Мәжіліс залдары – отқа төзімділігі III дәрежелі жалпы білім беру мекемелері ғимараттарындағы		

және интернат ұйымдары ғимараттарындағы аудиториялар екінші қабаттан жоғары болмауы тиіс. Мәжіліс залы – аудитория астындағы аражабынның өртке қарсы қорғанысы 2-ші типті болуы тиіс.

3 Балаларға арналған ойын-сауық және білім беру мекемелері (алаңдар) мен аттракциондарды бірінші қабатта орналастыру қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)*

4.2.1.15 Мектепке дейінгі тәрбиелеу және білім беру ұйымдары ғимараттарының отқа төзімділік дәрежесіне байланысты ең көп қабаттар санын 5-кесте бойынша алу керек.

5-кесте – Ғимараттардың отқа төзімділік дәрежесіне байланысты мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдары ғимараттарының қабат саны

Ғимараттағы орын саны	Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Қабат саны
Сыйымдылығына қарамастан	IIIa	1
	IIIб	1
	III	2
	I, II	2,3

4.2.1.16 Мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының үш қабатты ғимараттары ғимараттағы орын санына қарамастан, отқа төзімділігі II дәрежеден төмен болмауы тиіс. Оларды төмендегі талаптардың орындалуымен мемлекеттік өртке қарсы қызмет қызмет көрсететін қалаларда және өзге де елді мекендерде (сейсмикалық аудандардан басқа) жобалауға жол беріледі:

- үшінші қабатқа тек қана жоғарғы топтардың үй-жайларын, музыка және дене шынықтыру сабақтарына арналған залдарды, сондай-ақ қызметтік-тұрмыстық үй-жайлар мен серуендейтін верандаларды орналастыруға болады;

- екінші және үшінші қабаттарда әр топтық ұяшықтан шығатын екі баспалдақ клеткасына бөлінген шығулар жобалануы тиіс;

- екінші қабаттан сыртқы эвакуациялау баспалдағымен тура сыртқа шығатын эвакуациялық шығуларды қарастыруға болады;

- баспалдақ клеткаларын қосатын дәліздерді әр топтық ұяшықтан дәліздің әртүрлі отсектеріне шығатын шығулар қамтамасыз етілген жағдайда өртке қарсы есіктермен бөлу керек. Топтық ұяшықтардың кіретін есіктерінің жақтаулары нығыздалып жасалуы керек.

4.2.1.17 Жалпы сыйымдылығы 50 адамнан астам (сонымен бірге 50 адамға дейін, бірақ мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарымен) ғимараттарда мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының үй-жайларын жалпы білім беру мекемелерінің үй-жайлары мен тұрғын үй-жайлардан 1-ші тұрпатты өртке қарсы арақабырғамен және 3-ші тұрпатты аражабынмен бөлу керек.

4.2.1.18 Қызметкерлердің тұрғын үй-жайларын мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының үй-жайларынан бөліп тұратын арақабырғалар мен аражабындардың V дәрежедегі отқа төзімділігі бар ғимараттар үшін оттың таралу шегі 0,4 м дейін болғанда, отқа төзімділік шегі кемінде REI 45 болу керек.

4.2.1.19 Жанатын материалдар сақталатын қоймалардың, жанатын материалдарды қайта өңдеу шеберханаларының, электр қалқан, желдету камераларының және өрт шығу

бар басқа да техникалық үй-жайлардың, сонымен қатар мектепке дейінгі тәрбиелеу ұйымдарындағы төсек жабдықтары сақталатын қоймалардың және киім үтіктейтін бөлмелердің есіктері кемінде EI 45 отқа төзімділік шегіне ие керек.

4.2.1.20 Полимерлік (органикалық) жылытқышы бар темірбетон қабырғалық панельдерді қолданған кезде, ол бетонның қорғаныс қабатының қалыңдығы барлық жағынан кемінде 50 мм болғанда, толықтай панель конструкциясына монолиттелуі тиіс.

4.2.1.21 * Жалпы білім беретін және интернаттық ұйымдардың қабаттар санын 6-кесте бойынша қабылдау қажет (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 30.11.2022 ж. №215-НҚА бұйрық*).

6-кесте* – Жалпы білім беру және интернат ұйымдары ғимараттарындағы орын саны мен қабат саны (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 30.11.2022 ж. №215-НҚА және 24.10.2023 ж. №156-НҚ бұйрықтар*)

Оқушылар саны немесе ғимараттағы орын саны	Құрылмалық өрт қауіптілігі класы	Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Қабат саны
Жалпы білім беру мекемелерінің ғимараттары және интернат ұйымдарының оқу корпустары			
270 дейін	C1, C2, C3	IV	1
	C0	III	
350 дейін	C0	III	2
	CI	II	
600 дейін	C0	II	3
1200 дейін			
нормаланбайды			I
Интернат ұйымдарының және мектептер жанындағы интернаттардың ұйықтау корпустары			
80 дейін	IV, V		1
140 дейін	IIIa, IIIб		1
200 дейін	III		3
280 дейін	III		1
нормаланбайды	I, II		4
Ескертпе			
¹ 4 және 5 этажды жалпы білім беру және интернат ұйымдары ғимараттарды ҚР ЕЖ 3.02-111 4.1.1 тармағына сәйкес салу рұқсат етіледі.			

4.2.1.22 Жалпы білім беру мекемелері мен интернат ұйымдарының оқу корпустары ғимараттарының төртінші қабатына бірінші сыныптарға арналған үй-жайларды орналастырмау керек. 4-ші қабатта әкімшілік-шаруашылық, лаборант, препараторлық үй-жай мен мұражайды орналастыруға жол беріледі.

4.2.1.23 Жалпы білім беру мекемелері мен интернат ұйымдары ғимараттарының жертөле үй-жайларының үстіндегі отқа төзімділігі IIIб, IV және V дәрежелі аражабындардың өртке қарсы қорғанысы 3-ші тұрпатты болуы тиіс.

4.2.1.24 Мамандандырылған мектептер мен интернат ұйымдарының (физикалық дамуы және ақыл-ой дамушылығының бұзушылығы бар балалар үшін) ғимараттары үш қабаттан биік болмауы тиіс.

4.2.1.25 Отқа төзімділігі III, IIIa, IIIб, IV және V дәрежедегі жалпы білім беру мекемелерінің ғимараттарына және интернат ұйымдарының оқу корпустарына болат корпустарды тығыз орналастыруға жол берілмейді.

4.2.1.26 Орта кәсіптік білім беру ұйымдарының ғимараттарын, әдеттегідей, төрт қабаттан асырмай жобалау керек.

4.2.1.27 Орта кәсіптік білім беру ұйымдарының және жоғары оқу орындарының оқу корпустарын, әдеттегідей, тоғыз қабаттан асырмай жобалау керек.

Қала құрылысы негіздемесі кезінде жоғары оқу орындарының оқу корпустарының қабат саны тоғыздан артық болуы мүмкін.

4.2.1.28 Біліктілікті арттыру институттары ғимараттарындағы қабаттардың жол берілетін санын I-кесте бойынша алу қажет.

4.2.1.29 Емдеу және амбулаторлық-емхана мекемелерінің ғимараттарын тоғыз қабаттан биік жобаламаған жөн. Балалар ауруханаларындағы және корпустарындағы палата бөлімшелерін (оның ішінде аналарымен бірге жататын үш жасқа дейінгі балаларға арналған палаталарды) бес қабаттан биік болмайтын ғимараттарға, жеті жасқа дейінгі балалар палатасы мен балаларға арналған психиатриялық бөлімшелерді (палаталарды), жұлыны жарақаттанған науқастарға арналған неврологиялық бөлімшелерді, «күтім көрсетуге арналған» гериатриялық бөлімшелерді екі қабаттан аспайтын ғимараттарға орналастыру қажет.

4.2.1.30 Эвакуациялау жолдарына (дәліздерге) түтінге қарсы қорғаныс орнатылған жағдайда және ғимаратта (корпуста) автоматты өрт сөндіру болған жағдайда, жеті жасқа дейінгі балаларға арналған палаталарды бесінші қабаттан асырмай орналастыруға жол беріледі.

4.2.1.31 Психиатриялық ауруханалар мен диспансерлердің емдеу корпустарының отқа төзімділік дәрежесі III төмен болмауы керек.

4.2.1.32 60 және аз орынды емдеу мекемелерінің және бір ауысымда 90 келушіге арналған амбулаторлық-емханалық мекемелердің ғимараттарын кесілген немесе бөрене қабырғалармен IV, V отқа төзімділік дәрежесімен жобалауға жол беріледі.

4.2.1.33 Жарылу қаупі бар материалдарды, сондай-ақ рентген пленкаларын және басқа да оңай тұтанатын материалдарды (сұйықтықтарды) сақтау үшін отқа төзімділік дәрежесі II төмен болмайтын бөлек тұрған ғимараттарды қарастыру қажет.

Өртке қауіпсіз аймақ түтін баспайтын болуы керек. Өрт болған уақытта 20 Па бастап 40 Па дейін артық қысым пайда болуы тиіс.

4.2.1.34 Емдеу-профилактикалық мекемелердің және дәріханалардың үй-жайлары басқа арнауға ғимараттарға орналастырылған уақытта қалған үй-жайлардан отқа төзімділік шегі REI 120 жанбайтын материалдардан жасалған тұтас қабырғалармен бөлу және сыртқа шығатын бөлек есігі болуы керек.

4.2.1.35 Санаторийлердің ғимараттарын тоғыз қабаттан асырмай жобалаған жөн.

Қала құрылысының негіздемесі болған кезде ғимараттардағы қабаттар саны тоғыздан артық болуы мүмкін.

4.2.1.36 Отбасылардың балалармен демалуына арналған жатын бөлмелерді бөлек баспалдақ клеткасы бар (екінші баспалдақ клеткасы – корпустар үшін ортақ) биіктігі алты қабаттан аспайтын бөлек ғимараттарға немесе ғимараттардың бөлек бөліктеріне орналастырған жөн. Мұндайда жатын бөлмелерде лоджиялар немесе балкондар болуы тиіс.

4.2.1.37 Отқа төзімділік дәрежесі I және II санаторийлер мен демалыс және туризм мекемелерінің тұрғын корпустарындағы орын саны 1000 аспауы; отқа төзімділік дәрежесі III– 150; IIIa, IIIб, IVa, IV және V отқа төзімділік дәрежесі – 50 аспауы керек.

4.2.1.38 Балалар демалысына арналған жазғы лагерлердің, жоғары сынып оқушыларына арналған сауықтыру лагерлерінің ғимараттарын және туристік лашықтардың биіктігін екі қабаттан асырмай, отқа төзімділік дәрежесі I және II жыл бойы пайдаланылатын балалар демалысына арналған лагерлердің ғимараттарын үш қабаттан асырмай жобалау керек.

4.2.1.39 Отқа төзімділік дәрежесі V жазда жұмыс істейтін демалыс мекемелерінің ғимараттарын, сондай-ақ отқа төзімділік дәрежесі IV және V санаторийлер мен балалар демалысына арналған лагерлердің ғимараттарын тек бір қабатты етіп жобалау қажет.

4.2.1.40 Балалар демалысына арналған лагерлердегі жатын үй-жайларды 40 орыннан бөлек эвакуациялық шығаберіс есігі бар бөлек топтарға біріктіру керек. Шығаберістің біреуін баспалдақ клеткасымен біріктіруге болады. Бөлек ғимараттардағы немесе ғимараттардың бөлек тұстарындағы балалар демалысына арналған лагерлердің жатын үй-жайлары 160 орыннан аспайтындай жобалануы тиіс.

4.2.1.41 Екі және одан жоғары қабаттарға ол жерге қосалқы үй-жайларды орналастырған уақытта трибуна астындағы кеңістіктің пайдаланылуымен ашық спорт құрылыстарының кез келген сыйымдылықтағы трибуналарының отқа төзімділік дәрежесі II төмен болмауы керек. Трибуна астындағы кеңістіктегі қосалқы үй-жайлар бір қабатқа орналастырылған жағдайда отқа төзімділік дәрежесі нормаланбайды.

4.2.1.42 Трибуна астындағы кеңістіктің пайдаланылуымен, қатар саны 20 артық ашық спорт құрылыстары трибуналарының көтергіш конструкциялары отқа төзімділік шегі кемінде REI 45 жанбайтын материалдардан жасалуы тиіс. Қатарлар саны 20 дейін болса, отқа төзімділік шегі нормаланбайды.

4.2.1.43 Жабық және ашық спорт құрылыстарының трибуналарының астына орналастырылатын үй-жайларды трибуналардан өртке қарсы кедергілермен бөлу керек. 1-ші тұрпатты арақабырғалардағы есіктер нығыз жақтаулы, өздігінен жабылатын болуы керек.

IIIa, IIIб, IV және V отқа төзімділік дәрежедегі ашық спорт құрылыстарының трибуналарының астына жанатын материалдарды сақтауға арналған үй-жайларды орналастыруға жол берілмейді.

4.2.1.44 Көрермендерге арналған орындары бар спорт корпустарының отқа төзімділік дәрежесін залдың тасымалдау жобасына сәйкес көрермендерге арналған стационарлық және уақытша орындардың жиынтық сыйымдылығына сәйкес қабылдау қажет: орын саны 300 аспағанда, IIIa және V, 400 аспағанда – IV, 600 аспағанда, III және IIIб, I және II – нормаланбайды.

4.2.1.45 Отқа төзімділік дәрежесі II ғимараттар үшін талап етілетін отқа төзімділік пен алаудың таралуының шегі бар қабырғалары, колонналары, баспалдақтары және қабат аралық аражабындары бар ағаш конструкциялардан жасалған жабын элементтері бар отқа төзімділік дәрежесі IIIб ғимараттарда бір қабатты зал үй-жайының сыйымдылығы 4 мыңнан аспайтын көрермендерге арналған болуы тиіс.

4.2.1.46 Отқа төзімділік дәрежесі IIIб жабық спорт құрылыстарының ғимараттары жоғарғы қабатта қана қосалқы үй-жайлар ғана орналасқан жағдайда екі қабатты бола алады. Ал

отқа төзімділік дәрежесі II ғимараттар үшін талап етілетін отқа төзімділік пен алаудың таралуының шегі бар қабырғалары, колонналары, баспалдақтары және қабат аралық аражабындары бар болса, биіктігі бес қабатқа дейін болады. Барлық жағдайларда қосалқы үй-жайлар зал үй-жайынан 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен бөлінуі керек.

4.2.1.47 *Ғимараттардың немесе құрылыстардың ең көп қабатын және мәдени ойын-сауық мекемелері залдарының ең үлкен сыйымдылығын ғимараттар мен құрылыстардың отқа төзімділігі дәрежесіне байланысты 7-кестеде бойынша қабылдаған жөн.

Басқа мақсаттағы ғимараттарда орналасқан кинотеатрлар, қоғамдық тамақтану орындары бірінші қабаттан жоғары болмауы керек. (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)

7-кесте – Мәдени-ойын-сауық мекемелеріндегі көрермендер залдарының сыйымдылығы мен қабаттар саны

Ғимараттар немесе құрылыстар	Отқа төзімділік дәрежесі	Ең көп қабат саны	Залдың ең жоғары сыйымдылығы, орын
Кинотеатрлар: жыл бойы жұмыс істейтін	V IIIa, IV III, IIIб II, I	1 2 2*, 2** нормаланбайды	300 дейін 400 дейін 600 дейін 600 жоғары
Маусымдық жұмыс (жаздық); жабық ашық	IIIa, IV, V III, IIIб Кез келген III, IIIб	1 1 1 1	600 дейін 600 артық 600 дейін 600 жоғары
Клубтар	V IIIa, IV III, IIIб II, I	1*** 2* 3*, 3** нормаланбайды	300 дейін 400 дейін 600 дейін 600 жоғары
Театрлар	II, I	Нормаланбайды	

* Отқа төзімділік дәрежесі IIIa, IIIб және IV ғимараттардағы көрермендер залдарын бірінші қабатқа, ал отқа төзімділік дәрежесі III және IIIб клуб ғимараттарындағы көрермендер залдарын екінші қабаттан асырмай орналастыру керек.

** Талап етілетін отқа төзімділік дәрежесі IIIб ғимараттарда отқа төзімділік дәрежесі III ғимараттар үшін талап етілетін отқа төзімділік пен алаудың таралуының шегі бар қабырғалары, ұстындары, баспалдақтары және қабат аралық аражабындары бар, ағаш конструкциялардан жасалған жабын элементтері бар отқа төзімділік дәрежесі II ғимараттардағы көрермендер залының сыйымдылығын 800 орынға дейін алуға болады.

*** Ішкі жағынан оттың таралу шегінің 40 см асырылмауын қамтамасыз ететін сылақ сыланған немесе қапталған ағаш бөренелерден немесе қырлы бөренелерден жасалған көтергіш

қабырғалары бар, сондай-ақ оттың таралу шегінің 40 см асырылмауын қамтамасыз ететін органикалық емес материалдармен жылытылған және қапталған қаңқасы ағаш панель қабырғалары бар бірінші қабатта 300 орынға дейін көрермендер залы бар отқа төзімділік дәрежесі V клуб ғимараттары екі қабатты болады.

Тасымалданатын (жылжымалы және т. б.) трибуналар көтергіш конструкцияларының отқа төзімділік шегі сыйымдылыққа қарамастан, кемінде REI 15 болуы керек.

Келтірілген талаптардың күші тасымалданған уақытта аренаның еденіне орнатылатын уақытша көрермендер орнына таралмайды.

4.2.1.48 Ғимараттардағы немесе құрылыстардағы қабаттардың ең көп санын және мәдени-көпшілік мекемелері көрермендер залдарының ең жоғары сыйымдылығын ғимараттар мен құрылыстардың отқа төзімділік дәрежесін 7-кесте бойынша қабылдау қажет.

4.2.1.49 Отқа төзімділік дәрежесі әртүрлі жыл бойы жұмыс істейтін кинотеатр жұмысы маусымдық сипаттағы кинотеатрмен бұғатталған уақытта олардың арасында 2-ші тұрпатты өртке қарсы қабырға қарастырылуы керек.

4.2.1.50 Отқа төзімділік дәрежесі IV және V ғимараттардағы шамдары қызатын кинопроекторлармен жабдықталуы қарастырылған проекциялау бөлмелерін қабырғалары, арақабырғалары, аражабындары мен жабындары Г1 тобындағы жанбайтын материалдар мен жанатын материалдардан жасалған жапсарлас құрылыстарға орналастыруға жол беріледі. Қабырғалардың, арақабырғалардың, аражабындар мен жабындардың конструкцияларының отқа төзімділік шегі кемінде REI 45 болуы тиіс.

4.2.1.51 Демонстрациялық кешеннің технологиялық үй-жайлары 1-ші тұрпатты өртке қарсы арақабырғалармен және 3-ші тұрпатты аражабындармен (сахна аражабынының габариттері шегінде орналасқан сахнаны жарықтандыруға арналған үй-жайлардан басқа) айшықталуы керек.

4.2.1.52 Көрермендер залы мен тереңдіктегі колосникті сахнаның ортасында 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғаның жасалуын қарастыру қажет.

4.2.1.53 Көрермендер залдарының үстіндегі аспалы төбелердің қаңқаларын және қаңқалардың толтырмаларын және сахналары бар клубтардың көрермендер залдарының төбелері мен қабырғаларының, сондай-ақ сыйымдылығы 800 орыннан астам театрлар мен жабық спорт құрылыстарының залдарының торлауын жанбайтын материалдардан жасау қажет, ал сыйымдылығы 800 орынға дейінгілер (отқа төзімділік дәрежесі V ғимараттарды санамағанда) Г1 тобындағы материалдардан жасалады. Бұған қоса олардың жоғарғы беті отқа төзімділік шегі E 30 жанбайтын қақпақтармен қорғалады.

4.2.1.54 Көрермендер залдарының үстіне көтергіш конструкциялар орналастырылған жағдайда көтергіш аражабындар (фермалар, арқалықтар және т. б.) үстіңгі және астыңғы жағынан отқа төзімділік шегі кемінде EI 45 болатын жанбайтын материалдардан жасалған төсемдермен қорғалуы тиіс.

Көрермендер залының аражабынының габариті шегінде орналасқан сахнаны жарықтандыруға арналған үй-жайлардың 1-ші тұрпатты өртке қарсы арақабырғалары болу керек.

4.2.1.55 Сахнадан (эстрададан), жұмыс галереяларынан және колосникті төсемнен, трюмнан, оркестр шұңқырынан және шиыршықталған декорациялар сейфінен шығатын

эвакуациялық шығулардың санын кемінде екеу етіп жобалау керек.

4.2.1.56 Жыл бойы жұмыс істейтін кинотеатрлардағы, сондай-ақ залдарында кино көрсетілім қарастырылатын клубтардағы эвакуациялау жолдарын жобалау тапсырмасы бойынша бір мезгілде 50 астам адамның болуына қарастырылған үй-жайлар арқылы жобалауға жол берілмейді.

Маусымдық жұмыс сипатындағы кинотеатрларды фойесіз жобалаған кезде көрермендер залынан шығатын кемінде екі эвакуациялық шыға беріс есік болуы керек. Залдан шығатын екінші эвакуациялық шыға беріс есік деп көрермен залына кіретін есікті есептеуге болады.

4.2.1.57 Отқа төзімділік дәрежесі III және IIIб ғимараттардың екінші қабатына көрермендер залы мен фойе орналастырылған жағдайда олардың астындағы аражабындардың өртке қарсылығы 2-ші тұрпатты болуы тиіс. Отқа төзімділік дәрежесі III, IIIа, IIIб, IV және V ғимараттардағы жертөле қабаты мен цокольдық қабаттың жоғарғы жағындағы аражабындардың өртке қарсылығы 3-ші тұрпатты болуы тиіс.

4.2.1.58 Отқа төзімділік дәрежесі III, IIIа және IIIб ғимараттардағы көрермендер залының үстіндегі шатыр астындағы кеңістікті шектесіп жатқан кеңістіктерден 2-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен немесе 1-ші тұрпатты арақабырғалармен қоршау керек.

4.2.1.59 Театр, сондай-ақ сахналары бар (жоспардағы көлемі 15 м × 7,5 м; 18 м × 9 м; 21 м × 12 м және одан артық) клуб ғимараттарындағы сахна мен көрермендер залының жоғарғы жағындағы аражабындардың көтергіш конструкциялары (фермалар, арқалықтар, төсемдер және т.б.) жанбайтын материалдардан орындалуы керек.

4.2.1.60 Өртке қарсы перденің отқа төзімділік шегі кемінде 1 сағ. болуы керек. Перденің жылу оқшаулауы жанбайтын және ыдырау кезінде токсиндік өнімдер шығармайтын материалдардан болуы керек.

Өртке қарсы перденің құрылысына қойылатын талаптар міндетті Г қосымшасында келтірілген.

4.2.1.61 Тұтануы бойынша В3 тобындағы және түтін шығаруы бойынша Д3 тобындағы, улылығы бойынша Т3 және Т4 тобындағы кілем жабындарды қоғамдық ғимараттарда қолдануға жол берілмейді. Көрермендерге арналған орындары бар тамашалау, клуб, жабық спорт құрылыстарын қоспағанда, қоғамдық ғимараттардың дәліздері мен холдарында, мектепке дейінгі білім беру нысандарында, интернат ұйымдарының жатын корпустарында, балаларға арнаған сауықтыру лагерлерінде және емдеу мекемелерінің стационарларында түтін шығару қабілеті бойынша Д2 тобынан, токсинділігі бойынша Т2 тобынан төмен болмайтын жанатын материалдардан жасалған кілемдерді, ал биіктігі 10 қабат және одан артық ғимараттарда түтін шығару қабілеті бойынша Д1 тобынан, улылығы бойынша Т1 тобынан төмен болмайтын жанатын материалдардан жасалған кілемдерді пайдалануға жол беріледі.

4.2.1.62 Өндірістік үй-жайлардың орналастырылуымен театрлар мен клубтарды, сонымен қатар резервтік қоймаларды жобалаған кезде негізгі ғимаратта олардың ортасын қалған үй-жайлардан 1-ші тұрпатты өртке қарсы арақабырғалармен бөлу керек.

4.2.1.63 Егер бұл жерлерге кинопроекторлар орнатылатын болса, рирпроекционды үй-жайлардан сахнаға немесе барьерсахнаға, кинопроекция бөлмесінен, аппарат және жарықпроекциясы бөлмелерінен көрермендер залына қарайтын терезелер мен саңылаулар

кемінде EI 15 болатын отқа төзімділік шегі бар перделермен немесе жапқышпен қорғалуы керек.

4.2.1.64 Сейф саңылауын отқа төзімділік шегі кемінде EI 45 болатын қалқандармен қорғалуы керек.

4.2.1.65 Ғимараттың үстінен салынған құрылыстардың астындағы қуыстарды диафрагмалармен ауданы 100 м^2 аспайтын отсектерге бөлу қажет. Қуыстардың биіктігі 1,2 м биік болса, қуыстардың ішін кіріп қарау үшін есік қарастырылуы керек.

4.2.1.66 Көрермен залдары мен жабық спорт құрылыстары залдарының, конференц-залдардың, акт залдарының (отқа төзімділік дәрежесі V ғимараттарда орналасқан залдардан басқа), сондай-ақ отқа төзімділік дәрежесі I және II ғимараттардағы бөлшек сауда кәсіпорындарының үй-жайларының қабырғалары мен төбесін Г1 тобындағы жанатын материалдардан немесе жанбайтын материалдардан қарастыру қажет.

Орын саны 1500 астам аталған залдар, кітапхана және мұрағат материалдары, сонымен қатар қызметтік каталогтар мен мұрағаттардағы тізбелер сақталатын үй-жайлар тек жанбайтын материалдардан ғана жасалады.

Опера және музыка театрларындағы қабырғалар мен төбелер залдың сыйымдылығына қарамастан, Г1 тобындағы жанатын материалдардан жасалады.

4.2.1.67 Музыка және дене шынықтыру сабақтары өтетін залдардың және мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының эвакуациялау жолдарының қабырғалары мен төбелері жанбайтын материалдармен, ал отқа төзімділік дәрежесі I-IV ғимараттардағы қалған үй-жайлар жанбайтын материалдардан және Г1 тобындағы жанатын материалдармен әрленуі керек.

4.2.1.68 А категориясындағы өндіріске жататын үдерістер өтетін макетті шеберханалардың үй-жайларында отқа төзімділік шегі кемінде REI 60 болатын жанбайтын материалдардан жасалған қоршау конструкциялары болуы тиіс.

4.2.1.69 Кітапханалар мен мұрағаттар ғимараттарын биіктігін тоғыз қабаттан асырмай жобалау қажет.

4.2.1.70 Сақтау орындары мен кітап сақтайтын орындар ауданы 600 м^2 аспайтын өртке қарсы арақабырғалармен бөліктерге бөлінуі тиіс.

4.2.1.71 Кітапханалар мен мұрағаттардағы сақтау орындарында, ауданы 36 м^2 артық қоймалар мен қойма орындарында терезелер болмаған жағдайда үй-жай ауданының кемінде 0,2% қима ауданы бар және әрбір қабатта автоматты және қашықтықты жетегі бар клапандармен жарақталған тарту каналдарын қарастыру керек. Түтін шығару клапанынан үй-жайдың анағұрлым қашық орналасқан нүктесіне дейінгі қашықтық 20 м аспауы тиіс.

4.2.1.72 Сақтау орындарындағы бөліктер есіктерінің өртке қарсылығы 2-ші тұрпатты болуы керек.

4.2.1.73 Бірегей және сирек кездесетін басылымдар сақталатын орындар мен кітап сақталатын орынды басқа үй-жайлардан 1-ші тұрпатты өртке қарсы қабырғалармен (арақабырғалармен) және 1-ші тұрпатты жабындармен бөлу керек.

4.2.1.74 Бояу бөлмелерінің үй-жайларының әр 1 м^3 аумағында ауданы кемінде $0,03 \text{ м}^2$ терезелер болу керек.

4.2.1.75 Биіктігі 4 қабаттан аз ғимараттарда жарық өткізетін толтырымдардың

көріністеріне шектеу қойылмайды.

4.2.1.76 Ысырылатын арақабырғалар екі жағынан да ЕІ 45 отқа төзімділік шегін қамтамасыз ететін жанбайтын материалдармен қорғалуы керек.

4.2.1.77 Отқа төзімділік дәрежесі І – ІІ ғимараттардағы, орын саны 1500 дейінгі залдардағы төбелер мен қабырғалардың жан-жағынан оттан қорғайтын бояулармен немесе лактармен өңделген, әрлеу материалының фактурасын өзгертпейтін ағаш рейкамен, столярлы ағаш жоңқалы және ағаш талшықты плиталармен, жануы қиын торлаумен және жанбайтын қаңқамен әрленуін қарастыруға болады. Отқа төзімділік дәрежесі І және ІІ ғимараттардағы орын саны 1500 астам залдарда мұндай әрлеуді тек қабырғалар үшін жүргізуге жол беріледі.

4.2.2 Эвакуациялау жолдары

4.2.2.1 Топтастырылған ұяшықтан, серуендеу верандасынан, ашық террасадан және пайдаланылатын әрбір шатырдан шығатын әр жақта орналасқан кем дегенде екі эвакуациялық шығаберіс есік болуы керек.

4.2.2.2 Алаңқайлар арасындағы бір марштағы көтерілулер саны (қисық сызықты баспалдақтарды қоспағанда) кемінде 3 және 16 аспауы керек. Бір маршты баспалдақтарда, сондай-ақ екі және үш маршты баспалдақтардың бір маршында бірінші қабаттың шегінде көтерілулер саны 18 аспауы тиіс.

Ескертпе – Осы тармақтың күші көрермендер залдарындағы, спорт құрылыстарындағы және дәрісханалардағы қатарлар арасында баспалдақтары бар өткелдердің жобалануына таралмайды.

4.2.2.3 Мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының ғимараттарындағы және бірінші сыныптарға арналған үй-жайлар орналасқан жалпы білім беру мекемелері мен интернат ұйымдарының оқу корпустары қабаттарындағы ұстағыштар мен қоршаулар мына талаптарға сай келуі тиіс:

- балалар пайдаланатын баспалдақтар қоршауының биіктігі кемінде 1,2 м, ал ақыл-ойының дамуы бұзылған балаларға арналған мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарындағы баспалдақтар қоршауының биіктігі тұтастай тормен қоршалған жағдайда, 1,8 м немесе 1,5 м болуы тиіс;

- баспалдақтар қоршауындағы тігінен орналасқан элементтердің 0,1 м аспайтын бос аралықтары болу керек (қоршауларды көлденең бөлшектеуге болмайды);

- үш және одан көп баспалдаққа көтерілетін кіреберіске жасалған қоршаудың биіктігі кемінде 0,8 м болуы керек.

4.2.2.4 Ашық және жабық спорт құрылыстарының трибуналарындағы баспалдақтардың, өткелдердің немесе люктардың есептелген ені 2,5 м артық болса, кемінде 0,9 м биіктікте орналасқан бөлінген ұстағыштар қарастырылуы керек. Люктың немесе баспалдақтың есептелген ені 2,5 м дейін болса, ені 2,5 м артық люктар немесе баспалдақтар үшін бөлінген ұстағыштардың жасалуы талап етілмейді.

4.2.2.5 Отқа төзімділік дәрежесі І және ІІ тоғыз қабатқа дейінгі ғимараттардағы ішкі баспалдақтардың бірі ғимараттың бүкіл биіктігіне ашық бола алады. Бұл үшін ол

орналасқан үй-жайдың тиіп тұрған дәліздер мен өзге үй-жайлардан өртке қарсы арақабырғалармен бөлінуі шарт.

4.2.2.6 Тротуар деңгейінен биіктігі 0,45 м болған жағдайда сыртқы баспалдақтар (немесе олардың бір бөлігі) мен алаңқайлар мақсаты мен жергілікті жағдайларға байланысты ғимаратқа кіреберіс жер қоршалуы тиіс.

4.2.2.7 Отқа төзімділік дәрежесі I-III ғимараттарда вестибюльден екінші қабатқа дейінгі ішкі баспалдақ егер вестибюль дәліздер мен өзге үй-жайлардан кәдімгі есіктері бар өртке қарсы арақабырғалармен және өртке қарсы аражабындармен бөлінген болса, ашық болады.

4.2.2.8 Театрлардың көрермендер орны кешенінде баспалдақтар екіден артық бола алмайды және қалған баспалдақтар (кемінде екеу) жабық баспалдақ торларында болуы тиіс.

4.2.2.9 Театр ғимараттарында сахнаға қызмет көрсету үй-жайларының кешенінде шатырдың асты мен шатырға шығатын шығулары бар табиғи жарық түсетін жабық баспалдақ торларында кемінде екі баспалдақ қарастыру қажет.

4.2.2.10 Сахналық қораптың сахнаның шатырына дейін жеткізілген және жұмыс галереяларымен және колосниктермен байланысып тұратын 2-ші тұрпатты екі өрт сатысы болуы керек.

4.2.2.11 Отқа төзімділік дәрежесі I және II бөлшек сауда және қоғамдық тамақтану кәсіпорындарының ғимараттарында баспалдақ, егер вестибюль болмаса, бірінші қабаттан екінші қабатқа немесе іргеқабатқа дейін ашық болады.

4.2.2.12 Сыйымдылығы 500 орыннан аспайтын эстрадасы бар (кинотеатрларда – сыйымдылығына қарамастан) көрермендер залдарында эстрададан шығатын екінші эвакуациялық шығу ретінде зал арқылы өтетін өтпені қабылдауға болады.

4.2.2.12-1 Басқа мақсаттағы ғимараттарда орналасқан кинотеатрлардың залдарынан, сондай-ақ балалардың ойын-сауық және білім беру үй-жайларынан (алаңдарынан) және аттракциондардан екінші эвакуациялық шығу жолдары тікелей сыртқа немесе баспалдақ алаңына тікелей апаратын дәлізге немесе сыртқа бағыттауы қажет. ***(Толықтырылды – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)***

4.2.2.13 Адамдарды эвакуациялауға арналған жер асты және жер үсті қабаттардағы баспалдақтар марштарының көлбеуін 1:2 асырмай (спорт құрылыстары трибуналары баспалдақтарынан басқа) қабылдау қажет.

4.2.2.14 Адамдарды эвакуациялауға арналмаған және жертөле қабаты мен жер үсті қабаттарына апаратын баспалдақтар марштарының көлбеуін 1:1,5 алуға болады.

4.2.2.15 Адамдар жүретін жолдардағы пандустар көлбеуін төменде көрсетілгеннен асырмай алу қажет:

- ғимараттардың, құрылыстардың ішінде – 1:6;
- сыртында -1:8;
- стационарлық емдеу мекемелерінде -1:12;
- кресло-арбалардағы мүгедектігі бар адамдар жүретін жолдарда –1:10 бастап 1:12

дейін.

Ескертпе - Осы тармақтың күші көрермендер залдарындағы, спорт құрылыстарындағы және дәрісханалардағы қатарлар арасында баспалдақтары бар өткелдердің жобалануына таралмайды.

4.2.2.16 Кресло-арбалардағы мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған пандус көлбеуін ҚР ҚЕ 3.06-101 талаптарына сәйкес орындау қажет.

4.2.2.17 Ашық және жабық спорт құрылыстар трибуналарындағы баспалдақтар көлбеуі 1:1,6 аспауы, ал эвакуациялау жолдарының бойымен трибунадағы баспалдақтарға ұстағыштар (немесе оларды алмастыратын басқа да құрылғылар) орнатылған жағдайда, кемінде 0,9 м биіктікте – 1:1,4 аспауы керек.

Эвакуациялау жолдарында баспалдақтарды немесе басқыштарды люктарда орнатуға жол берілмейді.

4.2.2.18 Қоғамдық ғимараттардағы баспалдақ маршының ені халық анағұрлым көп болатын қабаттан баспалдақ торына шығатын шығаберіс есіктің енінен кем, бірақ кем дегенде:

- 1,35 м – 200 адамнан астам халық көп болатын қабаттағы ғимараттар үшін, сондай-ақ орын санына қарамастан, клубтардың, кинотеатрлардың және емдеу мекемелерінің ғимараттары үшін;

- 1,2 м – қалған ғимараттар үшін, сондай-ақ іште көрермендер мен келушілердің болуына байланысты емес үй-жайларға апаратын кинотеатрлар, клубтар ғимараттарында және науқастардың болуына немесе келуіне арналмаған үй-жайларға апаратын емдеу мекемелерінің ғимараттарында;

- 0,9 м – бір мезгілде ішінде болатын адамдар саны 5 адамға жететін үй-жайға апаратын барлық ғимараттарда болуы тиіс.

4.2.2.19 Баспалдақтың тік маршындағы аралық алаңқайдың ені кемінде 1 м болуы тиіс.

4.2.2.20 Баспалдақ алаңқайларының ені марштың енінен кем болуы тиіс.

4.2.2.21 Эвакуациялау жолдарында бұрама баспалдақтар мен жүгіріп шығатын басқыштарды, сондай-ақ жармалы баспалдақ алаңқайларын, әдеттегідей, қарастырудың қажеті жоқ. Ішінде үнемі болатын адамдар саны бестен аспайтын қызметтік үй-жайлардан бастау алатын қисық сызықты баспалдақтарды (емдеу ғимараттары мен амбулаторлық-поликлиникалық мекемелерден басқа), сондай-ақ қисық сызықты салтанатты баспалдақтарды жасаған уақытта осы баспалдақтардың тар бөлігіндегі басқыштардың ені кемінде 0,22 м, ал қызметтік баспалдақтардікі – кемінде 0,12 м болуы керек.

4.2.2.22 IV климаттық ауданда эвакуациялауға арналған сыртқы ашық баспалдақтарды жасауға жол беріледі (стационарлық емдеу мекемелерінен басқа).

4.2.2.23 * Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының ғимараттарында 45 градустан аспаған ашық баспалдақтар және 60 градустан артық емес басқа климаттық аймақтарда пайдаланылатын ғимараттардың екінші қабатындағы екінші эвакуация ретінде пайдаланылатын басқа қоғамдық ғимараттарда есептен шығарылған адамдардың саны есептелуі керек:

- 70 – отқа төзімділігі I және II дәрежелі ғимараттар үшін;
- 50 – отқа төзімділігі III дәрежелі ғимараттар үшін;
- 30 – отқа төзімділігі IV және V дәрежелі ғимараттар үшін.

Осындай баспалдақтардың ені кемінде 0,8 м, ал олардың басқыштарының тұтас өрінің ені – кемінде 0,2 м болуы тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)*

4.2.2.24 Жазық шатырлар арқылы (оның ішінде пайдаланылмайтын) сыртқы ашық

баспалдақтарға апаратын өтпе жолды немесе сыртқы ашық галереяларды жасаған уақытта жабындар мен галереялардың көтергіш конструкцияларын кемінде REI 30 отқа төзімділік шегімен және оттың таралуының нөлдік шегімен жобалау қажет.

4.2.2.25 Отқа төзімділік дәрежесі I және II 2 қабатты ғимараттардағы, сондай-ақ 3 қабатты ғимараттардағы баспалдақ клеткаларының 50 пайыздан аспайтын көлеміне баспалдақ марштарының арасына кемінде 0,7 м құрайтын бос аралық жасаған уақытта тек жоғарғы жарықтандыру ғана қарастырыла алады.

4.2.2.26 Вокзал ғимараттарындағы сыртқы қабырғалардағы терезелер арқылы түсетін табиғи жарық эвакуациялауға арналған баспалдақ клеткаларының кемінде 50 пайызында болуы тиіс. Табиғи жарықтандыруы жоқ баспалдақтар Н1, Н2 немесе Н3 тұрпатты түтін баспайтын болуы керек.

4.2.2.27 Сыртқы өрт баспалдақтарын ғимараттың периметрі бойынша (бас қасбетті қоспағанда) 150 м аспайтын қашықтықта орналастыру қажет.

4.2.2.28 Дәлізден баспалдақ торына шығатын эвакуациялық шығудың енін, сонымен қатар баспалдақтар марштарының енін шығудың (есіктің) 1 м еніне келетін есеппен осы шығу арқылы эвакуацияланатын адамдар санына және ғимараттың отқа төзімділік дәрежесіне (кинотеатрлардың, клубтардың, театрлардың және спорт құрылыстарының ғимараттарынан басқа) қарай белгілеу қажет:

- I, I 165 адамнан артық емес;
- III, IV, IIIб 115 адамнан артық емес;
- V, IIIа, IVа 80 адамнан артық емес.

4.2.2.29 Оқушылар саны 15 адамнан аспайды деген есеппен оқу үй-жайларынан шығатын есіктердің ені кемінде 0,9 м болуы керек.

4.2.2.30 * Көрермендерге арналған орындары жоқ, әртүрлі көлемдегі залдардың кез келген нүктесінен жақын арадағы эвакуациялық шығуға дейінгі ең ұзақ арақашықтықты 8-кесте бойынша қабылдау қажет. Негізгі эвакуациялық өтпелер ортақ өтпеге біріктірілген кезде, оның ені біріктірілетін өтпелердің жиынтықталған енінен кем болуы тиіс.

Балалардың ойын-сауық және білім беру үй-жайлары (аландары) және аттракциондары үшін үй-жайдың кез келген нүктесінен бастап эвакуациялық шығу жолына дейінгі ең алыс арақашықтықты көлеміне қарамастан, 9-кестенің 6-бағаны бойынша қабылдау қажет. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)*

4.2.2.31 Эвакуациялау жолдарымен қоғамдық ғимараттардың анағұрлым алшақ үй-жайларының есіктерінен бастап (дәретхана, жуыну, темекі шегу, душ және басқа да қызмет көрсету үй-жайларынан басқа), ал мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарында топтағы ұяшықтан сыртқа немесе баспалдақ клеткасына шығатын жерден бастап, қашықтық 9-кестеде көрсетілгеннен артық болмауы тиіс. Тұйық дәлізге немесе холға шығатын үй-жайлар сыйымдылығы 80 адамнан аспауы керек.

4.2.2.32 Отқа төзімділік дәрежесі I-III, биіктігі 4 қабаттан аспайтын жалпы білім беру мекемелері, бастауыш және орта кәсіптік оқыту ұйымдарының ғимараттарының тұйық дәлізіне немесе холлына шығатын үй-жайлардың сыйымдылығы 125 адамнан аспауы тиіс. Бұл жағдайда анағұрлым алшақ орналасқан үй-жайлар есіктерінен қашық тұрған баспалдақ торына шығатын шығуға дейінгі арақашықтық 100 м аспауы керек.

8-кесте – Көрермендерге арналған орындары жоқ, әртүрлі көлемдегі залдардың кез келген нүктесінен жақын арадағы эвакуациялық шығаберіс есікке дейінгі ең ұзақ арақашықтық

Залдардың мақсаты	Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Көлемі мың м ³ залдардағы арақашықтық		
		5 дейін	5 жоғары 10 дейін	10 жоғары
1 Келушілерге арналған күту залдары, кассалық, көрмелік, билеу, демалыс және т. б.	I, II III, IIIб, IV IIIa, Iva, V	30 20 15	45 30 -	55 - -
2 Эвакуацияланатын әр адамға кемінде 0,2 м ³ есеппен әр негізгі өткелдің ауданы жанындағы түстену, оқу залдары	I, II III, IIIб, IV IIIa, Iva, V	65 45 30	- - -	- - -
3 Негізгі эвакуациялау өткелдерінің ауданы жанындағы саудалық, залдың % ауданы:				
кемінде 25	I, II III, IIIб, IV IIIa, Iva, V	50 35 25	65 45 -	80 - -
25 кем	I, II III, IIIб, IV IIIa, Iva, V	25 15 10	30 20 -	35 - -

4.2.2.33 Оқу-зертханалық және дәрісхана корпустарындағы баспалдақ марштарының ені кемінде 1,5 м болуы керек.

9-кестеде келтірілген ара-қашықтықты төмендегі ғимараттар үшін қолдану қажет:

- мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының – 6-баған бойынша;
- жалпы білім беру мекемелерінің, бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарының және жоғары оқу орындарының – 3-баған бойынша;
- емдеу мекемелері стационарларының – 5-баған бойынша;
- қонақ үйлердің – 4-баған бойынша.

Қалған қоғамдық ғимараттар үшін дәліздегі адамдар ағынының тығыздығы жоба бойынша белгіленеді.

4.2.2.34 Көрермендерге арналған орындары жоқ эвакуациялық шығаберіс (есіктің) енін 10-кестеге сәйкес, бірақ сыйымдылығы 50 адамнан артық залдарда 1,2 м шығатын шыға беріс арқылы эвакуацияланатын адамдар саны бойынша белгілеу керек.

**9-кесте – Эвакуациялау жолдарымен қоғамдық ғимараттардың анағұрлым
алшақ үй-жайларының есіктерінен бастап сыртқа немесе баспалдақ торына
шығатын шығаберіске дейінгі қашықтық**

Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Эвакуациялау кезіндегі адамдар ағыны*, адам/м ² болған кездегі қашықтық, м				
	2 дейін	2 жоғары 3 дейін	3 жоғары 4 дейін	4 жоғары 5 дейін	5 жоғары
Баспалдақ торларының немесе сыртқа шығаберістің арасында орналасқан үй-жайлардан					
I – III	60	50	40	35	20
IIIб, IV IIIa, Iva, V	40 30	35 25	30 20	25 15	15 10
Тұйық дәлізге немесе холға шығатын шығаберіс есігі бар үй-жайлардан					
I-III	30	25	20	15	10
IIIб, IV	20	15	15	10	7
IIIa, Iva, V	15	10	10	5	5
* Үй-жайлардан эвакуацияланатын адамдар санының эвакуациялау жолының ауданына арақатынасы.					

**10-кесте – Орындар жоқ залдардан шығатын эвакуациялық шығаберіс (есік)
ені**

Залдардың мақсаты	Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Көлемі мың м ³ залдардағы эвакуациялық шыға беріс (есік) 1 м еніне сәйкес келетін адамдар саны		
		5 дейін	5 жоғары 10 дейін	10 жоғары
1 Саудалық – негізгі эвакуациялық өтпелердің ауданы залдың ауданынан 25 % артық; тамақтану және оқу залдары - әрбір негізгі өтпедегі ағынның тығыздығы 5 адам/м ² аспағанда	I, II	165	220	275
	III, IIIб, IV	115	155	-
	IIIa, Iva, V	80	-	-
2 Саудалық – негізгі эвакуациялық өтпелердің ауданы залдың ауданынан 25 % кем, басқа залдар	I, II	75	100	125
	III, IIIб, IV	50	70	-
	IIIa, Iva, V	40	-	-

4.2.2.35 Сауда залындағы негізгі эвакуациялық өткелдер ені кемінде:
- 100 м² дейінгі сауда алаңы кезінде – 1,4 м;

- 100 м² жоғары 150 м² дейінгі сауда алаңы кезінде - 1,6 м;
- 150 м² жоғары 400 м² дейінгі сауда алаңы кезінде - 2,0 м
- 400 м² жоғары сауда алаңы кезінде – 2,5 м болуы тиіс.

4.2.2.36 Турникеттер, бақылаушылар-кассирлер отыратын кабиналар арасындағы өтпелердің және сауда залының сыртқы жағынан өтетін өтпелердің ауданы есептелген тораптың бойымен негізгі эвакуациялық өтпелердің ауданына кірмейді.

4.2.2.37 Эвакуациялық жолдардың есебін жүргізу үшін сауда залында немесе келушілерге арналған үй-жайларда бір мезгілде болатын сауда және тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарының сатып алушыларының немесе келушілерінің санын бір адамға есептелген есепке қарай алу қажет:

- қалалардағы және қала типтес ауылдардағы дүкендер үшін, сондай-ақ тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары үшін сауда залының немесе келушілерге арналған үй-жайлардың 3 м², оның ішінде жабдықтар алып жатқан аудан;

- ауылдық елді мекендердегі дүкендер үшін – сауда залы ауданының 3 м²;

- базарлар үшін – базар саудасына арналған сауда залының 1,6 м².

4.2.2.38 Көрсету залын және отбасылық шаралар өткізілетін залда бір мезгілде болатын адамдар санын залдағы орын санына қарай қабылдау керек.

Дүкендердің сауда залдарынан эвакуациялау есебін жүргізгенде сауда залының болашақта кеңейтілуі мүмкін екендігін ескеру керек.

4.2.2.39 Бөлшек сауда және қоғамдық тамақтану кәсіпорындары ғимараттарындағы эвакуациялық шығаберіс есебін жүргізгенде, қызметтік баспалдақ торларымен және залмен тікелей немесе тура өтпемен (дәлізбен) байланысқан ғимараттан шығатын шыға берісті ескеруге болады. Бұл үшін сауда залының анағұрлым алшақ нүктесінен жақын арадағы қызметтік баспалдаққа дейінгі немесе ғимараттан шығатын шығаберіске дейінгі қашықтық 8-кестеде көрсетілгеннен аспауы шарт.

4.2.2.40 Ашық спорт құрылыстары трибуналарынан эвакуациялау жолдарының 1 м еніне келетін адамдар санын 11-кесте бойынша қабылдау қажет.

Бір эвакуациялайтын люкке келетін эвакуацияланушылардың жалпы саны, әдеттегідей, 1500 адамнан аспауы керек. Трибуналардың отқа төзімділік дәрежесі I, II; трибуналардың отқа төзімділік дәрежесі III болғанда эвакуацияланушылардың саны 30 %, ал отқа төзімділік дәрежесі басқа трибуналарда 50 % азайтылуы керек.

11-кесте – Ашық спорт құрылыстары трибуналарынан эвакуациялау жолдарының 1 м еніне келетін адамдар саны

Құрылыстардың отқа төзімділік дәрежесі	Эвакуациялау өткелінің 1 м еніне келетін адамдар саны			
	трибуна өткеліне апаратын баспалдақтар		трибуна өткеліне апаратын люктер	
	төмен	жоғары	төмен	жоғары
I, II	600	825	620	1230
III, IIIa, IIIб, IV	420	580	435	860
V	300	415	310	615

4.2.2.41 Отқа төзімділік дәрежесі I және II ғимараттардағы көрермендерге арналған трибуналары бар спорт залдарынан және басқа да көрермендер залдарынан эвакуациялау жолдары адамдарды 12-кестеде келтірілген қажетті уақыт ішінде эвакуациялауды қамтамасыз етуі қажет.

12-кесте – Отқа төзімділік дәрежесі I және II ғимараттардағы көрермендерге арналған трибуналары бар спорт залдарынан және басқа да көрермендер залдарынан эвакуациялау жолдары

Залдардың түрлері	Эвакуациялауға қажетті уақыт , $t_{нбз}$, мин						
	*Көлемі мың м ³ болған кезде зал үй-жайынан						жалпы ғимараттан
	5 дейін	10	20	25	40	60	
Колосникті сахнасы бар залдар	1,5	2	2,5	2,5	-	-	6
Колосникті сахнасы жоқ залдар	2	3	3,5	3,7	4	4,5	6

* Залдың көлемі ішкі қоршау конструкциялары бойынша белгіленеді (трибуналары бар залдарды – трибуна көлемінің ескерілуісіз). Көлемнің мәндері аралық болған уақытта зал үй-жайынан эвакуациялауға қажетті уақытты интерполяция бойынша айқындау қажет.

4.2.2.42 Отқа төзімділік дәрежесі III, IIIa, IIIб және IV ғимараттар үшін 12-кестеде келтірілген деректер 30%, ал отқа төзімділік дәрежесі V ғимараттар үшін 50 % азайтылуы тиіс.

4.2.2.43 Зал үй-жайларынан (көлемі 60 мың м² және одан кем) шығатын эвакуациялық шығулар зал еденінің белгілеуінің жартысынан артық және үй-жайдың биіктігінен жоғары орналасқан жағдайда эвакуациялауға қажетті уақытта 12-кестеде көрсетілген мәннен екі есеге азайту керек.

Зал үй-жайының 60 мың м² артық болғанда, эвакуациялауға қажетті уақытты мына формула бойынша анықтау қажет:

$$t_{нбз} = 0,115\sqrt[3]{W}, \quad (1)$$

мұнда $t_{нбз}$ – ғимараттан эвакуациялауға қажетті уақыт;

W – зал үй-жайының көлемі, бірақ 6 мин артық емес.

4.2.2.44 Формула бойынша есептелген эвакуациялауға қажетті уақыт эвакуациялық шығулар үй-жайдың биіктігінің жартысына жетіп тұрса, 35% және зал үй-жайының биіктігінің 0,8 құрайтын биіктікте орналасқан жағдайда, 65% азайтылуы керек. Мәндер аралық немесе төмен болса, қажетті уақытты интерполяция бойынша, ал жоғары болса, экстраполяция бойынша алу қажет.

4.2.2.45 Көлемі 60 мың м³ залы бар ғимараттан эвакуациялауға қажетті уақыт $t_{нбз}$ 10 мин аспауы тиіс.

4.2.2.46 Адамдарды сахнадан (эстрададан) эвакуациялауға қажетті уақытты 1,5 мин

асырмай алу, ал эвакуацияланатын адамдардың санын сахна (эстрада) планшетінің 2 м² ауданына 1 адам келеді деген есеппен белгілеу қажет.

4.2.2.47 Колосникті сахнаның түтін баспайтын баспалдақ клеткаларымен эвакуациялауға қажетті уақытты көрермендерді ғимараттан эвакуациялауға қажетті уақыттың $t_{нбз}$ есебіне алудың қажеті жоқ.

4.2.2.48 Көлемі 60 мың м³ артық зал үй-жайынан әр шығаберіс (люк, есік) арқылы эвакуацияланатын жабық спорт құрылыстарындағы көрермендер саны 600 адамнан аспауы керек.

Тек қана екі шығу болған кезде спорт аренасына партер жасаған уақытта олардың арасындағы қашықтық залдың ұзындығынан кем болуы тиіс.

4.2.2.49 Эвакуациялау жолдарының ені кемінде мынадай болуы тиіс:

- 1,0 м – жабық және ашық спорт имараттарының трибуналарындағы көлденең өтпелер, пандустар және баспалдақтар;

- 1,35 м – жабық спорт имараттары трибуналарының эвакуациялау люктары;

- 1,5 м – ашық спорт имараттары трибуналарының эвакуациялау люктары.

4.2.2.50 Көрермендер залындағы есік саңылауларының ені 1,2 - 2,4 м, фойе, вестибюльдің ені – кемінде 2,4 м болуы керек. Ложаға кіретін есік саңылауының енін 0,8 м етіп алуға болады.

Көрермендер залынан шығатын және спорт имараттарының (оның ішінде люктердің де) эвакуациялау жолдарындағы есіктердің нығыздау жақтауы болуы және олар өздігінен жабылатын болуы керек.

4.2.2.51 Көрермендер залындағы креслолар, орындықтар немесе отырғыштар қатарларының арасындағы өтпелердің ені кемінде 0,45 м құрауы тиіс.

Қатардан шығатын шығу бір жақты болса, қатарға тұтас орнатылған орындар саны 26, ал егер шығаберіс екі жақты болса, 50 аспауы керек.

4.2.2.52 Вестибюльден бөлек жертөле немесе цокольдық қабатта орналасқан киім сақтайтын орындар жанындағы шешінетін бөлмелерден шығатын эвакуациялық шығудың жиынтықталған енін киім сақтайтын орындардағы ілгіштер санының 30 % тең кедергі алдындағы адамдар санына қарай есептеу керек.

4.2.2.53 Бір мезгілде 50 аспайтын адамның болуына есептелген үй-жайларда (оның ішінде амфитеатрлар немесе көрермендер залының балконы) анағұрлым алшақ жұмыс орнынан эвакуациялық шығаберіске (есікке) дейінгі өткелдің бойымен өтетін 25 м аспайтын ара-қашықтықпен екінші эвакуациялық шығаберісті (есікті) жобалау талап етілмейді.

4.2.2.54 Қызмет көрсететін қызметкерлерге арналған кіреберістер мен баспалдақтар сатып алушыларға, сондай-ақ есептелген ауданы 200 м² артық тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындарының келушілеріне арналған кіреберістер мен баспалдақтардан бөлек болуы тиіс.

4.2.2.55 Сауда ауданы 250 м² дейін жететін кәсіпорындарда сауда залымен шектесіп жатқан қоймалардан тауарларды әперу үшін сауда залына шығатын қосымша шығаберістер қарастыруға болады.

4.2.2.56 Дәліздердің ұзындығы 60 м артық болғанда олардың арасын бір-бірінен және дәліздің шетжақтарынан 60 м аспайтын қашықтықта орналасқан өздігінен жабылатын есіктері бар арақабырғалармен бөлу қажет.

Емдеу мекемелерінің палата корпустарындағы дәліздерді арасы 42 м аспайтын

аралықпен 2-ші тұрпатты өртке қарсы арақабырғалармен бөлу қажет.

4.2.2.57 Бір немесе шектес үй-жайлардағы едендердің айырмасы 1 м артық болғанда, жоғарғы деңгейдің периметрімен биіктігі кемінде 0,9 м қоршау немесе адамдардың құлауына жол бермейтін басқа да құрылғы қарастырылуы керек. Балалар бар үй-жайларда олар 1,1 м дейін жетуін керек. Мұндай талап көрермендер залына қарап тұрған сахна планшетіне қарай қойылмайды.

4.2.2.58 Спорт имараттарының трибуналарындағы шектес қатарлар еденінің белгілеуіндегі айырмашылық 0,55 м артық болғанда, әрбір көрермендер залындағы өтпенің бойымен биіктігі кемінде 0,8 м болатын, көруге кедергі келтірмейтін қоршау жасалуы тиіс.

4.2.2.59 Спорт және көрермендер залдарындағы балкондар мен ярустардағы бірінші қатардың алдындағы кедергінің биіктігі кемінде 0,8 м болуы тиіс.

Кедергілерге заттардың төмен құлауынан сақтандыратын құрылғылардың жасалуын қарастыру керек.

4.2.2.60 Мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарындағы, жалпы білім беру мекемелеріндегі, демалыс үйлеріндегі және ата-аналар мен балаларға арналған санаторийлердегі әйнектелген есіктерге биіктігі кемінде 1,2 м жететін қорғайтын торлар қарастырылуы керек.

4.2.2.61* Биіктігі 28 қабаттан кем ғимараттарда 4.3.3.1-тармаққа сәйкес орындалған табиғи жарығы жоқ, 50 және одан көп адамды эвакуациялауға арналған дәліздерде түтін жойғыш көздеу қажет. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)**

4.2.2.62* Биіктігі 28 м дейін және одан жоғары ғимараттарда баспалдақ алаңдарын түтіндемейтіндей етіп көздеу қажет.

Екі баспалдақ алаңының біреуі (немесе саны бұдан көбірек болғанда, баспалдақ алаңының 50 %) Н1 типті түтіндемейтін болуы керек.

Қалған баспалдақ алаңдары Н2 немесе Н3 типті түтін баспайтындай етіп жобалануы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)**

4.2.2.63* Биіктігі 28 м және одан жоғары ғимараттар үшін осы баспалдақ алаңдарына әр қабаттан шығатын және кіретін есіктер арасындағы арақашықтық кемінде 2,5 м болуы керек.

Қалған баспалдақ торлары Н2 немесе Н3 тұрпатты түтін баспайтындай етіп жобалануы тиіс.

Н2 типті баспалдақ алаңдарын қажет болған жағдайда, қабаттың бүкіл биіктігіне отқа төзімділік шегі кемінде REI 45 болатын, жанбайтын материалдардан жасалған тұтас қабырға орнату арқылы бөліктерге бөлу керек. Мұндай баспалдақ торларының түтінге қарсы қорғанысын бөліктердің жоғарғы бөлігіне сыртқы ауаны беруді қамтамасыз ету керек. Баспалдақ алаңы бөлігінің төменгі бөлігіндегі артық қысым кемінде 20 Па болуы тиіс және бір есік ашық тұрғанда баспалдақ алаңы бөлігінің жоғарғы бөлігіндегі артық қысым 150 Па аспауы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық).**

4.2.2.64 Эвакуациялау жолдарын бөліп тұратын ішкі қабырғалар мен арақабырғалар (соның ішінде жарық өткізетін материалдардан жасалған) кемінде EI 45 болатын отқа төзімділік шегімен жанбайтын материалдардан қарастырылуы керек.

4.2.2.65 Адамдар жаппай жиналатын ғимараттар мен үй-жайларда негізгі эвакуациялау жолдары, эвакуациялық шығу жолдары, өрт шкафтары, эвакуациялау

жоспарлары өздігінен жанатын нұсқағыштармен, қозғалыс бағытының ленталарымен және орналасу орындарының белгілерімен жабдықталуы қажет. Өздігінен жанатын нұсқағыштардың және қозғалыс бағытының ленталарының орналасу биіктігі 0,5 метрден аспауы қажет. *(Толықтырылды – ҚТҮКШК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық).*

4.3 Көлемдік-жоспарлық шешім

4.3.1 Аумақ және жер телімі

4.3.1.1 Қоғамдық ғимараттарды орналастыру, жер телімдерінің көлемі мен құрамы жобалауға берілген тапсырмаға және ҚР ЕЖ 3.01-101 талаптарына сәйкес анықталады.

Театр құрылысын салуға арналған жер телімін таңдауды және оның көлемін анықтауды жобалау алдындағы зерттеулер негізінде жүзеге асыру ұсынылады.

4.3.1.2 Қоғамдық ғимараттардың жер телімінде:

- кіреберіс және шығаберіс алдындағы алаңқайларды (залдағы бір орынға – 0,2 м², маусымдық кинотеатрлар мен театрлар үшін – 0,3 м² есеппен);
- жарнамаға арналған орынды және шағын сәулет пішіндерін;
- жасыл желектерді, автокөлік тұрақтарына арналған алаңқайларды, шаруашылық ауланы қарастыру керек.

Мекеменің пішініне қарай клуб жұмысына және рекреацияға арнаған маусымдық құрылыстар, спорт ойындарына арналған алаңқайлар, балалар ойнайтын алаңқайлар және мұражай экспозицияларының ашық алаңқайлары орналастырылуы мүмкін.

4.3.1.3 Жобаланатын және реконструкцияланатын ғимараттар мен құрылыстардың учаскесінде жүргізілген есепке бойынша, бірақ бір көлік-орыннан кем болмайтындай мүмкіндігі шектеулі адамдарға арналған жеке көлік тұрақтары қарастырылуы қажет.

4.3.1.4 Бүкіл аумақта және ғимаратта жүрген мүмкіндігі шектеулі адамдардың пайдалануына арналған арнайы құрылғылар (пандустар, көтергіштер, ұстағыштар және т. б.) ҚР ЕЖ 3.06-101 талаптарына сәйкес алынуы қажет.

4.3.1.5 Жер үстімен жүретін жолаушылар көлігінің аялдамаларынан қоғамдық ғимараттарға қарай өтетін жаяу жүргіншілер жолының ұзындығы 300 м аспауы, қалалық мәні бар қоғамдық қызмет көрсету нысандарының көп функционалды ғимараттарында орналасқан жағдайда, 150 м аспауы тиіс.

4.3.1.6 Қоғамдық ғимараттар учаскелерінің көгалдандырылатын ауданы пайдаланылатын шатырлар мен ғимараттар қабаттарына шоғырландырылған арнайы үй-жайлардың – рекреациялардың (қысқы бақтардың) көгалдандырылуын ескеру арқылы бір адамға кемінде 5,0 м² есеппен анықталады.

4.3.1.7 Балаларға арналған ойын алаңқайлар, тұрғын үйлердің спорт алаңқайлары; мектепке дейінгі мекемелер топталған алаңқайлар; жалпы білім беру мектептері мен мектеп-интернаттардың спорт аймағы, демалыс аймағы; стационарлық тұрпатты емдеу мекемелерінің демалыс аймағы аумағында инсоляция ұзақтығы географиялық ендікке қарамастан, учаске ауданының 50 пайызына кемінде 3 сағ. құрауы тиіс.

4.3.1.8 Инсоляцияның ұзақтығы, әдеттегідей, Л қосымшасының талаптарына сәйкес

есептеледі.

4.3.2 Қоғамдық ғимараттардың негізгі үй-жайлары

4.3.2.1 Кіреберіс тамбурларды жоспарлауды шешкен кезде адамдар ағынының еркін жүруін ескеру қажет, сондықтан олардың тереңдігі есік жармасының жартылай енінен кем болмауы тиіс.

4.3.2.2 Эвакуациялау кезінде өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтау мақсатында тамбурдың барлық есіктері сыртқа қарай ашылу керек. Адамдар ағыны қарқынды ғимараттарда есіктерді саңылауларының жазықтығынан екі жаққа да 90° ашуға болады.

4.3.2.3 Киім сақтайтын орны бар вестибюль ауданын ғимараттың сыйымдылығына қарай белгілеу ұсынылады:

- бір адамға $0,25 \text{ м}^2$ бастап $0,35 \text{ м}^2$ дейінгі қалың көпшілік жиналатын ғимараттар үшін;

- бір адамға $0,15 \text{ м}^2$ бастап $0,2 \text{ м}^2$ дейінгі көпшілік саны біркелкі болатын ғимараттар үшін.

4.3.2.4 Киім сақтайтын орынды 1 қума метрге 7-8 ілмек есеппен киім ілгіштермен жабдықтау қажет. Есепке алынатын бірлік болып, киім ілгіштегі бір орын табылады. Кедергі артындағы киім сақтайтын орын бір орынға кемінде $0,08 \text{ м}^2$ есеппен - консоль тұрпатты киім ілгіштер болса және бір орынға $0,1 \text{ м}^2$ – кәдімгі және аспалы киім ілгіштер болса қабылданады.

4.3.2.5 Киім сақтайтын орынды көпшілік бір уақытта пайдаланған уақытта тосқауылдың алды (ұзындығы) 30 адамға кемінде 1 қ.м, ал халық қозғалысы біркелкі көпшілікті емес ғимараттарда 50 адамға – 60 адамды құрауы тиіс. Киім берілетін кедергінің ені $0,6 \text{ м}$ – $0,7 \text{ м}$ болып, киім ілгіштерден $0,8 \text{ м}$ – 1 м алшақ орналасуы тиіс.

13-кесте - Мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының топтық ұяшығындағы үй-жайлар алаңы

Үй-жайлар	Үй-жайлардың ауданы, м^2 (кемінде)		
	Жалпы тұрпатты МДББО		Арнайы мектепке дейінгі мекемелер
	ясли	бақша	
Киім ілетін бөлме	15-18	15-18	15-18
Демалыс аймағы бар топтық	2,5 бір балаға	50	бір балаға 5,0
Дәретхана	16	16	бір балаға $0,8 \text{ м}^2$, бірақ кемінде 12 м^2
Буфет	3,8		
Арнайы сабақтарға арналған бөлме	-	-	1,6

4.3.2.6 Мектепке дейінгі тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының топтық ұяшығындағы үй-жайлар ауданын 13-кестеге, сондай-ақ ҚР ЕЖ 3.02-110 талаптарына сәйкес қабылдау қажет.

Тұрғын үйлер жанындағы мектепке дейінгі балалар тобы аз уақыт болуға арналған үй-жайлар ауданын бір балаға кемінде 4 м² есепте қарастыру қажет.

4.3.2.7 Музыкалық сабақтарға арналған залдың ауданын мектепке дейінгі топтағы бір орынға кемінде 2 м², дене шынықтыру сабақтары үшін кемінде 4 м² деп алу қажет.

Зал санын жобалауға берілген тапсырма бойынша анықтау керек, алайда кем дегенде:

- екі мектепке дейінгі тобы бар МДТОҰ бір зал;
- сегіз мектепке дейінгі тобы бар МДТОҰ екі зал.

4.3.2.8 Негізгі оқу үй-жайларының ауданын 14-кесте бойынша қабылдау қажет.

14-кесте – Білім беру мекемелеріндегі негізгі оқу үй-жайларының алаңы

Үй-жайлар	1 оқушыға (кемінде) есептелген аудан, м ²
жалпы білім беру саласында сынып, оқу кабинеттері:	
жалпы білім беру мекемелерінде, бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарында	2,5*
жоғары оқу орындарында және біліктілікті арттыру институттарында	2,2
Жаратылыстану ғылымдары бойынша арнайы кабинеттер мен зертханалар (жоғары оқу орындарынан басқа)	3,5
Гимназиялар мен лицейлердегі 75 орынға дейінгі дәрісханалар	Жобалау тапсырмасы бойынша
Жалпы теориялық (жалпы білім беру) саладағы зертханалар:	
орта кәсіптік білім беру ұйымдарында	2,5
жоғары оқу орындарында	4,0
Кәсіби-техникалық және арнайы саладағы зертханалар мен кабинеттер:	
бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарында	3,5 ¹⁾
жоғары оқу орындарында	6,0
Информатика және есептеуіш техника кабинеті, компьютерлік сынып	3,5 ²⁾
Лингафондық кабинеттер:	
жоғары оқу орындарынан басқа, барлық білім беру мекемелерінде	2,5
жоғары оқу орындарында	3,0
Сызу, курстық және дипломдық жобалау кабинеттері:	
бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарында	2,5
жоғары оқу орындарында	3,6

14-кесте – Білім беру мекемелеріндегі негізгі оқу үй-жайларының алаңы
(жалғасы)

Үй-жайлар	1 оқушыға (кемінде) есептелген ауданы, м ²
Дәрісханалар, орын саны:	
12-15	2,5
25	2,2
30	1,8
бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарында:	
50-150	1,2
жоғары оқу орындарында және оқу комбинаттарында:	
50-75	1,5
75 жоғары 100 дейін	1,3
100 жоғары 150 дейін	1,2
150 жоғары 350 дейін	1,1
350 жоғары және одан артық	1,0
Еңбек және қоғамдық-пайдалы еңбек шеберханалары (оқу-өндірістік шеберханаларды қоспағанда)	3,75
* Үй-жайдағы оқушылар саны 25 аспайды деген есеппен. Оқушылар саны бұдан көп болған жағдайда сынып үй-жайлары мен оқу кабинеттерінің ауданы 30 оқушы есеппен белгіленеді. Сынып сыйымдылығы 25 оқушыдан кем жалпы білім беру мекемелерінің жобаларында сынып және басқа да оқу үй-жайларының ауданы жобалау тапсырмасымен және жергілікті келісуші органдар талаптарымен белгіленеді. ¹⁾ Зертхананың жалпы ауданына қосымша оқыту саласы бойынша технологиялық жабдықтың орналастырылуына арналған ауданды кіргізу керек. ²⁾ Топтағы оқушылардың саны 13-тен аспағанда. Ескертпе – 15-кестеде келтірілмеген оқу үй-жайларының ауданы жобалау тапсырмасымен белгіленеді.	

4.3.2.9 Жалпы білім беретін мекемелердің бірінші сынып оқушыларының демалысына арналған бөлменің ауданын бір оқушыға кемінде 2 м² есеппен алу қажет.

4.3.2.10 Жалпы білім беретін мекемелердің бірінші сыныптарына арналған ойын орындарының және интернат ұйымдарының оқу корпустарының ауданын бір оқушыға кемінде 2 м² есеппен алу қажет.

Біріктірілген жатын-ойын бөлмелерінің ауданын бір оқушыға кемінде 4 м² етіп алу қажет.

4.3.2.11 Интернат ұйымдары мен мектеп жанындағы интернаттардағы жатын бөлмелерді бір оқушыға кемінде 4 м² ауданмен жобалау қажет.

4.3.2.12 Жалпы білім беретін мекемелердің 1 сынып оқушыларына арналған жатын-ойын бөлменің ауданын бір оқушыға кемінде 2,5 м² есеппен қабылдау қажет.

Оқушылар саны аз мектепте ойын үй-жайлары рекреациямен біріктіріледі.

4.3.2.13 Әкімшілік мақсаттағы үй-жайды ҚР ЕЖ 3.02-108 талабын ескере отырып жобалау керек. Бұл жағдайда осы үй-жайлардың бір қызметкеріне ұйымдастыру техникасын орналастыруға арналған ауданды санамағанда, кемінде 6 м² аудан тиесілі екендігін ескеру керек.

4.3.2.14 Ғимараттағы акт залының жалпы ауданын 15-кесте бойынша алу қажет.

4.3.2.15 Залдағы бір орынға келетін акт залы мен акт залы – дәрісхананың

(эстрадасыз) ауданын кемінде төмендегідей қарастыру қажет:

- жалпы білім беру мекемелері мен интернат ұйымдарында, бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарында - 0,65 м²;
- жоғары оқу орындарында - 0,8 м².

15-кесте - Білім беру мекемелері ғимараттарындағы акт залының ауданы

Оқу орындары	Бір оқушыға (студентке) есептелген залдың ауданы, кемінде м ²
Жалпы білім беру мекемелері	0,7
Интернат ұйымдары	0,32
Бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдары: - қалалық - ауылдық жердегі	0,22 0,32
Студенттер саны келесідей жоғары оқу орындары (өнер және мәдениет жоғары оқу орындарын санамағанда): - 2000 дейін - 2000 артық 600 дейін - 6000 артық	0,3 0,22 0,15
Ескертпе – Акт залдары жанындағы клуб үй-жайларының ауданы жобалау тапсырмасы бойынша алынады.	

4.3.2.16 Спорт залдарының жалпы ауданын (олардың жанындағы қосалқы үй-жайларды, сондай-ақ бассейндер мен жеңіл атлетикалық манеждерді есептемегенде) бір оқушыға (студентке, тыңдаушыға) қарай кемінде төмендегідей алу қажет:

- ҚР ЕЖ 3.02-111 талаптарына сәйкес толық емес орта және орта жалпы білім беретін мекемелерде;
- бастауыш және орта кәсіптік білім беру ұйымдарында, сондай-ақ жоғары оқу орындарында - 1,0 м²;
- біліктілікті арттыру ұйымдарында - 0,2 м².

Бассейндер мен жеңіл атлетикалық манеждерді жасау қажеттілігі жобалауға берілген тапсырмамен белгіленеді.

4.3.2.17 Екі орыннан бастап одан көп орынды емдеу мекемелері палаталарындағы бағдарлық ауданды 16-кесте бойынша алу қажет.

4.3.2.18 Санаторийдегі, санаторий-профилакторийдегі және демалу мекемелеріндегі бөлмелердің бір орынға есептелген ауданын 17-кесте бойынша алу қажет.

Тұрғын бөлменің ауданы кемінде 12 м² болуы тиіс.

Тұрғын үй-жайлар мен мәдени-көпшілік мақсаттағы үй-жайлардың астында және үстінде қойма бөлмелерін, сақтау камераларын және өзге өртке қауіпті үй-жайларды орналастыруға жол берілмейді.

4.3.2.19 Көрме залдарының ауданын төмендегідей бір орын үшін кемінде былайша анықтау қажет:

- жыл бойы жұмыс істейтін кинотеатрлар 1,2 м²;

ҚР ЕЖ 3.02-107-2014*

- жеке маусымда ғана жұмыс істейтін кинотеатрлар 1,0 м²;
- клубтар 0,7 м²;
- театрлар, концерт және әмбебап залдар 0,7 м².

16-кесте – Емдеу мекемелері палаталарындағы аудан

Бөлімшелер	1 орынға есептелген аудан, м ² (кемінде)
Ересектерге арналған инфекциялық және туберкулезді	7,5
Балаларға арналған инфекциялық және туберкулезді:	
аналарға арналған орындарсыз	6,5
аналар күндіз болатын	8,0
аналар тәулік бойы болатын	10
Ортопедотравматологиялық, нейрохирургиялық (соның ішінде қалыпқа келтіріп емдеу), күйікті, радиологиялық:	
ересектерге арналған және аналар күндіз болатын балаларға арналған палаталарда	10
балаларға арналған аналар тәулік бойы болатын	13
Интенсивті терапия, операциядан кейінгі	13
Балаларға арналған инфекциялық емес:	
аналарға арналған орындарсыз	6,0
аналар күндіз болатын	7,5
аналар тәулік бойы болатын	9,5
Психоневрологиялық және наркологиялық:	
жалпы тұрпатты	6,0
инсулинді және қадағалау	7,0
Балаларға арналған психиатриялық:	
жалпы тұрпатты	5,0
қадағалау	6,0
Нәрестелерге арналған	4,5
Басқалар	7,0

17-кесте - Санаторийлерде, санаторий-профилакторийлерде және демалыс мекемелеріндегі тұрғын үй-жайлар ауданы

Мекемелер	Ауданы, м ² , 1 орынға (кемінде)
Ересектерге (немесе балалы отбасыларына) арналған санаторийлер, санаторий-профилакторийлер және демалыс мекемелері	9,0
Балалар сауықтыру және жоғарғы класс оқушыларына арналған сауықтыру лагерьлері	6,0
Санаторийлік балаларды сауықтыру лагерьлері	7,0

4.3.2.20 Көрме залдың балкондармен, ложалармен және қабаттармен қоса есептегендегі ауданын қоршаушы конструкциялар шектерінде анықтау қажет:

- кинотеатрлар үшін – эстраданы қоса есептегенде;
- клубтар, театрлар, концерт және әмбебап залдар үшін - эстраданың, сахнаның, авансахнаның, аренаның алдыңғы шегіне дейін немесе оркестр шұңқырының қоршауына дейін.

4.3.2.21 Конференц-залдардың ауданын бір орын үшін кемінде келесідей анықтау қажет:

150 орынға дейінгі залдарда:

- креслолардың қасындағы пюпитрлармен 1,2 м²;
- пюпитрсіз 1,1 м²;

- 150 орыннан астам залдарда:

- креслолардың қасындағы пюпитрлармен 1,1 м²;
- пюпитрсіз 1,0 м².

4.3.2.22 Киноқондырғылармен жабдықталған жағдайдағы мәдени-ойын-сауық мекемелерінің киноэкран және көрме залының параметрлері ұсынылатын Д қосымшасында келтірілген.

4.3.2.23 Көрме залдары мен аудиториялардың көлемін, әдеттегідей, бір көрермен орны үшін келесідей анықтау қажет:

- драма театрлары үшін 4 м³ бастап 5 м³ дейін;
- кинотеатрлар үшін 4 м³ бастап 6 м³ дейін;
- клубтар үшін 4 м³ бастап 7 м³ дейін;
- музыкалық- драма театрлары және музыкалық комедия театрлары үшін 5 м³ бастап 7 м³ дейін;
- опера және балет театрлары үшін 6 м³ бастап 8 м³ дейін;
- аудиториялар үшін 4 м³ бастап 5 м³ дейін.

Ескертпе – Залдың көлемдік-жоспарлық шешіміне орай аталмыш көрсеткіштерді 20 %, ал сәйкес инженерлік шешімдер қолданылған жағдайда, одан да көп мөлшерге азайтуға немесе үлкейтуге жол беріледі.

4.3.2.24 Орталықтандырылған кітапхана жүйесінің көпшілік кітапханаларының ортақ оқу залының ауданын бір оқу орнына (оқу залын бір немесе екі орындық үстелдермен жабдықтаған жағдайда) кемінде 2,4 м² қабылдау қажет.

4.3.2.25 Кітапханалық қорларды және мұрағаттық құжаттарды жабық сақтау үй-жайларының ауданын 1 мың сақтау бірлігіне кемінде 2,5 м² қабылдау қажет.

Ашық сақталатын кітапхана қорының ауданын 1 мың сақтау бірлігіне кемінде 4,5 м² қабылдау қажет.

4.3.2.26 Оқу орындары кітапханаларының жалпы ауданын бір оқушыға (студентке) кемінде келесідей анықтау қажет:

- жалпы білім беру мекемелерінде және интернаттық ұйымдарда, бастапқы кәсіпқой білім ұйымдарында - 0,4 м²;
- орташа кәсіптік білім ұйымдарында - 0,8 м²;
- жоғарғы оқу орындарында:
 - техникалық салада - 1,1 м²;
 - гуманитарлық және медициналық салада - 1,3 м²;
 - мәдениет саласында - 2,3 м².

4.3.2.27 Ас үйлерінің (тағамдарды тарату бөлімінсіз) ауданын залдағы 1 орынға кемінде қабылдау қажет:

- мейрамханаларда - 1,8 м²;
- сол сияқты, эстрададан және би алаңында - 2,0 м²;
- жалпыға қолжетімді асханаларда және жоғарғы оқу мекемелерінде - 1,8 м²;
- кафе, дәмханаларда және сыраханаларда - 1,6 м²;
- кафе-автоматтарда, жылдам қызмет көрсету кәсіпорындарында және алкогольсіз барларда, туристік қостарда және панажайларда - 1,2 м²;
- балалар лагерьлерінде (жазғы) және жоғарғы сынып оқушыларының сауықтыру лагерьлерінде – 0,8 м²;
- балаларға арналған санаториялық лагерьлерде - 1,4 м²;
- жалпы білім беру мекемелерінде және интернаттық ұйымдарда - 0,8 м²;
- бастапқы кәсіптік білім ұйымдарында - 0,8 м²;
- орташа кәсіптік білім ұйымдарында - 1,3 м²;
- санаторийлерде, санаторий-профилакторийлерде, демалыс үйлерінде (пансионаттарында), демалыс базаларында, жастар лагерьлерінде, туристік базаларда:
 - өзін-өзі қызмет көрсету кезінде (оның ішінде тарату желісімен) - 1,8 м²;
 - даяшылар қызмет көрсеткен кезде - 1,4 м².

Ескертпе – Қоғамдық тамақтанудың мамандандырылған нысандарындағы залдар аудандарын жобалауға берілген тапсырма бойынша қабылдау қажет.

4.3.2.28 Қоғамдық ғимараттар мен имараттардың (ашық спорт имараттардан өзге) санитарлық тораптар үй-жайларын адамдардың тұрақты болу орындарынан ең қашық жерден 75 м аспайтын қашықтықта орналастыру қажет.

Ашық кеңістікті имараттарда, шаңғы немесе қайықта есу базаларында жаттығу орындарынан немесе көрермендерге арналған мінберлерден дәретханаға дейінгі қашықтық 200 м аспауы тиіс.

4.3.2.29 Әйелдердің жеке гигиенасы үй-жаларының немесе кабиналарының санын әйелдер саны 14 асқан жағдайда: бір гигиеналық душ қоғамдық ғимаратта жұмыс істейтін (саны ең көп ауысым жағдайында) әр 100 әйелге; мектептердің жанындағы интернаттарда, жатын корпустарында немесе интернатты ұйымдардың жатын корпустарында әр 70 қызға.

4.3.2.30 Әр санитарлық аспапқа есепті жүктемені қоғамдық ғимараттың түріне байланысты белгілеу қажет:

- ерлер - 1 унитаз 20 бастап 50 адамға дейін (көрермендер үшін 150 бастап 200 адамға дейін), 1 писсуар 18 адамға (көрермендер үшін 150 адамға дейін), 1 қол жуғыш 4 унитазға (бірақ 1 дәретханаға кемінде 1);

- әйелдер - 1 унитаз 15 бастап 30 адамға дейін (көрермендер үшін 75 бастап 100 адамға дейін), 1 қол жуғыш 2 унитазға (бірақ 1 дәретханаға кемінде 1).

Ескертпе – Нақты саны мекемелер мақсатына байланысты анықталады.

4.3.2.31 Шілденің орташа айлық температурасы 21°C және одан жоғары аудандар үшін жобаланатын ғимараттарда адамдар тұрақты болатын үй-жайлардың және технологиялық және гигиеналық талаптарға сәйкес күн сәулесінің енуіне немесе қызып кетуге жол берілмейтін үй-жайлардың жарық ойықтары күннен қорғаныспен жабдықталуы тиіс.

4.3.2.32 Күннен және қызып кетуден қорғау ғимараттың көлемдік-жоспарлық шешімімен қамтамасыз етілуі мүмкін. Биіктігі 5 қабат және одан жоғары, отқа төзімділігінің I және II санатындағы ғимараттарда сыртқы күннен қорғауын жанбайтын материалдардан қорғау қажет.

4.3.2.33 Технологиялық талаптар бойынша сыртқы ауаның енуіне жол берілмейтін үй-жайларды қоспағанда, емдеу мекемелеріндегі жайлар терезелерінің бағдарын жарық жаққа 18-кестеге сәйкес қабылдау керек.

18-кесте - Емдеу мекемелеріндегі үй-жайлар терезелерін жарық жағы бойынша бағдарлау

Үй-жайлар	45° с. е. оңтүстігіне қарай	45° - 55° с. е. шегінде	55° с.е. солтүстігіне қарай
Операция, реанимация залдары, секциялық, босану бөлімдері	С, СШ, СБ	С, СШ, СБ	С, СШ, СБ, Ш
Бактериологиялық зерттеулер, індетті материалды қабылдау және оны талдау, аршу зертханалары	С, СШ, СБ, ОШ, Ш	С, СШ, СБ, ОШ, Ш	С, СШ, СБ, О, ОШ, Ш

18-кесте - Емдеу мекемелеріндегі үй-жайлар терезелерін жарық жағы бойынша бағдарлау (жалғасы)

Үй-жайлар	45° с. е. оңтүстігіне қарай	45° - 55° с. е. шегінде	55° с.е. солтүстігіне қарай
Туберкулезді және індетті науқастар палаталары	О, ОШ, Ш, СВ*, СБ*	О, ОШ, Ш, ОШ*, СБ*	О, ОШ, ОБ, СШ*, СБ*
Жан сақтау, 3 жасқа дейінгі балалар бөлімдерінің палаталары, балалар бөлімдерінің ойын бөлімдері	Батыс жаққа бағыттауға жол берілмейді, жан сақтау палаталарын батысқа және оңтүстік-батысқа бағыттауға жол берілмейді		

* Бөлімдегі төсек санынан 10% аспай жол беріледі.

Ескертпе - 55° с.ш. және оңтүстігіне қарай аудандарда батыс жаққа бағытталған палаталарда, 3 жастағы және одан үлкен балалар және ересектер үшін күн сәулелерінен қызып кетуден қорғауды (жалюзилерді және т. б.) қарастыру қажет.

4.3.3 Коммуникациялық кеңістік

4.3.3.1 Екі жағынан жарықтандырылған жағдайда, дәліздің ең үлкен жол берілген ұзындығы 48 м, бір жағынан жарықтандырылған жағдайда, 24 м аспауы тиіс. Одан ұзын болған жағдайда, кем дегенде 24 м қашықтықта жарық ойықтарын орналастыру қажет, бірінші жарық ойығы жарықтандырылған жақтан ең көп дегенде 30 м қашықтықта болады.

4.3.3.2 Көлденең коммуникациялық байланыстар ретінде механикалық құрылғыларды – жаяу жүргіншілердің жүруі елеулі түрде ұзақ болатын ірі ғимараттарда және құрылыстарда және қоғамдық орталықтарда жылжитын жаяу жүргіншілер жолдарын пайдалануға жол беріледі.

4.3.3.3 Жолаушылар лифтілерін келесі ғимараттарда қарастыру қажет:

а) кіреберіс вестибюльді еденнің және жоғарғы қабат (жоғарғы техникалық қабаттан өзге) едені белгілерінің арасындағы айырмашылық 13 м және одан көп болған жағдайда, ҒЗИ, жоғарғы оқу орындары және біліктілікті арттыру институттарының ғимараттары;

- биіктігі 3 қабаттан асатын басқару, жобалау, конструкторлық және кредиттік-қаржылық мекемелер ғимараттары;

- 3-қабаттан бастап әкімшіліктер мен мәслихаттар және тұрғындар жиі келетін өзге мекемелер ғимараттары;

б) ауруханалар және перзентханалар:

- палата бөлімдері 2 және одан жоғарғы қабаттарда орналасқан жағдайларда емдік-профилактикалық ғимараттардың лифтілерімен (бұдан әрі – аурухана лифтісімен),

- биіктігі 3 қабаттан тұратын және одан асатын ғимараттарда;
- в) амбулаторлық-емханалық мекемелерде:
 - биіктігі 2 қабаттан тұратын және одан асатын ғимараттардағы аурухана лифтілері;
 - биіктігі 2 және 3 қабатты ғимараттарда кабина тереңдігі кемінде 2100 мм құрайтын жолаушылар лифтісі;
- г) санаторийлерді және санаторий-профилакторийлерді:
 - жолаушылар лифтілері - биіктігі 3 қабаттан тұратын және одан асатын ғимараттарда,
 - аурухана лифтісі – емдеу үй-жайларының биіктігі 2 қабаттан тұратын және одан асатын ғимараттардың 1 жоғарғы қабатында орналасқан жағдайда;
- д) биіктігі 2 қабаттан тұратын және одан асатын «5*» және «4*» жоғарғы санатты қонақ үйлер мен мотельдер ғимараттарында;
- е) биіктігі 3 қабаттан тұратын және одан асатын I санатты қонақ үйлерде, турбазаларда және биіктігі 3 қабаттан тұратын және одан асатын I санатты мотельдерде;
- ж) сондай-ақ II санатты және одан төмен және биіктігі 4 қабаттан тұратын және одан асатын өзге демалыс және туризм мекемелері;
- з) залдары үшінші қабаттан жоғары орналасқан жағдайда қоғамдық тамақтану нысандарында;
- и) биіктігі 4 қабат және одан биіктігі тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорындары.

4.3.3.4 Тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы бар науқастарға арналған санаторийлердің тұрғын корпустарында лифтілердің біреуі ауруханалық болуы тиіс.

4.3.3.5 Қабат саны аз және биіктігі төмен және осы тармақта аталмаған қоғамдық ғимараттарда лифтілерді және тігінен тасымалдауды орнату қажеттілігі жобалау тапсырмасымен белгіленеді.

4.3.3.6 *Қоғамдық ғимараттарда:

- 1) биіктігі 50 метрге дейінгі ғимараттардың өрт бөлігінде, сондай-ақ көп қабатты жерасты кеңістігінің екі және астам қабатты болғанда кемінде бір;
 - 2) биіктігі 50 м астам ғимараттардың өрт бөлігінде екі өрт лифтілерін көздеу қажет.
- (Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық).**

4.3.3.7 Биіктігі 10 қабатқа дейінгі ғимараттарда ең көп дегенде екі лифтінің шыға беріс есігін тікелей баспалдақ алаңшасында орналастыруға жол беріледі.

4.3.3.8 Ғимараттағы лифтілердің біреуінің (жолаушылар немесе жүк лифтінің) зембілдегі адамды тасымалдау мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін кабинасының тереңдігі кемінде 2,1 м болуы тиіс.

4.3.3.9* Ең алыс үй-жайдың есіктерінен ең жақын жолаушылар лифтінің есігіне дейінгі қашықтық емдеу-сауықтыру мекемелерінен басқа, 60 м аспауы тиіс.

Жолаушылар лифтілерінің лифт холының ені кемінде:

- лифтілер бір қатарға орналасқанда – лифт кабинасының тереңдігі кемінде - 1,3 м;
- лифтілер екі қатарға орналасқанда - лифт кабинасының екі еселі ең аз тереңдігі, бірақ 5 м көп болмауы тиіс.

Кабинасының тереңдігі 2,1 м және одан көп лифтілердің алдында лифт холының ені кемінде 1,8 м болуы тиіс. **(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық)**

4.3.3.10 Эскалаторлар жалғыз, қосарланған және одан көп таспалы болады.

Қоғамдық ғимараттарда және құрылымдарда эскалаторларды орнатудың негізінен үш схемасы пайдаланылады: аралықтарын қатар, айқыш және кезекті орналасуы.

4.3.3.11 Эскалатордың еңкею бұрышын 30° тең, таспа енін - 60 см - 110 см (әдеттегідей 80 см), жылдамдығын – 0,5 м/с жуық қабылдау ұсынылады, баспалдақ сатысының беті 40 см тең.

4.3.3.12 Адамдар көп жиналатын жерде олардың жүруіне жағдай жасау мақсатында жылжымалы жаяу жүргіншілер жолдарын (травелаторлар) қарастыруға жол беріледі.

4.3.4 Қоқыстарды шығару және шаңдарды тазалау

4.3.4.1 Қоқыс құбырларын (қоқыс шығарушы пневматикалық жүйесі болмаған жағдайда) қарастыру қажет:

- 3 және одан көп қабатты жоғарғы оқу орындарының, 100 және одан көп орынды қонақ үйлердің және мотельдердің ғимараттарында,
- 250 және одан көп орынды 2 және одан көп қабатты ауруханалардың және 130 және одан көп орынды перзентханалардың ғимараттарында;
- басқа мақсаттағы 5 және одан көп қабатты ғимараттарда.

Қоқыс камерасының жарық бойынша биіктігі кемінде 2,2 м болуы тиіс.

4.3.4.2* Қоқыс жинау камерасының бөлек, ғимарат кіреберісінен тегіс қабырғамен оқшауланған, сыртқа ашылатын кіреберісі және кемінде REI 60 құрайтын отқа тұрақтылыққа және оттың таралуының нөлдік шегіне ие өртке қарсы арақабырғалармен және аражабынмен бөлінуі тиіс. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 07.08.2018 ж. №175-НҚ бұйрық)*

4.3.4.3 Қоқыс жинау камерасы еденінің белгісі жолаушылар жолының немесе қасындағы көлік жолының белгісінен 0,05 м - 0,1 м шектерінде көтеріліп тұруы тиіс. Қоқыс шығаруды механизациялау қамтамасыз етілген жағдайда, камераларды басқа деңгейде орналастыруға жол беріледі.

4.3.4.4 Вакуумды шаңды жоюдың орталықтандырылған немесе үйлестірілген жүйесін келесі ғимараттарда қарастыру қажет:

- театрларда, концерт залдарында, мұражайларда;
 - 200 мың және одан көп сақтау бірлігіне арналған кітапханалардың оқу залдарында, лекция залдарында және кітап қоймаларында;
 - сауда ауданы 6500 м^2 және одан көп дүкендерде;
 - 500 және одан көп орынға арналған қонақ үйлердің, демалыс және туризм мекемелері, стационарлық емдеу мекемелері корпустарында;
 - қызметкерлер саны 800 және одан көп адамды құрайтын басқару мекемелерінде, ғылыми-зерттеу институттарында, жобалық және конструкторлық ұйымдарда;
 - санитарлық-гигиеналық талаптары жоғары мамандандырылған ғимараттарда.
- 4.3.4.5 Вакуумды шаңды жоюдың үйлестірілген жүйесін жобалау барысында бір қабылдаушы клапанның қызмет радиусі 50 м аспауы тиіс.

4.3.5 Жарықтандыру

4.3.5.1 Адамдар тұрақты болатын үй-жайлардың ҚР ЕЖ 2.04-104 талаптарына сәйкес табиғи жарықтандыруы болуы тиіс.

4.3.5.2 Қоғамдық ғимараттар үй-жайларында жалпы жарықтандыру жүйесін қолдану қажет. Қоғамдық ғимараттардың жүктемесі көп көру жұмыстары жүргізілетін үй-жайларда үйлестірілген жарықтандыру жүйесін пайдалану ұсынылады.

4.3.5.3 Тұрғын ғимараттардың, емдеу мекемелері палаталарының, әлеуметтік қамсыздандыру нысандарының палаталары мен жатын бөлмелер терезелеріне сыртқы жарықтандыру аспаптарының жарық түсу деңгейі орташа тік жарықтандырудың келесі мәндерінен аспауы тиіс:

- 7 лк – жол жүру бөлігінің орташа жарықтандыру нормасы $0,4 \text{ кд/м}^2$ болғанда;
- 10 лк – жол жүру бөлігінің орташа жарықтандыру нормасы $0,6 - 1,0 \text{ кд/м}^2$ болғанда;
- 20 лк – жол жүру бөлігінің орташа жарықтандыру нормасы $1,2 - 1,6 \text{ кд/м}^2$ болғанда.

Тұрғын ғимараттардың, емдеу мекемелері палаталарының, әлеуметтік қамсыздандыру нысандарының палаталары мен жатын бөлмелерінің терезелеріне сәулеттік, жарнамалық жарықтандыру және құрылыс алаңшаларын жарықтандыру қондырғыларының жарық түсу деңгейі мәндердің 10 % аспауы тиіс.

4.3.5.4 Жыпылықтаушы жарнамалық маңдайшаларды олардың әсерінің жарық қабылдаудың геометриялық ортасынан 1 м және одан көп қашықтықта орналасқан жерден тікелей көрінбеуі шартымен жол беріледі.

4.3.5.5 Үй-жайдың табиғи жарықтандырылуын жиһазды, құрал-жабдықтарды, көгалдандыруды және ағаштарды есепке алмай және жарық ойықтарының жарық өткізгіш толтыруларды жүз пайыз пайдалану жағдайында жүзеге асырылады. ТЖК есептік мәнін нормаланатын ТЖК 10 % аспайтын төмендетуге жол беріледі.

4.3.5.6 Үй-жайлардың ішкі беттерінің орташа шағылыстырушы коэффициентінің есептік мәнін 0,5 деп қабылдау қажет.

4.3.5.7 Жоғарыдан немесе үйлестіре отырып табиғи жарықтандырылған үй-жайларды табиғи жарықтандырудың әртүрлілігі 3:1 аспауы тиіс.

4.3.5.8 Жоғарыдан немесе үйлестіре отырып табиғи жарықтандыру жағдайындағы ТЖК шартты жұмыс бетінің және үй-жайлардың сипаттық тік қимасы жазықтығының қиылысуының кез-келген нүктесіндегі есептік мәні бүйірінен жарықтандырылу жағдайындағы ТЖК (е) нормаланған мәнінен аз болмауы тиіс.

4.3.5.9 Табиғи жарықтандыру бойынша талаптар қойылмайтын К қосымшасында келтірілген үй-жайларды табиғи жарықтандырусыз жобалауға жол беріледі.

4.4 Инженерлік желілер

4.4.1 Жылыту, желдету және ауа баптау

4.4.1.1 Қоғамдық ғимараттардағы жылытуды, желдетуді және ауа баптауды ҚР ЕЖ 4.02-101 талаптарына сәйкес жүргізу керек.

4.4.1.2 Автоматтандырылған жеке жылу пункттерін (ЖЖП) ғимараттар үшін сыртқы

(күн, жел) және ішкі (жылу бөлу) факторлардың бір тұрпатты әсерімен сипатталатын жекелеген технологиялық аймақтар мен қасбеттерді жылыту үшін оларға жылу беруді реттеу мүмкіндігімен 1000 ГДж және одан көп жылыту кезеңіндегі жылудың есептік шығынымен жобалау керек.

Үй-жайдың шығыңқы конструкциялардың төменгі жағына дейінгі биіктігі кемінде 2,2 м болуы тиіс.

4.4.1.3 Сумен жылыту жүйесінің жекелеген тармақтарын төмендегідей үй-жайлар үшін қарастыру керек:

- конференц-зал немесе өндірістік үй-жайлар асханасындағы тамақтанатын зал (орын саны 400 дейінгі конференц-залдар мен тамақтанатын залдар үшін – 160 дейін, оларды орналастырған кезде ғимараттың жалпы көлеміндегі жекелеген тармақтарды қарастырмауға жол беріледі), көремендер залы (эстраданы қоса алғанда), сахна (әмбебап эстрада), вестибюль, фойе, кулуарлар (би залы, сахнаны қоса алғанда, театрлар, клубтар ғимараттарындағы шағын залдар);

- қоры 200 мың бірлік және одан көп кітапханалар (оқу, дәріз залдары мен қоймалар);

- бөлшек сауда кәсіпорындары (жүк түсіру жайлары мен ауданы 400 м² және одан көп сауда залдары үшін);

- тұрғын жайлар.

4.4.1.4 Жұмыстан тыс уақытта температуралық режимді нормадан төмен ұстауға болады, бірақ 12 °С төмен емес.

4.4.1.5 Қоғамдық ғимараттардың үй-жайларына ауаны, әдеттегідей, жоғарғы аумақта орналасқан ауа таратқыштардан жіберу қажет. Биіктігі 3 м асатын тым жылы үй-жайларда ығыстырушы желдету пайдаланылуы мүмкін.

4.4.1.6 Қоғамдық ғимараттардың үй-жайларында рециркуляциялық ауаны белгіленген нормалардан аспайтын көлемде пайдалану қажет, бұл жағдайда желдету және ауаны баптау жүйесінің рециркуляциялық контуры шаңға қарсы сүзгілермен және микроағзалар мен вирустарды жоюдың кемінде 95 % тиімділігіне ие ауаны зарарсыздандыру құрылғыларымен жабдықталуы тиіс.

4.4.1.7 Үй-жайларының жалпы ауданы 110 м² аспайтын, көп дегенде екі дәретханасы бар ғимараттарда жылдың суық маусымында сыртқы ауаның терезе арқылы өздігінен келуін көздеуге жол беріледі.

4.4.1.8 Жылдың жылы маусымында үй-жайларда сыртқы ауаның ашылатын терезелер арқылы өздігінен келуін көздеуге жол беріледі.

4.4.1.9 Радиаторларды мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының топтық үй-жайларындағы терезе асты кеңістігіне орнату жағдайында аспаптың төменгі жағынан еден деңгейіне дейінгі қашықтықты 50 мм аспайтындай етіп қабылдауға жол беріледі.

4.4.1.10 Жылытылатын едендерді мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының барлық түрлерінің топтық бірінші қабаттарында және тірек-қозғалыс аппаратының бұзушылығы бар балаларға арналған мекемелердің жатын және шешіну бөлмелерінде қарастыру қажет. Еден бетінің орташа температурасы 23 °С шекте болуы тиіс.

4.4.1.11 Мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының өтпелі немесе бұрыштық желдетуі бар жатын үй-жайларынан ауаны шығаруды топтық үй-жайлар

арқылы жүзеге асыруды қарастыруға жол беріледі.

Ас әзірлейтін бөліктерден шығатын тартушы ауа арналары топтық немесе жатын үй-жайлары арқылы өтпеулері тиіс.

4.4.1.12 Мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдарының ғимараттарындағы есептік ауа температурасын және ауа алмасу еселігін 19-кестеге сәйкес қабылдау қажет.

4.4.1.13 Жалпы білім мекемелерінде, интернатты ұйымдардың ғимараттарында және мектептер жанындағы интернаттардағы ауамен жылыту жүйесінің жұмыс уақытында ұсталатын ауа температурасы 40°C аспауы тиіс.

19-кесте - Мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдары ғимараттарындағы есептік ауа температурасы және ауа алмасу еселігі

Үй-жайлар	Есептік ауа температурасы, °C		1 сағат ішіндегі ауа алмасу еселігі Барлық климаттық аудандарда	
	II, III климаттық аудандар және IV климаттық ішкі аудан	IV климаттық ауданда	Ауаның келуі	Ауаның шығуы
Бастапқы жастағы кіші 2-топтың және 1-кіші топтың топтық, киім ілетін бөлме	22	21	-	1,5
2-кіші, орта және ересек топтың топтық, киім ілетін бөлме	21	20	-	1,5
	20	19	-	1,5
Жатын бөлме: бүлдіршіндер тобы, мектепке дейінгі топ	21	20	-	1,5
	19	19	-	1,5
Дәретхана бөлмелері: бүлдіршіндер тобы, мектепке дейінгі топ	22	21	-	1,5
	20	19	-	1,5
Буфет бөлмелері	16	16	-	1,5
Музыкамен және гимнастикамен айналысу залдары	19	18	-	1,5
Қыдыру верандалары	-	-		
Балаларды жүзуге үй-рету бассейнінің үй-жайы	30	30	Есеп бойынша, бірақ 1 балаға кемінде 50 м3/сағ	

4.4.1.14 Жалпы білім мекемелерінде желдетумен үйлестірілген ауамен жылытуды жобалау барысында жүйелерді, оның ішінде жұмыс уақытында үй-жайларда есепті температураны және 30 - 60 % ауқымындағы салыстырмалы ылғалдылықты ұстап тұруды

ҚР ЕЖ 3.02-107-2014*

және оқу уақытынан тыс уақытта 15 °С төмен емес температураны қамтамасыз етуді автоматты басқаруды қарастыру қажет.

4.4.1.15 Тамақтану залындағы бір орынға жіберілетін ауа көлемі кемінде 20 м³/сағ болуы тиіс.

4.4.1.16 В Оқушылар саны 200 дейін жалпы білім мекемелерінде желдетуді ұйымдастырылған механикалық айдаусыз орындауға жол беріледі.

4.4.1.17 III және IV климаттық ауданда орналасқан жоғары оқу орындары ғимараттарындағы 150 және одан да көп орынды акт залдарында техника-экономикалық негіздеме болған жағдайда, ауа ортасының оңтайлы параметрлерін, ал өзге климаттық аудандарда - ҚР ЕЖ 4.02-101 белгіленген жол берілген параметрлерді қабылдау қажет.

4.4.1.18 Мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту ұйымдары ғимараттарындағы есептік ауа температурасын және ауа алмасуды 20-кесте бойынша, орта кәсіптік білім беру және жоғарғы оқу мекемелерінің ғимараттарында 21-кесте бойынша қабылдау керек.

20-кесте - Орта білім мекемелері, интернаттық ұйымдар және жалпы білім ұйымдары ғимараттарындағы есептік ауа температурасы және ауа алмасу еселігі

Үй-жайлар	Есептік ауа температурасы, °C	1 сағат ішіндегі ауа алмасу еселігі, кемінде	
		Ауаның келуі	Ауаның шығуы
Класс үй-жайлары, оқу кабинеттері, зертханалар, компьютер кластары	18 (әдеттегі әйнектеумен) 21 (таспалы әйнектеумен)	20 м³/сағ 1 адамға. (20 м³)	
Оқу шеберханалары	15	20 м³/сағ 1 адамға.	
Акт залы, ән және музыка класы - клуб бөлмесі	18	20 м³/сағ 1 адамға.	
Интернатты ұйымдардың және мекетептердің жанындағы интернаттардың жатын бөлмелері	18	1,5	
Ескертпелер 1 Ауамен жылыту жүйелерін есептеу барысында оқу мекемесінің бір оқушысына шаққандағы жылу бөлуді 70 Вт және ылғал бөлуді 45 г/сағ. деп қабылдау қажет; 2 1-4 сыныптардың сынып үй-жайларында және бұрыштағы кабинеттерде ауаның есептік температурасын кестеде көрсетілгеннен 20 °C қабылдау қажет; 3 Сормалы химиялық шкафтан шығатын ауа көлемін 1100 м³/ сағ. деп қабылдау қажет; 4 Желім пісіргіштер жергілікті сорғылы желдетумен және жылу бөлінуді оқшаулайтын жанбайтын жабындармен жабдықталулары тиіс.			

4.4.1.19 Мәдени-ойын-сауық мекемелерінде сыртқы ауаның есептік температурасы ең суық бес күндіктің орташа температурасына сәйкес келгенде (Б параметрлері) шаралар арасындағы үзіліс барысында төмендеуі 8 °С аспаған жағдайда, жалпы сыйымдылығы 375 адамнан астам кинотеатрлардың, клубтар мен театрлардың кинозалдарында жылытушы аспаптарды орнатуды қарастырмауға жол беріледі. Бұл жағдайда залдағы

ауаны шара алдында жылытуды келуші желдету немесе ауа баптау жүйесімен жүзеге асыру қажет.

21-кесте - Жалпы білім мекемелері, интернаттық ұйымдар және орта кәсіптік білім ұйымдары ғимараттарындағы есептік ауа температурасы және ауа алмасу еселігі

Үй-жайлар	Есептік ауа температурасы, °C		1 сағат ішіндегі ауа алмасу еселігі	
	II, III климаттық аудандар және IV климаттық ішкі аудан	IV климаттық ауданда	Ауаның келуі	Ауаның шығуы
Аудиториялар, оқу кабинеттері, зиянды заттар (жағымсыз иістер) шығармайтын зертханалар, курстық және дипломдық жобалау залдары, оқу залдары – қоса	18		Механикалық ашылатын фрамугалар арқылы	
есептегенде 30 оқу орнына дейін., қызметтік үй-жайлар				
Аудиториялар, оқу кабинеттері, зиянды заттар (жағымсыз иістер) шығармайтын зертханалар, курстық және дипломдық жобалау залдары, оқу залдары –30 оқу орнынан астам, конференц-залдар, акт залдары	18		20 м ³ 1 орынға	
Зиянды және радиоактивті заттар шығаратын зертханалар және өзге үй-жайлар, сору шкафтары бар зертханалар жанындағы жуу бөлмелері	18		Технологиялық тапсырмаларға сәйкес есеп бойынша	
Аса дәл аспаптары бар зертханалар	20		сондай	
Сору шкафтары жоқ зертханалық ыдысты жуу бөлмелері	20		4	6

4.4.1.20 Театрлар мен клубтардың сахналарын жылыту үшін жылыту аспаптары ретінде әдетте радиаторларды пайдалану қажет. Бұл жағдайда жылыту аспаптарын сахнаның артқы қабырғасында сахна планшеті немесе артқы сахна деңгейінен 0,5 м асырмай орналастыру қажет.

4.4.1.21 Киноны үздіксіз көрсететін кинотеатрларда, жалпы көңіл көтеру клубтарында және сыйымдылығы 375 адамға дейінгі клубтарда жүйелердің аталмыш бөлінуін қарастырмауға жол беріледі.

4.4.1.22 Терең колосникті сахнасы бар клубтың немесе театрдың көрермендер

залында шығарылатын ауа көлемі залда 10 % тіреуді қамтамасыз ету үшін келетін ауаның (соның ішінде рециркуляцияның) 90 % құрауы тиіс; сахна арқылы шығарылатын ауаның көлемі залдан шығарылатын ауаның жалпы көлемінің 17 % аспауы тиіс.

4.4.1.23 Кинотеатрлардың, клубтар мен театрлардың көрермендер залында, көрермендердің орналасу аумағында ауа параметрлері желдету немесе ауаны баптау жүйелерінің көмегімен 22-кестенің талаптарына сәйкес қамтамасыз етілуі тиіс.

22-кесте – Кинотеатрлар, клубтар және театрлар көрермен залдарындағы ауа параметрлері

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °C	1 сағаттағы ауа алмасудың еселігі		Қосымша нұсқаулар
		ауаның келуі	ауаның шығарылуы	
Сыйымдылығы 800 және одан артық орынды эстрадасы, сыйымдылығы 600 және одан артық орынды сахнасы бар көрермендер залы:	19	есеп бойынша, бірақ 1 көрерменге сыртқы ауаның кемінде 20 м ³ /сағат		Жылдың суық маусымында: кинотеатрларды жылыту үшін* – 14 °C; салыстырмалы ылғалдылығы – Б параметрі бойынша сыртқы ауаның есептік температурасында 40 % бастап, 45 % дейін. Жылдың жылы маусымында: салыстырмалы ылғалдылығы – Б параметрі бойынша сыртқы ауаның есептік температурасында 50 % бастап 55 % дейін
кинотеатрларда *	16			
клубтар мен театрларда	20			
Сыйымдылығы 800 және одан артық орынды эстрадасы, сыйымдылығы 600 және одан артық орынды сахнасы бар көрермендер залы:	19	Сондай		Жылдың жылы маусымында: кинотеатрларды жылыту үшін* – 14 °C; Жылдың жылы маусымында: А параметрі бойынша сыртқы ауаның температурасына қарағанда 3 °C жоғары (IV климаттық аудан үшін 600 және одан артық орынды көрермендер залы бар осыған ұқсас сыйымдылығы 200 және
кинотеатр-ларда *	16	Сондай		
клубтар мен театрларда	20	-		

**22-кесте – Кинотеатрлар, клубтар және театрлар көрермен залдарындағы
ауа параметрлері (жалғасы)**

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °C	1 сағаттағы ауа алмасудың еселігі		Қосымша нұсқаулар
		ауаның келуі	ауаның шығарылуы	
				одан артық орынды залдар үшін)
Сахна, артқы сахна, қалта	20	есеп бойынша, бірақ 1 көрерменге сыртқы ауаның кемінде 20 м³/сағат		-
* Кинотеатрларда көрермендерге арналған гардероб қарастырылмаған жағдайда.				

4.4.1.24 Сирек кездесетін кітаптар мен қолжазбалар қоймасында, сондай-ақ, сақтау бірлігі 1 млн. және одан артық қоры бар көлеммен кітапхана қоймаларында және I топтағы мұрағаттар қоймаларында ауаны баптау қарастыру қажет.

4.4.1.25 Оқу, лекция залдарында және сақтау бірлігі 200 мың және одан артық қоры бар ғылыми кітапхана қоймаларының үй-жайларында ауа келетін желдетумен немесе ауа баптау жүйесімен бірлескен ауа жылытуды қолдануға жол беріледі.

4.4.1.26 Сақтау бірлігінің сыйымдылығы 0,3 млн. артық қойма, мұрағаттар үй-жайларында, әдеттегідей, ауа келетін желдетумен немесе ауа баптау жүйесімен бірлескен ауа жылытуды қолдану қажет. Мұрағат ғимаратының қалған үй-жайларында сумен жылытуды қарастыру қажет.

4.4.1.27 Сақтау бірлігі 200 мың және одан артық қоры бар кітапхана ғимараттарының сақтау, оқу және лекция залдары үшін желдетудің бөлек ауа келетін жүйелерін қарастыру қажет.

4.4.1.28 Оқу орындарының аймақтарын кітап қорының және оқырманға қызмет көрсету аймағымен ортақ бір үй-жайға орналастыру барысында сақтау бірлігі 50 мыңға дейінгі қормен көпшілік кітапханаларда және сақтау бірлігінің сыйымдылығы 0,3 млн дейін мұрағаттарда бір реттік алмасу есебінен табиғи желдетуді орнатуға жол беріледі.

4.4.1.29 Сақтау бірлігі 200 мың және одан артық қоры бар кітапхананың сақтау, лекция және оқу залдарында, сондай-ақ, мұрағаттар қоймасында ауаның қайта айналымын қарастыру қажет. Сыртқы ауа көлемін есеппен анықтау қажет.

Қойма үй-жайларында ол берілетін ауаның жалпы көлемінің 10 % асырмауы тиіс. Оқу және лекция залдарында сыртқы ауа көлемі кемінде 20 м³/адам болуы тиіс.

4.4.1.30 Кітапханалар мен мұрағаттардағы ауаның есептік температурасын және ауа алмасудың еселігін 23-кесте бойынша қабылдау қажет. Кітапханалар мен мұрағаттардағы ғимараттардың салыстырмалы ауа ылғалдылығы 55 % артық болмауы тиіс.

4.4.1.31 Ауданы 250 м² дейін сауда дүкендерінде табиғи ынталандырумен желдетуді

жобалауға жол беріледі.

23-кесте – Кітапханалар мен мұрағаттардың ауа параметрлері

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °С	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі	
		ауаның келуі	ауаның шығуы
Оқу залдарына қызмет көрсететін аймақтар	18	есеп бойынша, бірақ 1 адамға сыртқы ауаның кемінде 20 м ³ /сағат	
Есептік құжаттамаларды, қызметтік каталогтарды сақтайтын үй-жай	18	1	1
Репродукциялық – көбейту зертханасы	18	2	3
Кітапханалар мен мұрағаттарды, фотоқұжаттар мен микрофильмдерді сақтайтын қойма	18	есеп бойынша	
Қордың жауапты сақтаушылар үй-жайлары	18	2	1,5
Ескертпелер: 1 Сақтау бірлігі 1 млн. және одан артық қоры бар көлеммен кітапхана қоймаларында және I топтағы мұрағаттарда 18°С ауа температурасын жыл сайын ұстап тұру қажет. 2 Сақтау бірлігі 1 млн. аз қоры бар көлеммен кітапхана қоймаларында және II және III топтағы мұрағаттарда жылдың жылы маусымында ішкі температура 3 °С аспайтын (А параметрі) есептен жоғары болуы тиіс.			

4.4.1.32 Ауданы 400 м² жоғары сауда дүкендерінің үй-жайларында ауаны сору көлемі толық өтелген түрде болуы тиіс.

Дүкендегі ауаның есептік температурасын және ауа алмасудың еселігін 24-кесте бойынша қабылдау қажет.

4.4.1.33 Спорт және дене шынықтыру-сауықтыру құрылыстарында жаттығушылар жүретін аймақтағы ауаның қозғалысы төмендегілерден аспауы тиіс, м/с:

0,2 – бассейн, ванна залдарында (оның ішінде сауықтыратын жүзу және жүзе алмайтындарды үйрету залдары);

0,3 – күреске, үстел теннистеріне арналған спорт залдарында, жабық мұз айдындарында және ескіш бассейн залдарында;

0,5 – қалған спорт залдарында, бассейндерде дайындалу сабақтарына арналған залдарда және дене шынықтыру-сауықтыру сабақтарына арналған үй-жайларда.

4.4.1.34 Ауаның салыстырмалы ылғалдылығын келесідей қабылдау қажет, %:

- 30 - 60 – көрермендер орындарынсыз спорт залдарында, дене шынықтыру-сауықтыру сабақтарына арналған үй-жайларда және бассейндерде дайындалу сабақтарына арналған залдарда;

- 50 - 60 - бассейн ваннасы залдарында (оның ішінде ескіш).

25-кестеде көрсетілген температураларда жылдың суық маусымындағы салыстырмалы ылғалдылық төменгі шектері берілген.

24-кесте – Сауда кәсіпорындардағы ауа параметрлері

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °C	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі	
		ауаның келуі	ауаның шығуы
Ауданы 250 м ² және одан аз дүкендердің сауда залдары:			
- азық- түлік	16	-	1
- әмбебап және азық-түлік емес	16	-	1
Ауданы 250 м ² және одан көп дүкендердің сауда залдары:		есеп бойынша есеп бойынша	
- азық- түліктік	16		
- әмбебап және азық- түліктік емес	16		

25-кесте – Спорт залдардың ауа параметрлері

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °C	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі.	
		ауаның келуі	ауаның шығуы
1 800 орынды трибунасы бар спорт залдары, көрермендерге арналған трибуналары бар жабық мұз айдындары	18 - Б параметрлері бойынша 30- 45% салыстырмалы ылғалдылықта және сыртқы ауаның есептік температурасында жылдың суық маусымында ; 26 жоғары емес (мұз айдындарында 25 жоғары емес) - Б параметрлері бойынша 60% артық емес салыстырмалы ылғалдылықта және сыртқы ауаның есептік температура-сында жылдың жылы маусымында (мұз айдындарында 25% артық емес)	есеп бойынша, бірақ 1 жаттығушыға кемінде 80 м ³ /сағат сыртқы ауа және 1 көрерменге кемінде 20 м ³ /сағат	
2 800 орынды немесе одан аз орынды трибунасы бар спорт залдары	18 - а жылдың суық мезгілі. А параметрі бойынша сыртқы ауаның есептік температурасы 3°C жоғары емес. В жылдың жылы маусымында (IV климаттық аудан үшін – осы кестенің 1-т. бойынша)	сондай	

25-кесте – Спорт залдардың ауа параметрлері (жалғасы)

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °С	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі.	
		ауаның келуі	ауаның шығуы
3 Көрермендер орындарымен немесе оларсыз бассейн ваннасы залдары (соның ішінде сауықтыру жүзуіне және жүзе алмайтындарға үйретуге арналған)	Ваннадағы су температурасының 1-2 жоғары	сондай	
4 Көрермен орындарсыз спорт залдары	15	есеп бойынша, бірақ 1 жаттығушыға кемінде 80 м ³ /сағат	
5 Бассейндерде дайындалу сабақтарына арналған залдар, хореографиялық кластар, дене шынықтыру-сауықтыру сабақтарына арналған үй-жайлар	19	сондай	
Ескертпе - IV климаттық аудандар үшін жобаланатын демалыс мекемелеріндегі тұрғын бөлмелерде механикалық ынталандырумен ауаны сору желдеткішін қарастыруға жол беріледі.			

4.4.1.35 Бассейн ваннасы залдарының қоршау конструкциясының жылу техникалық есеп барысында салыстырмалы ылғалдылықты 67 %, ал температураны 27 °С қабылдау қажет.

Олар орналасқан аймақта желім ағаш конструкцияларды қолдану барысында кемінде тәулік бойы және жыл сайын 45 % салыстырмалы ылғалдылық қамтамасыз етілуі тиіс, ал температурасы 35 °С аспауы тиіс.

4.4.1.36 Көрермендер орындарымен жасанды мұзы бар жабық мұз айдындарының әмбебап залдарындағы ауаны алмасу есебін төмендегілер жұмыс істегенде келесі пайдалану режимдер үшін орындау қажет:

- мұзда және көрермендерге арналған орындарда;
- мұзды қолданбай көрермендерге арналған орындарда;
- көрермендер орындарын қолданбай мұзда.

4.4.1.37 Жасанды мұзы жоқ спорт залдарында және көрермендер орындары бар хауыз ванна залдарында ауаны алмау есебін екі режим үшін – көрермендермен және оларсыз орындау қажет.

4.4.1.38 Ылғалдың пайда болуынан жабынды қорғау мақсатында жабық мұз айдындары үшін жабындыға қызмет көрсететін ауаны жылыту жүйесін қарастыруға жол беріледі.

4.4.1.39 Халық аз тұратын елді мекендердегі, тұрғын аудандардағы және ауылдық жерлердегі көрермендер орындары жоқ немесе олардың саны 100 асатын спорт залдарын

сағатына бір еселік ауа алмасуды қамтамасыз ете отырып, табиғи ауаның келу-сору желдеткішін жобалауға жол беріледі.

4.4.1.40 Жылыту жүйелерін жыл сайын жұмыс істейтін демалыс және туризм ғимараттары мен құрылыстарына, сондай-ақ жазда жұмыс істейтін ғимараттың келесі үй-жайларына қарастыру қажет:

- IV қоспағанда, барлық климаттық аудандарда оқшаулағыштар мен медициналық пункттерде;

- балалар демалатын лагерь үй-жайларында.

I және II климаттық аудандар үшін жобаланатын жазғы демалыс үйлердің, турбазалардың және пансионаттардың тұрғын бөлмелерінде және түстенетін залдарында жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес жылытуды қарастыруға жол беріледі.

4.4.1.41 Аурухана ғимараттарын желдету «Л» лас аймақтан (үй-жайдан) тазасына «Т» ауа массаларының келуіне жол берілмеуі тиіс. Емдік мекемелердің үй-жайларындағы ауаның есептік температурасын 26-кестеге сәйкес қабылдау қажет.

26-кесте – Емдеу мекемелер үй-жайларындағы ауа параметрлері

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °С	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі		Үй-жайлар тазалығы бойынша санат	Табиғи ауа алмасудағы ауа сору еселігі
		ауаның келуі	ауаның шығуы		
Ересек науқастар палаталары, бала бөлімінің аналарына арналған үй-жайлар, гипотерапия үй-жайлары	20	1 орынға 80 м³/сағат 100 %		Т	2
Туберкулез аурумен ауыратындарға арналған палаталар (ересектер, балалар)	20	1 орынға 80 м³/сағат		Л	2
		80 %	100 %		
Гипотиреоз аурумен ауыратындарға арналған палаталар	24	1 орынға 80 м³/сағат 100 %		Т	2
		100 %			
Тиреотоксикоз аурумен ауыратындарға арналған палаталар	15	сондай		Т	2

26-кесте – Емдеу мекемелер үй-жайларындағы ауа параметрлері (жалғасы)

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °С	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі		Үй-жайлар тазалығы бойынша санат	Табиғи ауа алмасудағы ауа сору еселігі
		ауаның келуі	ауаның шығарылуы		
Операциядан кейінгі палаталар, реанимациялық залдар, қарқынды терапия палаталары, босану, бокстар, операциялық, операциялық-диализациялық бөлмелер, наркоз, күйік шалған науқастарға арналған 1-2 орынды палаталар	22	есеп бойынша, бірақ он еселік алмасудан кем емес*		ӨТ	жол берілмейді
		100%	80 % - асептикалық (20% наркоз, зарарсыздандыру және басқалары арқылы)		
Барокамералар	22	80%	100 % - септикалық	ӨТ	жол берілмейді
Босанудан кейінгі палаталар	25	-		Т	жол берілмейді
		100 %'	100 %		
Күйік шалған науқастарға арналған 1-2 орынды палаталар, балалар палаталары	22	1 орынға 80 м ³		Т	жол берілмейді
		100 %	100 %		
Шала туған, еметін, жаңа туған және жарақат алған балалар палаталары	25- 28	есеп бойынша, бірақ 1 орынға кемінде 80 м ³		ӨТ	жол берілмейді
		100 %'	80 % - асептикалық		
		100 %'	100 %-септикалық		
Бокстар және жартылай бокстар, фильтр-бокстар, бокс алдындағы бөлмелер	22	2,5 (дәлізден берілетін ауа берілісі)	2,5	Л	2,5
Жұқпалы ауру бөлімінің палаталық секциялар	20	1 орынға 80 м ³	1 орынға 80 м ³	Л	-
Босанғаннан кейінгі, сүзгілер, қабылдау-тексеру бокстары, тексеру, жараны байлау орны, манипуляциялық, операция алды, процедуралық бөлмелер, емшек сүтін сауу үй-жайлары, бір жасқа дейінгі балаларды емізетін бөлмелер, егуге арналған үй-жайлар	22	2	2	Т	2

26-кесте – Емдеу мекемелері үй-жайларындағы ауа параметрлері (жалғасы)

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °С	1 сағаттағы ауа алмасу еселігі		Үй-жайлар тазалығы бойынша санат	Табиғи ауа алмасудағы ауа сору еселігі
		ауаның келуі	ауаның шығарылуы		
Операциялық бөлмелердегі зарарсыздандыру орны	18	-	3 - септикалық бөлім	Л	2
			3 - асептикалық бөлім	Т	
* Зарарсыздандырылған ауаны беруді қарастыру.					

4.4.1.42 IV климаттық аудан үшін желдетілетін үй-жайдың іші ауасының есептік параметрі 27-кесте бойынша көрсетілген.

27-кесте - IV климаттық ауданға арналған емдеу мекемелері үй-жайларының ауа параметрлері

Үй-жайлар	Ауаның есептік температурасы, °C	Салыстырмалы ылғалдылығы, %	Ең көп қозғалуы, м/с	1 сағатта ауа алмасу еселігі
Операциялық	23	55- 60	0,15	есеп бойынша, бірақ кемінде 10 алмасу
Наркоз, босану бөлмелері, операциядан кейінгі палаталар, қарқынды терапия палаталары, күйік шалған науқастарға арналған 1- 2 орынды палаталар, шала туған сәбилерге арналған палаталар, еметін, жаңа туған және жаракат алған балаларға арналған палаталар	25	55- 60	0,15	есеп бойынша, бірақ 1 орынға кемінде 80 м ³
Соматикалық және хирургиялық профиль палаталары (ересек және балаларға арналған)	26	35- 55	0,2	есеп бойынша, бірақ 1 орынға кемінде 80 м ³

4.4.2 Сумен қамту және кәріз жүйесі

4.4.2.1 Қоғамдық ғимаратты сумен қамтамасыз ету мен кәріз жүйесі ҚР ЕЖ 4.01-101 талаптарына сәйкес жобалау қажет.

4.4.2.2 Канализацияланбаған аудандарда келесідей ғимараттар мен құрылыстарды люфт-клозеттермен немесе тазартылмалы шұңқырлармен жабдықтауға жол беріледі:

- төкпе суларды шығаруды ұйымдастыра отырып, 50 орынға дейін қоса алғанда, мектепке дейін тәрбиелеу және білім беру ұйымдары;

- жалпы білім беретін мекемелер және мектеп ішілік интернаттар. IV құрылыс-климаттық аудандарда, сондай-ақ, ауылдық жерлерде қазылған түрде бөлек тұратын дәретхананы қолдануға жол беріледі;

- қоса алғанда 240 орынға дейін балалар жазғы лагерьлері;

- I және II құрылыс-климаттық аудандарда құрылатын сыйымдылығы 500 орынға дейін кинотеатрлар мен клубтар. III және IV құрылыс-климаттық аудандарда сонымен қатар қазылған түрде бөлек тұратын дәретхананы қолдануға болады;

- 25 және одан аз отыратын орынды қоғамдық тамақтану нысандары;

- ату орнының құрамына кіретін тирлердің ататын галереялары;

- бөлек тұратын ашық тирлер;

- ашық жазық, оның ішінде көреремендерге арналған 300 орны бар құрылыстар;

- спорттық тау шаңғы трассасының мәресі және трамплиндердің мәселік алаңдары.

4.4.2.3 Ыстық сумен қамтамасыз ету жүйесінің жұмысынан шығатын шуды азайту үшін келесілер қажет:

- шудың пайда болу себептерін жою (сорғыларға, қозғалтқыштарға теңдестіруді жүргізу, арматурадағы клапандар мен төсемдерді бекіту және т. б.);

- құбырлардың, сорғы агрегаттарының, арматуралардың және олар орналасқан үй-жайдың дыбысын оқшаулауды және діріл оқшаулауды (төсемдерді, иілгіш қондырмаларды, амортизаторларды орнату арқылы) орындау.

4.4.2.4 Жеке жылу пунктіндегі ыстық сумен қамтамасыз етудің жылу алмастырғыштары бақылау-өлшеу аспаптарымен жиынтықталып, ысытатын су температурасының жоғарлауын болдырмау үшін температура реттегіштермен міндетті түрде жабдыкталуы тиіс.

Температура мен қысымды автоматты реттеу әрекетін айына кем дегенде 1 рет тексеріп тұру керек (реттегіштерге бөтен заттар жиі түскен жағдайда жетекші құбырларға сүзгіні орнату қажет).

4.4.2.5 Ғимараттың су өлшейтін түйін үй-жайында жобалық құжаттамаға сәйкес жарықтандыруы, температуралық-ылғалдылық режимнің параметрлері және ауа келетін-сорылатын желдеткіші болуы, таза күйінде ұсталынуы, су өлшегіштің көрсеткішін қарауға және алуға қолжетімді болуы тиіс.

4.4.2.6 Әрбір өртке қарсы су құбыры аймағынан ғимараттың сыртына диаметрі 80 мм қосатын бастиектері бар келте құбырлар ғимаратқа кері клапан мен сырттан басқарылатын ысырманы орната отырып шығарылуы тиіс. Келте құбырларды орналастыру орындары жарықтандырылған нұсқағыштармен және пиктограммалармен белгіленуі және өрт автосорғыларының өтуі үшін ыңғайлы орында орналасуы тиіс. **(Толықтырылды – ҚТҮКШК 07.08.2018 жс. №175-НҚ бұйрық)**

4.4.3 Электрмен және газбен қамту

4.4.3.1 Техника-экономикалық негізде, сондай-ақ ведомстволық құрылыс нормаларының немесе жобалауға берілген тапсырманың арнайы талаптарына сәйкес ғимараттар кешені, жеке ғимараттар немесе үй-жайлар жергілікті (ішкі) телефон байланысының құрылғыларымен, өткізбелі хабар тарату мен теледидардың, интернеттің, дыбыстандырудың, сөзді аударуды күшейту мен синхрондаудың, құрылымды кабельдік желілерінің (ҚҚЖ) жергілікті қондырғыларымен, уақыт сигнализация, өрт және қорғау сигнализация, өрт жөнінде хабарлау қондырғыларымен, газдалу, түтіндеу және су басу сигнализация құрылғыларымен, ғимараттың инженерлік құрал-жабдығын автоматтандыру және диспетчерлендіру жүйелерімен және құрылғының басқа түрлерімен, сондай-ақ, кешенді төмен кернеулі электр желісімен жабдықталады.

4.4.3.2 Қоғамдық ғимараттың электр техникалық құрылғыларын ҚР ЕЖ 4.04-106 талаптарына сәйкес жобалау қажет.

4.4.3.3 Қоғамдық ғимараттарды найзағайдан қорғау ҚР ЕЖ 2.04-103 талаптарына сәйкес теледидарлық антенналардың және телефон желілерінің сым құбырларының барын ескере отырып орындалуы тиіс.

4.4.3.4 Тиісті ғимараттарға нормативтік құжаттарға сәйкес газдандыруға жол берілетін қоғамдық ғимараттардың газ аспаптарын жану өнімдерін бөлу арқылы қарастыру керек. Осы ғимараттарға екіден көп емес тұрмыстық газ плиталарын (түтін шығармайтын), сондай-ақ зертханалық жанарғы орнатуды қарастыруға жол беріледі.

4.4.3.5 Адамдардың көп жиналуы ықтимал (тамақтанатын және сауда залдары, фойе және т. б.) үй-жайдың тікелей астына орналастырылған ас үйге үзіліссіз көп сағаттық жұмысқа есептелмеген қондырғы ретінде бір тұрмыстық газ плитасын және бір газ су жылытқыш пен су қайнатқышты орнатуға жол беріледі. Жоғарыда көзделген үй-жайларға балондар орнатуға жол берілмейді.

4.4.3.6 Газ қондырғысын орнату қарастырылған үй-жайда табиғи жарық және ауа алмасу еселігі есеппен анықталатын, алайда жұмыс уақытында кемінде үш есе және жұмыстан тыс уақытта – бір есе тұрақты жұмыс істейтін тарту-сору желдеткіші болуы тиіс.

4.4.3.7 Қоғамдық тамақтандыру кәсіпорындарында бір-біріне тікелей жақын орналасқан газ аспаптарының тобынан шығатын жану өнімдерін бөлуді тарту желдеткішімен жабдықталған құрама түтіндікке кезекті қосу арқылы бір зонттың астында жүргізуге жол беріледі.

4.5 Мүмкіндігі шектеулі келушілер үшін қолжетімділік

4.5.1 Қоғамдық ғимараттар мен құрылыстарды ҚР ЕЖ 3.06-101 талаптарына сәйкес жобалау керек.

Мүмкіндігі шектеулі келушілерге қолжетімді әрбір қабатта 2-3 орынды, оның ішінде кресло-арбадағы мүгедектігі бар адамдарға арналған демалу аймағын қарастыру керек.

4.5.2 Ғимаратта да, сондай-ақ учаскеде де таза күйінде коммуникациялық өткелдің қозғалу жолағының ені бір бағытта кресло-арбаның қозғалу барысында кем дегенде 1,5 м,

ал қарама-қарсы қозғалысында кем дегенде 1,8 м болуы тиіс.

Галереялардың, сондай-ақ, балкондар мен лоджиялардың ені (санаторийлерде, қонақ үйлерде және т. б.) жарықта кемінде 1,5 м болуы тиіс.

Мүмкіндігі шектеулі келушілер қолданатын әртүрлі құрал-жабдық пен жиһаздарға баратын жердің ені кемінде 0,9 м болуы тиіс.

4.5.3 Мүмкіндігі шектеулі келушілер жүретін жолда тербелмелі ілмектердегі есіктер мен есікшелерді және айналмалы есіктерді қолдануға жол берілмейді. Есіктің бір бөлігі үшін «ашық» және «жабық» күйінде бекіткіштерді қолдану ұсынылады. Жабуға арналған автоматты есіктер мен күштеу жетекті есіктерді кем дегенде 5 секунд жабу кідірісімен қолдану қажет.

4.5.4 Жалпы санның 5 %, алайда кемінде бір келушілерге қызмет көрсетудің бірнеше ұқсас орындары (аспаптар, құрылғылар және т. б.) болған кезде, мүгедектігі бар адамдар оларды пайдалана алатындай жобалануы тиіс.

4.5.5 Үстелдер, сөрелер және басқа да қызмет көрсету орындарының жанында, мүмкіндігі шектеулі келушілер пайдаланатын қабырға аспаптарында, аппараттар мен құрылғыларда жоспаодағы көлемі кемінде 0,9 м × 1,5 м бос кеңістік қарастыру керек.

4.5.6 Ішкі көріністі жобалаған, технологиялық және басқа да қондырғыларды, аспаптар мен құрылғыларды іріктеген және орналастырған кезде кресло-арбадағы келушілер үшін қолжетімділік аймағының мынадай шекте болуын қадағалау керек:

- келушілердің бір жағына орналастырған кезде – еденнен 1,4 м жоғары емес және 0,3 м төмен емес;

- ауқымды жақындаған кезде – еденнен 1,2 м жоғары емес және 0,4 м төмен емес.

Жеке пайдаланатын үстелдердің және кресло-арбадағы келушілер пайдаланатын қызмет көрсетудің басқа да орындардың үстіңгі беті еден деңгейінің биіктігінен 0,8 м аспауы тиіс.

4.5.7 Раковиналарда тетікті немесе басатын әрекетті, ал ол мүмкін болмағанда – электрондық жүйемен басқарылатын су құбыры крандарын қолдану ұсынылады.

Унитаздағы суды ағызуды басқаруды кабинаның бүйірлік қабырғасына орналастыру ұсынылады.

4.5.8 Бекітілген отыратын орындармен жабдықталған сыйымдылығы 50 адамнан асатын аудиторияларда, көрермендер мен дәріс залдарында жеке тыңдаудың жөнделген жүйесі бар кемінде 4 % кресло қарастыру қажет.

Залдарда индукциялық контур немесе жеке сымсыз құрылғылардың басқа да инженерлік жүйелерін қолдануға жол беріледі. Бұл орындарды жақсы көрінетін сахнада және сурдо аудармашы бар аймақта орналастыру керек.

4.5.9 Мүмкіндігі шектеулі келушілер келетін орындар мен коммуникациялардың жарықтылық нормасын олар болатын үй-жайлардағы бір деңгейге арттыру керек.

Іргелес үй-жайлар мен аймақтар арасындағы жарықтылық деңгейінің айырмасы 1:4 қарағанда, артық болуы тиіс.

4.5.10 Жанатын белгілер түріндегі жарық сигналдары дыбыс сигналдары арқылы бір мезгілде қосылуы тиіс. Жарық сигналдарының жыпылықтау жиілігі 5 Гц төмен болуы тиіс.

4.5.11 Баспалдаққа, пандусқа кіреберіске дейінгі және коммуникациялық жолдар бұрылысына дейінгі, сондай-ақ есік ойықтарының алдындағы 0,6 м қашықтықтағы еден

учаскесі айқын кедір-бұдырлы және қарама-қарсы бояуы болуы тиіс, оған жарық маяктарын қарастыруға жол беріледі.

4.6 Қауіпсіздікті қамтамасыз ету

4.6.1 Ғимараттың конструктивтік элементтері, сондай-ақ жүру жолындағы габариттерде, қабырғаларда және биіктігі 0,7 м бастап, еден деңгейінен ғимарат ішіне дейін 2 м, ғимарат сыртында жаяу жүретін жол деңгейінен 2,1 м болатындай басқа да тік беттерде орналасатын құрылғылар 0,1 м артық шығып тұрмауы тиіс. Бөлек тұратын тіреуіштегі құрылғыларды, көрсеткіштерді орналастыру барысында олар 0,3 артық шығып тұрмауы тиіс.

Ашық баспалдақ аралығы және биіктігі кем дегенде 1,9 м болатын ғимараттың басқа шығып тұратын элементтері астында ескертетін тосқауылдарды, қоршауларды және т. б. орнату қажет.

4.6.2 Әйнектей қоршаулар мен есіктерді соққыға төзімді материалдан орындау қажет. 0,3 м биіктіктегі есіктің төменгі жағын соққыға қарсы жолақпен қорғау қажет.

Әйнектей қоршау мен есіктердің беттерінде төменгі жағы еден жазықтығынан 1,5 м деңгейде болатындай контрастілік таңбалауды салу қажет.

4.6.3 Барлық баспалдақтар мен пандустардың екі жағының бойымен, сондай-ақ 0,45 м асатын биіктіктің барлық деңгей айырмаларында тұтқалары бар қоршаулар орнатылуы тиіс. Пандустардағы таяныштардың тұтқаларын, әдеттегідей, 0,7 м бастап 0,9 м дейінгі биіктікте, ал баспалдақта 0,9 м бағдарлаушы биіктікте орналастыру қажет.

4.6.4 Баспалдақтың ішкі жағындағы таяныш тұтқалары барлық биіктік бойымен үздіксіз болуы тиіс. Аралықтың әрбір жағындағы немесе пандустың көлбеу жағындағы тұтқасы кем дегенде 0,3 м ұзынырақ болуы тиіс.

4.6.5 Аралық енінің шетімен, пандус жиектің бойымен және 0,45 м артық көлденең беттің биіктік деңгей айырмасы аяқтың, таяқтың, балдақтың немесе жеңіл кресло-арбаның тайғанап кетуін болдырмайтын кем дегенде 0,05 м биіктіктегі борттар қарастырылуы тиіс.

4.6.6 Тұйыққа тірелетін дәлізге шығатын үй-жайлардағы адамның есептік (қызметкерлер мен келушілер, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі адамдар) саны 30 адамнан аспауы тиіс.

4.6.7 Балкондардың, террасалардың сыртқы галерея қоршауының биіктігі және қауіпті деңгей айырмасының басқа орындары кемінде 0,9 м болуы тиіс.

4.6.8 Қоршау тұтқаларының, баспалдақ марштары мен алаңдарын иіктігін кемінде 0,9 м етіп қабылдау керек. Қоршау үзіліссіз болуы, тұтқалармен жабдықталуы және кемінде 0,3 кН/м жүктемені қабылдауға есептелуі тиіс.

Ғимарат шатырындағы қоршауды және шатырға шығатын есіктерді өрт қауіпсіздігінің қолданыстағы нормативтік құжаттарының талаптарына сәйкес жобалау қажет.

4.6.9 Инженерлік жүйелерді пайдалану барысында қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін келесі ережелерді сақтау қажет:

- жылыту аспаптарының және жылыту жүйесінің құбырларының қолжетімді бөлшектердің беткі температурасы ҚР ЕЖ 4.02-101 көрсетілген ең көп жол берілетін температурадан аспауы тиіс;

- балалардың мектепке дейінгі үй-жайлардағы, басқыш алаңдардағы және балалардың мектепке дейінгі мекемелердің вестибюльдердегі 75 °С жоғары қолжетімді

бөлшектердің беткі температурасы бар жылыту аспаптары мен құбырлары үшін қорғаныс қоршауларын немесе құбырлардың жылу оқшаулағыштарын қарастыру қажет;

- жылу оқшаулағыштардың беткі температурасы 40 °С асырмауы тиіс.

4.6.10 Жер деңгейінен қисық сызықты мансардтық төбе бетінің бұрышына дейін 10 м және одан көп ғимарат биіктігінде биіктігі кемінде 0,15 м болатын қар ұстап қалатын құрылғылары бар қоршауды қарастыру қажет.

Биіктігі 9 және одан артық қабатты ғимараттарда қауіпсіз жөндеу және қасбеттерді тазалау үшін электр жетегі бар құрылыс люлькаларды бекіту мүмкіндігін қарастыру қажет.

4.6.11 Жер учаскесінің шектерінде, жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес саны 50 асатын адам болуы мүмкін келушілердің нысанға кіру орны алдында жобалық шешіммен аталмыш кіру орнын қару-жарақты, қопарылғыш заттарды және оқ-дәріні күзет- теледидар жүйесі және күзеттік жарықтандыру жүйесі арқылы мониторингтеу мүмкіндігі қамтамасыз етілуі тиіс.

4.6.12 * Балалардың жарақат алуын және құлау мүмкіндігін болдырмау мақсатында терезе блоктары құлыптармен және (немесе) қауіпсіздік механизмдерімен жабдықталуы тиіс. *(Толықтырылды – ҚТҮКШК 10.01.2020 ж. №7-НҚ бұйрық, Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 29.05.2025 ж. №81-НҚ бұйрық).*

4.7 Конструктивтік шешімдер

4.7.1 Ғимарат пен құрылысты жобалау барысында үнемдеу және құрылысты индустриаландыру талаптарына ең көп деңгейде жауап беретіндей осындай конструктивтік шешімдерді қолдану қажет. Бұл жағдайда мыналар ескерілуі тиіс:

- құрылыстың жергілікті;
- климаттық;
- инженерлік-геологиялық;
- сейсмикалық, экологиялық шарттары.

4.7.2 Бір немесе көп қабатты ғимараттардың конструктивтік шешімдері, әдеттегідей, қаңқалы немесе қаңқасыз сызба түрінде қабылданады. Олар кез келген әсерлерде жүйенің кеңістікті тұрақтылығын (қаттылығын) қамтамасыз етуі тиіс.

4.7.3 Белгілі бір арқау конструкция үшін сенімділік деңгейін анықтау барысында қоршау конструкциялар элементтерінің жіктелуін де, бүтіндей қоршау конструкцияның жіктелуін де жүргізуге жол беріледі.

4.7.4 Ғимарат беріктілігіне, тұрақтылығына конструкцияны есептеу механикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің қолданыстағы нормативтік-техникалық құжаттар талаптарына сәйкес жүргізіледі.

Үдемелі құлаудан қорғау ұсыныстары М қосымшасында келтірілген.

4.7.5 Ғимарат конструкциясын қосымша аумақта, отыратын топырақта, сейсмикалық ауданда, сондай-ақ басқа да күрделі геологиялық жағдайларда есептеген кезде қосымша ҚР ЕЖ 5.01-102, ҚР ЕЖ 2.03-101, сондай-ақ сейсмикалық аудандарда жобалау бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарын ескеру керек.

4.7.6 Негіз болатын талаптардың сәйкестігі төмендегілер арқылы қамтамасыз етіледі:

- сапалы құрылыс материалдарын қолдану;

- жобалау және есептеу, сондай-ақ тиісті құрылыстарды орындау;
- жоба ерекшеліктеріне сәйкес жобалау, дайындау, құру және пайдалану кезеңдерінде бақылау жұмыстарын жүргізу.

4.7.7 Ғимараттың беріктілік пен тұрақтылық шартынан және оның жеке конструктивтік элементтерінен басқа жел жүктемесіне биіктігі 40 м асатын ғимаратты есептеу барысында мекендеу жайлылығының негізделген талаптарымен жоғарғы қабаттардың жабын ауытқу параметрлеріне шектеу қамтамасыз етілген болуы тиіс. Тұрғызудағы әртүрлі кезеңдерде қарастырылатын ғимараттардың жел жүктемесі құрылыстың кезеңдеріне сәйкес келетін есептік сызбалар бойынша анықталуы тиіс, бұл жағдайда қоршау конструкцияларға 20 %, ал қоршау конструкцияларға 30 % есептік жел жүктемесін төмендетуге жол беріледі.

4.7.8 Реконструкция жүргізу барысында қосымша жүктемелер және тұрғын ғимараттың қалған бөлігіне әсер етулер туындаған жағдайда оның көтергіш және қоршау конструкциялары, сондай-ақ топырақ негіздері конструкцияның табиғи тозуына қарамастан, қолданыстағы құжаттарға сәйкес осы жүктемелерге және әсерлерге тексерілуі тиіс.

Бұл жағдайда пайдалану кезінде оларды өзгерту нәтижесінде топырақ негізінің нақты көретгіш қасиетін, сондай-ақ бетонды және темір бетонды конструкцияларда бетон беріктілік уақытының жоғарлауын ескеру қажет.

4.7.9 Көп функционалды ғимаратты реконструкциялау барысында пайдалану кезінде (оның ішінде бастапқы жобалық шешіміне қосымша жаңа ойықтардың пайда болуы, сондай-ақ, конструкцияның жүргізілген жөндеу әсері және оларды күшейту) туындаған оның конструктивтік сызбадағы өзгерістерін ескеру қажет.

4.8 Қоршаған ортаны қорғау

4.8.1 Қоғамдық ғимараттарды, құрылыстарды, құрылыстарды жобалау барысында қоршаған ортаға рұқсатты антропогендік жүктеме нормативтерінің ескерілуі, қоршаған ортаны ластауды алдын алу және жою шаралары, сондай-ақ, өндіріс қалдықтарын және тұтынуды орналастыру әдістері, қоршаған ортаны қорғауға мүмкіндік беретін ресурс қорғайтын, аз қалдықты, қалдықсыз және басқа ең жақсы қолданыстағы технологиялар қолданылуы, табиғат ортасының қалпына келтіру қарастырылуы тиіс.

4.8.2 Сондай-ақ құрылыс жұмыстары барысында қоршаған ортаны қорғау шараларын да орындау қажет. Құрылыс жұмыстары кезінде ластанудың мынадай негізгі көздерін ескеру қажет:

- бұрғылау-жарылыс жұмыстары;
- қазаншұңқырлар мен траншеяларды орнату;
- жерді өңдеудің гидравликалық әдісін қолдану;
- орман мен талдарды шабу;
- жер қыртысын алаумен күйдіру;
- топырақ қабатын зақымдау және құрылыс алаңынан лас шайып кетулер;
- құрылыс қоқыстарының пайда болуы;
- автокөліктің және құрылыс аймағында қолданылатын басқа да механизмдердің лақтырындылары.

4.8.3 Құрылыс жұмыстарының әртүрлі түрлерінің қоршаған ортаға кейбір кері әсері және оларды азайту мен алдын алу шаралары Н қосымшасында берілген.

4.8.4 Құрылыс барысында іргелеу аумаққа құрылыс механизмдерден және автокөліктен келетін шу әсері әсер етеді. Атмосфераны ластаушы заттар лақтырындылары сияқты бұл әсер де шарасыз және уақытша болып келеді.

4.8.5 Ең көп таралған құрылыс қалдықтарын пайдаланудың ықтималды нұсқаларына экологиялық баға беру мысалдары II қосымшасында келтірілген.

4.8.6 Құрылыс алаңында нөсер канализациясының қолданыстағы желісіне жауын-шашын суларының және еріген сулардың бұру жүйелерін ұйымдастыру қажет.

Жер үсті төкпелерінің ластануын алдын алатын шаралар ретінде қалдықтарды жинап, шығаратын ұйымдастырылған жер, аумақты тұрақты түрде жинау қарастырылуы тиіс.

4.8.7 Нысанды салу барысында су беттеріне әсерді төмендету келесі шарттарды орындаумен қол жеткізіледі:

- құрылым алаңы таза түрінде ұсталынуы тиіс;
- жұмысшылардың тұрмыстық қажеттіліктері үшін биодәретханалар қолданылуы тиіс.
- қала көшелерінің жол жүретін бөлігіне құрылыс алаңынан шыққан топырақты шығармас үшін құрылысты бастамас бұрын қатты жабындысы бар кіре берістерді орнату қажет, ал құрылыс барысында автомобиль көлігінің дөңгелектерін сумен шаю жұмыстарын жүргізу қажет.

4.8.8 Егер құрылыс алаңының аумағында, жүретін жерінде және тұрақ жақта ағаштар өсіп жатқан болса, ағаштарды көшіру басқарма органдарымен келісе отырып жүргізіледі, ал жайғастыру барысында жаңа ағаштарды отырғызу қарастырылады.

Құрылыс барысында экологиялық жүйені қорғаудың басты шарты болып ағаштарды сақтау табылады. Жұмыстарды жүргізгенде жүруге және машинаны қоюға, ағаш отырғызған шекарадан 1 м жақын жерде механизмдердің жұмыс істеуіне тыйым салынады. Осы талаптарды орындау мүмкін болмаған жағдайда, тамырлы жүйені қорғау үшін арнайы қорғаныс жабындысы төселуі тиіс.

4.8.9 Ағаш діңдерінің жанында жер бетінің белгісін жоғарлату 0,05 м аспауы тиіс. Себу үшін ірі дәнді құмды, қиыршық тасты және ұсақ тасты топырақ жарайды. Тамырлы жүйе шегінде дренажданбайтын топырақты төсеуге, ағаш тамырының үстінен топырақты алуға жол берілмейді.

Шұңқырларды жасау діңгектен 2 м аспайтын жерде жүргізу қажет.

4.8.10 Ағаштарды сақтау мақсатында жұмыс жүргізілетін аймақта төмендегілерге жол берілмейді:

- ағаш діңгектеріне шегелермен, істіктермен белгілерді, қоршауларды, сымдарды қағуға;
 - діңгектерге немесе бұтақтарға әртүрлі мақсатта сымдарды байлауға;
 - ағаштардың белсенді даму аймағында бағандарды, қазықтар, сыналар көмуге немесе қағуға;
 - ағаш үстіне материалдарды, конструкцияларды жинауға, құрылыс және көлік машиналарын қоюға.
- Ағаш діңгегінен 10 м радиус аймағында:
- жұмыс істеп тұрған машиналарды орнатуға;
 - жерде химиялық белсенді заттарды (тұздарды, тыңайтқыштарды және т. б.) қаттап жинауға тыйым салынады.

5 ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУДЫ АЗАЙТУ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ

5.1 Энергия тұтынуды азайту

5.1.1 Жобалау барысында энергияны үнемдеу мақсатында жылу шығынын азайту ұсынылады, оған ғимарат көлеміне ауданның арақатынасын азайту арқылы қол жеткізуге болады.

5.1.2 Ғимараттың қоршау конструкциясының жарық өткізетін беттердің ауданы қабырғаның жалпы ауданының 25 % аспауы тиіс. 0,56 м² сағ °С/Вт артық көрсетілген конструкциялардың жылу берудің келтірілген кедергісінде жарық өткізетін қоршау конструкцияның ауданын ұлғайтуға жол беріледі.

5.1.3 Күн сәулесі суық ауа-райында ғимаратта жылу қолдануды азайтуға қолданыла алатын жылудың тегін көзі болып табылады. Осы ресурсты игерудегі ең қарапайым әдіс болып ғимаратқа күн сәулесінің ену мүмкіндігі және панель элементтері, қабырғалар, жабындылар, балкондар және т. б. арқылы жылуды сақтау табылады.

5.1.4 Күндізгі жарықты тиімді пайдалану жасанды жарықтандыру қажеттілігін минимумға келтіре отырып, энергияны тұтынуды азайтады. Ғимараттарда мыналарды қамтамасыз ету ұсынылады:

- жарық жақтарымен ғимаратты дұрыс бағдарлау арқылы күндізгі жарықтандыруға қол жеткізу;
- күндізгі жарыққа қол жетпейтін кеңістікті мейлінше азайту.

5.1.5 Көлеңке түсіретін қалқалар шамадан артық күн сәулесінен ғимаратты қорғау үшін қолданыла алады. Көлеңке түсіретін қалқалардың конструкциясы, әдеттегідей, оңтүстік қасбеттерде жобаланады.

5.1.6 Терезелер күндізгі жарықтандыру және табиғи желдету есебінен энергия тиімділігін арттыра алады. Төменде энергияны үнемдеуді қамтамасыз ету үшін орнатуды ұсынатын терезе сипаттамалары келтірілген:

- табиғи желдетілетін ғимараттар еден ауданынан кем дегенде 5 % болатын саңылаудың балама ауданына (терезеге немесе есікке) ие болуы тиіс;
- жоғарғы жақтан ыстық ауаны шығару және төменгі жақтан суық ауаны жұту арқылы ауа айналымын қамтамасыз ететін жоғарғы жақтан және төменгі жақтан ашылатын жармалары бар терезелер.

5.1.7 Қоғамдық ғимараттарда энергияны үнемдеу талаптарын орындау мақсатында жарықтандыруды бақылайтын жүйені орнату ұсынылады.

5.1.8 Түнгі уақытта, адамдар болмаған кезде фойеде және қоғамдық пайдалану орындарында күнгірт жарықты қолдану ұсынылады.

5.1.9 Энергияны үнемдеу мақсатында люминесцентті шамдарды қолдану ұсынылады, бұл жарықтандыруға кеткен энергияны 80 % қысқартуға мүмкіндік береді.

5.1.10 Энергияны қамтамасыз ету мақсатында ыстық сумен қамтамасыз ету жүйесінде келесілер ұсынылады:

- суды жылыту мен қыздыру үшін жеке қазандықтар орнату;
- жылы ауа райында ауаны жылыту үшін қазандықты өшіру;

- тұрмыстық пайдаланатын суды ысытуды 50 °С – 60 °С дейін азайту;

5.1.11 Ең жоғарғы энергияны үнемдеуді қамтамасыз ету үшін микроклиматты басқару жүйесін (жылумен қамтамасыз ету, желдету, ауа баптау) пайдалану қарастырылады.

5.1.12 Бір қабатты шыныландыру энергиялық тиімсіз болып табылады. Тиімділікті қамтамасыз ету мақсатында екі, үш қабатты шыныландыруды, күңгірттелген, шағылыстыратын шыныны, спектральдік-селективтік шыныны, қабаттар арасында оқшауланған инертті газы бар шыны пакеттерді және т. б. пайдалану ұсынылады.

5.1.13 Алюминийге қарағанда, ағаш немесе винилді жиектер энергия тиімдірек болады.

5.1.14 Энергия тиімділігі үшін қолданыстағы терезе ішіне шағылыстыратын үлдірді орнатуға болады, бұл энергияны 25 % дейін үнемдеуге мүмкіндік береді.

5.1.15 Бассейндер үшін жабындыны қолдану су температурасын сақтауды қамтамасыз етіп, сол арқылы жылытуға кеткен энергияны үнемдейді. Әдеттегідей, бассейндерге арналған жабын орнын екі жылдан кейін толтырады.

5.1.16 Энергияны үнемдеу үшін дәлізде адам жүруіне әсер ететін және ұйықтайтын режимнен шығатын энергияны тұтынуды және жарықтандыруды азайтуға арналған инфрақызыл датчиктері бар техника мен құрал-жабдықты қолдану ұсынылады.

5.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану

5.2.1 Барлық кезеңдерде жер жұмыстарын ұйымдастырғанда қар ерігенде және нөсер жауғанда төменгі рельефтерде жиналуды және топырақ қабатын шайып кететін қарастырылмаған су ағыстарының түзілуін болдыртпайтын үстірт су бұрғыштарды дер кезінде орнату қарастырылған болуы тиіс.

Жер жұмыстарын орындау барысында жалаңашталған бөктерлер мен баурайлар әдеттегідей, жобада қарастырылған әдіспен қыс түскенге дейін бекітілуі тиіс. Жобалық су бұру құрылғыларын мүмкіндігінше құрылыстың ерте кезеңінде орындау қажет. Келесі кезеңдерде жер төсемдерін салу барысында туындаған шайып кетулер мен эрозия ошақтарын жойғанша, оларды жөндеу жеңіл, әрі арзан болады.

5.2.2 Ағаштарды отырғызғанда: климаттық шарттарды, топырақ түрін, шөгінді көлемін, жел бағытын, өсімдіктің техникалық қызмет көрсетілуін ескеру қажет.

5.2.3 Ғимаратпен бұтақтарды зақымдамас үшін тікелей ғимаратқа жақын жерде биік ағаштарды отырғызу ұсынылмайды.

5.2.4 Құрылысты ұйымдастырған және ғимаратты салған кезде бұру жолағының шекарасынан асыра топырақ-өсімдік жабындысының бүтіндігін тазалығын сақтау, сондай-ақ құрылыстармен қамтылмайтын белгіленген аумақта ең аз зақымдау мен ластау талабын ескеру қажет.

5.2.5 Құрылыс материалдарын орынды пайдалануды қамтамасыз ету мақсатында қайта жаратылған материалды өңдеуден өткізу қажет. Құрылыс қалдықтарын рециклдеу артықшылықтары:

- құрылыс жұмыстарын жүргізетін орындарда үнемді құрылыс материалдарын қамтамасыз ету, құрылыстың өзіндік құнын төмендету;
- қалдықтарды қайта жарату мәселелерін жеңілдету;
- экологиялық мәселелерді шешу.

5.2.6 Құрылыс материалдарын қайта өңдеу үшін құрылыс алаңында қайта өңдеу, қайта жарату және қайтадан пайдалану үшін материалды жинайтын орынды нақты бөліп қою ұсынылады.

5.2.7 Құрылыс материалдарының қалдықтарын пайдалану нұсқаларының экологиялық бағасы II қосымшасында келтірілген.

5.2.8 *Суды тұтынуды төмендету үшін келесілер ұсынылады:

- төгу жүйесінде тазаланған немесе алдын ала тазартылған және залалсыздандырылған жауын-шашын суын қолдану;
- әрбір тұтынушы үшін ыстық пен суық су есептеуішін орнату;
- су шығын шектегіштерді орнату;
- аэрацияны қолдану, раковина мен душтағы кранға шашыратқышты орнату, бұл ағынның ылғалдандыратын әсері мен суды пайдалану тиімділігін арттырады;
- суаруды аз қажетсінетін өсімдіктерді отырғызу;
- жергілікті климатқа бейім учаске аумағына өсімдіктерді отырғызу және оларды суару үшін тазартылған немесе жауын-шашын суын пайдалану;
- канализациялық пайдаланған суларды ең көп көлемде қайта жарату, оларды тазалау және қайта пайдалану.
- жалпы пайдаланылатын санитариялық тораптарда сенсорлық немесе батырмалы араластырғыштарды қолдану;
- екі режимді су ағызу багтарын және су үнемдейтін өзге де су ағызу жүйелерін қолдану;
- су тиімділігі бойынша белгіленген талаптарға сәйкес келетін су үнемдейтін санитариялық-техникалық жабдықтарды қолдану;
- пайдалану сипаттамаларын төмендетпей су шығынын азайтуды қамтамасыз ететін су үнемдейтін душ бастиектерін және өзге де құрылғыларды қолдану;
- техникалық қажеттілік болған жағдайда ішкі сумен жабдықтау жүйелерінде су қысымын реттегіштерді орнату;
- техникалық-экономикалық негіздеме болған жағдайда қоғамдық ғимараттарды судың ағыын автоматты бақылау және су тұтынуды мониторингтеу жүйелерімен жабдықтау. (*Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 27.07.2026 ж. №80-НҚ бұйрық*).

А қосымшасы
(ақпараттық)

**Қоғамдық мақсаттағы ғимарат пен үй-жайдың негізгі функционалдық-
типологиялық топтар тізімі**

А 2.1 Білім беру, тәрбиелеу және кадрларды дайындау ғимараттары

А 2.1.1 Мектепке дейін тәрбиелеу және оқыту, арнайы, сауықтыру және бастапқы білім беру мектебі бар біріктірілген ұйымдар.

А 2.1.2 Жалпы білім беретін мекемелер (мектептер, гимназиялар, лицейлер) және интернаттық ұйымдардың ғимараты.

А 2.1.3 Бастапқы кәсіби білім алуды ұйымдастыруға арналған (лицейлер, кәсіби мектептер)

А 2.1.4 Орта кәсіби білім беруді ұйымдастыруға арналған (колледждер, училищелер)

А 2.1.5 Жоғарғы оқу орны.

А 2.1.6 Қосымша кәсіби білім берудің білім беретін бағдарламаларын жүзеге асыратын білім беруді ұйымдастыруға арналған.

А 2.1.7 Мектептен тыс мекемелер (оқушылар мен жастарға арналған).

А 2.1.8 Мамандандырылған мекемелер (аэроклубтар, автомектептер, қорғаныс оқу орындары және т. б.)

А 2.2 Ғылыми-зерттеу мекемелеріне, жобалық және қоғамдық ұйымдарға және басқармаға арналған ғимараттар

А 2.2.1 Ғылыми-зерттеу институттарына арналған ғимараттар (ірі арнайы құрылыстардан басқа).

А 2.2.2 Жобалық және конструкторлық ұйымдарға арналған ғимараттар.

А 2.2.3 Ақпараттық орталықтар және редакциялық-баспалық ғимараттар (типографияларды қоспағанда).

А 2.2.4 Басқару органдарына арналған ғимарат.

А 2.2.5 Қоғамдық ұйымдарға арналған ғимарат.

А 2.2.6 Несиелік-қаржы және сақтандыру ұйымдары, банктер.

А 2.2.7 Мұрағаттарға арналған ғимарат.

А 2.2.8 Әкімшілік мекемелер, сондай-ақ, әкімшілік бөлімшелер (конторалар, кеңселер) фирмалар, ұйымдар, кәсіпорындар, фирмалар және агенттіктер.

А 2.2.9 Соттар мен прокуратура, нотариалдық-заңдық мекемелер.

А 2.2.10 Құқық қорғау ұйымдары (салық қызметтері, полиция, кеден).

А 2.2.11 Төтенше жағдайлар министрлігі нысандарының ғимараты (өртке қарсы қызмет органдарының нысандары)

А 2.3 Денсаулық сақтау мен демалуға арналған ғимараттар мен имараттар

А 2.3.1 Стационарлық емдеу мекемелері, босану үйлері, амбулаторлық-емханалық жайлар, дәріханалар, сүт асүйлері, жедел медициналық көмек мекемелері және қан қызметінің саласында қызмет көрсететін ұйымдарға арналған санитарлық авиация, медициналық орталықтар, бальнео және балшықпен емдеу орындары.

А 2.3.2 Шипажайлар, шипажайлар-профилакториялар.

А 2.3.3 Демалыс және туризм мекемелері.

А 2.3.4 Денсаулықты қалпына келтіру емін ұйымдастыруға және медициналық сауықтыруға арналған мекемелер.

А 2.3.5 Стационары жоқ мекемелер.

А 2.4 Дене шынықтыру-сауықтыру және спорт ғимараттары мен имараттары

А 2.4.1 Ашық спорттық- дене шынықтыру имараттары.

А 2.4.2 Ғимарат пен жабық имараттар.

А 2.4.3 Дене шынықтыру- спорт және сауықтыру кешендері.

А 2.5 Халықтың мәдени-бос уақыт қызметіне және діни рәсімдерге арналған имараттар, ғимараттар мен үй-жайлар

А 2.5.1 Кітапханалар мен оқу залдары.

А 2.5.2 Мұражайлар мен көрмелер.

А 2.5.3 Клубтық тапсырмалар (клубтар, мәдениет үйлері мен сарайлары, бос уақыт өткізетін орталықтар және басқалар).

А 2.5.4 Ойын-сауық ғимараттар (театрлар, концерт залдары, кинотеатрлар, цирктер және басқалары).

А 2.5.5 Діни ұйымдар және халыққа арналған мекемелер (мешіттер, шіркеулер, храмдар және басқа мәдени мекемелер).

А 2.6 Сауда кәсіпорындарына, қоғамдық тамақтану және тұрмыстық қызмет көрсетуге арналған ғимараттар

А 2.6.1 Бөлшек сауда кәсіпорындарына арналған ғимараттар (базарлар, дүкендер, сауда орталықтары, көтерме-бөлшек орталықтары және т. б.).

А 2.6.2 Қоғамдық тамақтану нысандарына арналған ғимараттар (қосалқы ғимараттарға және өнеркәсіптік кәсіпорын үй-жайларына жататын қоғамдық тамақтану ғимараты мен үй-жайларын қоспағанда).

А 2.6.3 Тікелей халыққа қызмет көрсетуге арналған тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорнына арналған ғимараттар (өндірістік емес сипатта).

А 2.7 Тікелей халыққа қызмет көрсетуге арналған тасымалдау ғимараттары

А 2.7.1 Көліктің барлық түрлерінің вокзалдары.

А 2.7.2 Жолаушыларға қызмет көрсететін мекемелер және көлік агенттіктер, касса павильондары.

А 2.8 Коммуналдық шаруашылыққа арналған ғимараттар (өндірістік, қоймалық және көлік ғимараттары мен имараттарынан басқа)

А 2.8.1 Азаматтық салт ғимараттары, жерлеу бюросы.

А 2.8.2 Тұрғын үйді пайдалану.

А 2.8.3 Қонақ үй кәсіпорын ғимараттары, мотельдер мен кемпингтер.

А 2.8.4 Оқу орынның жатақханалары және интернаттардың жатын корпусы.

А 2.8.5 Моншалар мен монша- сауықтыру кешендері.

А 2.8.6 Қоғамдық әжетханалар.

А 2.9 Әртүрлі мақсаттағы үй-жайларды қосатын көп функционалды ғимараттар мен кешендер

Ескертпелер:

1 Осы қосымша мекемелер мен үй-жайдың келтірілген түрлеріне, және де функционалды- типологиялық топтар деректерінің шегінде қайта жасалатын үй-жайларға таратылады.

2 Әртүрлі мақсаттағы үй-жайдың аталған топтары көп функционалды ғимараттар мен кешендерге тұтастырылып, ғимараттың тұрғын, өндірістік және басқа түрлерінің құрамына кіреді.

Б қосымшасы
(міндетті)

Құрылыс алаңын, құрылыс көлемін, жалпы, пайдалы және есептік ауданын және ғимарат қабаттылығын есептеу ережесі

Б.1 Қоғамдық ғимараттың жалпы ауданы барлық қабаттардың (техникалық, мансард, цокольді және жертөле қабаттарын қоса алғанда) аудан жиынтығы ретінде анықталады.

Ғимарат қабаттарының ауданын сыртқы қабырғалардың ішкі беттері шегінде өлшеу қажет. Антресольдардың, басқа ғимаратқа өтетін жерлердің, әйнектелген дәліздердің, көрермен және басқа залдарының галерея мен балкон ауданын ғимараттың жалпы ауданына қосу қажет. Көп жарықты кеңістіктің, үй-жайдың ауданын бір қабат аясында ғана ғимараттың жалпы ауданына қосу қажет.

Көлбеу сыртқы қабырғалар жағдайында қабат ауданы Б.5 ескере отырып, еден деңгейінде өлшенеді.

Б.2 Қоғамдық ғимараттың пайдалы ауданы сонда орналасатын барлық үй-жайдың, сондай-ақ, басқыш алаңын, лифт шахталарын, ішкі ашық баспалдақтарды және пандустарды қоспағанда, залдардағы, балкондар мен антресольдардың, фойенің және т. б. жиынтық ауданы ретінде анықталады.

Б.3 Қоғамдық ғимараттың есептік ауданы дәліздерді, тамбурларды, өтетін жерлерді, басқыш алаңын, лифт шахталарын, ішкі ашық баспалдақтарды, сондай-ақ, инженерлік құрал-жабдықты және инженерлік желілерді орналастыруға арналған үй-жайларды қоспағанда, сонда орналасатын барлық үй-жайлардың жиынтық ауданы ретінде анықталады.

Оқу орын ғимаратының рекреациялық үй-жайы ретінде қолданылатын дәліздердің, аурухана ғимаратының, шипажайлардың, демалыс үйлерінің, кинотеатрлардың, клубтардың және демалуға арналған және қызмет көрсетілетіндердің күтетін басқа мекемелердің ауданы есептік ауданға қосылады.

Радиотораптардың, коммутациялық, эстрада және сахнадағы қосалқы үй-жайлардың киноаппараттың, ені кем дегенде 1 м және биіктігі 1,8 м болатын қуыстың (инженерлік мақсаттағы қуыстардан басқа), сондай-ақ, кірістірілген шкафтардың (инженерлік мақсаттағы кіріктірме шкафтардан басқа) ауданы ғимараттың есептік ауданына қосылады.

Есік ойығының шегінде орналасатын еден ауданы пайдалы және есептік ауданға қосылмайды.

Б.4 Еденнен кем дегенде 1,8 м шығып тұратын конструкцияның төменгі жағына дейін шатырдың, техникалық үй асты қоймасының (техникалық шатырдың), сондай-ақ, лоджийдің, тамбурлардың, сыртқы балкондардың, діңмаңдайшалардың, кіреберістің, сыртқы ашық баспалдақтардың ауданы ғимараттың жалпы, пайдалы және есептік ауданына қосылмайды.

Б.5 Ғимарат үй-жайының ауданын еден деңгейінде (ернеулікті есептемегенде) қабырға мен арақабырғаның әрленген беттер арасында өлшенетін олардың өлшемдерімен анықтау қажет. Мансардалық үй-жайлардың ауданын анықтағанда көлбеу төбенің биіктігі кем дегенде 1,6 м болатын осы үй-жайдың ауданы ескеріледі.

Б.6 Ғимараттың құрылыс көлемі ± 0.00 (жер үсті бөлігі) белгісінен жоғары және осы белгіден төмен (жер асты бөлігі) құрылыс көлемі ретінде анықталады.

Ғимараттың жер үсті және жер асты бөлігінің құрылысы көлемі шығып тұратын сәулеттік бөлшектерді және конструктивтік элементтерді, жер асты арналарды, діңмаңдайшаларды, террасаларды, балкондарды, өтетін жердің көлемін және тіреуіштердегі ғимарат астындағы кеңістіктерді (таза күйінде) есептемей, ғимараттың әрбір бөлігінен таза еден белгісінен бастап, қоршау конструкцияларды, жарық беретін шамдарды, күмбездерді және басқаларды қоса отырып, шектеуші беттер шегінде анықталады.

Б.7 Ғимарат құрылысының ауданы шығып тұратын бөліктерді қоса алғанда цоколь деңгейінде ғимараттың сыртқы қоршауымен көлденең қима ауданы ретінде анықталады. Бағандарда орналасқан ғимарат астындағы аудан, сондай-ақ, ғимарат астындағы жол жүретін жерлер құрылыс ауданына қосылады.

Б.8 Ғимараттың қабаттылығын анықтағанда қабат санына барлық жер үсті қабаттар, соның ішінде техникалық қабат, мансарда, сондай-ақ цокольді қабат, егер жабындысының жоғарғы жағы кем дегенде 2 м жердің орташа жоспарлы белгісінен жоғары болатын болса қосылады.

Ғимараттың әртүрлі бөліктерінде қабаттардың әртүрлі санында, сондай-ақ, көлбеу есебінен қабат саны ұлғаятын көлбеуі бар учаскеде ғимаратты орналастырғанда қабаттылық ғимараттың әрбір бөлігіне жеке анықталады.

Жоғарғы қабатта орналасқан техникалық қабат ғимараттың қабаттылығын анықтағанда ескерілмейді.

Б.9* Ғимараттар биіктігі ҚР ЕЖ 3.02-101 бойынша анықталады. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 01.08.2018 ж. №171-НҚ бұйрық).*

Б.10 Дүкеннің сауда ауданы сауда залдарының, тапсырыстарды қабылдау және беру үй-жайларының, кафетерий залының, сатып алушыларға қосымша қызмет көрсету алаңдарының жиынтық ауданы ретінде анықталады.

В қосымшасы
(ақпараттық)

Қоғамдық ғимараттар қызметінің үдерісі бойынша жер астына және цокольдық қабаттарға орналастыру жол берілетін үй-жайлар тізімі

В.1 Жер асты қабаттар

В.1.1 Бойлер бөлмесі; сорғы су құбырлары және кәріз жүйелері; ауаны желдету және баптау камералары; басқару тораптары және ғимараттың инженерлік және техникалық құрал-жабдықтарын орнату және басқарудың басқа үй-жайлары; лифтілердің машина бөлімі, өрт сөндіру жүйесінің құрал-жабдық үй-жайлары.

В.1.2 Автотұрақтар (жер деңгейінен 10 м төмен емес).

В.2 Бірінші жер асты немесе үй асты қабаты

Барлық ғимараттар үшін

В.2.1 Жер асты қабаттарда орналастыру жол берілетін барлық үй-жайлар.

В.2.2 Бірінші қабат арқылы соның ішінен сыртқы шығатын есікті орналастыру барысындағы вестибюль; гардероб, жинау, жуыну, душ бөлмелері; темекі шегу орны; шешінетін жер; солярий процедурасының үй-жайлары.

В.2.3 Қызмет көрсететін қызметкер, жаттықтырушы, нұсқаушы бөлмелері, демалатын, тамақ ішетін және т. б. үй-жайлар.

В.2.4 Көрермендер залдары, конференц-залдар, мәжіліс залдары, орын саны 300 дейінгі дәрістік аудиториялар.

В.2.5 Кітап қоймасы; мұрағат қоймасы; медициналық мұрағаттар және т. б.

В.2.6* Қоймалар мен қойма үй-жайлары (А және Б санатты тез тұтанатын және жанғыш сұйықтықтарды сақтауға арналған үй-жайлардан басқа); емдеу-сауықтыру мекемелерінің қоймалары мен қойма үй-жайлары, оның ішінде В1-В4 санатты тез тұтанатын және жанғыш сұйықтықтарды сақтауға арналған үй-жайлар, жанғыш материалдарды сақтауға байланысты емес шеберханалар; жуу (кір жуу), үтіктеу және киімді тазалау бөлмесі, киім-кешек; киім мен аяқ киімді кептіруге арналған үй-жайлар; компрессорлық. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық)*

В.2.7 Түсіру, тиеу, қаптама шешу бөлмелері; әртүрлі мекемелердің, ұйымдардың экспедициясы; жүктерді сақтайтын, түсіретін және сұрыптайтын үй-жайлар, барлық түрдегі қоймалар мен сақтау орындары. Макулатураны жинайтын және қаптайтын үй-жайлар.

В.2.8 Техникалық және инженерлік үй-жайлар (жылу пунктері, сорғы, компрессорлық, желдету камералары, дистилляциялық, ғимаратты пайдалану шеберханалары, серверлік).

Ғимарат түрлері бойынша қосымша

В.2.9 Мектепке дейін ұйымдастыру ғимараттар: көкөніс қоймасы, бақша керек-жарақтарының қоймасы, буфет.

В.2.10 Білім беретін мекеме ғимараттары: арнайы құрал-жабдығы бар арнайы

пәндерді оқытуға арналған зертханалар мен аудиториялар; еңбек және қауіпсіздік техника кабинеттері; санитарлық және өртке қарсы нормалармен тыйым салынбайтын шеберханалар.

В.2.11 Емдеу мекемелерінде:

а) Қызметкер үй-жайы (қызметкерлер жұмыс істейтін, жолға шығатын бригадалар үй-жайы),

б) Қосымша қызмет көрсететін үй-жайлар, термостат бөлмесі, орталарды дайындау бөлмесі, орталық киім-кешек бөлмесі, жұмыс залалсыздандыратын еріткіштерді дайындайтын үй-жайлар, жуатын бөлме, соның ішінде пациенттерге, орталық зарарсыздандыратын, залалсыздандыратын бөлімдерге арналған бөлме, өліктерді сақтайтын және киіндіретін үй-жайлар, қазалы зал, медициналық қалдықтарды өңдейтін үй-жайлар, санитарлық өткізетін орындар, санитарлық бөлмелер, науқастардың заттарын сақтайтын үй-жайлар, құрал-жабдықты жөндейтін үй-жайлар, дәріханалар.

в) сәуле терапия және сәуле диагностикалай процедуралық бөлмелері (рентген, магниттік-резонансты), соның ішіндегі басқару бөлмелері және олармен бірыңғай жұмыс жасайтын басқа да үй-жайлар.

г) * қалпына келтіру емінің үй-жайлары мен кабинеттері (ЕДШ залдары, емдік бассейндер, сумен емдеу үй-жайлары, массаж кабинеттері), сондай-ақ табиғи жарықтандыру қамтамасыз етілген жағдайда электр-жарықпен емдеу кабинеттері.
(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық)

В.2.12 Азық-түлік тауарларының дүкені немесе сауда алаңы 400 м² жететін тағамдық емес тауар дүкені үй-жайлары (тех тұтанатын материалдарды, жанатын сұйықтықтарды сататын дүкендер мен бөлімдерді қоспағанда); әйнек ыдыстарды қабылдай үй-жайлары.

В.2.13 Мектепке дейінгі және жалпы білім беретін мекемелерді қоспағанда тамақтану кәсіпорын және ас әзірлейтін блоктардың үй-жайлары.

В.2.14 Тұрмыстық қызмет көрсету кәсіпорын келушілеріне арналған салондар (шаштараздан, косметикалық кабинеттерден және т. б. басқа). Тұрмыстық қызмет көрсетудің кешенді қабылдау пунктері; көрсету залдары, түсірілім залы, зертханасы бар фотоателье залдары; жалға беру пунктерінің үй-жайлары; отбасылық мереке залдары; санитарлық-эпидемиологиялық және өртке қарсы нормалармен орналастыруға жол берілген шеберханалар.

В.2.15 Радиотораптар; кино-фотозертханалар; теледидардың және т. б. жабық жүйелеріне арналған үй-жайлар.

В.2.16 Спорттық- көрсету және спорттық- көру залдары; мұз жабындысы бар спорт залдары; Оқпен атуға арналған тирлер; спорт залдары және жаттығу және дене шынықтыру-сауықтыру сабақтарының үй-жайлары (көрермендерге арналған трибунасыз); шаңғы сақтайтын үй-жайлар; бильярд; үстел теннисі ойынына арналған бөлмелер, кегельбандар.

В.2.17 300 дейін келушілердің бір жолғы санымен көрме залдары; ересектер үйірмелеріне арналған үй-жайлар, фойе.

В.2.18 әрбір бөлікте 100 адамнан аспайтын бір жолғы келушілер санында репетиция жасайтын залдар; үстел ойынының арналған үй-жайлар, интернет-залдар, бейне-кафе; 50 жұп билейтін би алаңы. (Бұл жағдайда НГ топтағы материалдардан жасалған қабырға мен төбені әрлеуді қарастыру қажет).

В.2.19 Сахна, эстрада және арена шар айналары, оркестрлік шұңқыр, оркестрде ойнаушы бөлмесі.

В.3 Цокольный кабат

В.3.1 Жертөледе орналастыруға жол берілетін барлық үй-жайлар.

В.3.2 Әкімшілік, кеңсе және қызметтік-тұрмыстық үй-жайлар, мектепке дейінгі және медициналық мекемелер.

В.3.3 БСҰ бассейндерді және емдік; сумен және балшықпен емдеу; оларды табиғи жарықпен қамтамасыз ету барысында ЕДШ үй-жайлары; сумен емдеудегі радон және күкіртті сутекті дайындайтын зертханалар; құрғақ ыстық моншалар.

В.3.4 Түстенегін залдар және жалпы білім беретін мекемелердің киім шешетін киінетін орындары.

В.3.5 Өткізу бюросы, анықтама беретін орын, тіркеуші орындар, теміржол және әуебилеттер сататын кассалар және басқа көлік агенттіктер.

В.3.6 Операциялық және касса залдары, сондай-ақ, ақшаны айырбастайтын пунктердің банк мекемелерінің касса тораптары, банкоматтар.

В.3.7 Науқастарды шығаратын үй-жайлар; орталық киім- кешек орындары.

В.3.8 Көшіру-көбейту қызметінің үй-жайлары.

В.3.9 Тіркеу залдары.

В.3.10 Ф1.3. функционалды өрт қауіптілік класының ғимаратынан басқа тамақтану нысандарының өндірістік үй-жайлары (соның ішінде стационарлардың ас әзірлейтін блогы)

В.3.11 Дене шынықтыру- спорт бассейндері.

В.3.12 Құрғақ ыстық моншалар.

В.3.14 Ағаш ұста шеберханасы.

Ескертпелер:

1* Едені жаяусоқпақтың немесе көпірдің жоспарлы белгісінен 0,5 м артық емес төмен орналасқан цокольный кабатта балалардың мектепке дейінгі мекемелерде болуына арналған үй-жайлардан, жалпы білім беретін мекемелер мен кәсіптік бастауыш білім беру мекемелерінің теориялық сабақтарына арналған оқу үй-жайларынан, палаталық бөлімдерден, босандыру, операциялық, емшара және дәрігерлер кабинеттерінен, тұрғын үй-жайлардан басқа барлық үй-жайларды орналастыруға жол беріледі. *(Өзгерт.ред. – ҚТҮКШІК 27.11.2019 ж. №194-НҚ бұйрық)*

2 Тұрғын ғимараттың цокольді және жер асты қабаттарында орналастыруға жол берілетін қоғамдық үй-жайдың тізімін ҚР ЕЖ 3.02-101 бойынша қабылдау қажет.

3 Мекемелердің белгілі бір түрлеріне тән, мысалы, жалпы сот ғимараттарының сотталушылар камералары, бағалы банк мекемелерінің қоймалары сияқты мамандандырылған үй-жайларды жер асты қабаттарда орналастыру мүмкіндігі сәйкес нормативтік құжаттармен белгіленеді.

Г қосымшасы
(міндетті)

**Өртке қарсы бүркеме мен сахна үстіндегі жабынның түтін люк құрылғысына
қойылатын талаптар**

Г.1 Өртке қарсы бүркеме матасы бүйір жағынан 0,4 м және жоғарғы жағынан 0,2 м құрылыс порталының ойығын жауып, газ өткізбейтін түрде болуы тиіс.

Өртке қарсы бүркеме қаңқасын және декорация қоймаларының өртке қарсы есіктерін (перделерін) есептеу барысында 1,2 артық жүктеме коэффициентімен планшеттен бастап, шатыр қырына дейін сахна биіктігінің әрбір метріне 10 Па деп қабылданатын көрермен зал жағынан көлденең қысым ескеріледі. Қаңқаның металл элементтерінің майысуы есептік аралықтың 1/200 асырмауы тиіс.

Өртке қарсы пердешенің қозғалысы кем дегенде 0,2 м/с жылдамдықпен ауырлықтың өз күшінің әрекетінен жүргізілуі тиіс. Перденің қозғалысын қашықтықтан басқару үш жерден, өрт пост үй-жайынан, сахна планшетінен және өртке қарсы бүркеменің жүкарба үй-жайынан жүзеге асырылуы тиіс.

Бүркеме оны көтеріп, түсіру жөнінде хабарлайтын дыбыстық және жарықтық сигнализацияға ие болуы тиіс.

Г.2 Люктардың ашық қима ауданы есеппен анықталады немесе шар айна еденінен сахна жабындысына дейін биіктіктің әрбір 10 м колосниктің сахна ауданының 2,5 % теңдей о қабылданады.

Люк клапандарын ашу оларды ұстап тұратын керек-жарақтардан босата отырып, өзінің салмағындағы әрекетімен жүргізілуі қажет, бұл жағдайда 0,3 кН/м қабылданатын қақпақ периметрімен жиектердің мұздану күшін ескеру қажет.

Люк клапанына қызмет көрсететін жүкарбада сахна планшетінен, өрт пост- диспетчерлік үй-жайынан және осы жүкарба үй-жайынан қашықтықтан басқару болуы тиіс.

Түтін люктардың үстінде қондырманы жанбайтын материалдардан, ал клапандарды – Г1 топтағы жанатын материалдардан орындау қажет.

Сахналық қораптың өртке қарсы сахнасында түтін люктарын орналастыру барысында олардың жер кірмеуі қамтамасыз етілуі тиіс.

Д қосымшасы
(*ақпараттық*)

Көрермендер залы және кино көрсететін киноэкран параметрлеріне қойылатын талаптар

Кино көрсететін көрермен залдарындағы көрермендер орындарын сызбада көрсетілген аймақ шегінде жобалау ұсынылады, мұндағы:

Ұ – экраннан соңғы қатар арқасына дейін оның осімен көрермендер залының ұзындығы;

Г – киноэкраннан бірінші қатар арқасына дейін көрермендер залының осі бойынша қашықтық; $G = 0,36D$.

Киноэкран өлшемдері сызбада көрсетілген, мұндағы:

Е - киноэкранның жұмыс өрісінің ені (хорда бойынша қисық сызықты);

Б – экранның жұмыс өріс биіктігі.

Б және Е қатынасы келесі түрде қабылданады:

$$B_{п}^{1)}: E_{п} = 1: 2,2$$

$$B_{е}: E_{е} = 1: 2,35$$

$$B_{к}: E_{к} = 1: 1,66$$

$$B_{о}: E_{о} = 1: 1,37$$

Көрермендер залының ұзындығына қарай (Ұ) экран енін (Е) келесі түрде қабылдау ұсынылады:

$$E_{п} = 0,6У (0,54У)^{2)}$$

$$E_{е} = 0,43У (0,39У)$$

$$E_{к} = 0,34У (0,3У)$$

$$E_{о} = 0,25У (0,22У)$$

Экран еніне қарай (Е) экраннан бірінші қатар арқасына дейінгі қашықтықты (Г) келесі түрде қабылдау ұсынылады:

$$G_{п} \text{ кемінде } 0,6 E_{п}$$

$$G_{е} \text{ кемінде } 0,84 E_{е}$$

$$G_{о} \text{ кемінде } 1,44 E_{о}$$

Кинотеатрдың қисық радиусын кем дегенде У қабылданады.

Кинопроекциялық құрал-жабдықты орнату барысында көрермендер залының параметрлері сызбада көрсетілген, мұндағы:

П – проекциялық қашықтық ³⁾ кемінде $0,85У$;

φ – киноэкран ортасында нормадан кинопроектордың оптикалық осінің ауытқу бұрышы:

$$\varphi_{Г} - 7^{\circ 4)} \text{ артық емес}$$

$$\varphi_{в} - 8^{\circ} \text{ артық емес}$$

$$\varphi_{н} - 3^{\circ} \text{ артық емес;}$$

К – жоғарғы проекциялық сәуледен төбенің ең жақын бетіне дейінгі қашықтық - кемінде 0,6 м;

Л – төменгі проекциялық сәуледен көрермендер орындарының аймағындағы еденіне

дейінгі қашықтық - кемінде 1,9 м;

Т – экран кеңістігінің тереңдігі ⁵⁾:

кең экран барысында - 0,9 м;

кең пішімді экран барысында - 1,5 м;

Қ – экран шетінен қабырғаға дейінгі қашықтық:

жазық экран барысында - кемінде 0,985 м:

дөңгеленген экран барысында - кемінде 0,1 Е.

алдыда отырған көрермен көзінің деңгей үстінен осы нүктеге бағытталған көру сәулесін асырудағы ⁶⁾ бақылаудың есептік нүктесіне көрінуді жасау барысында 0,14 м (реконструкциялау барысында 0,12 м мүмкін) қабылдау ұсынылады.

Еден деңгейінен жоғары отырған көрермен көзінің деңгей биіктігі 1,2 м етіп қабылданады.

¹⁾ Е, Б және Г параметрлеріндегі индекстер экранды белгілейді: п – кең пішімді, к - кең, к – кішірейтілген, ә - әдеттегі.

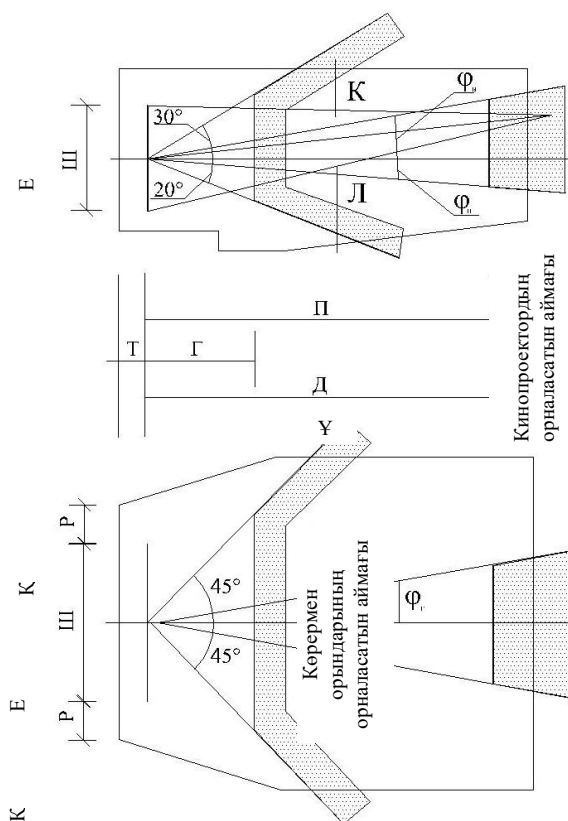
²⁾ Жакшадағы деректер – кинотеатрлар, клубтар мен театрлар үшін маусымдық әсерлер.

³⁾ Отандық кинопроекциялық құрал- жабдықтарын қолданғанда - 34,5 м артық емес.

⁴⁾ Клубтар мен театрларда 9° артық қабылдауға жол беріледі.

⁵⁾ Дыбысты бір арналы ойнатуда немесе экранның жан-жағымен дауыс зорайтқышы орналасқанда 0,1 - 0,3 м жол беріледі.

⁶⁾ Кинотеатрларда – киноэкранның төменгі жиігі.

Д.1-суреті- Көрермендер залының және кино көрсететін киноэкранның параметрлері

Е қосымшасы
(міндетті)

Мәдени-ойын-сауық мекемесі ғимаратының, кітапхананың, мұрағаттар мен спорт құрылыстарының ішкі өртке қарсы су құбырына қойылатын талаптар

Е.1 Мәдени ойын-сауық мекеме ғимараттарда келесілерді қарастыру қажет:

- көрермендер залының сыйымдылығы 700 орынға дейін болатын кинотеатрларда және эстрада клубтарында – өрт крандары; колосник барында 700 орыннан артық - өрт крандары және осы қосымшаның Е.9 сәйкес дренчерлік қондырғылар;

- көрермендер залының сыйымдылығы 700 орынға дейін 12,5×7,5; 15×7,5; 18×9 және 21×12 м өлшемдегі сахнасы бар клубтарда - өрт крандары және дренчерлік қондырғылар;

- көрермендер залының сыйымдылығы 700 орыннан артық 18×9, 21×12 м өлшемдегі сахнасы бар, сыйымдылығына қарамастан 18×12 және 21×15 м сахнасы бар клубтарда, сондай-ақ театрларда - өрт крандары, дренчерлік және спринклерлік қондырғылар;

- панорамалық, үш жақты және орталық түрдегі сахнасы бар сыйымдылығы 600 орын және одан артық театрлардың көрсететін кешендерде - өрт сөндіру құрылғылары.

Е.2 Театр ғимаратының учаскесінде бөлек корпуста орналастырылатын өндірістік үй-жайларды және резервтік қоймаларды немесе театр ғимаратына қосалқы-өндірістік үй-жайларды орналастырғанда осы қосымшаның Е.4 және Е.11 талаптарына сәйкес ішкі өрт крандарын және спринклерлік қондырғыларды қарастыру қажет.

Театр ғимаратының учаскесінен тыс жерде бөлек корпуста өндірістік үй-жайларды және резервтік қоймаларды орналастыру барысында спринклерлік қондырғылар осы қосымшаның Е.11 талаптарына сәйкес қарастырылады, ал өрт крандарының су шығыны ҚР ЕЖ 4.01-101 талаптарына сәйкес қабылданады.

Е.3 Өрт крандарынан ішкі өрт сөндірудің су шығынын ғимараттарда келесі түрде қабылдау қажет:

- көрермендер залының сыйымдылығы 300 орынға дейін қоса алғанда кинотеатрлар мен эстрадасы бар клубтар үшін – әрбір кемінде 2,5 л/с су шығынына 2 ағын, 300 орыннан артық болғанда – әрбір кемінде 5 л/с су шығынына 2 ағын;

- сыйымдылығына қарамастан, сахна мен театрлар бар клубтар үшін - әрбір кемінде 2,5 л/с су шығынына 2 ағын және әрбір кемінде 5 л/с су шығынына 2 ағын.

Е.4 Өрт крандары көрермендер залына кіретін жерге және сахнаға немесе эстрада жаққа, кіретін жердің баспалдақ алаңына орнатылады.

18×12; 21×12; 21×15, м өлшемдегі сахнасы бар клуб ғимараттарда, сондай-ақ, театр ғимараттарда бүркуі 19 мм диаметрі 65 мм және түтік құбырдың ұзындығы 10 м болатын қосымша өрт крандары сахна планшетінде орнатылады.

Бүркуі 16 мм диаметрі 50 мм және түтік құбырдың ұзындығы 10 м болатын өрт крандарын колосникке немесе жұмыс галереяларына; түтік құбырының ұзындығы 20 м болғанда театрлардың барлық қалған үй-жайларында орнатылады.

Е.5 Ауданы 500 м дейін сахна планшетінде 3, ал үлкен ауданда 4 өрт краны орнатылады.

Әрбір жұмыс галереяда және колосникте кемінде екі өрт кранды, бір-бірден сахнаның оң жағы мен сол жағына орналастырады.

Крандарды орнату шкафсыз ашық түрде жол беріледі.

Е.6 Өрт крандарын үй-жайдың кез келген нүктесі екі ағынмен суарылатындай етіп орналастыру қажет.

Е.7 Өрт крандарының ішкі желісі айналмалы және сыртқы желіге де, спринклерлік және дренчерлік жүйесінің таратушы тарағына да екі енгізумен жалғанған болуы тиіс. Желіге бөлгіш ысырмаларды екіден артық емес тарамданудан тұратын учаскелерді өшіру есебінен орнатылады. Екіден артық өрт қранына ие болатын тіреуіштің негізі жанында вентильдерді немесе ысырмаларды орнатады.

Е.8 Өрт крандардағы еркін қысымды алынатын шағын ағын есептік үй-жайдың ең жоғары бөлігін суаратындай етіп қарастырылуы қажет. Сахна планшетіндегі өрт крандарда болатын қысым планшеттен желтартқыш төсенішіне дейін биіктігі 2 м қашықтықты асыратын шағын ағынды алуды қамтамасыз етуі тиіс.

Е.9 Дренчерлер сахна және артқы сахна колосниктерінің астында, жұмыс галереяларының төменгі қабаттарының және оларды байланыстыратын астыңғы өтпе көпірлерінің астында, оралған декорациялар сейфінде және сахнаның барлық ойықтарында, соның ішінде портал, қалталар және артқы сахна ойықтарында және сахнаның кірістірілген құрал-жабдықтары және көтеруші-түсіруші құрылғылар қойылған трюм бөлігінде орнатылады.

Өртке қарсы шымылдықты суаруды сахна жағынан қарастыру қажет.

Е.10 Спринклерлік қондырғылармен мыналар жабдықталады: сахна жабындысы және артқы сахналар, барлық жұмыс галереялар және төменгі шар айналардан басқа (сахнаның кірістірілген құрал-жабдықтарынан басқа) өтпелі көпірлер, сахна қалталары, артқы сахна, сондай-ақ, қоймалық үй-жайлар, қоймалар, шеберханалар, станокты және көлемдік декорация үй-жайлары, шаң кетіретін камера.

Е.11 Дренчерлік және спринклерлік суаруды орналастыру келесі шарттарды ескере отырып жүргізеді:

- бір суарумен қорғалатын еден ауданы еденнің 1 м² ауданына кемінде 0,1 л/с суарудың орташа қарқынында 9 м² артық қабылданады;
- сахна ойықтарын суарудың су шығыны ойықтың 1 м - 0,5 л/с , сахна порталын суаруға оның биіктігі 7,5 м дейін болғанда портал енінің 1 м кемінде 0.5 л/с және биіктігі 7,5 м асатын 1 м - 0,7 л/с қабылданады.

Ең алыс және жоғары орналасқан суаруда еркін қысым кем дегенде 500 гПа (5 м су ағыны) болуы тиіс.

Бір ғимаратта барлық суарулардың шығыс саңылауы бірдей болуы тиіс.

Е.12 Дренчерлік қондырғыларды басқару төмендегілерді қарастыру қажет:

- сахна планшетінде екі орыннан және сахнаны, артқы сахнаны және сахналық ойықтарды қорғайтын секция үшін өрт постының үй-жайларынан электрлік немесе гидравликалық;

- жоғарыда айтылған жерлерден қашықтықты электрлік немесе гидравликалық сахналық порталдың дренчерлік пердесіне арналған спринклерлік сахнаны басқару түйінінде датчиктерден автоматты;

- шиыршықтаулы декорация сейфін қорғайтын секция үшін таратушы тарақтың орнату үй-жайынан қашықтықты.

Е.13 Сахнаның және артқы сахнаның, жұмыс галереяларының төменгі қабатының колосниктің дренчерлері және оларды жалғайтын өтпелі көпірлерді бір немесе бірнеше секцияға қосады.

Сахнаның есік үстіндегі ойық және артқы сахна ойығының дренчерлерін бір секцияға қосады. Сахна порталының және шиыршықтаулы декорация сейфінің дренчерлері екі бөлек секция бөлінеді.

Е.14 Сахнаға, артқы сахнаға, бүйір қалталарда, сахна шар айнасында, орнатылатын спринклерлерді бөлек басқарумен бір секцияға қосу қажет. Өрт крандарын сахналық жұмыс галереяларда сахнаның спринклерлік жүйесінің тіреуіштеріне қосуға жол беріледі.

Е.15 Судың жиынтық есептік шығыны ішкі өрт сөндіру құралдарының жұмыс істеудің көбінесе екі жағдайынан қабылданады:

- сценаның спринклерлерінің (сахна төсемін, барлық жұмыс галереяларын және өтпе көпірлерін), сахна планшетіндегі жалпы шығыны кемінде 10 л/с құрайтын екі өрт кранының және жалпы шығыны кемінде 5 л/с құрайтын жоғарғы жұмыс галереясындағы екі кранның бірден қосылуын және сахна порталындағы дренчерлер бөлімі жұмысын:

- сахна мен артқы сахна колосниктерінің, төменгі жұмыс галереяларының және оларды байланыстыратын өтпе көпірлерінің астындағы барлық дренчерлердің, сахна планшетіндегі жалпы шығыны кемінде 10 л/с құрайтын екі өрт кранының және жалпы шығыны кемінде 5 л/с құрайтын жоғарғы жұмыс галереясындағы екі кранның бірден қосылуын және сахна порталындағы дренчерлер бөлімі жұмысын.

Е.16 Сыртқы желідегі қысым өртке қарсы құрылғылардың есептік жұмысын қамтамасыз етуге жеткіліксіз болған жағдайда іске қосу келесі жағдайларда жобалауды қажет ететін сорғы қондырғыларын қарастыру қажет:

- спринклерлік және дренчерлік құрылғылар болмағанда өрт крандардағы батырмалардан қашықтықта;

- өрт орнының үй-жайынан және сорғылардан қашықтықтан дубляждау (іске қосу және тоқтату үшін) арқылы спринклерлік және дренчерлік құрылғылар барында автоматты.

Е.17 Өрт сорғы агрегаттары 100 % қорға ие болуы тиіс және тікелей сыртқа немесе баспалдақ алаңына шығатын есіктері бар бөлек жылытылатын үй-жайларда орнатылады.

Тек өрт крандарымен ғана жабдықталған кинотеатрлар мен клуб ғимараттарында қазандықта сорғыларды орнатуға жол беріледі.

Е.18 Сорғылар мен спринклерлік және дренчерлік қондырғының таратушы тарағы арасында қысым желісінен жылжымалы өрт сорғыларының түтік құбырын қосу үшін кері клапанмен және стандартты түрде жалғайтын өрт бастиектерімен диаметрі 80 мм болатын екі келтеқұбыр сыртқа шығарылуы тиіс.

Е.19 Шаруашылық-ауыз сумен қамтамасыз ету сорғыларын діріл оқшаулайтын негіздерде орнатып, иілгіш ендірмелермен енгізулерден және ішкі желіден бөлу қажет.

Е.20 Сыртқы су құбыр желілерінің қуаты өрт сөндіруге судың есептік шығынын беру жеткіліксіз болған жағдайда немесе енгізулерді тұйық желілерге қосқанда, ыдысы төмендегілерді қамтамасыз етуге тиіс болатын жер асты резервуарлар құрылғысын қарастыру қажет:

- үш сағат ішінде есептік шығынмен ішкі өрт крандарының есептік көлемнің жұмысын;

ҚР ЕЖ 3.02-107-2014*

- бір сағат ішінде есептік шығынмен спринклерлік немесе дренчерлік қондырғылардың жұмысын;

- үш сағат ішінде сыртынан өрт сөндіруге кететін су шығынын.

Е.21 Кітапхана мен мұрағаттар ғимаратының өртке қарсы сумен қамтамасыз ету 7500 м³ және одан артық ғимарат көлемінде қарастыру қажет. Су шығынының нормаларын және ішінен өрт сөндірудің ағын көлемін ҚР ЕЖ 4.01-101 бойынша қабылдау қажет.

Е.22 Спортқа арналған ғимараттарда спринклерлік қондырғыларды қолдану барысында суарудың қарқындылығын жүйенің жұмыс істеу ұзақтығы 30 минут болатын 120 м² дейін ауданды бір уақытта суару есебінен 1 м² x 0,08 л/с қабылдау қажет.

Ж қосымшасы
(міндетті)

Саунаның булау үй-жайындағы құрғақ құбырлар құрылғысына қойылатын талаптар

Ж.1 Болат су-газ өтетін құбырлардан жасалған құрғақ құбырлар саунаның буланатын үй-жайларының периметрімен (төбе астында) төселеді.

Құбырлар диаметрін диаметрі 3÷5 мм болатын саңылаумен және 150÷200 мм аралықпен қабырғаның бүйір бетінің кемінде суарудың қарқындылығын 0,06 л/с.м² қабылдай отырып, есеп бойынша қабылдау қажет.

Қабырға қаптамасын (арақабырғаларды) тиімді суару мақсатымен су ағыны суаратын бетке 20÷30° бұрышпен бағытталған болуы тиіс.

Құрғақ құбыр ішкі сумен қамтамасыз етудің жалпы жүйесіне қосылады.

Суару суы пломбаланған арнайы жәшікте (қорапта) және сәйкес белгісіне ие саунаның буланатын үй-жайынан тысқары қол жететін жерде орналасқан вентильді ашумен беріледі.

К қосымшасы

(ақпараттық)

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері

Үй-жайлар	Жұмыс беті және ТЖК нормалау жазықтығы мен жарықтығы (К - көлденең, Т - тігінен) және еден үстіндегі жазықтық биіктігі, м	Табиғи жарықтандыру		Бірлестірілген жарықтандыру		Жасанды жарықтандыру				
		ТЖК e_n , %		ТЖК e_n , %		Жарықтығы, лк			Дискомфорт көрсеткіші М, артық емес	Жарықтандыру пульсациясының коэффициенті, K_n , %, артық емес
		жоғарғы немесе құрамдастырылған жарықтандыруда	бүйір жарықтандыруда	жоғарғы немесе құрамдастырылған жарықтандыруда	бүйір жарықтандыруда	құрамдастырылған жарықтандыруда		жалпы жарықтандыруда		
						барлығы	жалпыда н			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кабинеттер, жұмыс бөлмелері, кеңселер, өкілдік	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	400	200	300	40	15
Жобалық залдар және конструкторлық бөлмелер, сызба бюросы	К- 0,8	4,0	1,5	2,4	0,9	600	400	500	40	10
Келушілерге арналған үй-жайлар, экспедициялар	К- 0,8	-	-	-	-	400	200	300	40	15
Оқу залдары	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	40	15
Жазба және	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	400	200	300	40	15

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері (жалғасы)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
оқырмандарды тіркеу, тақырыптық көрме, жаңа түсірілім үй-жайлары										
Оқу каталогтары	Карточкалар көлемі: Т- 1,0	2,5	0,7	1,5	0,4	-	-	200	60	20
Лингафон кабинеттері	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Кітап қоймасы, мұрағаттар, ашық қол жету қоры	Сөрелер : Т- 1,0	-	-	-	-	-	-	75	-	-
Мұқабалық - түптеу үй-жайлары	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Көшірме үй-жайлары	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Пішін, ағаш өңдеу, жөндеу шеберханалары	К- 0,8	-	-	3,0	1,2	750	200	300	40	15/20
Дисплеймен және бейне терминалдармен	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
жұмыс істейтін	Монитор									
үй-жайлар, ЭВМ залдары	экраны: Т- 1,2	-	-	-	-	-	-	200	-	-
Конференц- залдар, отырыс залдары	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20
Кулуарлар (фойе)	К- 0,0	-	-	-	-	-	-	150	-	-
Органикалық және бейорганикалық химия зертханалары, препаратторлық	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	40	10

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері (жалғасы)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ұқсас зертханалар	К- 0,8	4,0	1,5	2,4	0,9	600	400	500	40	10
Таразылау, термостаттау	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	400	400	200	40	15
Ғылыми-техникалық зертханалар (медициналық мекемелерден басқа): термикалық, физикалық, спектрографикалық, стилотрихикалық, фототрихикалық, микроскоптық, рентген, рентген құрылымды талдау, механикалық, радио өлшеу, электронды құрылғылар	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	40	10
Фото бөлмелер, дистилляторлық	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20
Сынама мұрағаттары, реактивтерді сақтау	Т- 1,0	-	-	-	-	-	-	100	60	20
Жуатын жер	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Банк және сақтандыру мекемелері										
Операциялық зал, несиелік топ, касса залы, ақшаны қайта есептеу үй-жайлары	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
Инкассация бөлімінің үй-жайлары, инкассаторлық	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Қойма алды, бағалы зат қоймасы, депозитариялар	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері (жалғасы)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
серверлік, банк аралық электронды есептер үй-жайлары,	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	400	40	10
Электронды пошта, криптоқорғаныс аппаратураларының үй-жайлары										
Енгізу- кабельдік құрал-жабдықтар үй-жайы	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20
Алфавиттік- сандық басатын құрылғы үй-жайлары, қызметкерлер кабинасы	К- 0,8	-	-	-	2,1	0,7	500	300	-	10
Сәйкестендіруші карталарды дайындау, өңдеу және сақтау бөлмесі , пластик карточкалар бойынша процессингтік орталық үй-жайлары	К- 0,8	-	-	2,1	0,7	-	-	400	40	10
Физикалық тұлғаларға қызмет көрсететін үй-жайлар	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Сейф үй-жайы	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	150	60	20
Қарау дәлізі	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	75	-	-
Класс бөлмелер, кабинеттер, білім берегін мектептің, мектеп интернаттарының,	Жұмыс үстелдері және парталар: К- 0,8	4,0	1,5	2,1	1,3	-	-	300 (500)*	40	10

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері (жалғасы)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
орташа- арнайы аудиториялары және кәсіби-техникалық мекемелер, зертханалар, физика, химия, биология оқу кабинеттері және тағы басқа	Тақта ортасы: Т- 1,5**	-	-	-	-	-	-	500	-	10
Аудиториялар, оқу кабинеттері, техникум мен жоғары оқу орындарындағы зертханалар	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	-	-	400	40	10
Информатика және есептеу техника кабинеттері	Дисплей экраны: Т- 1;	-	-	-	-	-	-	200	-	-
Техникалық сызба және суреттің	К- 0,8	4,0	1,5	2,1	1,3	-	-	500	40	10
Оқу кабинеттері	Жұмыс, сызба тақталары, жұмыс үстелдері	-	-	-	-	-	-	500	40	10
Оқу кабинеттеріндегі зертханалар	К- 0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
Металл мен ағаш өңдеу шеберханалары	Верстактар, жұмыс үстелдері, К- 0,8	-	-	3,0	1,2	1000	200	300 (500)*	40	15
Құрал- сайман, нұсқаулық шебер маманының бөлмесі	К- 0,8	-	-	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Еңбек түрлерін қызмет көрсететін кабинеттер	К- 0,8	4,0	1,5	2,1	1,3	-	-	400 (600)*	40	10

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері (жалғасы)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Спорт залдары	К- 0,0	2,5	0,7	1,5	0,4	-	-	200	60	20
	Т- 2,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Үй-жайдың бойлық осінде екі жағынан	-	-	-	-	-	-	75	-	-
Снарядтық, керек- жарактар, шаруашылық қоймалары	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	50	-	-
Жабық бассейндер	К- Су беті	2,0	0,5	1,2	0,3	-	-	150	60	20
Мәжіліс залдары, киноаудиториялар	К- 0,0	-	-	-	-	-	-	200	75	-
Мәжіліс залдарының эстрада-лары	Т- 1,5	-	-	-	-	-	-	300	-	-
Мұғалімдер кабинеттері мен бөлмелері	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Рекреациялар	К- 0,0	2,0	0,5	1,2	0,3	-	-	150	90	-
Бос уақытты өткізуге арналған мекемелер										
Көп салалы мақсаттағы залдар	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	400	40	10
Театрлардың, концерт залдарының көрермен залдары	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	300	60	-
Клубтардың көрермен залдары, клуб- қонақ бөлмесі,	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	200	90	-

К.1-кестесі – Қоғамдық ғимараттың негізгі үй-жайларын, сондай-ақ оларға жапсарлас өндірістік үй-жайларды табиғи, жасанды және біріктіре жарықтандырудың нормаланатын көрсеткіштері (жалғасы)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
бос уақытты өткізетін, жиналыс үй-жайлары, театр фойелері										
Ойын автоматтар,	К- 0,8;	-	-	-	-	-	-	300	40	15
үстел үсті ойындар үй-жайлары	Т- 1,5	-	-	-	-	-	-	150	-	-
Биллиард	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Компьютер ойын залдары	Экраны: Т- 1,2;	-	-	-	-	-	-	150	-	-
	К- 0,8	-	-	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Бейне кешен (бейне зал, бейне кафе)	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	150	90	-
Көрме залдары	К- 0,8	2,5	0,7	1,5	0,4	-	-	200	90	-
Кинотеатрлардың көрермен залдары	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	75	90	-
Кинотеатр, клуб фойелері,	К- 0,0	-	-	-	-	-	-	150	90	-
Үйірме бөлмелері және музыка кластары	К- 0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300 (500)*	60	20
Кино, дыбыс және жарық аппараттары	К- 0,8	-	-	-	-	-	-	150	60	20
* Бор тақтасын тек жасыл және ашық-жасыл түсте ғана қолдану керек. ** Жарықтылықтың оңтайлы деңгейі. *** Жарықтылық қыздыру шамдары үшін берілген. Кестедегі сызықтар ұсынылатын талаптардың жоқтығын білдіреді.										

Л қосымшасы
(ақпараттық)

Инсоляция ұзақтығын есептеу

Л.1. Үй-жай мен аумақтың инсоляция ұзақтығын есептеу белгіленген тәртіпте бекітілген аумақтың географиялық кеңдігін ескере отырып, инсоляциялық кестемен орындалады.

Л.2. Белгілі географиялық кеңдік үшін жасалған инсоляциялық кесте $\pm 2,5^\circ$ аясында инсоляция ұзандығын есептеу үшін қолданыла алады.

Л.3. Үй-жайдың инсоляция ұзақтығын есептеу келесілер үшін кезеңнің басталған күнінде (немесе оның аяқталған күнінде) жүргізіледі:

- солтүстік аймақ (солтүстік 58° с. е.) - 22 сәуір немесе 22 тамыз;
- орталық аймақ (58° с. е.- 48° с. е.) - 22 наурыз немесе 22 қыркүйек;
- оңтүстік аймақ (оңтүстік 48° с. е.) - 22 ақпан немесе 22 қазан.

Л.4. Үй-жайдың инсоляция ұзақтығын есептеу 1-4-суретте көрсетілгендей, ғимараттың көлеңкелейтін элементтердің орналасуы мен өлшемдерін ескере отырып анықталатын есептік нүктеде орындалады.

Л.5. Аумақ учаскесінің инсоляция ұзақтығын есептегенде аумақтың учаскесінің жартысын инсоляциялайтын орталықта орналасқан есептік нүкте қабылданады.

Л.6. Инсоляция ұзақтығының есептерінде оңтүстік 58° с. е. аудандары үшін күн шыққаннан кейінгі бірінші сағат және күн бату алдындағы соңғы сағат және солтүстік 58° с. е. аудандары үшін 1,5 сағат ескерілмейді

Л.7. Инсоляциялық кесте бойынша инсоляция ұзақтығын анықтау әдісінің рұқсатты қателесуі ± 10 мин аспайтын уақытты құрай алады.

Л.8. Инсоляция ұзақтығын анықтау келесі реттелікпен жүргізіледі:

- жоспарда және тік қимада үй-жайлар жарық ойығының көлденең және тік инсоляциялық бұрыштарды және 5-суретте көрсетілген жоспарда үй-жайлардың «В» есептік нүктесін анықтайды;

- құрылыс учаскесінің басты жоспарында 1-4-суреттерде көрсетілгендей үй-жайлардың есептік нүкте күйін анықтайды;

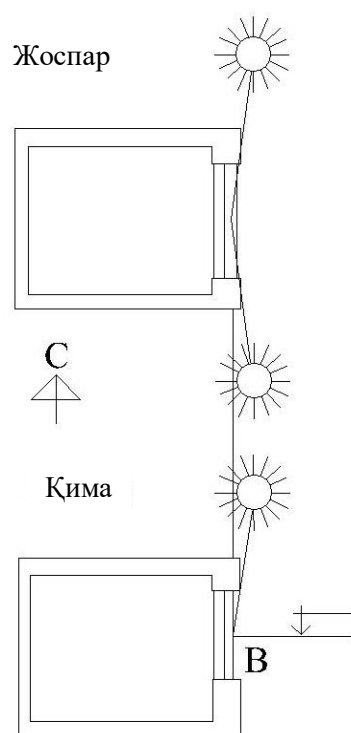
- инсоляциялық кестенің «О» орталық нүктесін үй-жайлардың «В» есептік нүктесімен қосады;

- инсоляциялық кесте көкжиектің жан- жағын бағдарлайды;

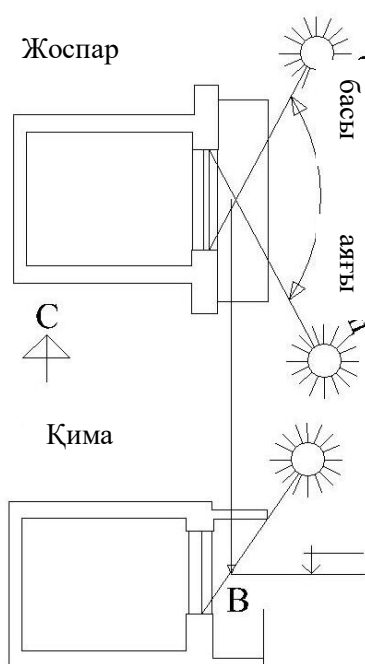
- инсоляциялық кестеде ғимарат биіктігінің шартты масштабы бойынша қарамақарсы жатқан ғимараттың есептік биіктігін белгілейді;

- инсоляциялық кесте бойынша жарық ойығының көлденең және тік инсоляциялық бұрыштар аясында үй-жайлардың инсоляция ұзақтығын анықтайды.

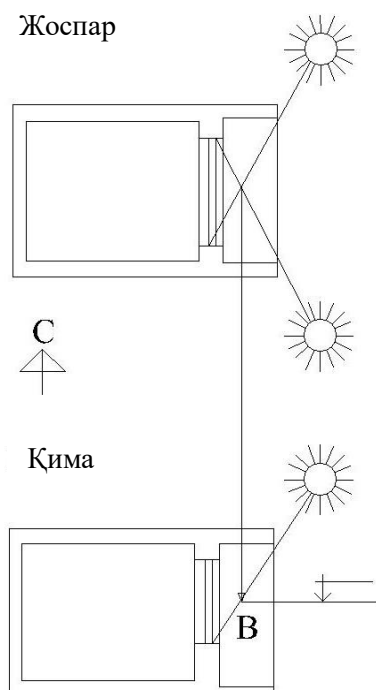
Бұл жағдайда жиынтық инсоляция ұзақтығы 5-суретте көрсетілгендей, АВР және ЕВО бұрыштары аясында кесте бойынша сағат жиынтығына тең келеді.

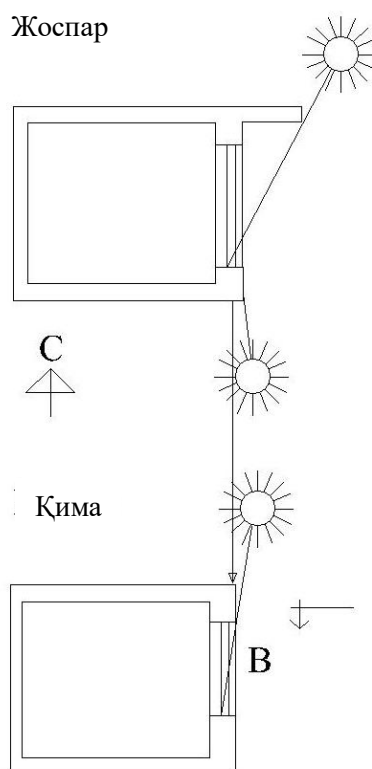
Л.1-суреті – Терезенің есептік нүктесін анықтау сызбасы

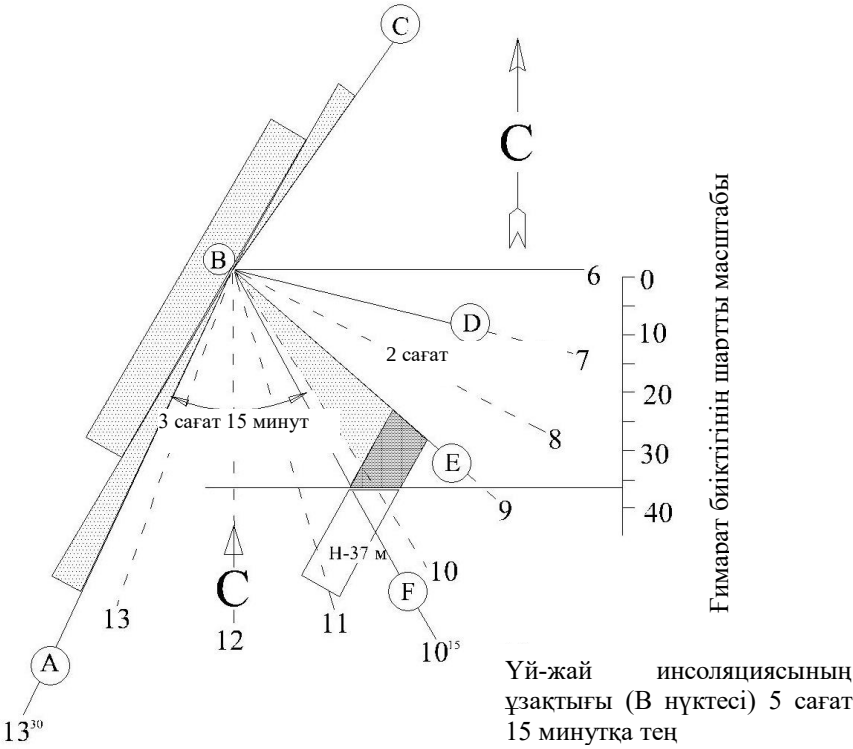
Л.2-суреті – Балконы бар терезенің есептік нүктесін анықтау сызбасы

Л.3-суреті – Лоджия терезесінің есептік нүктесін анықтау сызбасы

Л.4-суреті – Қабырғаға жалғасқан терезеге есептік нүктені анықтау сызбасы

Л.5-суреті - Инсоляцияны анықтау сызбасы

М қосымшасы
(ақпараттық)

Үдемелі құлаудан қорғау шаралары

М.1 Үдемелі құлауға қарсы ғимараттың тұрақтылығы есеппен тексеріліп, арқау конструкцияларда және шекті жүктемелер барысында олардың түйіндеріндегі пластикалық деформациялаудың дамуына септігін тигізетін конструктивтік шаралар қамтамасыз етілуі тиіс.

Ғимараттың тұрақтылығын есептеу тұрақты, ұзақ, қысқы уақытты әсерден тұратын жүктемелердің ерекше үйлесімінде және келесі жағдайлардың бірінде жүргізу ұсынылады:

- 40,0 м² дейін жалпы аудан жабынының зақымдалуы;
- негіздің біркелкі емес шөгуі;
- тік қоршау конструкцияларға көлденең жүктемелердің әсері - бағандар үшін 35 кН және бір қабат шегінде қабырға бетінде 10 кПа;
- ғимарат іргетасының астында кез келген орында диаметрі 6,0 м болатын карстық шұңқырдың орналасуы.

М.2 Үдемелі құлауға қарсы ғимаратты есептеу үшін көтергіштің әдеттегі пайдалану шарттарында болатын элементтерді ескере алатын кеңістікті есептік модельді пайдалану ұсынылады, ал жергілікті бұзулар болғанда, жүктемені қайта таратуда белсенді түрде қатысады.

М.3 Үдемелі құлаудан ғимаратты қорғаудың негізгі құралы – көтергіш элементтердің беріктілігін резервтеу, бағандардың, ригельдердің, диафрагмалардың, аражабын дискілерінің және конструкция түйіспелерінің қажетті көтергіш қасиетін қамтамасыз ету; аражабындылардың бөлінбеуін жасау, қоршау конструкциялар арасында байланыстардың пластикалық қасиетін жоғарлату, көтергіш элементтердің кеңістік жүйесінің жұмысына қосу.

М.4 Биік ғимараттарда ғимараттың тік қоршау конструкциялармен байланыста сенімді түрде қосылған монолитті және құрама-монолитті аражабындыларды қолдану ұсынылады.

Бағандары, ригельдері, диафрагмалары және қабырғалары бар аражабынды қосатын байланыстар төмендегі қабатқа түсіп кетуден (оның бұзылған жағдайда) қорғайтын аражабындар ұстап тұру тиіс. Байланыстар оған төселген еденнің және басқа конструктивті элементтердің орналасқан аражабынның жарты аралығының қалыпты салмағына есептелген болуы тиіс.

М.5 Бір тік конструкцияның жергілікті бұзылу жағдайында монолитті аражабынға тіреу болап табылатын қабырғалар немесе бағандар аражабын құлзауы болмауы тиіс. Бұл жағдайда аражабындағы иілу және жарықтың ашылып кетуі шектелмейді. Осы жағдай үшін қосымша арматураның саны және орналасу орны есеппен анықталады. Көрсетілген арматура пайдалану жүктемелерінде есептеу барысында ескеріледі.

М.6 Ғимараттың құрама конструкциялары - сыртқы және ішкі қабырға панельдері, қабықтары, темірбетонды аралықтар ықтимал апатты жергілікті бұзуларды ескере

отырып, пайдалану немесе монтаждау жүктемелеріне есептеу бойынша орнатылатын байланыс аражабындылармен қосылған болуы тиіс.

Аспалы сыртқы қабырға панельдер мен аражабын дискілер арасындағы көлденең байланыстарды байланыс аралығы 3,6 м аспайтындай, қабырғаның 1 м ұзындығына кемінде 10 кН болатын көтергіш қасиетімен белгілеу қажет.

М.7 Арақабырғаларды қаңқа бойынша табақтардан немесе жеңіл бетоннан жасалған бірыңғай құрама элементтерден жобалау ұсынылады. Жоғары жатқан аражабынға арақабырғаларды бекіту конструкциялары, сондай-ақ оларды металл байланыс түрінде орындалатын көрші арақабырғалармен, бағандармен және қабырғалармен қосу арақабырғаның өз салмағына есептелген және төменде жатқан аражабынның бұзылу жағдайында олардың асылуын қамтамасыз етуі тиіс.

М.8 Үдемелі құлауға кедергі болатын байланыстардың тиімді жұмысы арқау конструкция таусылғаннан кейін байланыс жұмыстан өшірілмей, бұзылусыз қажетті деформациялауға жол беретіндей шекті күйде олардың иілгіштігін қамтамасыз ету барысында мүмкін болады. Байланыстың осы талабын орындау үшін иілімді тақтадан немесе арматуралы болаттан қарастырылады, ал анкерлік байланыс беріктілігі олардың ағымдылығын тудыратын көп күште болуы тиіс.

Н қосымшасы
(ақпараттық)

Қоршаған ортаға кері әсерін тигізетін құрылыс жұмыстарының түрлері

Н.1-кестесі – Қоршаған ортаға әсерді азайту және алдын алу шаралары

Жұмыс түрлері	Әсер етудің негізгі түрлері	Алдын алу шаралары
Құрылыс алаңын ұйымдастыру	Құрылыс қоқысының түзілуі және лас автокөліктің шығуы; үстірт ағындардың ластануы; топырақ эрозиясы; ландшафтың өзгеруі және т. б.	Құрылыс алаңынан шығатын жерді автокөлік дөңгелектерін жуатын пункттермен жабдықтау; бункер- жинауыштарды орнату немесе қоқыс жинайтын арнайы алаңды ұйымдастыру, жабық науалар көмегімен қоқысты тасымалдау; Тапсырыс берушімен белгіленген жерге қоқысты және артық топырақты шығару. Өндірістік және тұрмыстық төкпелерді тазалауды ұйымдастыру; бұрғылау жұмыстары барысында жер асты суларының «төгілуін» және әлсіз топырақтарды жасанды түрде бекіту бойынша жұмыстарда олардың ластануын алдын алу. Құрылыс алаңынан суды шығарғанда шайып кетуден қорғану; қиықтарды ұйымдастыру және топырақ қабатын қаттау; уақытша автожолдарды және кірме жолдарды дұрыс жоспарлау. Сақталатын ағаштарды қайта отырғызу және қоршау; жануарлар әлемін құрылыс алаңынан тысқары жерге шеттетуді қамтамасыз ету және т. б.
Көлік, тиеу-түсіру жұмыстары, компрессорлар жұмысы, кен балғасы және т. б. құрылыс құрал-жабдықтары	Атмосфералық ауаның топырақтың жер асты суларының ластануы, шуылдық ластану және т. б.	Сусымалы жүктерді тасымалдайтын автокөлікті алмалы тенттермен жабдықтау. Шаңмен тозаңдайтын материалдарды (цемент, әктас, гипс) тиеу- түсіру жұмыстарын өткізетін орынды шаң ұстайтын құрылғылармен қамтамасыз ету. Құрылыс жабдықтарын орналастыратын жерлерге (тұрғын үйлердің жанында және т. б. құрылыс барысында) шуылдан қорғайтын экрандарды қамтамасыз ету.

Н.1-кестесі – Қоршаған ортаға әсерді азайту және алдын алу шаралары
(жалғасы)

Жұмыс түрлері	Әсер етудің негізгі түрлері	Алдын алу шаралары
Дәнекерлеу, оқшаулау, жабындық және әрлеу жұмыстары	Қоршаған ортаға зиянды заттардың шығарылуы (газдар, шандар және т. б.)	Отқа қауіпті және зиянды заттарды бөліп шығаратын материалдарды (газ баллондарды, битумдық материалдарды, еріткіштерді, бояуларды, лактарды, әйнек- және қожмақталарды) және т. б. дұрыс қаттауды және тасымалдауды ұйымдастыру
Тас және бетон жұмыстары	Қалдықтардың түзілуі және ықтималды ауаны шаңдату. Діріл және шу жүктемесі	Құрылыс алаңының аумағында арнайы бөлінген жерлерде табиғи тастарды өңдеу; шаңды ұстайтын құрылғылар жұмысын жүргізетін орынды қамтамасыз ету. Стандарттарға сәйкес келетін діріл құрылғыларды, сондай-ақ, дірілден және шудан қорғайтын құрылғыларды және т. б. қолдану

II қосымшасы
(ақпараттық)

Құрылыс материалдарының қалдықтарын қолдану нұсқаларының экологиялық бағасы

II.1-кестесі – Қалдық түрлері және қолданудың ықтимал нұсқаларын бағалау

Қалдық түрлері	Қайта өңдеусіз екінші рет қолдану	Өңдеуден кейін екінші рет қолдану	Өртеу	Қоқыс тастайтын жер (аулақ болу қажет)
тас материалдары	1	2		3
темірбетон	1	2		
ағаш	1	2	3	4
синтетикалық материалдар		1	2	3
металдар	1	2	3	4
қағаз және картон		1	2	3
әйнек	1	2		3
химиялық қалдықтар (желім, бояу және т. б. қалдықтары)		1	2	3
қалғандары (ыдыстың, қаптаманың қалдықтары, шаруашылық қоқыс)		1	2	3
Ескертпе – Қайта өңдеудің әртүрлі нұсқалары бойынша балда көрсетілген қоршаған ортаға түсеті жүктеменің сәйкес бағасы берілген (балл жоғары болған сайын, жүктемесі соғұрлым жоғары). Жоғары балы бар нұсқалардан аулақ болу қажет.				

ӘОЖ [69+725] (083.74)

МСЖ 91.040.10

Түйінді сөздер: қоғамдық ғимараттар, қоршау конструкциялары, көтергіш конструкциялар, отқа төзімділік деңгейі, арақабырғалар, аражабын, жабық спорт имараттары.

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ.....	V
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ.....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ.....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ.....	2
4 ПРИЕМЛЕМЫЕ РЕШЕНИЯ.....	2
4.1 Общие требования.....	2
4.2 Пожарная безопасность	4
4.2.1 Общие положения по обеспечению пожарной безопасности.....	4
4.2.2 Пути эвакуации.....	16
4.3 Объемно-планировочное решение	25
4.3.1 Территория и участок	25
4.3.2 Основные помещения общественных зданий	26
4.3.3 Коммуникационные пространства	34
4.3.4 Мусороудаление и пылеуборка	36
4.3.5 Освещение.....	37
4.4 Инженерные сети	37
4.4.1 Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха.....	37
4.4.2 Водоснабжение и канализация	49
4.4.3 Электроснабжение и газоснабжение	50
4.5 Доступность для маломобильных посетителей	50
4.6 Обеспечение безопасности.....	52
4.7 Конструктивные решения	53
4.8 Охрана окружающей среды.....	54
5 СОКРАЩЕНИЕ ЭНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЯ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ	56
5.1 Сокращение энергопотребления.....	56
5.2 Рациональное использование природных ресурсов	57
Приложение А (информационное) Перечень основных функционально-типологических групп зданий и помещений общественного назначения	59
Приложение Б (обязательное) Правила подсчета общей, полезной и расчетной площадей, строительного объема, площади застройки и этажности зданий	62
Приложение В (информационное) Перечень помещений общественных зданий, размещение которых допускается в подвальных и цокольных этажах	64
Приложение Г (обязательное) Требования к устройству противопожарного занавеса и дымовых люков в покрытии над сценой.....	67
Приложение Д (информационное) Требования к параметрам зрительного зала и киноэкрана при кинодемонстрации.....	68
Приложение Е (обязательное) Требования к внутреннему противопожарному водопроводу зданий культурно-зрелищных учреждений, библиотек, архивов и спортивных сооружений	70

Приложение Ж (обязательное) Требования к устройству сухотрубов для парильных помещений саун	74
Приложение К (информационное) Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений	75
Приложение Л (информационное) Расчет продолжительности инсоляции	82
Приложение М (информационное) Мероприятия по защите от прогрессирующего обрушения.....	86
Приложение Н (информационное) Виды строительных работ, оказывающих негативное влияние на окружающую среду.....	88
Приложение П (информационное) Экологическая оценка вариантов использования отходов строительных материалов	90

ВВЕДЕНИЕ

Настоящий документ разработан в рамках реформирования нормативной базы строительной сферы Республики Казахстан.

Настоящий свод правил является одним из нормативных документов доказательной базы Технического регламента «О безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» направлены на устранение технических барьеров в международном сотрудничестве в области строительства.

В настоящем своде правил приведены приемлемые решения, обеспечивающие выполнение требований СН РК «Общественные здания и сооружения».

Приемлемые решения настоящего свода правил не являются единственным способом выполнения требований строительных норм СН РК «Общественные здания и сооружения».

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

ОБЩЕСТВЕННЫЕ ЗДАНИЯ И СООРУЖЕНИЯ

PUBLIC BUILDINGS AND STRUCTURES

Дата введения – 2015-07-01

1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ

1.1 Настоящий свод правил устанавливает приемлемые решения к размещению, проектированию зданий, земельному участку, территории, объемно-планировочным решениям, инженерным системам общественных зданий и сооружений высотой до 50 м.

1.2 Требования настоящего государственного норматива не распространяются на проектирование сезонных и мобильных зданий и сооружений общественного назначения, а также помещений производственного и складского назначения, не входящих в состав общественных зданий, приведенных в Приложении А.

2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ

Для применения настоящего свода правил необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

СП РК 2.03-101-2012 Здания и сооружения на подрабатываемых территориях и просадочных грунтах.

СП РК 2.04-103-2013 Устройство молниезащиты зданий и сооружений.

СП РК 2.04-104-2012 Естественное и искусственное освещение.

СП РК 3.01-101-2013 Градостроительство. Планировка и застройки городских и сельских населенных пунктов.

СП РК 3.02-101-2012 Здания жилые многоквартирные.

СП РК 3.02-108-2013 Административные и бытовые здания.

СП РК 3.02-110-2012 Дошкольные объекты образования.

СП РК 3.02-111-2012 Общеобразовательные учреждения.

СП РК 3.06-101-2012 Проектирование зданий и сооружений с учетом доступности для маломобильных групп населения. Общие положения.

СП РК 4.01-101-2012 Внутренний водопровод и канализация зданий и сооружений.

СП РК 4.02-101-2012 Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха.

СП РК 4.04-106-2013 Электрооборудование жилых и общественных зданий. Правила проектирования.

СП РК 5.01-102-2013 Основания зданий и сооружений.

Примечание - При пользовании настоящим государственным нормативом целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационным каталогам «Перечень нормативных правовых актов и нормативных технических документов в области архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан», «Каталог национальных стандартов и национальных классификаторов технико-экономической информации РК» и «Каталог межгосударственных стандартов», составляемым ежегодно по состоянию на текущий год, и соответствующим ежемесячно издаваемым информационным бюллетеням - журналам и информационным указателям стандартов, опубликованным в текущем году. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим нормативом следует руководствоваться замененным (измененным) стандартом, если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

В настоящем своде правил применяются термины и определения, приведенные в нормативах к данному объекту, а также следующие термины с соответствующими определениями:

3.1 Общественные здания: Здания и сооружения, предназначенные для социального обслуживания населения и для размещения административных учреждений и общественных организаций, предоставляющих услуги или обслуживание для физических или юридических лиц в соответствии с Приложением А.

3.2 Условная единица хранения архивных документов: Условная единица, соответствующая делу с размерами: 210 мм × 297 мм × 17 мм в архивохранилищах с горизонтальной системой архивного хранения при установке на 1 м стеллажей полки двух по высоте рядов первичных средств хранения с размерами 245 × 350 мм × 180 мм (в каждом 10 дел).

3.3 Условная единица хранения библиотечных фондов: Условная единица, соответствующая книге с размерами 203 мм × 260 × 18 мм в книгоохранилищах массовых библиотек с систематической расстановкой фондов на стационарных стеллажах при установке на 1 м стеллажей полки 45 единиц хранения.

4 ПРИЕМЛЕМЫЕ РЕШЕНИЯ

4.1 Общие требования

4.1.1 Перечень основных функционально-типологических групп зданий и помещений общественного назначения приведен в Приложении А.

4.1.2 Правила подсчета общей, полезной и расчетной площади, строительного объема, площади застройки и этажности приведены в Приложении Б.

4.1.3 Объемно-планировочные решения, площади, состав помещений и их функциональная взаимосвязь в общественных зданиях определяются требованиями настоящего свода правил, а также нормативными документами конкретного вида объектов, на которые распространяется данный документ.

4.1.4 Уменьшение от норм площадей, установленных для отдельных помещений, не должно превышать 5% для помещений, встроенных в жилые дома, - не более 15%.

4.1.5 При проектировании зданий, групп помещений или отдельных помещений

общественного назначения, предназначенных для непосредственного обслуживания населения, доступных для маломобильных посетителей (зрителей, покупателей, учащихся и т.д.), следует руководствоваться требованиями СП РК 3.06-101.

4.1.6 Высоту помещений от пола до потолка общественных зданий и жилых помещений санаториев следует принимать не менее 3 м, а жилых помещений в других общественных зданиях – в соответствии с СП РК 3.02-101. Высоту основных помещений бань и банно-оздоровительных комплексов вместимостью менее 100 мест следует принимать не менее 3,3 м, вместимостью 100 мест и более, а также производственных помещений прачечной-химчистки - не менее 3,6 м.

4.1.7 В отдельных помещениях вспомогательного назначения и коридорах в зависимости от объемно-планировочного решения зданий и технологических требований допускается соответствующее уменьшение высоты. При этом, высота должна быть не менее 2,5 м.

4.1.8 Высоту помещений в общественных зданиях общей вместимостью до 40 чел., а предприятий розничной торговли площадью до 250 м² допускается принимать по высоте помещений жилых зданий.

4.1.9 В помещении с наклонным потолком или разными по высоте частями помещения требованиям к наименьшей высоте должна отвечать средняя высота помещения. При этом, высота помещения в любой его части должна быть не менее 2,5 м.

4.1.10 Высота технического этажа определяется в каждом отдельном случае в зависимости от вида размещаемых инженерного оборудования и инженерных сетей, условий их эксплуатации. Высота в местах прохода обслуживающего персонала до низа выступающих конструкций должна быть не менее 1,8 м.

4.1.11 Высота от пола до потолка технического этажа (технического подполья), предназначенного для размещения только инженерных сетей с трубопроводами и изоляцией трубопроводов из негорючих материалов, может быть не менее 1,6 м.

4.1.12 Сквозные проезды в зданиях следует принимать шириной (в свету) не менее 3,5 м и высотой не менее 4,25 м.

Сквозные проходы через лестничные клетки зданий должны быть расположены на расстоянии один от другого не более 100 м.

4.1.13 *Необходимо принимать отметку пола у входа в здание в уровне отметки прилегающего покрытия тротуара при условии предохранения помещений от попадания осадков, таких как устройство ливневых решеток, разуклонка от попадания дождя, избегая необходимости использования пандусов, ступеней либо подъемных платформ.

В исключительных случаях (при реконструкции существующих зданий, сложных инженерно-геологических условиях и особенностях рельефа участка, неблагоприятных климатических условиях) допускается применение отметки пола у входа в здание выше 0,15 м (с устройством пандуса по уклону в 5% и ступеней), при условии обоснования такого проектного решения в проектной документации на объект строительства. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 26.05.2026 ж. №57-НК)*

4.1.14 Перечень помещений общественных зданий, которые допускается располагать в цокольных и подвальных этажах, приведен в обязательном Приложении В, а

размещаемых полностью или преимущественно в подземном пространстве производится по заданию на проектирование.

4.1.15 Техническое подполье, в котором проложены инженерные сети, должно иметь выходы наружу (через двери $0,75 \times 1,5$ м или люки размером не менее $0,6 \text{ м} \times 0,8 \text{ м}$, оборудованные вертикальными лестницами) в соответствии с требованиями действующих нормативных документов по пожарной безопасности.

4.1.16 В отдельных общественных зданиях, определяемых по схеме размещения сооружений гражданской обороны, следует проектировать помещения двойного назначения в соответствии с требованиями действующих нормативных документов по проектированию объектов гражданской обороны.

4.2 Пожарная безопасность

4.2.1 Общие положения по обеспечению пожарной безопасности

4.2.1.1 Площадь этажа между противопожарными стенами 1-го типа в зависимости от степени огнестойкости и этажности зданий должна быть не более указанной в Таблице 1, зданий предприятий бытового обслуживания – в Таблице 2, предприятий розничной торговли – в Таблице 3.

Таблица 1 – Площадь этажа между противопожарными стенами 1-го типа в зависимости от степени огнестойкости и этажности общественных зданий

Степень огнестойкости здания	Наибольшее число этажей	Площадь, м ² , этажа между противопожарными стенами в здании				
		Одноэтажном	2 - этажном	3 – 5 - этажном	6 – 9 - этажном	10 – 16 - этажном
I	16	6000	5000	5000	5000	2500
II	16	6000	4000	4000	4000	2200
III	5	3000	2000	2000	-	-
IIIa, IIIб	1*	2500	-	-	-	-
IV	2	2000	1400	-	-	-
Iva	1	800	-	-	-	-
V	2	1200	800	-	-	-
* Для кинотеатров и клубов – см. таблица 7; общеобразовательных учреждений – см. Таблица 6. Примечания: 1 В зданиях I и II степеней огнестойкости, при наличии автоматического пожаротушения площадь этажа между противопожарными стенами может быть увеличена не более чем вдвое.						

Таблица 1 – Площадь этажа между противопожарными стенами 1-го типа в зависимости от степени огнестойкости и этажности общественных зданий
(продолжение)

2 Деревянные стены с внутренней стороны, перегородки и потолки зданий V степени огнестойкости организаций дошкольного воспитания и обучения, общеобразовательных учреждений, зданий интернатных организаций, лечебных и амбулаторно-поликлинических учреждений, лагерей для отдыха детей и клубов (кроме одноэтажных зданий клубов с рублеными и брусчатыми стенами) должны быть оштукатурены или покрыты огнезащитными красками или лаками.		
3 Площадь этажа между противопожарными стенами одноэтажных зданий с двухэтажной частью, занимающей менее 15% площади застройки здания, следует принимать как для одноэтажных зданий.		
4 В зданиях вокзалов вместо противопожарных стен допускается устройство водяных дренчерных завес в две нити, расположенных на расстоянии 0,5 м и обеспечивающих интенсивность орошения не менее 1 л/с на 1 м длины завес. Время работы завес не менее 1 ч.		
В зданиях аэровокзалов I степени огнестойкости площадь этажа между противопожарными стенами может быть увеличена до 10000 м ² , если в подвальных (цокольных) этажах не располагаются склады, кладовые и другие помещения с наличием горючих материалов (кроме камер хранения багажа и гардеробных персонала). При этом, сообщение уборных, расположенных в подвальном и цокольном этажах, с первым этажом может осуществляться по открытым лестницам, а камер хранения и гардеробных – по отдельным лестницам в закрытых лестничных клетках. Камеры хранения (кроме оборудованных автоматическими ячейками) и гардеробные необходимо отделять от остальных помещений подвала противопожарными перегородками 1-го типа и оборудовать установками автоматического пожаротушения, а командно-диспетчерские пункты – противопожарными перегородками.		
6 В зданиях аэровокзалов площадь этажа между противопожарными стенами не ограничивают при условии оборудования установками автоматического пожаротушения.		
7 Степень огнестойкости пристроенных к зданию навесов, террас, галерей, а также отделенных противопожарными стенами служебных и других зданий и сооружений допускается принимать на одну степень огнестойкости ниже, чем степень огнестойкости здания.		
8 В спортивных залах, залах крытых катков и залах ванн бассейнов (с местами для зрителей и без них), а также в залах для подготовительных занятий бассейнов и огневых зонах крытых тиров (в том числе размещаемых под трибунами или встроенных в другие общественные здания) при превышении их площади по отношению к установленной в таблице 1 противопожарные стены следует предусматривать между зальными (в тирах – огневой зоной со стрелковой галереей) и другими помещениями. В помещениях вестибюлей и фойе при превышении их площади по отношению к установленной в таблице 1 вместо противопожарных стен можно предусматривать светопрозрачные противопожарные перегородки 2-го типа.		

Таблица 2 – Площадь этажа между противопожарными стенами 1-го типа в зависимости от степени огнестойкости и этажности зданий предприятий бытового обслуживания

Степень огнестойкости здания	Наибольшее число этажей	Площадь, м ² , (не более) этажа между противопожарными стенами в здании
I, II	6	2500
III	2	1000
IIIa, IIIб	1	1000
IV, IVa и V	1	500
Примечание – В зданиях I и II степеней огнестойкости при наличии автоматического пожаротушения площадь этажа между противопожарными стенами может быть увеличена не более чем вдвое.		

Таблица 3 – Площадь этажа между противопожарными стенами 1-го типа в зависимости от степени огнестойкости и этажности зданий предприятий розничной торговли

Степень огнестойкости	Наибольшее число этажей	Площадь, м ² , (не более) этажа между противопожарными стенами и зданиями		
		одноэтажные	2-этажные	3-5-этажные
I, II	5 (1)	3500	3000	2500
III	2	2000	1000	-
IIIa,	2	2500	1000	-
IIIб	1	1000		
IV, V	1	500	-	-
IVa	1	1000	-	-
Примечания 1 Степень огнестойкости здания и типы противопожарных стен здесь и далее следует принимать согласно требованиям действующих нормативно-технических документов по пожарной безопасности. 2 Наибольшую площадь этажа между противопожарными стенами магазинов I и II степени огнестойкости допускается увеличивать не более чем вдвое при условии оборудования помещений установками автоматического пожаротушения; при увеличении нормативной интенсивности орошения автоматического пожаротушения на 100% в зданиях I степени огнестойкости площадь этажа между противопожарными стенами допускается дополнительно увеличить еще не более чем на 10%. 3 Допускается увеличивать количество этажей на один этаж в магазинах I и II степени огнестойкости для размещения на этом этаже кладовых, помещений для подготовки товаров к продаже, служебных, бытовых и технических помещений. 4 Данной таблицей следует пользоваться также при определении наибольшей площади этажа и этажности магазинов, встроенных (встроенно-пристроенных) в жилые здания, а также в здания иного назначения либо пристроенных к ним. 5 В скобках указано допустимое дополнительное количество подземных этажей.				

4.2.1.2 Предприятия розничной торговли торговой площадью более 100 м², расположенные в зданиях иного назначения, следует отделять от других предприятий и помещений противопожарными стенами 2-го типа и перекрытиями 2-го типа.

4.2.1.3 В магазинах торговой площадью до 150 м² – одноэтажных отдельно стоящих, встроенно-пристроенных, пристроенных или встроенных в здания иного назначения допускается проектировать один эвакуационный выход из зала, предусматривая в качестве второго эвакуационного – выход из торгового зала через группу неторговых помещений, исключая кладовые.

4.2.1.4 Склады оружия, боеприпасов и оружейную мастерскую следует отделять от остальных помещений противопожарными стенами 2-го типа и перекрытиями 3-го типа.

4.2.1.5 Кладовые легковоспламеняющихся материалов (товаров) и горючих жидкостей в общественных зданиях и сооружениях следует располагать у наружных стен с оконными проемами и отделять их противопожарными перегородками 1-го типа и перекрытиями 3-го типа, предусматривая вход через тамбур-шлюз

4.2.1.6 Кладовые следует разделять на отсеки площадью не более 700 м², допуская

в пределах каждого отсека установку сетчатых или не доходящих до потолка перегородок. Дымоудаление в этом случае предусматривается на отсек в целом. Из кладовых, примыкающих к разгрузочным помещениям и платформам, связанным с ними дверными и оконными проемами, дымоудаления не требуется.

4.2.1.7 Кладовые горючих товаров и товаров в горючей упаковке следует, как правило, размещать у наружных стен, отделяя их противопожарными перегородками 1-го типа от торгового зала площадью 250 м² и более.

4.2.1.8 Из кладовых площадью более 50 м² следует предусматривать дымоудаление через оконные проемы или специальные шахты, а при размещении таких кладовых в подвале площадью до 300 м² допускается предусматривать один эвакуационный выход, если число постоянно находящихся в нем не превышает 5 чел. При числе людей от 6 до 15 допускается предусматривать второй выход через люк размерами не менее 0,6 м × 0,8 м с вертикальной лестницей или через окно размерами не менее 0,75 м × 1,5 м с приспособлением для выхода.

4.2.1.9 Из кладовых площадью до 50 м², имеющих выходы в коридоры, дымоудаление допускается предусматривать через окна, расположенные в конце коридоров.

4.2.1.10 Предприятия бытового обслуживания населения площадью более 200 м², размещаемые в составе торговых и общественных центров или общественных зданиях другого назначения, следует отделять от других предприятий и помещений противопожарными стенами 2-го типа и перекрытиями 2-го типа.

4.2.1.11 Степень огнестойкости зданий бань и банно-оздоровительных комплексов вместимостью более 20 мест должна быть не ниже III.

4.2.1.12 При устройстве встроенных саун необходимо соблюдение следующих требований:

- вентиляционный канал должен быть оборудован огнезадерживающим клапаном;
- высота помещений парильной не должна быть менее 1,9 м;
- объем парильной сауны должен быть не менее 8 м³;
- вместимость парильной – не более 10 мест;
- выделение парильной и комплекса помещений сауны в зданиях I, II, III степеней огнестойкости противопожарными перегородками 1-го типа и перекрытиями 3-го типа; в зданиях IIIа, IIIб, IV, IVа степеней огнестойкости – противопожарными перегородками и перекрытиями с пределом огнестойкости не менее REI 60;
- устройство из помещений комплекса сауны обособленного эвакуационного выхода; не допускается устройство выходов непосредственно в вестибюли, холлы, лестничные клетки, предназначенные для эвакуации людей из зданий;
- в парильной между дверью и полом необходимо предусматривать зазор не менее 0,03 м;
- оборудование печью заводского изготовления с автоматической защитой и отключением до полного остывания через 8 ч непрерывной работы;
- пульт управления электрокаменкой размещается в сухом помещении перед парильной;
- устройство в парильной перфорированных сухотрубов, присоединенных к внутреннему водопроводу, требования к устройству сухотрубов приведены в Приложении Ж данного документа;
- применение для отделки парильной лиственных пород древесины;

- расстояние от электрокаменки до обшивки стен парильной должна быть не менее 0,2 м;
- устройство в парильной естественной приточно-вытяжной вентиляции с однократным воздухообменом;
- помещения раздевалок сауны необходимо оборудовать противодымными пожарными извещателями.

4.2.1.13 Стены зданий в местах примыкания к ним переходов и тоннелей следует предусматривать из негорючих материалов с пределом огнестойкости REI 120. Двери в проемах этих стен, ведущие в переходы и тоннели, должны быть противопожарными 2-го типа.

4.2.1.14 *Аудитории, актовые и конференц-залы, залы собраний и зальные помещения спортивных сооружений, а также детские развлекательные и образовательные помещения (площадки) и аттракционы необходимо размещать по этажам в соответствии с таблицей 4. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

Таблица 4 – Размещение зальных помещений по этажам

Степень огнестойкости здания	Число мест в аудитории или зале	Предельный этаж размещения
I, II	до 300	16
	свыше 300 до 600	5
	свыше 600	3
III	до 300	3
	свыше 300 до 600	2
IIIa, IV, V	до 300	1
IIIб	до 500	1
IVa	до 100	1
*Примечания: 1 При определении предельного этажа размещения аудиторий или залов, имеющих уклон пола, отметку пола следует принимать у первого ряда мест. 2 Актовые залы, лекционные аудитории в зданиях общеобразовательных учреждений и зданий интернатных организаций III степени огнестойкости следует размещать не выше второго этажа. Перекрытие под актовым залом, лекционной аудиторией должно быть противопожарным 2-го типа. 3 Детские развлекательные и образовательные помещения (площадки) и аттракционы необходимо располагать на первом этаже. <i>(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)</i>		

4.2.1.15 Наибольшую этажность в зависимости от степени огнестойкости зданий организаций дошкольного воспитания и образования общего типа следует принимать по Таблице 5.

Таблица 5 – Этажность зданий организаций дошкольного воспитания и обучения в зависимости от степени огнестойкости зданий

Число мест в здании	Степень огнестойкости здания	Этажность
Независимо от вместимости	IIIa	1
	IIIб	1
	III	2
	I, II	2, 3

4.2.1.16 Трехэтажные здания организаций дошкольного воспитания и обучения должны быть не ниже II степени огнестойкости независимо от числа мест в здании. Их допускается проектировать в городах и других поселениях (кроме сейсмических районов), обслуживаемых государственной противопожарной службой при соблюдении следующих требований:

- на третьем этаже можно располагать только помещения старших групп, залы для музыкальных и физкультурных занятий, а также служебно-бытовые помещения и прогулочные веранды;
- из каждой групповой ячейки на втором и третьем этажах должны быть запроектированы рассредоточенные выходы на две лестничные клетки;
- допускается предусматривать один из эвакуационных выходов непосредственно наружу со второго этажа – по наружной эвакуационной лестнице;
- коридоры, соединяющие лестничные клетки, необходимо разделять противопожарными дверями из условия обеспечения выходов из каждой групповой ячейки в разные отсеки коридора. Входные двери групповых ячеек должны быть выполнены с уплотнением в притворах.

4.2.1.17 В зданиях общей вместимостью более 50 чел. (а также до 50 чел., но с организациями дошкольного воспитания и обучения более 25 мест) помещения организаций дошкольного воспитания и обучения следует отделять от помещений общеобразовательных учреждений и жилых помещений противопожарной перегородкой 1-го типа и перекрытием 3-го типа.

4.2.1.18 Перегородки и перекрытия, отделяющие жилые помещения персонала от помещений организаций дошкольного воспитания и обучения или общеобразовательного учреждения, должны иметь предел огнестойкости не менее REI 45, при пределе распространения огня для зданий V степени огнестойкости – до 0,4 м.

4.2.1.19 Двери кладовых для хранения горючих материалов, мастерских для переработки горючих материалов, электрощитовых, вентиляционных камер и других пожароопасных технических помещений, а также кладовых для хранения белья и гладильных в организациях дошкольного воспитания и обучения должны иметь предел огнестойкости не менее EI 45.

4.2.1.20 При применении железобетонных стеновых панелей с полимерным (органическим) утеплителем он должен быть полностью замоноличен в конструкции панели при толщине защитного слоя бетона со всех сторон не менее 50 мм.

4.2.1.21 * Этажность общеобразовательных и интернатных организаций следует принимать по Таблице 6. (Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 30.11.2022 г. №215-НҚА)

Таблица 6* – Число мест и этажность зданий общеобразовательных учреждений и интернатных организаций
(Изм.ред. – Приказы КДСиЖКХ от 30.11.2022 г. №215-НҚА и от 24.10.2023 г. №156-НҚ)

Число учащихся или мест в здании	Класс конструктивной пожарной опасности	Степень огнестойкости	Этажность
Здания общеобразовательных учреждений и учебные корпуса интернатных организаций			
До 270	C1, C2, C3	IV	1
	C0	III	
до 350	C0	III	2
	CI	II	
до 600	C0	II	3
до 1200			
не нормируется		I	4,5 ¹
Спальные корпуса интернатных организаций и интернатов при школах			
до 80		IV, V	1
до 140		IIIa, IIIб	1
до 200		III	3
до 280		III	1
не нормируется		I, II	4
Примечание ¹ Строительство 4 и 5 этажных зданий общеобразовательных учреждений и интернатных организаций допускается в соответствии с пунктом 4.1.1 СП РК 3.02-111.			

4.2.1.22 На четвертом этаже зданий общеобразовательных учреждений и учебных корпусов интернатных организаций не следует размещать помещения для первых классов. На 4-м этаже допускается размещение административно-хозяйственных, лаборантских, препаратных помещений и музея.

4.2.1.23 Перекрытия над подвальными помещениями зданий общеобразовательных учреждений и интернатных организаций IIIб, IV и V степеней огнестойкости должны быть противопожарными 3-го типа.

4.2.1.24 Здания специализированных школ и интернатных организаций (для детей с нарушением физического и умственного развития) должны быть не выше трех этажей.

4.2.1.25 К зданиям общеобразовательных учреждений и учебным корпусам интернатных организаций III, IIIa, IIIб, IV и V степеней огнестойкости спальные корпуса размещать вплотную не допускается.

4.2.1.26 Здания организаций среднего профессионального образования следует проектировать, как правило, не более четырех этажей.

4.2.1.27 Учебные корпуса организаций среднего профессионального образования и

высших учебных заведений следует проектировать, как правило, не выше девяти этажей.

При градостроительном обосновании этажность учебных корпусов высших учебных заведений может быть более девяти этажей.

4.2.1.28 В институтах повышения квалификации допустимое число этажей в здании принимать по Таблице 1.

4.2.1.29 Здания лечебных и амбулаторно-поликлинических учреждений следует проектировать не выше девяти этажей. Палатные отделения детских больниц и корпусов (в том числе палаты для детей до трех лет с матерями) следует размещать не выше пятого этажа здания, палаты для детей в возрасте до семи лет и детские психиатрические отделения (палаты), неврологические отделения для больных со спинно-мозговой травмой, гериатрические отделения «по уходу» - не выше второго этажа.

4.2.1.30 Допускается размещать палаты для детей в возрасте до семи лет не выше пятого этажа при условии устройства противодымной защиты путей эвакуации (коридоров) и устройства в здании (корпусе) автоматического пожаротушения.

4.2.1.31 Лечебные корпуса психиатрических больниц и диспансеров должны быть не ниже III степени огнестойкости.

4.2.1.32 Здания лечебных учреждений на 60 и менее коек и амбулаторно-поликлинических учреждений на 90 посещений в смену допускается проектировать IV, V степеней огнестойкости с рублеными или брусчатыми стенами.

4.2.1.33 Для хранения взрывоопасных материалов, а также рентгеновских пленок и других легковоспламеняющихся материалов (жидкостей) следует предусматривать отдельные здания не ниже II степени огнестойкости.

Пожаробезопасная зона должна быть незадымляемой. При пожаре в ней должно создаваться избыточное давление от 20 Па до 40 Па.

4.2.1.34 Помещения лечебно-профилактических учреждений и аптек при размещении их в зданиях иного назначения должны быть отделены от остальных помещений сплошными стенами из негорючих материалов с пределом огнестойкости REI 120 и иметь самостоятельные выходы наружу.

4.2.1.35 Здания санаториев следует проектировать высотой не более девяти этажей.

При градостроительном обосновании этажность зданий может быть более девяти этажей.

4.2.1.36 Спальные комнаты, предназначенные для отдыха семей с детьми, следует размещать в отдельных зданиях или отдельных частях зданий высотой не более шести этажей, имеющих отдельную лестничную клетку (вторая лестничная клетка – общая для корпусов). При этом, спальные комнаты должны иметь лоджии или балконы.

4.2.1.37 Число мест в жилых корпусах санаториев и учреждений отдыха и туризма I и II степеней огнестойкости не должно превышать 1000; III степени огнестойкости – 150; IIIа, IIIб, IVа, IV и V степеней огнестойкости – 50.

4.2.1.38 Здания летних лагерей для отдыха детей, оздоровительных лагерей старшеклассников и туристские хижины следует проектировать высотой не более двух этажей, здания лагерей для отдыха детей круглогодичного использования I и II степеней огнестойкости – не более трех этажей.

4.2.1.39 Здания учреждений отдыха летнего функционирования V степени огнестойкости, а также здания лагерей для отдыха детей и санаториев IV и V степеней

огнестойкости следует проектировать только одноэтажными.

4.2.1.40 В лагерях для отдыха детей спальные помещения рекомендуется объединять в отдельные группы по 40 мест, имеющие самостоятельные эвакуационные выходы. Один из выходов может быть объединен с лестничной клеткой. Спальные помещения лагерей для отдыха детей в отдельных зданиях или отдельных частях зданий должны проектироваться не более чем на 160 мест.

4.2.1.41 Степень огнестойкости трибун любой вместимости открытых спортивных сооружений с использованием подтрибунного пространства при размещении в нем вспомогательных помещений на двух и более этажах следует принимать не ниже II, при одноэтажном размещении вспомогательных помещений в подтрибунном пространстве степень огнестойкости не нормируется.

4.2.1.42 Несущие конструкции трибун открытых спортивных сооружений без использования подтрибунного пространства с числом рядов более 20 должны быть выполнены из негорючих материалов с пределом огнестойкости не менее REI 45, с числом рядов до 20 предел огнестойкости не нормируется.

4.2.1.43 Помещения, располагаемые под трибунами крытых и открытых спортивных сооружений, следует отделять от трибуны противопожарными преградами. Двери в перегородках 1-го типа должны быть samozакрывающимися с плотным притвором.

Расположение помещений, предназначенных для хранения горючих материалов, под трибунами открытых спортивных сооружений IIIа, IIIб, IV и V степеней огнестойкости не допускается.

4.2.1.44 Степень огнестойкости спортивных корпусов с местами для зрителей следует принимать в соответствии с суммарной вместимостью стационарных и временных мест для зрителей, предусмотренной проектом трансформации зала: IIIа и V при числе мест не более 300, IV – не более 400, III и IIIб – не более 600, I и II – не нормируется.

4.2.1.45 В зданиях IIIб степени огнестойкости с элементами покрытия из деревянных конструкций при стенах, колоннах, лестницах и междуэтажных перекрытиях, имеющих пределы огнестойкости и распространения огня, требуемые для зданий II степени огнестойкости, вместимость одноэтажного зального помещения может быть не более 4 тыс. зрителей.

4.2.1.46 Здания крытых спортивных сооружений IIIб степени огнестойкости при размещении на верхнем этаже только вспомогательных помещений могут быть двухэтажными, а при стенах, колоннах, лестницах и межэтажных перекрытиях, имеющих пределы огнестойкости и распространения огня, требуемые для зданий II степени огнестойкости, высотой до пяти этажей. Во всех случаях вспомогательные помещения должны быть отделены от зального помещения противопожарными стенами 1-го типа.

4.2.1.47 * Наибольшее число этажей зданий или сооружений и наибольшую вместимость зрительных залов культурно-зрелищных учреждений следует принимать в зависимости от степени огнестойкости зданий и сооружений по таблице 7.

Кинотеатры расположенные в зданиях иного назначения необходимо располагать не выше первого этажа. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.2.1.48 Наибольшее число этажей зданий или сооружений и наибольшую

вместимость зрительных залов культурно-зрелищных учреждений следует принимать в зависимости от степени огнестойкости зданий и сооружений по Таблице 7.

Таблица 7 – Число этажей и вместимость зрительных залов культурно-зрелищных учреждений

Здания или сооружения	Степень огнестойкости	Наибольшее число этажей	Наибольшая вместимость зала, мест
Кинотеатры: круглогодичного действия	V	1	до 300
	IIIa, IV	2	до 400
	III, IIIб	2*, 2**	до 600
	II, I	не нормируется	свыше 600
Сезонного действия (летние): закрытые открытые	IIIa, IV, V	1	до 600
	III, IIIб	1	свыше 600
	Любая	1	до 600
	III, IIIб	1	свыше 600
Клубы	V	1***	до 300
	IIIa, IV	2*	до 400
	III, IIIб	3*, 3**	до 600
	II, I	не нормируется	свыше 600
Театры	II, I	Не нормируется	

* Зрительные залы в зданиях IIIa, IIIб и IV степеней огнестойкости следует размещать на первом этаже, а в зданиях клубов III и IIIб степеней огнестойкости - не выше второго этажа.

** В зданиях IIIб степени огнестойкости с элементами покрытия из деревянных конструкций, со стенами, колоннами, лестницами и междуэтажными перекрытиями, имеющими пределы огнестойкости и распространения огня, требуемые для зданий II степени огнестойкости, вместимость зрительного зала можно принимать до 800 мест.

*** Здания клубов V степени огнестойкости со зрительным залом до 300 мест на первом этаже с несущими стенами из деревянных бревен или брусьев, защищенных изнутри штукатуркой или обшивкой, обеспечивающими предел распространения огня не более 40 см, а также со стенами из панелей на деревянном каркасе с утеплителем из неорганических материалов и обшивкой, обеспечивающих предел распространения огня не более 40 см, могут быть двухэтажными.

4.2.1.49 При блокировании кинотеатра круглогодичного действия с кинотеатром сезонного действия разной степени огнестойкости между ними должна быть предусмотрена противопожарная стена 2-го типа.

4.2.1.50 В зданиях IV и V степеней огнестойкости помещения проекционных, рассчитанных на оборудование кинопроекторами с лампами накаливания, допускается располагать в пристройках со стенами, перегородками, перекрытиями и покрытиями из негорючих материалов и горючих материалов группы Г1. Предел огнестойкости конструкций стен, перегородок, перекрытий и покрытий должен быть не менее REI 45.

4.2.1.51 Помещения технологического обслуживания демонстрационного комплекса

должны быть выделены противопожарными перегородками 1-го типа и перекрытиями 3-го типа (кроме помещений для освещения сцены, расположенных в пределах габаритов перекрытия сцены).

4.2.1.52 Между зрительным залом и глубиной колосниковой сценой следует предусматривать противопожарную стену 1-го типа.

4.2.1.53 Каркасы и заполнение каркасов подвесных потолков над зрительными залами и обрешетка потолков и стен зрительных залов клубов со сценами, а также театров и залов крытых спортивных сооружений вместимостью более 800 мест следует выполнять из негорючих материалов, а вместимостью до 800 мест (кроме зданий V степени огнестойкости) могут быть из материалов группы Г1, а также должны быть защищены сверху негорючими крышками с пределом огнестойкости Е 30.

4.2.1.54 При размещении над зрительными залами помещений несущие конструкции перекрытия (фермы, балки и т.п.) должны быть защищены сверху и снизу настилами из негорючих материалов с пределом огнестойкости не менее EI 45.

Помещения для освещения сцены, расположенные в пределах габарита перекрытия зрительного зала, должны иметь противопожарные перегородки 1-го типа.

4.2.1.55 Число эвакуационных выходов со сцены (эстрады), рабочих галерей и колосникового настила, из трюма, оркестровой ямы и сейфа скатанных декораций следует проектировать не менее двух.

4.2.1.56 В кинотеатрах круглогодичного действия, а также клубах, в залах которых предусматривается кинопоказ, пути эвакуации не допускается проектировать через помещения, которые по заданию на проектирование рассчитаны на одновременное пребывание более 50 чел.

При проектировании кинотеатров сезонного действия без фойе из зрительного зала должно быть не менее двух эвакуационных выходов. Вторым эвакуационным выходом из зала допускается считать вход в зрительный зал.

4.2.1.57 В зданиях III и IIIб степеней огнестойкости при размещении зрительного зала и фойе на втором этаже перекрытия под ними должны быть противопожарными 2-го типа. Перекрытия над подвальными и цокольными этажами в зданиях III, IIIа, IIIб, IV и V степеней огнестойкости должны быть противопожарными 3-го типа.

4.2.1.58 Чердачное пространство над зрительным залом в зданиях III, IIIа и IIIб степеней огнестойкости следует ограждать от смежных пространств противопожарными стенами 2-го типа или перегородками 1-го типа.

4.2.1.59 Несущие конструкции покрытий над сценой и зрительным залом (фермы, балки, настилы и др.) в зданиях театров, а также клубов со сценами (размерами в плане 15 м × 7,5 м; 18 м × 9 м; 21 м × 12 м и более) следует выполнять из негорючих материалов.

4.2.1.60 Предел огнестойкости противопожарного занавеса должен быть не менее 1 ч. Теплоизоляция занавеса должна быть из негорючих и не выделяющих токсичных продуктов разложения материалов.

Требования к устройству противопожарного занавеса приведены в обязательном Приложении Г.

4.2.1.61 Применение ковровых покрытий группы В3 по воспламеняемости и группы Д3 по дымообразующей способности, групп Т3 и Т4 по токсичности в

общественных зданиях не допускается. В коридорах и холлах общественных зданий, за исключением зрелищных, клубных, крытых спортивных сооружений с местами для зрителей, дошкольных объектах образования, спальных корпусов интернатных организаций, детских оздоровительных лагерей и стационаров лечебных учреждений, допускается использовать ковры из горючих материалов не ниже группы Д2 по дымообразующей способности, не ниже группы Т2 по токсичности, а в зданиях высотой 10 этажей и более – горючих группы Д1 по дымообразующей способности и группы Т1 по токсичности.

4.2.1.62 При проектировании театров и клубов с размещением производственных помещений, а также резервных складов в основном здании их следует отделять от остальных помещений противопожарными перегородками 1-го типа.

4.2.1.63 Окна и отверстия из помещений рирпроекционных на сцену или арьерсцену, кинопроекционных, из помещений аппаратных и светопроекционных в зрительный зал, если в них устанавливаются кинопроекторы, должны быть защищены шторами или заслонками с пределом огнестойкости не менее EI 15.

4.2.1.64 Проем сейфа следует защищать щитами с пределом огнестойкости не менее EI 45.

4.2.1.65 Пустоты под надстройками необходимо разделять диафрагмами на отсеки площадью не более 100 м². При высоте пустот более 1,2 м следует предусматривать входы для осмотра пустот.

4.2.1.66 Отделку стен и потолков зрительных залов и залов крытых спортивных сооружений, конференц-залов, актовых залов (кроме залов, расположенных в зданиях V степени огнестойкости), а также помещений предприятий розничной торговли в зданиях I и II степеней огнестойкости следует предусматривать из горючих материалов группы Г1 или негорючих материалов.

В указанных залах с числом мест более 1500, в помещениях хранилищ библиотек и архивов, а также служебных каталогов и описей в архивах - только из негорючих материалов.

В оперных и музыкальных театрах отделка стен и потолков может быть из горючих материалов группы Г1 независимо от вместимости зала.

4.2.1.67 Отделка стен и потолков залов музыкальных и физкультурных занятий и путей эвакуации организаций дошкольного воспитания и обучения должна быть из негорючих материалов, а отделка всех остальных помещений в указанных зданиях I - IV степеней огнестойкости - из негорючих материалов и горючих материалов группы Г1.

4.2.1.68 Помещения макетных мастерских, в которых происходят процессы, относимые к производствам категории А, должны иметь ограждающие конструкции из негорючих материалов с пределом огнестойкости не менее REI 60.

4.2.1.69 Здания библиотек и архивов следует проектировать высотой не более девяти этажей.

4.2.1.70 Хранилища и книгохранилища должны быть разбиты на отсеки противопожарными перегородками площадью не более 600 м².

4.2.1.71 В хранилищах библиотек и архивов, складах и кладовых площадью более 36 м² при отсутствии окон следует предусматривать вытяжные каналы площадью сечения не менее 0,2% площади помещения и снабженные на каждом этаже клапанами с автоматическим и дистанционным приводом. Расстояние от клапана дымоудаления до наиболее удаленной точки помещения не должно превышать 20 м.

4.2.1.72 Двери отсеков хранилищ должны быть противопожарными 2-го типа.

4.2.1.73 Хранилища и книгохранилища уникальных и редких изданий следует отделять от других помещений противопожарными стенами (перегородками) 1-го типа и перекрытиями 1-го типа.

4.2.1.74 Помещения окрасочных должны иметь окна площадью не менее 0,03 м² на каждый 1 м³ объема помещения.

4.2.1.75 В зданиях высотой менее 4 этажей виды светопрозрачного заполнения не ограничиваются.

4.2.1.76 Раздвижные перегородки должны быть защищены с обеих сторон негорючими материалами, обеспечивающими предел огнестойкости EI 45.

4.2.1.77 Отделку стен и потолков в зданиях I – III степеней огнестойкости в залах с числом мест до 1500 допускается предусматривать из деревянной рейки, столярных древесностружечных и древесноволокнистых плит, обработанных со всех сторон огнезащитными красками или лаками, не меняющими фактуру отделочного материала, по трудно сгораемой обрешетке и несгораемому каркасу. В зданиях I и II степеней огнестойкости в залах с числом мест более 1500 такая отделка допускается только для стен.

4.2.2 Пути эвакуации

4.2.2.1 Из каждой групповой ячейки, прогулочной веранды, открытой террасы и с каждой эксплуатируемой кровли должно быть не менее двух рассредоточенных эвакуационных выходов.

4.2.2.2 Число подъемов в одном марше между площадками (за исключением криволинейных лестниц) должно быть не менее 3 и не более 16. В одномаршевых лестницах, а также в одном марше двух- и трех маршевых лестниц в пределах первого этажа допускается не более 18 подъемов.

Примечание - Требования настоящего пункта не распространяются на проектирование проходов со ступенями между рядами мест в зрительных залах, спортивных сооружениях и аудиториях.

4.2.2.3 Поручни и ограждения в зданиях организаций дошкольного воспитания и обучения и на этажах общеобразовательных учреждений и учебных корпусов интернатных организаций, где расположены помещения для первых классов, должны отвечать следующим требованиям:

- высота ограждений лестниц, используемых детьми, должна быть не менее 1,2 м, а в организациях дошкольного воспитания и обучения для детей с нарушением умственного развития – 1,8 м или 1,5 м при сплошном ограждении сеткой;

- в ограждении лестниц вертикальные элементы должны иметь просвет не более 0,1 м (горизонтальные членения в ограждениях не допускаются);

- высота ограждения крылец при подъеме на три и более ступенек должна быть не менее 0,8 м.

4.2.2.4 При расчетной ширине лестниц, проходов или люков на трибунах открытых и крытых спортивных сооружений более 2,5 м следует предусматривать разделительные поручни на высоте не менее 0,9 м. При расчетной ширине люка или лестницы до 2,5 м для люков или лестниц шириной более 2,5 м устройство разделительных поручней не требуется.

4.2.2.5 Одна из внутренних лестниц в зданиях I и II степеней огнестойкости высотой до девяти этажей может быть открытой на всю высоту здания при условии, если помещение, где она расположена, отделено от примыкающих к нему коридоров и других помещений противопожарными перегородками.

4.2.2.6 Наружные лестницы (или их части) и площадки высотой от уровня тротуара более 0,45 м при входах в здания в зависимости от назначения и местных условий должны иметь ограждения.

4.2.2.7 В зданиях I-III степеней огнестойкости внутренняя лестница из вестибюля до второго этажа может быть открытой, если вестибюль отделен от коридоров и других помещений противопожарными перегородками с обычными дверями и противопожарными перекрытиями.

4.2.2.8 В комплексе зрительских помещений театров открытыми могут быть не более двух лестниц, при этом остальные лестницы (не менее двух) должны быть в закрытых лестничных клетках.

4.2.2.9 В зданиях театров в комплексе помещений обслуживания сцены следует предусматривать не менее двух лестниц в закрытых лестничных клетках с естественным освещением, имеющих выходы на чердак и кровлю.

4.2.2.10 Сценическая коробка должна иметь две пожарные лестницы 2-го типа, доведенные до кровли сцены и сообщающиеся с рабочими галереями и колосниками.

4.2.2.11 В зданиях предприятий розничной торговли и общественного питания I и II степеней огнестойкости лестница с первого до второго или с цокольного до первого этажа может быть открытой и при отсутствии вестибюля.

4.2.2.12 В зрительных залах вместимостью не более 500 мест с эстрадой (в кинотеатрах - независимо от вместимости) в качестве второго эвакуационного выхода с эстрады можно принимать проход через зал.

4.2.2.12-1 Вторые эвакуационные выходы из залов кинотеатров расположенных в зданиях иного назначения, а также из детских развлекательных и образовательных помещений (площадок) и аттракционов должны вести непосредственно наружу, либо в коридор, ведущий непосредственно в лестничную клетку или наружу. ***(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)***

4.2.2.13 Уклон маршей лестниц в надземных и подземных этажах, предназначенных для эвакуации людей, следует принимать не более 1:2 (кроме лестниц трибун спортивных сооружений).

4.2.2.14 Уклон маршей лестниц, не предназначенных для эвакуации людей и ведущих в подвальные, цокольные и надземные этажи, допускается принимать 1:1,5.

4.2.2.15 Уклон пандусов на путях передвижения людей следует принимать не более:

- внутри здания, сооружения – 1:6;

- снаружи – 1:8;
- в стационарах лечебных учреждений – 1:12;
- на путях передвижения лиц с инвалидностью на креслах-колясках – от 1:10 до 1:12.

Примечание – Требования настоящего пункта не распространяются на проектирование проходов со ступенями между рядами мест в зрительных залах, спортивных сооружениях и аудиториях.

4.2.2.16 Уклон пандуса для маломобильных на креслах-колясках следует выполнять в соответствии с требованиями СП РК 3.06-101.

4.2.2.17 Уклон лестниц трибун открытых или крытых спортивных сооружений не должен превышать 1:1,6, а при условии установки вдоль путей эвакуации по лестницам трибун поручней (или иных устройств, их заменяющих) на высоте не менее 0,9 м – 1:1,4.

Устройство лестниц или ступеней на путях эвакуации в люках не допускается.

4.2.2.18 Ширина лестничного марша в общественных зданиях должна быть не менее ширины выхода на лестничную клетку с наиболее населенного этажа, но не менее:

- 1,35 м – для зданий с числом пребывающих в наиболее населенном этаже более 200 чел., а также для зданий клубов, кинотеатров и лечебных учреждений независимо от числа мест;

- 1,2 м – для остальных зданий, а также в зданиях кинотеатров, клубов, ведущих в помещения, не связанные с пребыванием в них зрителей и посетителей, и в зданиях лечебных учреждений, ведущих в помещения, не предназначенные для пребывания или посещения больных;

- 0,9 м – во всех зданиях, ведущих в помещение с числом одновременно пребывающих в нем до 5 чел.

4.2.2.19 Промежуточная площадка в прямом марше лестницы должна иметь ширину не менее 1 м.

4.2.2.20 Ширина лестничных площадок должна быть не менее ширины марша.

4.2.2.21 Предусматривать на путях эвакуации винтовые лестницы и забежные ступени, а также разрезные лестничные площадки, как правило, не следует. При устройстве криволинейных лестниц (кроме лечебных зданий и амбулаторно-поликлинических учреждений), ведущих из служебных помещений с числом постоянно пребывающих в них людей не более 5 чел., а также криволинейных парадных лестниц ширина ступеней в узкой части этих лестниц должна быть не менее 0,22 м, а служебных лестниц – не менее 0,12 м.

4.2.2.22 В IV климатическом районе допускается устройство эвакуационных наружных открытых лестниц (кроме стационарных лечебных учреждений).

4.2.2.23 *Наружные открытые лестницы с уклоном не более 45° в зданиях организаций дошкольного воспитания и обучения и не более 60° в остальных общественных зданиях, используемые в качестве второго эвакуационного выхода со второго этажа зданий (кроме зданий общеобразовательных учреждений и интернатных организаций, организаций дошкольного воспитания и обучения для детей с нарушениями физического и умственного развития и стационаров лечебных учреждений всех степеней огнестойкости, а также организаций дошкольного воспитания и обучения общего типа III-V степеней огнестойкости),

должны быть рассчитаны на число эвакуируемых не более, чел.:

- 70 – для зданий I и II степеней огнестойкости;
- 50 – для зданий III степени огнестойкости;
- 30 – для зданий IV и V степеней огнестойкости.

Ширина таких лестниц должна быть не менее 0,8 м, а ширина сплошных проступей их ступеней – не менее 0,2 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.2.2.24 При устройстве прохода к наружным открытым лестницам через плоские кровли (в том числе и неэксплуатируемые) или наружные открытые галереи несущие конструкции покрытий и галерей следует проектировать с пределом огнестойкости не менее REI 30 и нулевым пределом распространения огня.

4.2.2.25 В не более чем 50% лестничных клеток 2-этажных зданий I и II степеней огнестойкости, а также 3-этажных зданий при устройстве просвета между маршами лестниц, равном не менее 0,7 м, может быть предусмотрено только верхнее освещение.

4.2.2.26 В зданиях вокзалов естественное освещение через окна в наружных стенах должны иметь не менее 50% лестничных клеток, предназначенных для эвакуации. Лестницы без естественного освещения должны быть незадымляемыми типа Н1, Н2 или Н3.

4.2.2.27 Наружные пожарные лестницы следует располагать на расстоянии между ними не более 150 м по периметру зданий (за исключением главного фасада).

4.2.2.28 Ширину эвакуационного выхода из коридора на лестничную клетку, а также ширину маршей лестниц следует устанавливать в зависимости от числа людей, эвакуирующихся через этот выход из расчета на 1 м ширины выхода (двери) и степени огнестойкости зданий (кроме зданий кинотеатров, клубов, театров и спортивных сооружений):

- I, I	не более 165 чел.;
- III, IV, IIIб	не более 115 чел.;
- V, IIIа, Iva	не более 80 чел.

4.2.2.29 Ширина дверей выходов из учебных помещений с расчетным числом учащихся более 15 чел. должна быть не менее 0,9 м.

4.2.2.30 * Наибольшее расстояние от любой точки залов различного объема без мест для зрителей до ближайшего эвакуационного выхода следует принимать по таблице 8. При объединении основных эвакуационных проходов в общий проход его ширина должна быть не менее суммарной ширины объединяемых проходов.

Для детских развлекательных и образовательных помещений (площадок) и аттракционов максимальное расстояние, от любой точки помещения, до эвакуационного выхода, необходимо принимать, по графе 6 таблицы 9, независимо от объёма. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.2.2.31 Расстояние по путям эвакуации от дверей наиболее удаленных помещений общественных зданий (кроме уборных, умывальных, курительных, душевых и других обслуживающих помещений), а в организациях дошкольного воспитания и обучения – от выхода из групповой ячейки до выхода наружу или на лестничную клетку должно быть не более указанного в Таблице 9. Вместимость помещений, выходящих в тупиковый коридор или холл, должна быть не более 80 чел.

Таблица 8 – Наибольшее расстояние от любой точки залов различного объема без мест для зрителей до ближайшего эвакуационного выхода

Назначение залов	Степень огнестойкости здания	Расстояние, м, в залах объемом, тыс. м ³		
		до 5	свыше 5 до 10	свыше 10
1 Залы ожидания для посетителей, кассовые, выставочные, танцевальные, отдыха и т.п.	I, II III, IIIб, IV IIIа, IVа, V	30 20 15	45 30 -	55 - -
2 Обеденные, читальные залы при площади каждого основного прохода из расчета не менее 0,2 м ³ на каждого эвакуирующего по нему человека	I, II III, IIIб, IV IIIа, IVа, V	65 45 30	- - -	- - -
3 Торговые при площади основных эвакуационных проходов, % площади зала:				
не менее 25	I, II III, IIIб, IV IIIа, IVа, V	50 35 25	65 45 -	80 - -
менее 25	I, II III, IIIб, IV IIIа, IVа, V	25 15 10	30 20 -	35 - -

4.2.2.32 Вместимость помещений, выходящих в тупиковый коридор или холл зданий общеобразовательных учреждений, организаций начального и среднего профессионального образования, I-III степеней огнестойкости высотой не более 4 этажей должна быть не более 125 чел. При этом, расстояние от дверей наиболее удаленных помещений до выхода в дальнюю лестничную клетку должно быть не более 100 м.

4.2.2.33 Ширину лестничных маршей в корпусах учебно-лабораторном и лекционных аудиторий высших учебных заведений следует принимать не менее 1,5 м.

Приведенные в Таблице 9 расстояния следует принимать для зданий:

- организаций дошкольного воспитания и обучения- по графе 6;
- общеобразовательных учреждений, организаций начального и среднего профессионального образования и высших учебных заведений – по графе 3;
- стационаров лечебных учреждений – по графе 5;
- гостиниц – по графе 4.

Для остальных общественных зданий плотность людского потока в коридоре определяется по проекту.

Таблица 9 – Расстояние по путям эвакуации от дверей наиболее удаленных помещений общественных зданий до выхода наружу или на лестничную клетку

Степень огнестойкости здания	Расстояние, м, при плотности людского потока при эвакуации*, чел/м ²				
	до 2	свыше 2 до 3	свыше 3 до 4	свыше 4 до 5	свыше 5
Из помещений, расположенных между лестничными клетками или наружными выходами					
I – III	60	50	40	35	20
IIIб, IV	40	35	30	25	15
IIIа, IVа, V	30	25	20	15	10
Из помещений с выходами в тупиковый коридор или холл					
I-III	30	25	20	15	10
IIIб, IV	20	15	15	10	7
IIIа, IVа, V	15	10	10	5	5
* Отношение числа эвакуирующихся из помещений к площади пути эвакуации.					

4.2.2.34 Ширину эвакуационного выхода (двери) из залов без мест для зрителей следует определять по числу эвакуирующихся через выход людей согласно Таблице 10, но не менее 1,2 м в залах вместимостью более 50 чел.

4.2.2.35 Ширина основных эвакуационных проходов в торговом зале должна быть не менее:

- 1,4 м – при торговой площади до 100 м²;
- 1,6 м - при торговой площади св. 100 м² до 150 м²;
- 2,0 м - при торговой площади св. 150 м² до 400 м²;
- 2,5 м - при торговой площади св. 400 м².

Таблица 10 – Ширина эвакуационного выхода (двери) из залов без мест

Назначение залов	Степень огнестойкости здания	Число человек на 1 м ширины эвакуационного выхода (двери) в залах объемом, тыс.м ³		
		до 5	свыше 5 до 10	свыше 10
1 Торговые – при площади основных эвакуационных проходов – 25% и более площади зала; обеденные и читальные – при плотности потока в каждом основном проходе не более 5 чел/м ²	I, II III, IIIб, IV IIIа, IVа, V	165	220	275
		115	155	-
		80	-	-
2 Торговые – при площади основных эвакуационных проходов не менее 25% площади зала, прочие залы	I, II III, IIIб, IV IIIа, IVа, V	75	100	125
		50	70	-
		40	-	-

4.2.2.36 Площадь проходов между турникетами, кабинами контролеров-кассиров и проходов с наружной стороны торгового зала вдоль расчетного узла в площадь основных эвакуационных проходов не включается.

4.2.2.37 Для расчета путей эвакуации число покупателей или посетителей предприятий торговли и бытового обслуживания, одновременно находящихся в торговом зале или помещении для посетителей, следует принимать из расчета на одного человека:

- для магазинов в городах и поселках городского типа, а также для предприятий бытового обслуживания 3 м² площади торгового зала или помещения для посетителей, включая площадь, занятую оборудованием;
- для магазинов в сельских населенных пунктах – 3 м² площади торгового зала;
- для рынков – 1,6 м² торгового зала рыночной торговли.

4.2.2.38 Число людей, одновременно находящихся в демонстрационном зале и зале проведения семейных мероприятий, следует принимать по числу мест в зале.

При расчете эвакуации из торговых залов магазинов следует учитывать будущее расширение торгового зала.

4.2.2.39 При расчете эвакуационных выходов в зданиях предприятий розничной торговли и общественного питания допускается учитывать служебные лестничные клетки и выходы из здания, связанные с залом непосредственно или прямым проходом (коридором) при условии, что расстояние от наиболее удаленной точки торгового зала до ближайшей служебной лестницы или выхода из здания не более указанного в Таблице 8.

4.2.2.40 Число человек на 1 м ширины путей эвакуации с трибун открытых спортивных сооружений следует принимать по Таблице 11.

Общее число эвакуирующихся, приходящихся на один эвакуационный люк, как правило, не должно превышать 1500 чел. При трибунах I, II степеней огнестойкости, при трибунах III степени огнестойкости число эвакуирующихся должно быть уменьшено на 30%, а при трибунах других степеней огнестойкости – на 50%.

Таблица 11 – Число человек на 1 м ширины путей эвакуации с трибун открытых спортивных сооружений

Степень огнестойкости сооружений	Число человек на 1 м ширины прохода эвакуации			
	По лестницам проходов трибуны, ведущих		Через люк из проходов трибуны, ведущих	
	вниз	вверх	вниз	вверх
I, II	600	825	620	1230
III, IIIа, IIIб, IV	420	580	435	860
V	300	415	310	615

4.2.2.41 Пути эвакуации из спортивных залов с трибунами для зрителей и других зрительных залов в зданиях I и II степеней огнестойкости должны обеспечивать эвакуацию за необходимое время, приведенное в Таблице 12.

Таблица 12 – Пути эвакуации из спортивных залов с трибунами для зрителей и других зрительных залов в зданиях I и II степеней огнестойкости

Виды залов	Необходимое время эвакуации, $t_{нбз}$, мин						
	из зального помещения при его объеме*, тыс. м ³						из здания в целом
	до 5	до 10	до 20	до 25	до 40	до 60	
Залы с колосниковой сценой	1,5	2	2,5	2,5	-	-	6
Залы без колосниковой сцены	2	3	3,5	3,7	4	4,5	6

* Объем зала определяется по внутренним ограждающим конструкциям (в залах с трибунами – без учета объема трибуны). При промежуточных значениях объема необходимое время эвакуации из зального помещения следует определять по интерполяции.

4.2.2.42 Для зданий III, IIIa, IIIб и IV степеней огнестойкости приведенные в таблице 12 данные должны быть уменьшены на 30%, а для V степени огнестойкости – на 50%.

4.2.2.43 При расположении эвакуационных выходов из зальных помещений (объемом 60 тыс. м³ и менее) выше отметки пола зала на половину и более высоты помещения необходимое время эвакуации следует уменьшать вдвое от указанного в Таблице 12.

При объеме зального помещения более 60 тыс. м³ необходимое время эвакуации из него следует определять по формуле:

$$t_{нбз} = 0,115\sqrt[3]{W}, \quad (1)$$

где $t_{нбз}$ – необходимое время эвакуации из здания;

W – объем зального помещения.

4.2.2.44 Необходимое время эвакуации, рассчитанное по формуле, должно уменьшаться на 35% при расположении эвакуационных выходов на половине высоты помещения и на 65% при их расположении на высоте, составляющей 0,8 высоты зального помещения. При промежуточных или меньших значениях необходимое время следует принимать по интерполяции, а при больших – по экстраполяции.

4.2.2.45 Необходимое время эвакуации из здания $t_{нбз}$ с залом объемом более 60 тыс. м³ не должно превышать 10 мин.

4.2.2.46 Необходимое время эвакуации людей со сцены (эстрады) следует принимать не более 1,5 мин, а число эвакуируемых людей определять из расчета, 1 чел. на 2 м² площади планшета сцены (эстрады).

4.2.2.47 Необходимое время эвакуации по незадымляемым лестничным клеткам колосниковой сцены в расчет необходимого времени эвакуации зрителей из здания $t_{нбз}$ принимать не следует.

4.2.2.48 В крытых спортивных сооружениях число зрителей, эвакуирующихся через каждый выход (люк, дверь) из зального помещения объемом более 60 тыс. м³, должно

быть не более 600 чел.

При устройстве партера на спортивной арене при наличии только двух выходов расстояние между ними должно быть не менее половины длины зала.

4.2.2.49 Ширина путей эвакуации должна быть не менее:

- 1,0 м – горизонтальных проходов, пандусов и лестниц на трибунах крытых и открытых спортивных сооружений;

- 1,35 м – эвакуационных люков трибун крытых спортивных сооружений;

- 1,5 м – эвакуационных люков трибун открытых спортивных сооружений.

4.2.2.50 Ширина дверных проемов в зрительном зале должна быть 1,2 м - 2,4 м, ширина фойе, вестибюля – не менее 2,4 м. Ширина дверного проема для входа в ложи допускается 0,8 м.

Двери выходов из зрительного зала и на путях эвакуации спортивных сооружений (в том числе и в люках) должны быть самозакрывающимися с уплотненными притворами.

4.2.2.51 Ширина проходов между рядами кресел, стульев или скамей в зрительном зале должна составлять не менее 0,45 м.

Число непрерывно установленных мест в ряду не должно превышать 26 при одностороннем выходе из ряда, а при двустороннем – не более 50.

4.2.2.52 Расчет суммарной ширины эвакуационных выходов из раздевальных при гардеробных, расположенных отдельно от вестибюля в подвальном или цокольном этаже, следует выполнять исходя из числа людей перед барьером, равного 30% количества крючков в гардеробной.

4.2.2.53 В помещениях, рассчитанных на одновременное пребывание в нем не более 50 чел. (в том числе амфитеатр или балкон зрительного зала), с расстоянием вдоль прохода от наиболее удаленного рабочего места до эвакуационного выхода (двери) не более 25 м не требуется проектировать второй эвакуационный выход (дверь).

4.2.2.54 Входы и лестницы для обслуживающего персонала должны быть отдельными от входов и лестниц для покупателей, а также для посетителей предприятий бытового обслуживания расчетной площадью более 200 м².

4.2.2.55 В предприятиях торговой площадью до 250 м² допускается предусматривать дополнительные выходы в торговый зал для подачи товаров из кладовых, смежных с торговым залом.

4.2.2.56 Коридоры при длине более 60 м следует разделять перегородками с самозакрывающимися дверями, располагаемыми на расстоянии не более чем 60 м одни от других и от торцов коридора.

В палатных корпусах лечебных учреждений коридоры следует разделять противопожарными перегородками 2-го типа с расстоянием между ними не более 42 м.

4.2.2.57 При перепаде полов более 1 м в одном или в смежных помещениях (не отделенных перегородкой) по периметру верхнего уровня необходимо предусматривать ограждение высотой не менее 0,9 м или иное устройство, исключающее возможность падения людей, в помещениях с детьми – до 1,1 м. Это требование не распространяется на сторону планшета сцены, обращенную к зрительному залу.

4.2.2.58 На трибунах спортивных сооружений при разнице отметок пола смежных рядов более 0,55 м вдоль прохода каждого зрительного ряда должно устанавливаться

ограждение высотой не менее 0,8 м, не мешающее видимости.

4.2.2.59 На балконах и ярусах спортивных и зрительных залов перед первым рядом высота барьера должна быть не менее 0,8 м.

На барьерах следует предусматривать устройства, предохраняющие от падения предметов вниз.

4.2.2.60 На остекленных дверях в организациях дошкольного воспитания и обучения, общеобразовательных учреждениях, в домах отдыха и санаториях для родителей с детьми должны предусматриваться защитные решетки до высоты не менее 1,2 м.

4.2.2.61 *В зданиях высотой менее 28 метров в коридорах без естественного освещения, выполненного согласно п.4.3.3.1, предназначенных для эвакуации 50 и более человек, должно быть предусмотрено дымоудаление. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.2.2.62 * В зданиях высотой 28 м и более лестничные клетки следует предусматривать незадымляемыми.

Одна из двух лестничных клеток (или 50 % лестничных клеток при большем их числе) должна быть незадымляемой типа Н1.

Остальные лестничные клетки следует проектировать незадымляемыми типа Н2 или Н3. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.2.2.63 *Для зданий высотой 28 м и более расстояние в осях между дверями поэтажных выходов и входов в эти лестничные клетки должны быть не менее 2,5 м.

Лестничные клетки типа Н2 при необходимости необходимо разделять на отсеки путем устройства на высоту этажа сплошной стенки из негорючих материалов, имеющей предел огнестойкости не менее REI 45. Противодымную защиту таких лестничных клеток следует обеспечивать подачей наружного воздуха в верхнюю часть отсеков. Избыточное давление должно быть не менее 20 Па в нижней части отсека лестничной клетки и не более 150 Па в верхней части отсека лестничной клетки при одной открытой двери. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.2.2.64 Внутренние стены и перегородки (в том числе из светопрозрачных материалов), отделяющие пути эвакуации, следует предусматривать из негорючих материалов с пределом огнестойкости не менее EI 45.

4.2.2.65 В зданиях и помещениях с массовым пребыванием людей основные пути эвакуации, эвакуационные выходы, пожарные шкафы, планы эвакуации оборудовать самосветящимися указателями, лентами направления движения и знаками мест расположения. Высота расположения самосветящихся указателей и лент направления движения не должна превышать 0,5 метра. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.3 Объемно-планировочное решение

4.3.1 Территория и участок

4.3.1.1 Размещение, величина и состав земельных участков общественных зданий определяются согласно заданию на проектирование и требованиям СП РК 3.01-101.

Выбор земельного участка для строительства театра и определение его размеров рекомендуется осуществлять на основе предпроектных исследований.

4.3.1.2 На земельном участке общественных зданий следует предусматривать:

- площадки перед входами и выходами (из расчета на одно место в зале – 0,2 м², для сезонных кинотеатров и театров – 0,3 м²);
- место для рекламы и малые архитектурные формы;
- зеленые насаждения, площадки для стоянок автомобилей, хозяйственный двор.

В зависимости от профиля учреждения возможно размещение сезонных сооружений для клубной работы и рекреации, площадок для спортивных игр, детских площадок и открытых площадок музейной экспозиции.

4.3.1.3 На участке проектируемых и реконструируемых зданий и сооружений должны быть предусмотрены индивидуальные автостоянки для маломобильных по расчету, но не меньше одного машино-места.

4.3.1.4 Специальные устройства (пандусы, подъемники, поручни и т.д.) для использования маломобильными всей территории и здания следует принимать в соответствии с требованиями СП РК 3.06-101.

4.3.1.5 Длина пешеходных подходов от остановочных пунктов наземного пассажирского транспорта к общественным зданиям не должна превышать 300 м, при размещении в многофункциональных зданий объектов общественного обслуживания городского значения - 150 м.

4.3.1.6 Площадь озеленения на участках общественных зданий определяется из расчета не менее 5,0 м² на человека с учетом озеленения эксплуатируемых крыш и специальных помещений-рекреаций (зимние сады), распределенных на этажах здания.

4.3.1.7 На территориях детских игровых площадок, спортивных площадок жилых домов, групповых площадок дошкольных учреждений, спортивной зоны, зоны отдыха общеобразовательных школ и школ-интернатов, зоны отдыха лечебных учреждений стационарного типа продолжительность инсоляции должна составлять не менее 3 ч на 50% площади участка независимо от географической широты.

4.3.1.8 Расчет продолжительности инсоляции, как правило, выполняется в соответствии с требованиями Приложения Л.

4.3.2 Основные помещения общественных зданий

4.3.2.1 При решении планировки входных тамбуров необходимо учитывать свободное движение людских потоков, поэтому их глубина должна быть не менее полуторной ширины створки двери.

4.3.2.2 В целях соблюдения правил пожарной безопасности при эвакуации все двери тамбура должны открываться наружу. В зданиях с интенсивными людскими потоками допускается открывание дверей на 90° в обе стороны от плоскости их проемов.

4.3.2.3 Площадь вестибюля с гардеробом рекомендуется определять исходя из вместимости здания:

- для зданий с массовыми потоками от 0,25 м² до 0,35 м² на человека;
- для зданий с равномерными потоками от 0,15 м² до 0,2 м² на человека.

4.3.2.4 Гардероб следует оборудовать вешалками из расчета 7 - 8 крючков на 1 пог. м. Расчетной единицей служит одно место на вешалке. Площадь гардеробной за барьером принимают из расчета не менее 0,08 м² на место при вешалках консольного типа и 0,1 м² на место - при обычных и подвесных.

4.3.2.5 При одновременном массовом пользовании гардеробом фронт (длина) барьера должна составлять не менее 1 пог. м. на 30 чел. и в зданиях с немассовым равномерным движением – на 50 чел.– 60 чел. Барьер для выдачи одежды должен иметь ширину 0,6 м – 0,7 м и удаляться от вешалок на 0,8 м – 1 м.

4.3.2.6 Площади помещений в групповой ячейке организаций дошкольного воспитания и обучения следует принимать по Таблице 13, а также в соответствии с требованиями СП РК 3.02-110.

Таблица 13 - Площади помещений в групповой ячейке организаций дошкольного воспитания и обучения

Помещения	Площади помещений, м ² (не менее)		
	ДОУ общего типа		Специальные дошкольные учреждения
	ясли	сад	
Раздевальная	15 - 18	15 - 18	15 - 18
Групповая с зонной отдыха	2,5 на ребенка	50	5,0 на ребенка
Туалетная	16	16	0,8 м ² на ребенка, но не менее 12 м ²
Буфетная	3,8		
Комната для специальных занятий	-	-	1,6

Площадь помещений для групп кратковременного пребывания дошкольников при жилых домах следует принимать из расчета не менее 4 м² на одного ребенка.

4.3.2.7 Площадь зала для музыкальных занятий следует принимать из расчета на одно место в дошкольной группе не менее 2 м², для физкультурных занятий - не менее 4 м².

Таблица 14 - Площади основных учебных помещений учреждений образования

Помещения	Площадь, м ² , на 1 учащегося (не менее)
Классные, учебные кабинеты общеобразовательного профиля: в общеобразовательных учреждениях, организациях начального и среднего профессионального образования	2,5*
в высших учебных заведениях и институтах повышения квалификации	2,2

Таблица 14 - Площади основных учебных помещений учреждений образования
(продолжение)

Помещения	Площадь, м ² , на 1 учащегося (не менее)
Специальные кабинеты и лаборатории по естественным наукам (кроме высших учебных заведений)	3,5
Лекционные аудитории до 75 мест в гимназиях и лицеях	По заданию на проектирование
Лаборатории общетеоретического (общеобразовательного) профиля: в организациях среднего профессионального образования	2,5
в высших учебных заведениях	4,0
Лаборатории и кабинеты профессионально-технического и специального профиля: в организациях начального и среднего профессионального образования	3,5 ¹⁾
в высших учебных заведениях	6,0
Кабинет информатики и вычислительной техники, компьютерный класс	3,5 ²⁾
Лингафонные кабинеты: во всех учреждениях образования, кроме высших учебных заведений	2,5
в высших учебных заведениях	3,0
Кабинеты черчения, курсового и дипломного проектирования: в организациях начального и среднего профессионального образования	2,5
в высших учебных заведениях	3,6
Аудиторий, число мест: 12 - 15	2,5
25	2,2
30	1,8
в организациях начального и среднего профессионального образования: 50 - 150	1,2
в высших учебных заведениях и учебных комбинатах: 50-75	1,5
св. 75 до 100	1,3
св. 100 до 150	1,2
св. 150 до 350	1,1
св. 350 и более	1,0
Мастерские трудового обучения и общественно-полезного труда (кроме учебно-производственных мастерских)	3,75
* Из расчета не более 25 учащихся в помещении. При большем числе учащихся площадь классных помещений и учебных кабинетов определяется из расчета 30 учащихся. В проектах общеобразовательных учреждений с вместимостью класса менее 25 учащихся площадь классных и других учебных помещений устанавливается заданием на проектирование и требованием местных согласующих органов. ¹⁾ В общую площадь лаборатории необходимо дополнительно включать площадь для размещения технологического оборудования по профилю обучения. ²⁾ При количестве учащихся в группе не более 13. Примечание - площадь учебных помещений, не приведенных в Таблице 15, устанавливается заданием на проектирование.	

Число залов следует определять по заданию на проектирование, но не менее:

- одного зала в ОДВО с двумя дошкольными группами;
- двух залов в ОДВО с восемью дошкольными группами.

4.3.2.8 Площади основных учебных помещений следует принимать по Таблице 14.

4.3.2.9 Площадь комнаты для отдыха (сна) учащихся первых классов общеобразовательных учреждений следует принимать не менее 2 м² на одного учащегося.

4.3.2.10 Площадь игровых для первых классов общеобразовательных учреждений и учебных корпусов интернатных организаций следует принимать не менее 2 м² на одного учащегося.

Площадь совмещенных спальных-игровых следует принимать не менее 4 м² на одного учащегося.

4.3.2.11 Спальные комнаты в интернатных организациях и интернатах при школах следует проектировать площадью не менее 4 м² на одного учащегося.

4.3.2.12 Площадь спальной - игровой комнаты для учащихся 1 класса общеобразовательных учреждений следует принимать из расчета не менее 2,5 м² на одного учащегося.

В малокомплектной школе игровые помещения могут быть объединены с рекреацией.

4.3.2.13 Помещения административного назначения следует проектировать с учетом требований СП РК 3.02-108. При этом следует учитывать, что на одного работника в этих помещениях должно приходиться не менее 6 м² без учета площади, предназначенной для размещения оргтехники.

4.3.2.14 Общую площадь актового зала в здании следует принимать по Таблице 15.

Таблица 15 - Площадь актового зала в зданиях учебных заведений

Учебные заведения	Площадь зала, м ² , на 1 учащегося (студента) не менее
Общеобразовательные учреждения	0,7
Интернатные организации	0,32
Организации начального и среднего профессионального образования:	
- городские	0,22
- в сельской местности	0,32
Высшие учебные заведения (кроме вузов искусств и культуры) при числе студентов:	
- до 2000	0,3
- свыше 2000 до 6000	0,22
- свыше 6000	0,15
Примечание - Площадь клубных помещений при актовых залах принимается по заданию на проектирование.	

4.3.2.15 Площадь актового зала и актового зала - лекционной аудитории (без

эстрады) на одно место в зале следует принимать не менее:

- в общеобразовательных учреждениях и интернатных организациях, организациях начального и среднего профессионального образования - 0,65 м²;
- в высших учебных заведениях - 0,8 м².

4.3.2.16 Общую площадь спортивных залов (без учета вспомогательных помещений при них, а также бассейнов и легкоатлетических манежей) следует принимать на одного учащегося (студента, слушателя) не менее:

- в неполных средних и средних общеобразовательных учреждениях в соответствии с требованиями СП РК 3.02-111;
- в организациях начального и среднего профессионального образования, а также в высших учебных заведениях - 1,0 м²;
- в организациях повышения квалификации - 0,2 м².

Необходимость устройства бассейна и легкоатлетического манежа устанавливается заданием на проектирование.

4.3.2.17 Ориентировочную площадь в палатах лечебных учреждений от двух коек и более следует принимать по Таблице 16.

4.3.2.18 Площадь комнат в санаториях, санаториях-профилакториях и учреждениях отдыха на одно место следует принимать по Таблице 17.

Площадь жилой комнаты должна быть не менее 12 м².

Под и над жилыми помещениями и помещениями культурно-массового назначения кладовые, камеры хранения и другие пожароопасные помещения располагать не допускается.

4.3.2.19 Площадь зрительных залов следует принимать на одно место не менее для:

- кинотеатров круглогодичного действия 1,2 м²;
- кинотеатров сезонного действия 1,0 м²;
- клубов 0,7 м²;
- театров, концертных и универсальных залов 0,7 м².

Таблица 16 - Площадь в палатах лечебных учреждений

Отделения	Площадь, м ² , на 1 койку (не менее)
Инфекционные и туберкулезные для взрослых	7,5
Инфекционные и туберкулезные для детей:	
без мест для матерей	6,5
с дневным пребыванием матерей	8,0
с круглосуточным пребыванием матерей	10
Ортопедотравматологические, нейрохирургические (в том числе восстановительного	
лечения), ожоговые, радиологические:	
для взрослых и в палатах для детей с дневным пребыванием матерей	10

Таблица 16 - Площадь в палатах лечебных учреждений (продолжение)

Отделения	Площадь, м ² , на 1 койку (не менее)
для детей с круглосуточным пребыванием матерей	13
Интенсивной терапии, послеоперационные	13
Детские неинфекционные:	
без мест для матерей	6,0
с дневным пребыванием матерей	7,5
с круглосуточным пребыванием матерей	9,5
Психоневрологические и наркологические:	
общего типа	6,0
инсулиновые и надзорные	7,0
Психиатрические для детей:	
общего типа	5,0
надзорные	6,0
Для новорожденных	4,5
Прочие	7,0

Таблица 17 - Площадь жилых комнат в санаториях, санаториях-профилакториях и учреждениях отдыха

Учреждения	Площадь, м ² , на 1 место (не менее)
Санатории, санатории-профилактории, а также учреждения отдыха для взрослых (или семей с детьми)	9,0
Детские оздоровительные и оздоровительные лагеря для старшеклассников	6,0
Санаторные детские оздоровительные лагеря	7,0

4.3.2.20 Площадь зрительного зала с балконами, ложами и ярусами следует определять в пределах ограждающих конструкций:

- для кинотеатров - включая эстраду;
- для клубов, театров, концертных и универсальных залов - до передней границы эстрады, сцены, авансцены, арены или барьера оркестровой ямы.

4.3.2.21 Площадь конференц-залов следует принимать на одно место не менее:

в залах до 150 мест:

- с пюпитрами у кресел 1,2 м²;

- без пюпитров 1,1 м²;

- в залах св. 150 мест:

- с пюпитрами у кресел 1,1 м²;

- без пюпитров 1,0 м².

4.3.2.22 Параметры киноэкрана и зрительного зала в культурно-зрелищных учреждениях при оборудовании киноустановками приведены в рекомендуемом П.

4.3.2.23 Объем зрительных залов и аудиторий следует, как правило, принимать на одно зрительское место:

- драматических театров	от 4 м ³ до 5 м ³ ;
- кинотеатров	от 4 м ³ до 6 м ³ ;
- клубов	от 4 м ³ до 7 м ³ ;
- музыкально-драматических театров и театров музыкальной комедии	от 5 м ³ до 7 м ³ ;
- театров оперы и балета	от 6 м ³ до 8 м ³ ;
- аудиторий	от 4 м ³ до 5 м ³ .

Примечание - В зависимости от объемно-планировочного решения зала допускается увеличение или уменьшение указанных величин на 20%, а при применении соответствующих инженерных решений - в большей мере.

4.3.2.24 Площадь общего читального зала в массовых библиотеках централизованной библиотечной системы следует принимать не менее 2,4 м² на одно читательское место (при оборудовании читального зала одно- или двухместными столами).

4.3.2.25 Площадь помещений закрытого хранения библиотечных фондов и архивных документов следует принимать не менее 2,5 м² на 1 тыс. единиц хранения.

Площадь хранения библиотечных фондов открытого хранения должна быть не менее 4,5 м² на 1 тыс. единиц хранения.

4.3.2.26 Общую площадь библиотеки учебных заведений следует принимать на одного учащегося (студента) не менее:

- в общеобразовательных учреждениях и интернатных организациях, в организациях начального профессионального образования - 0,4 м²;
- в организациях среднего профессионального образования - 0,8 м²;
- в высших учебных заведениях:
 - технического профиля - 1,1 м²;
 - гуманитарного и медицинского профиля - 1,3 м²;
 - культуры - 2,3 м².

4.3.2.27 Площадь обеденного зала (без раздаточной) следует принимать на 1 место в зале не менее:

- в ресторанах - 1,8 м²;
- то же с эстрадой и танцплощадкой - 2,0 м²;
- в столовых общедоступных и при высших учебных заведениях - 1,8 м²;
- в кафе, закусокных и пивных барах - 1,6 м²;

- в кафе-автоматах, предприятиях быстрого обслуживания и безалкогольных барах, в туристских хижинах и приютах - 1,2 м²;
- в детских лагерях (летних) и оздоровительных лагерях старшеклассников – 0,8 м²;
- в санаторных лагерях для детей - 1,4 м²;
- в общеобразовательных учреждениях и интернатных организациях - 0,8 м²;
- в организациях начального профессионального образования - 0,8 м²;
- в организациях среднего профессионального образования - 1,3 м²;
- в санаториях, санаториях-профилакториях, домах (пансионатах) отдыха, базах отдыха, молодежных лагерях, туристических базах:
- при самообслуживании (включая раздаточную линию) - 1,8 м²;
- при обслуживании официантами - 1,4 м².

Примечание - Площадь залов в специализированных объектах общественного питания следует принимать по заданию на проектирование.

4.3.2.28 Помещения санитарных узлов в общественных зданиях и сооружениях (кроме открытых спортивных сооружений) следует размещать на расстоянии, не превышающем 75 м от наиболее удаленного места постоянного пребывания людей.

На открытых плоскостных сооружениях, лыжных и гребных базах расстояние от мест занятий или трибун для зрителей до уборных не должно превышать 200 м.

4.3.2.29 Помещения или кабины личной гигиены женщин следует предусматривать при числе женщин более 14 из расчета: один гигиенический душ на каждые 100 женщин, работающих в общественном здании (в наиболее многочисленной смене) в интернатах при школах, спальных корпусах или спальных блоках интернатных организаций на каждые 70 девочек.

4.3.2.30 Расчётную нагрузку на один санитарный прибор следует назначать в зависимости от типа общественного здания:

- мужчины - 1 унитаз от 20 до 50 чел. (для зрителей от 150 до 200 чел.), 1 писсуар на 18 чел. (для зрителей до 150 чел.), 1 умывальник на 4 унитаза (но не менее 1 на уборную);
- женщины - 1 унитаз от 15 до 30 чел. (для зрителей от 75 до 100 чел.), 1 умывальник на 2 унитаза (но не менее 1 на уборную).

Примечание - Конкретная величина уточняется в зависимости от назначения учреждения.

4.3.2.31 В зданиях, проектируемых для строительства в районах со среднемесячной температурой июля 21°C и выше, световые проемы помещений с постоянным пребыванием людей и помещений, где по технологическим и гигиеническим требованиям не допускается проникновение солнечных лучей или перегрев, эти проемы должны быть оборудованы солнцезащитой.

4.3.2.32 Защита от солнца и перегрева может быть обеспечена объемно-планировочным решением здания. В зданиях I и II степеней огнестойкости высотой 5 этажей и более наружную солнцезащиту следует выполнять из негорючих материалов.

Таблица 18 - Ориентация окон помещений по сторонам света в лечебных учреждениях

Помещения	Южнее 45° с. ш.	В пределах 45° - 55° с. ш.	Севернее 55°с.ш.
Операционные, реанимационные залы, секционные, родовые	С, СВ, СЗ	С, СВ, СЗ	С, СВ, СЗ, В
Лаборатории для бактериологических исследований, для приема инфекционного материала и его разбора, вскрывочные	С, СВ, СЗ, ЮВ, В	С, СВ, СЗ, ЮВ, В	С, СВ, СЗ, Ю, ЮВ, В
Палаты туберкулезных и инфекционных больных	Ю, ЮВ, В, СВ*, СЗ*	Ю, ЮВ, В, СВ*, СЗ*	Ю, ЮВ, ЮЗ, СВ*, СЗ*
Палаты интенсивной терапии, детских отделений до 3 лет, комнаты игр в детских отделениях	Не допускается на запад, для палат интенсивной терапии на запад и юго-запад		

* Допускается не более 10% общего числа коек в отделении.

Примечание - В палатах, ориентированных на запад в районах 55° с.ш. и южнее, для детей от 3 лет и старше и для взрослых следует предусматривать защиту помещений от перегрева солнечными лучами (жалюзи или другими устройствами).

4.3.2.33. Ориентацию окон помещений по сторонам света в лечебных учреждениях, за исключением помещений, где по технологическим требованиям не допускается проникание наружного воздуха, следует принимать в соответствии с Таблицей 18.

4.3.3 Коммуникационные пространства

4.3.3.1 Предельная длина коридора при двухстороннем освещении с торцов не должна превышать 48 м, при освещении с одного торца – не более 24 м. При большей длине необходимо устраивать световые карманы не более, чем через 24 м, первый световой карман отстоит от освещаемого торца максимум на 30 м.

4.3.3.2 В качестве горизонтальных коммуникационных связей допускается использовать механические устройства – движущиеся тротуары в крупных зданиях и сооружениях, а также в общественных центрах, где протяженность пешеходных передвижений является значительной.

4.3.3.3 Пассажирские лифты следует предусматривать в зданиях:

а) НИИ, высших учебных заведений и институтов повышения квалификации при разнице отметок пола входного вестибюля и пола верхнего этажа (кроме технического верхнего) 13 м и более;

- учреждений управления, проектных, конструкторских и кредитно-финансовых

учреждений высотой более 3 этажей;

- акиматов, маслихатов и других учреждений, часто посещаемых населением, начиная с 3-го этажа;

- б) больниц и родильных домов:

- лифты для зданий лечебно-профилактических учреждений (далее именуемые больничным лифтом) при расположении палатных отделений на 2-м и выше этажах;

- в зданиях высотой 3 этажа и более;

- в) амбулаторно-поликлинических учреждений:

- больничные лифты в зданиях высотой 2 этажа и более,

- пассажирский лифт с кабиной глубиной не менее 2100 мм в зданиях высотой 2 и 3 этажа;

- г) санаториев и санаториев-профилакториев:

- пассажирские лифты - в зданиях высотой 3 этажа и более,

- больничный лифт - при расположении лечебных помещений выше первого этажа в зданиях высотой 2 этажа и более;

- д) гостиниц и мотелей высших разрядов «5*» и «4*» высотой 2 этажа и более;

- е) гостиниц, турбаз и мотелей высотой 3 этажа и более;

- ж) также всех других учреждений отдыха и туризма высотой 4 этажа и более;

- з) объектов общественного питания при размещении залов выше третьего этажа;

- и) предприятий бытового обслуживания высотой 4 этажа и более.

4.3.3.4 В жилых корпусах санаториев для больных с нарушением опорно-двигательного аппарата один из лифтов должен быть больничным.

4.3.3.5 Необходимость устройства лифтов и других средств вертикального транспорта в общественных зданиях меньшей этажности и высоты, а также не указанных в настоящем пункте, устанавливается заданием на проектирование.

4.3.3.6 * В общественных зданиях пожарные лифты должны предусматриваться не менее:

- 1) одного в пожарном отсеке зданий высотой до 50 м, а также многоэтажного подземного пространства при двух и более этажах;

- 2) двух в пожарном отсеке зданий высотой более 50 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.3.3.7 В зданиях высотой до 10 этажей выходы из не более двух лифтов допускается располагать непосредственно на лестничной площадке.

4.3.3.8 Один из лифтов в здании (пассажирский или грузовой) должен иметь глубину кабины не менее 2,1 м для возможности транспортирования человека на носилках.

4.3.3.9 Расстояние от дверей наиболее удаленного помещения до двери ближайшего пассажирского лифта должно быть не более 60 м, за исключением лечебно-профилактических учреждений.

Ширина лифтового холла пассажирских лифтов должна быть не менее:

- при однорядном расположении лифтов - 1,3 м наименьшей глубины кабины лифтов;

- при двухрядном расположении - удвоенной наименьшей глубины кабины, но не более 5 м.

Перед лифтами с глубиной кабины 2,1 м и более ширина лифтового холла должна быть не менее 1,8 м. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК).*

4.3.3.10 Эскалаторы могут быть одинарными, двойными и с большим числом лент.

В общественных зданиях и сооружениях используются в основном три схемы установки эскалаторов - с параллельным, перекрестным и последовательным расположением маршей.

4.3.3.11 Угол уклона эскалатора рекомендуется принимать равным 30°, ширина ленты - 60 - 110 см (обычно 80 см), скорость – около 0,5 м/с, проступь равна 40 см.

4.3.3.12 В целях создания комфорта передвижения людей в местах их большого скопления допускается предусматривать движущиеся тротуары (травелаторы).

4.3.4 Мусороудаление и пылеуборка

4.3.4.1 Мусоропроводы (при отсутствии пневматической системы мусороудаления) следует предусматривать:

- в 3-этажных и более зданиях высших учебных заведений, гостиниц и moteлей на 100 мест и более,
- в 2-этажных и более зданиях больниц на 250 коек и более и родильных домах на 130 коек и более;
- в 5-этажных и более зданиях другого назначения.

Высота мусоросборной камеры в свету должна быть не менее 2,2 м.

4.3.4.2* Мусоросборная камера должна иметь самостоятельный открывающийся наружу вход, изолированный от здания глухой стеной, и выделяться противопожарными перегородками и перекрытием с пределом огнестойкости не менее REI 60 и нулевыми пределами распространения огня. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.3.4.3 Отметка пола мусоросборной камеры должна возвышаться над уровнем тротуара или прилегающей проезжей части дороги в пределах 0,05 м - 0,1 м. Допускается размещение камер на другом уровне при обеспечении механизации мусороудаления.

4.3.4.4 Централизованную или комбинированную систему вакуумной пылеуборки следует предусматривать в следующих зданиях:

- театрах, концертных залах, музеях;
- читальных, лекционных залах и книгохранилищах библиотек на 200 тыс. единиц хранения и более;
- магазинах торговой площадью 6500 м² и более;
- корпусах гостиниц, санаториев, учреждений отдыха и туризма, стационаров лечебных учреждений на 500 мест и более;
- учреждениях управления, научно-исследовательских институтах, проектных и конструкторских организациях с числом сотрудников 800 чел. и более;
- специализированных зданиях с повышенными санитарно-гигиеническими требованиями.

4.3.4.5 При проектировании комбинированной системы вакуумной пылеуборки радиус обслуживания одним приемным клапаном должен быть не более 50 м.

4.3.5 Освещение

4.3.5.1 Помещения с постоянным пребыванием людей должны иметь естественное освещение в соответствии с требованиями СП РК 2.04-104.

4.3.5.2 В помещениях общественных зданий следует применять систему общего освещения. Рекомендуется применение системы комбинированного освещения в помещениях общественных зданий, где выполняется напряженная зрительная работа.

4.3.5.3 Уровни суммарной засветки окон жилых зданий, палат лечебных учреждений, палат и спальных комнат объектов социального обеспечения световыми приборами наружного освещения не должны превышать следующих значений средней вертикальной освещенности:

- 7 лк - при норме средней яркости проезжей части $0,4 \text{ кд/м}^2$;
- 10 лк - при норме средней яркости проезжей части $0,6 - 1,0 \text{ кд/м}^2$;
- 20 лк - при норме средней яркости проезжей части $1,2 - 1,6 \text{ кд/м}^2$.

Уровни суммарной засветки окон жилых зданий, палат лечебных учреждений, палат и спальных комнат объектов социального обеспечения от архитектурного, рекламного освещения, а также установок освещения строительных площадок не должны превышать более чем на 10% величин.

4.3.5.4 Размещение пульсирующих рекламных установок допускается при отсутствии прямой видимости их воздействия в точке, расположенной на расстоянии 1 м и более от геометрического центра светопроема.

4.3.5.5 Расчет естественного освещения помещений производится без учета мебели, оборудования, озеленения и деревьев, а также при стопроцентном использовании светопрозрачных заполнений в светопроемах. Допускается снижение расчетного значения КЕО от нормируемого КЕО не более чем на 10%.

4.3.5.6 Расчетное значение средневзвешенного коэффициента отражения внутренних поверхностей помещения следует принимать равным 0,5.

4.3.5.7 Неравномерность естественного освещения помещений с верхним или комбинированным естественным освещением не должна превышать 3 : 1.

4.3.5.8 Расчетное значение КЕО при верхнем и комбинированном естественном освещении в любой точке на линии пересечения условной рабочей поверхности и плоскости характерного вертикального разреза помещения должно быть не менее нормированного значения КЕО (е) при боковом освещении.

4.3.5.9 Без естественного освещения допускается проектировать помещения, приведенные в Приложении К, требования к которым по естественному освещению не предъявляются.

4.4 Инженерные сети

4.4.1 Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха

4.4.1.1 Отопление, вентиляцию и кондиционирование в общественных зданиях следует проводить в соответствии с требованиями СП РК 4.02-101.

4.4.1.2 Автоматизированные индивидуальные тепловые пункты (ИТП) следует проектировать для зданий с расчетным расходом теплоты за отопительный период 1000 ГДж и более с возможностью регулирования в них отпуска теплоты на отопление по отдельным технологическим зонам и фасадам, характеризующимся однотипным влиянием внешних (солнца, ветра) и внутренних (тепловыделения) факторов.

Высота помещений до низа выступающих конструкций должна быть не менее 2,2 м.

4.4.1.3 Отдельные ветви систем водяного отопления следует предусматривать для следующих помещений:

- конференц-зала или обеденного зала в столовых с производственными помещениями при них (для конференц-залов с числом мест до 400 и обеденных залов - до 160, при их размещении в общем объеме здания отдельные ветви допускается не предусматривать) зрительного зала (включая эстраду), сцены (универсальной эстрады) вестибюля, фойе, кулуаров (танцевального зала, малых залов в зданиях театров, клубов, включая сцену);

- библиотек с фондом 200 тыс. единиц хранения и более (для читальных, лекционных залов и хранилищ);

- предприятий розничной торговли (для разгрузочных помещений и торговых залов площадью 400 м² и более);

- жилых помещений.

4.4.1.4 В нерабочее время возможно поддержание температурного режима ниже нормы, но не ниже 12°C.

4.4.1.5 В помещениях общественных зданий приточный воздух следует подавать, как правило, из воздухораспределителей, расположенных в верхней зоне. В помещениях с избытками теплоты высотой более 3 м возможно применение вытесняющей вентиляции.

4.4.1.6 В помещениях общественных зданий рециркуляционный воздух следует использовать в объеме, не превышающем установленные нормы, при этом рециркуляционный контур системы вентиляции и кондиционирования должен быть оснащен обеспыливающими фильтрами и устройствами обеззараживания воздуха с эффективностью инактивации микроорганизмов и вирусов не менее 95%.

4.4.1.7 В зданиях общей площадью помещений не более 110 м², в которых размещено не более двух уборных, в холодный период года допускается предусматривать естественный приток наружного воздуха через окна.

4.4.1.8 В тёплый период года в помещениях допускается предусматривать естественное поступление наружного воздуха через открывающиеся окна.

4.4.1.9 При установке радиаторов в подоконном пространстве групповых помещений организаций дошкольного воспитания и обучения расстояние от низа прибора до уровня пола допускается принимать не более 50 мм.

4.4.1.10 Обогреваемые полы следует предусматривать на первом этаже групповых всех типов детских организаций дошкольного воспитания и обучения, а также в спальнях и раздевалках в учреждениях для детей с нарушением опорно-двигательного аппарата. Средняя температура на поверхности пола должна поддерживаться в пределах 23°C.

4.4.1.11 Удаление воздуха из помещений спален организаций дошкольного воспитания и обучения, имеющих сквозное или угловое проветривание, допускается

предусматривать через групповые помещения.

Вытяжные воздуховоды, идущие из пищеблоков, не должны проходить через групповые или спальные помещения.

Таблица 19 - Расчетная температура воздуха и кратность воздухообмена в зданиях организаций дошкольного воспитания и обучения

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С		Кратность обмена воздуха в 1 ч во всех климатических районах	
	II, III климатические районы и IV, климатический подрайон	в IV климатическом районе		
			приток	вытяжка
Групповая, раздевальная 2-й группы раннего возраста и 1-й младшей группы	22	21	-	1,5
Групповые, раздевальные: 2-й младшей группы средней и старшей групп	21	20	-	1,5
	20	19	-	1,5
Спальная: ясельных групп дошкольных групп	21	20	-	1,5
	19	19	-	1,5
Туалетные: ясельных групп дошкольных групп	22	21	-	1,5
	20	19	-	1,5
Буфетные	16	16	-	1,5
Залы для музыкальных и гимнастических занятий	19	18	-	1,5
Прогулочные веранды	-	-		
Помещение бассейна для обучения детей плаванию	30	30	По расчету, но не менее 50 м ³ /ч на 1 ребенка	

4.4.1.12 Расчетную температуру воздуха и кратность воздухообмена в организациях дошкольного воспитания и обучения следует принимать по Таблице 19.

4.4.1.13 В общеобразовательных учреждениях, зданиях интернатных организаций и интернатах при школах температура воздуха, поддерживаемая в рабочее время в системе воздушного отопления, не должна превышать 40°C.

4.4.1.14 При проектировании в общеобразовательных учреждениях воздушного отопления, совмещенного с вентиляцией, следует предусматривать автоматическое управление системами, в том числе поддержание в рабочее время в помещениях расчетной температуры и относительной влажности в пределах 30 - 60%, а также обеспечение в неучебное время температуры воздуха не ниже 15°C.

4.4.1.15 Объем подаваемого воздуха должен быть не менее 20 м³/ч на одно место в обеденном зале.

4.4.1.16 В общеобразовательных учреждениях с числом учащихся до 200 допускается устройство вентиляции без организованного механического притока.

4.4.1.17 В актовых залах и аудиториях на 150 мест и более зданий высших учебных заведений, размещаемых в III и IV климатических районах, при наличии технико-экономических обоснований следует принимать оптимальные параметры воздушной среды, а в остальных климатических районах - допустимые параметры, предусмотренные СП РК 4.02-101.

4.4.1.18 Расчетную температуру воздуха и воздухообмен в зданиях организаций дошкольного воспитания и образования следует принимать по Таблице 20, в зданиях организаций среднего профессионального образования и высших учебных заведениях следует принимать по Таблице 21.

Таблица 20- Расчетная температура воздуха и кратность воздухообмена в зданиях общеобразовательных учреждений, интернатных организаций и организаций начального профессионального образования

Помещение	Расчетная температура С ° воздуха, не менее	Кратность обмена воздуха в 1 ч, не менее	
		приток	вытяжка
Классные помещения, учебные кабинеты, лаборатории, компьютерные классы	18 (с обычным остеклением) 21 (с ленточным остеклением)	20 м³/ч на 1 чел.	
Учебные мастерские	15	20 м³/ч на 1 чел.	
Актовый зал, класс пения и музыки - клубная комната	18	20 м³/ч на 1 чел.	
Спальные комнаты интернатных организаций и интернатов при школах	18	1,5	
Примечания: 1 При расчете систем воздушного отопления тепловыделение от одного учащегося в учебном помещении следует принимать 70 Вт и влаговыделение 45 г/ч.; 2 В классных помещениях для 1 - 4 классов и в угловых кабинетах расчетную температуру воздуха следует принимать на 20°С выше указанной в таблице; 3 Объем удаляемого воздуха от вытяжного химического шкафа следует принимать в количестве 1100 м³/ч.; 4 Клееварки должны быть оборудованы местной вытяжкой и несгораемыми укрытиями, локализирующими тепловыделение.			

Таблица 21 - Расчетная температура воздуха и кратность воздухообмена в зданиях общеобразовательных учреждений, интернатных организаций и организаций начального профессионального образования

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С		Кратность обмена воздуха в 1 ч	
	II-III климатические районы и IV климатический подрайон	IV климатический район	приток	вытяжка
Аудитории, учебные кабинеты, лаборатории без выделения вредных веществ (неприятных запахов), залы курсового и дипломного проектирования, читальные залы - до 30 мест включ., служебные помещения	18	через фрамуги с механическим открыванием		
Аудитории, лаборатории без выделения вредных веществ (неприятных запахов), читальные залы, залы курсового и дипломного проектирования - более 30 мест, конференц-залы, актовые залы	18	20 м ³ на 1 место		
Лаборатории и другие помещения с выделением вредных и радиоактивных веществ, моечные при лабораториях с вытяжными шкафами	18	по расчету в соответствии с технологическими заданиями		
Лаборатории с приборами повышенной точности	20	то же		
Моечные лабораторной посуды без вытяжных шкафов	20	4		6

4.4.1.19 В культурно-зрелищных учреждениях допускается не предусматривать установку нагревательных приборов в зрительных залах кинотеатров, клубов общей вместимостью свыше 375 чел. и театров, если расчетная температура воздуха в них за время перерывов между мероприятиями не снижается более чем на 8°С при расчетной наружной температуре воздуха, соответствующей средней температуре наиболее холодной пятидневки (параметры Б). В этом случае подогрев воздуха следует осуществлять системой приточной вентиляции или кондиционирования воздуха перед началом мероприятий в зале.

4.4.1.20 В качестве нагревательных приборов для отопления сцены в театрах и клубах следует, как правило, применять радиаторы. При этом нагревательные приборы следует размещать не выше 0,5 м над уровнем планшета сцены на задней стене сцены или арьерсцены.

4.4.1.21 В кинотеатрах с непрерывным кинопоказом, в общедосуговых клубах и клубах общей вместимостью до 375 чел. указанное разделение систем допускается не предусматривать.

4.4.1.22 В зрительном зале клуба или театра с глубинной колосниковой сценой количество удаляемого воздуха должно составлять 90% приточного (включая рециркуляцию) для обеспечения 10% подпора в зале, через сцену следует удалять не более 17% общего объема удаляемого из зала воздуха.

4.4.1.23 В зрительных залах кинотеатров, клубов и театров в зонах размещения зрителей должны быть обеспечены параметры воздуха системой вентиляции или кондиционирования воздуха в соответствии с требованиями Таблицы 22.

Таблица 22 - Параметры воздуха в зрительных залах кинотеатров, клубов и театров

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч		Дополнительные указания
		приток	вытяжка	
Зрительный зал вместимостью 800 мест и более с эстрадой, вместимостью до 600 мест и более со сценой:	19	по расчету, но не менее 20 м³/ч наружного воздуха на 1 зрителя		В холодный период года: для отопления кинотеатров* – 14 °С; относительная влажность – от 40% до 45% при расчетной температуре наружного воздуха по параметрам Б. В теплый период года: относительная влажность – от 50% до 55% при расчетной температуре наружного воздуха по параметрам Б
в кинотеатрах*	16			
в клубах и театрах	20			
Зрительный зал вместимостью до 800 мест с эстрадой, вместимостью до 600 мест со сценой:	19	То же		В теплый период года: не более чем на 3°С выше температуры наружного воздуха по параметрам А (для IV климатического района для залов вместимостью 200 мест и более по аналогии со зрительным залом на 600 мест и более)
в кинотеатрах*	16			
в клубах и театрах	20			
Сцена, арьерсцена, карман	20	-		-
* В случаях, когда в кинотеатрах не предусматривается гардероб для зрителей.				

4.4.1.24 В хранилищах редких книг и рукописей, а также в хранилищах библиотек с объемом фонда 1 млн. единиц хранения и более и в хранилищах архивов I группы следует

предусматривать кондиционирование воздуха.

4.4.1.25 В читальных, лекционных залах и помещениях хранилищ научных библиотек с фондом 200 тыс. единиц хранения и более допускается применять воздушное отопление, совмещенное с приточной вентиляцией или с системой кондиционирования воздуха.

4.4.1.26 В помещениях хранилищ, архивов вместимостью более 0,3 млн. единиц хранения следует применять, как правило, воздушное отопление, совмещенное с приточной вентиляцией или с системой кондиционирования воздуха. В остальных помещениях зданий архивов следует предусматривать водяное отопление.

4.4.1.27 Для помещений хранилищ, читальных и лекционных залов в зданиях библиотек с фондом 200 тыс. единиц хранения и более следует предусматривать отдельные приточные системы вентиляции.

4.4.1.28 В массовых библиотеках с фондом до 50 тыс. единиц хранения при размещении зоны читательских мест совместно с зоной книжных фондов и обслуживания читателей в одном помещении и в архивах вместимостью до 0,3 млн. единиц хранения допускается устройство естественной вентиляции из расчета однократного обмена.

4.4.1.29 В хранилищах, лекционных и читальных залах библиотек с фондом 200 тыс. единиц хранения и более, а также в хранилищах архивов следует предусматривать рециркуляцию воздуха. Объем наружного воздуха надлежит определять расчетом.

В помещениях хранилищ он не должен превышать 10% общего объема подаваемого воздуха. В читальных и лекционных залах объем наружного воздуха должен быть не менее 20 м³/чел.

4.4.1.30 Расчетную температуру воздуха и кратность воздухообмена в библиотеках и архивах следует принимать по Таблице 23. Относительная влажность воздуха в зданиях библиотек и архивов должна быть не более 55%.

Таблица 23 - Параметры воздуха в библиотеках и архивах

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч	
		приток	Вытяжка
Зоны читательского обслуживания	18	по расчету, но не менее 20 м ³ /ч наружного воздуха на 1 чел.	
Помещение хранения учетных документов, служебных каталогов	18	1	1
Лаборатория репродукционно - множительная	18	2	3
Хранилища библиотек, архивов, фотодокументов и микрофильмов	18	по расчету	
Помещения ответственных хранителей фондов	18	2	1,5
Примечания: 1 В хранилищах библиотек с объемом фонда 1 млн. единиц хранения и более и в архивах I группы температуру воздуха 18°С следует поддерживать круглогодично. 2 В хранилищах библиотек с объемом фонда менее 1 млн. единиц хранения и в архивах II и III групп в теплый период года внутренняя температура должна быть выше расчетной (параметры А) не более чем на 3°С.			

4.4.1.31 В магазинах торговой площадью до 250 м² допускается проектировать вентиляцию с естественным побуждением.

4.4.1.32 В помещениях магазинов торговой площадью св. 400 м² объем вытяжки должен быть полностью компенсирован.

Расчетную температуру воздуха и краткость воздухообмена в магазинах следует принимать по Таблице 24.

4.4.1.33 В спортивных и физкультурно-оздоровительных сооружениях подвижность воздуха в зонах нахождения занимающихся не должна превышать, м/с:

0,2 - в залах ванн бассейнов (в том числе для оздоровительного плавания и обучения не умеющих плавать);

0,3 - в спортивных залах для борьбы, настольного тенниса, в крытых катках и залах гребных бассейнов;

0,5 - в остальных спортивных залах, залах для подготовительных занятий в бассейнах и помещениях для физкультурно-оздоровительных занятий.

Таблица 24 - Параметры воздуха в предприятиях торговли

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч	
		приток	вытяжка
Торговые залы магазинов площадью 250 м ² и менее:			
- продовольственных	16	-	1
- универсальных и непродовольственных	16	-	1
Торговые залы магазинов площадью 250 м ² и более:		по расчету	
- продовольственных	16		
- универсальных и непродовольственных	16		

4.4.1.34 Относительную влажность воздуха следует принимать, %:

- 30 - 60 - в спортивных залах без мест для зрителей, помещениях для физкультурно-оздоровительных занятий и залах для подготовительных занятий в бассейнах;

- 50 - 60 - в залах ванн бассейнов (в том числе гребных).

Нижние пределы относительной влажности приведены для холодного периода года при температурах, указанных в Таблице 25.

Таблица 25 - Параметры воздуха спортивных залов

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч.	
		приток	вытяжка
1 Спортивные залы с трибунами на 800 мест, крытые катки с трибунами для зрителей	18 - в холодный период года при относительной влажности 30-45% и расчетной температуре наружного воздуха по параметрам Б; не выше 26 (на катках не выше 25) - в теплый период года при относительной влажности не более 60% (на катках не более 25%) и расчетной температуре наружного воздуха по параметрам Б	по расчету, но не менее 80 м³/ч наружного воздуха на 1 занимающегося и не менее 20 м³/ч на 1 зрителя	
2 Спортивные залы с трибунами на 800 мест и менее	18 - а холодный период года. Не более чем на 3°С выше расчетной температуры наружного воздуха по параметрам А. В теплый период года (для IV климатического района - по п. 1 настоящей таблицы)	то же	
3 Залы ванн бассейнов (в том числе для оздоровительного плавания и обучений не умеющих плавать) с местами для зрителей или без них	На 1 - 2 выше температуры воды в ванне	то же	
4 Спортивные залы без мест для зрителей	15	по расчету, но не менее 80 м³/ч на 1 занимающегося	
5 Залы для подготовительных занятий в бассейнах, хореографические классы, помещения для физкультурно-оздоровительных занятий	19	То же	
Примечание - в жилых комнатах учреждений отдыха, проектируемых для IV климатического района, допускается предусматривать вытяжную вентиляцию с механическим побуждением.			

4.4.1.35 При теплотехническом расчете ограждающих конструкций залов ванн бассейнов относительную влажность следует принимать 67%, а температуру - 27°С.

При применении клеелесовых конструкций в зоне их расположения должна круглосуточно и круглогодично обеспечиваться относительная влажность не менее 45%, а температура не должна превышать 35°С.

4.4.1.36 Расчет воздухообмена в универсальных залах крытых катков с

искусственным льдом с местами для зрителей следует выполнять для следующих эксплуатационных режимов при функционировании:

- льда и мест для зрителей;
- мест для зрителей без использования льда;
- льда без использования мест для зрителей.

4.4.1.37 В спортивных залах без искусственного льда и в залах ванн бассейнов с местами для зрителей расчет воздухообмена следует выполнять для двух режимов - со зрителями и без них.

4.4.1.38 Для крытых катков с целью защиты перекрытий от образования конденсата допускается предусматривать систему воздушного отопления, обслуживающую перекрытие.

4.4.1.39 В малых населенных пунктах, жилых районах и в сельской местности спортивные залы без мест для зрителей или при их числе не более 100 допускается проектировать с естественной приточно-вытяжной вентиляцией с обеспечением однократного воздухообмена в час.

4.4.1.40 Системы отопления следует предусматривать для зданий и сооружений отдыха и туризма круглогодичного функционирования, а также следующих помещений зданий летнего функционирования:

- изоляторов и медицинских пунктов во всех климатических районах, за исключением IV;
- помещений лагерей для отдыха детей.

В жилых комнатах и обеденных залах летних домов отдыха, турбаз и пансионатов, проектируемых для I и II климатических районов, допускается предусматривать отопление в соответствии с заданием на проектирование.

4.4.1.41 Вентиляция в зданиях больниц должна исключать перетоки воздушных масс из грязных «Г» зон (помещений) в чистые «Ч». Категория отделений (помещений) по соответствующим зонам, расчетные температуры воздуха в помещениях лечебных учреждений следует принимать в соответствии с Таблицей 26.

4.4.1.42 Расчетные параметры внутреннего воздуха кондиционируемых помещений для IV климатического района - по Таблице 27.

Таблица 26 - Параметры воздуха в помещениях лечебных учреждений

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч		Категория по чистоте помещения	Кратность вытяжки при естественном воздухообмене
		приток	вытяжка		
Палаты для взрослых больных, помещения для матерей детских отделений, помещения гипотерапии	20	80 м ³ /ч на 1 койку 100%		Ч	2

Таблица 26 - Параметры воздуха в помещениях лечебных учреждений (продолжение)

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч		Категория по чистоте помещения	Кратность вытяжки при естественном воздухообмене
		приток	вытяжка		
Палаты для туберкулезных больных (взрослых, детей)	20	80 м³/ч на 1 койку		Г	2
		80%	100%		
Палаты для больных гипотиреозом	24	80 м³/ч на 1 койку 100%		Ч	2
		100%			
Палаты для больных тиреотоксикозом	15	то же		Ч	2
Послеоперационные палаты, реанимационные залы, палаты интенсивной терапии, родовые, боксы, операционные, операционные-диализационные, наркозные, палаты на 1 - 2 койки для ожоговых больных	22	по расчету, но не менее десятикратного обмена*		ОЧ	не допускается
		100%	80% - асептические (20% через наркозную, стерилизационную и пр.)		
Барокамеры	22	80%	100 % - септические	ОЧ	не допускается
Послеродовые палаты	25	-		Ч	не допускается
		100%'	100%		
Палаты на 2-4 койки для ожоговых больных, палаты для детей	22	80 м³ на 1 койку		Ч	не допускается
		100%	10 %		
Палаты для недоношенных, грудных, новорожденных и травмированных детей	25-28	по расчету, но не менее 80 м³ на 1 койку		ОЧ	не допускается
		100%	80% -асептические		
		100%	100%-септические		
Боксы, полубоксы, фильтр-боксы, предбоксы	22	2,5 (подача из коридора)	2,5	Г	2,5
Палатные секции инфекционного отделения	20	80 м³ на 1 койку	80 м³ на 1 койку	Г	-

Таблица 26 - Параметры воздуха в помещениях лечебных учреждений (продолжение)

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Кратность обмена воздуха в 1 ч		Категория по чистоте помещения	Кратность вытяжки при естественном воздухообмене
		приток	вытяжка		
Предродовые, фильтры, приемно-смотровые боксы, смотровые, перевязочные, манипуляционные, предоперационные, процедурные, помещения сцеживания грудного молока, комнаты для кормления детей в возрасте до одного года, помещения для прививок	22	2	2	Ч	2
Стерилизационные при операционных	18	-	3 - септические отделения	Г	2
			3 - асептические отделения	Ч	
* Предусмотреть подачу стерильного воздуха					

Таблица 27- Параметры воздуха в помещениях лечебных учреждений для IV климатического района

Помещения	Расчетная температура воздуха, °С	Относительная влажность, %	Максимальная подвижность, м/с	Кратность обмена воздуха в 1 ч
Операционная	23	55 - 60	0,15	по расчету, но не менее 10 обменов
Наркозная, родовые, послеоперационные палаты, палаты интенсивной терапии, палаты на 1 - 2 койки для ожоговых больных, палаты для недоношенных, грудных, новорожденных и травмированных детей	25	55 - 60	0,15	по расчету, но не менее 80 м ³ на 1 койку
Палаты соматического и хирургического профиля (для взрослых и детей)	26	35 - 55	0,2	то же

4.4.2 Водоснабжение и канализация

4.4.2.1 Водоснабжение и канализацию общественных зданий следует проектировать в соответствии с требованиями СП РК 4.01-101.

4.4.2.2 В неканализованных районах допускается оборудовать люфт-клозетами или выгребными следующими зданиями и сооружениями:

- организации дошкольного воспитания и обучения вместимостью до 50 мест включительно с организацией выноса стоков;
- общеобразовательные учреждения и интернаты при школах. В IV строительно-климатическом районе, а также в сельской местности допускается использование отдельно стоящих уборных выгребного типа;
- детские летние лагеря вместимостью до 240 мест включительно;
- кинотеатры и клубы вместимостью до 500 мест, сооружаемые в I и II строительно-климатических районах. В III и IV строительно-климатических районах можно также использовать отдельно стоящие уборные выгребного типа;
- объекты общественного питания на 25 и менее посадочных мест;
- стрелковые галереи тиров, входящих в состав стрельбищ;
- отдельно стоящие открытые тир;
- открытые плоскостные сооружения, в том числе имеющие до 300 мест для зрителей;
- старты спортивных горнолыжных трасс и стартовые площадки трамплинов.

4.4.2.3 Для уменьшения уровня шума от работы системы горячего водоснабжения необходимо:

- устранять причины шумообразования (производить балансировку насосов, двигателей, закреплять клапаны и прокладки в арматуре и т.д.);
- выполнять звуко- и виброизоляцию трубопроводов, насосных агрегатов, арматуры (путем установки прокладок, гибких вставок, амортизаторов) и помещений, в которых они установлены.

4.4.2.4 Теплообменники горячего водоснабжения в индивидуальном тепловом пункте должны быть укомплектованы контрольно-измерительными приборами и обязательно оборудованы регуляторами температуры для предотвращения повышения температуры подогреваемой воды.

Действие автоматических регуляторов температуры и давления следует проверять не реже 1 раза в месяц (в случае частого попадания в регуляторы посторонних предметов необходимо установить на подводящих трубопроводах фильтры).

4.4.2.5 Помещение водомерного узла здания должно иметь освещение, параметры температурно-влажностного режима и приточно-вытяжную вентиляцию согласно проектной документации, поддерживаться в чистоте и быть доступным для осмотра и снятия показания водомера.

4.4.2.6 От каждой зоны противопожарного водопровода должны быть выведены наружу здания патрубки с соединительными головками диаметром 80 мм с установкой в здании обратного клапана и задвижки, управляемой снаружи. Места размещения патрубков следует обозначать световыми указателями и пиктограммами и располагать в месте, удобном для подъезда пожарных автонасосов. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 07.08.2018 г. №175-НК)*

4.4.3 Электроснабжение и газоснабжение

4.4.3.1 При технико-экономическом обосновании, а также в соответствии со специальными требованиями ведомственных строительных норм или задания на проектирование комплексы зданий, отдельные здания или помещения оборудуются устройствами местной (внутренней) телефонной связи, местными установками проводного вещания и телевидения, интернета, звукофикации, усиления и синхронного перевода речи, структурированной кабельной сетью (СКС), установками сигнализации времени, пожарной и охранной сигнализации, системами оповещения о пожаре, устройствами сигнализации загазованности, задымления и затопления, системами автоматизации и диспетчеризации инженерного оборудования зданий и другими видами устройств, а также комплексной электрослаботочной сетью.

4.4.3.2 Электротехнические устройства общественных зданий следует проектировать в соответствии с требованиями СП РК 4.04-106.

4.4.3.3 Молниезащита общественных зданий должна быть выполнена с учетом наличия телевизионных антенн и трубостоек телефонной сети в соответствии с требованиями СП РК 2.04-103.

4.4.3.4 Газовые приборы общественных зданий, которые допускается газифицировать согласно нормативным документам на соответствующие здания, следует предусматривать с отводом продуктов сгорания. Допускается предусматривать установку в этих зданиях не более двух бытовых газовых плит {без дымоходов}, а также лабораторных горелок.

4.4.3.5 В кухнях, расположенных непосредственно под помещениями, где возможно скопление людей (обеденные и торговые залы, фойе и т.п.), допускается установка одной бытовой газовой плиты в качестве оборудования, не рассчитанного на непрерывную многочасовую работу, и одного газового водонагревателя или кипятильника. Установка баллонов в вышеуказанных помещениях не допускается.

4.4.3.6 Помещение, в котором предусматривается установка газового оборудования, должно иметь естественное освещение и постоянно действующую приточно-вытяжную вентиляцию с кратностью обмена воздуха, определяемой расчетом, но не менее трехкратного в рабочее время и однократного - в нерабочее время.

4.4.3.7 На предприятиях общественного питания отвод продуктов сгорания от группы газовых приборов, установленных в непосредственной близости друг от друга, допускается производить под один зонт с последующим подключением в сборный дымоход, оборудованный вытяжным вентилятором.

4.5 Доступность для маломобильных посетителей

4.5.1 Общественные здания и сооружения следует проектировать в соответствии с требованиями СП РК 3.06-101.

На каждом этаже, доступном для маломобильных посетителей, следует предусматривать зоны отдыха на 2 - 3 места, в том числе и для лиц с инвалидностью на креслах-колясках.

4.5.2 Ширина полосы движения коммуникационного прохода в чистоте, как в

здании, так и на участке, должна быть при движении кресла-коляски в одном направлении не менее 1,5 м, а при встречном движении - не менее 1,8 м.

Ширина галерей, а также балконов и лоджий (в санаториях, гостиницах и т.п.) должна быть не менее 1,5 м в свету.

Подходы к различному оборудованию и мебели, используемой маломобильными посетителями, должны иметь ширину не менее 0,9 м.

4.5.3 На путях движения маломобильных посетителей не допускается применять двери и калитки на качающихся петлях и двери-вертушки. Для полотна двери рекомендуется применять фиксаторы в положениях - «открыто» и «закрыто». Автоматические двери и двери с силовым приводом для закрывания следует применять с задержкой закрывания не менее 5 секунд.

4.5.4 При наличии нескольких идентичных мест (приборов, устройств и т.п.) обслуживания посетителей 5% из общего числа, но не менее одного, должны быть запроектированы так, чтобы лицо с инвалидностью могло воспользоваться ими.

4.5.5 Около столов, прилавков и других мест обслуживания, у настенных приборов, аппаратов и устройств, которыми пользуются маломобильные посетители, следует предусматривать свободное пространство размерами в плане не менее 0,9 м × 1,5 м.

4.5.6 При проектировании интерьеров, подборе и расстановке технологического и другого оборудования, приборов и устройств, следует исходить из того, что зона досягаемости для посетителя в кресле-коляске должна находиться в пределах:

- при расположении сбоку от посетителя - не выше 1,4 м и не ниже 0,3 м от пола;
- при фронтальном подходе - не выше 1,2 м и не ниже 0,4 м от пола.

Поверхность столов индивидуального пользования и других мест обслуживания, используемых посетителями на креслах-колясках, должна находиться на высоте не более 0,8 м над уровнем пола.

4.5.7 В раковинах рекомендуется применение водопроводных кранов рычажного или нажимного действия, а при возможности - управляемых электронными системами.

Управление спуском воды в унитазе рекомендуется располагать на боковой стене кабины.

4.5.8 В аудиториях, зрительных и лекционных залах вместимостью более 50 человек, оборудованных фиксированными сидячими местами, необходимо предусматривать не менее 4% кресел с вмонтированными системами индивидуального прослушивания.

Допускается применять в залах индукционный контур или другие инженерные системы индивидуальных беспроводных устройств. Эти места следует располагать в зоне хорошей видимости сцены и сурдопереводчика.

4.5.9 Норму освещенности мест и коммуникаций, посещаемых маломобильными посетителями, следует повышать на одну ступень в помещениях, где они могут находиться.

Перепад освещенности между соседними помещениями, зонами не должен быть больше, чем 1: 4.

4.5.10 Световые сигналы в виде светящихся знаков должны включаться одновременно со звуковыми сигналами. Частота мерцания световых сигналов должна

быть ниже 5 Гц.

4.5.11 Участки пола на расстоянии 0,6 м до входа на лестницы, пандусы и до поворота коммуникационных путей, а также перед дверными проемами должны иметь поверхность с выраженным рифлением и контрастной окраской, допускается предусматривать световые маячки.

4.6 Обеспечение безопасности

4.6.1 Конструктивные элементы зданий, а также устройства, размещаемые в габаритах путей движения, на стенах и других вертикальных поверхностях на высоте от 0,7 м до - внутри здания - 2 м от уровня пола; вне здания - 2,1 м от уровня пешеходного пути, не должны выступать более чем на 0,1 м. При размещении устройств, указателей на отдельно стоящей опоре, они не должны выступать более чем на 0,3 м.

Под маршем открытой лестницы и другими выступающими элементами здания, имеющими высоту менее 1,9 м, следует устанавливать предупредительные барьеры, ограждения и т.п.

4.6.2 Прозрачные ограждения и двери следует выполнять из ударопрочного материала. Нижнюю часть двери на высоту 0,3 м следует защищать противоударной полосой.

На поверхностях прозрачных ограждений и дверей следует наносить контрастную маркировку, низ которой должен быть на уровне 1,5 м от плоскости пола.

4.6.3 Вдоль обеих сторон всех лестниц и пандусов, а также у всех перепадов высот более 0,45 м должны устанавливаться ограждения с поручнями. Поручни перил у пандусов следует, как правило, располагать на высоте от 0,7 м до 0,9 м, а у лестниц на ориентировочной высоте - 0,9 м.

4.6.4 Поручень перил с внутренней стороны лестницы должен быть непрерывным по всей высоте. Поручень с каждой стороны марша или наклонной части пандуса должен быть длиннее их, как минимум, на 0,3 м.

4.6.5 По краям ширины маршей, вдоль кромки пандуса и перепада высот горизонтальной поверхности более, чем на 0,45 м должны быть предусмотрены бортики высотой не менее 0,05 м для предотвращения соскальзывания ноги, трости, костыля или кресла-коляски.

4.6.6 Расчетное число людей (сотрудников и посетителей, в том числе маломобильных) в помещениях, выходящих в тупиковый коридор, не должно превышать 30 человек.

4.6.7 Высота ограждений балконов, наружных галерей террас и в других местах опасных перепадов высот должна быть не менее 0,9 м.

4.6.8 Высота поручней ограждений, лестничных маршей и площадок следует принимать не менее 0,9 м. Ограждения должны быть непрерывными, оборудованы поручнями и рассчитаны на восприятие нагрузок не менее 0,3 кН/м.

Ограждение на кровле здания и выходы на кровлю проектировать в соответствии с требованиями действующих нормативных документов по пожарной безопасности.

4.6.9 Для обеспечения безопасности при эксплуатации инженерных систем следует соблюдать следующие правила:

- температура поверхности доступных частей отопительных приборов и трубопроводов систем отопления не должна превышать максимально допустимую в СП РК 4.02-101;

- для отопительных приборов и трубопроводов с температурой поверхности доступных частей выше 75°C в детских дошкольных помещениях, лестничных клетках и вестибюлях детских дошкольных учреждений следует предусматривать защитные ограждения или тепловую изоляцию трубопроводов;

- температура поверхности тепловой изоляции не должна превышать 40°C.

4.6.10 При высоте здания от уровня земли до перелома поверхности ломаной мансардной крыши 10 м и более следует предусматривать ограждения со снегозадерживающими устройствами высотой не менее 0,15 м.

В зданиях высотой 9 этажей и более для безопасного ремонта и чистки фасадов следует предусматривать возможность крепления строительных люлек с электроприводом.

4.6.11 В пределах границ земельного участка перед местом доступа посетителей на объект, где согласно заданию на проектирование возможно нахождение людей числом более 50, проектное решение должно обеспечивать возможность мониторинга указанного места доступа на предмет обнаружения оружия, взрывчатки и боеприпасов при помощи охранно-телевизионной системы и системы охранного освещения.

4.6.12 * В целях предотвращения травматизма и возможности выпадения детей, оконные блоки должны быть укомплектованы замками и (или) механизмами безопасности. *(Дополнен – Приказ КДСиЖКХ от 10.01.2020 г. №7-НК, Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 29.05.2025 г. №81-НК)*

4.7 Конструктивные решения

4.7.1 При проектировании зданий и сооружений следует применять такие конструктивные решения, которые в максимальной степени отвечали бы требованиям экономичности и индустриализации строительства. При этом должны быть учтены:

- местные условия строительства;
- климатические;
- инженерно-геологические;
- сейсмические, экологические.

4.7.2 Конструктивные решения одно- или многоэтажных зданий, как правило, принимаются в виде каркасных или бескаркасных схем. Они должны обеспечивать пространственную устойчивость (жесткость) системы при любых воздействиях.

4.7.3 При определении уровня надежности для определенной несущей конструкции допускается провести как классификацию элементов несущей конструкции, так и классификацию несущей конструкции в целом.

4.7.4 Расчет конструкций на прочность, устойчивость здания производится в соответствии с требованиями действующих нормативно-технических документов по обеспечению механической безопасности.

Рекомендации по защите от прогрессирующего обрушения приведены в Приложении М.

4.7.5 При расчете конструкций зданий на подрабатываемых территориях, на просадочных грунтах, в сейсмических районах, а также других сложных геологических условиях следует учитывать дополнительно требования СП РК 5.01-102, СП РК 2.03-101, а также действующих нормативных документов по проектированию в сейсмических районах.

4.7.6 Соответствие основополагающим требованиям обеспечивается посредством:

- применения качественных строительных материалов;
- проектирования и расчета, а также соответствующего строительного исполнения;

- проведения контроля на этапах проектирования, изготовления, строительства и эксплуатации согласно особенностям проекта.

4.7.7 При расчете здания высотой более 40 м на ветровую нагрузку, кроме условий прочности и устойчивости здания и его отдельных конструктивных элементов, должны быть обеспечены ограничения на параметры колебаний перекрытий верхних этажей, обусловленные требованиями комфортности проживания. Ветровая нагрузка на рассматриваемые здания в разные периоды их возведения должна определяться по расчетным схемам, соответствующим этапам его строительства, при этом допускается снижение расчетных ветровых нагрузок на несущие конструкции на 20%, на ограждающие конструкции - на 30%.

4.7.8 В случае возникновения при проведении реконструкции дополнительных нагрузок и воздействий на остающуюся часть жилого здания его несущие и ограждающие конструкции, а также грунты основания должны быть проверены на эти нагрузки и воздействия в соответствии с действующими документами вне зависимости от физического износа конструкций.

При этом следует учитывать фактическую несущую способность грунтов основания в результате их изменения в период эксплуатации, а также повышение со временем прочности бетона в бетонных и железобетонных конструкциях.

4.7.9 При реконструкции многофункционального здания следует учитывать изменения в его конструктивной схеме, возникающие в процессе эксплуатации (в том числе появление новых проемов, дополнительных к первоначальному проектному решению, а также влияние проведенного ремонта конструкций или их усиления).

4.8 Охрана окружающей среды

4.8.1 При проектировании общественных зданий, строений, сооружений должны учитываться нормативы допустимой антропогенной нагрузки на окружающую среду, предусматриваться мероприятия по предупреждению и устранению загрязнения окружающей среды, а также способы размещения отходов производства и потребления, применяться ресурсосберегающие, малоотходные, безотходные и иные наилучшие существующие технологии, способствующие охране окружающей и восстановлению природной среды.

4.8.2 Также необходимо выполнять мероприятия по охране окружающей среды при строительных работах. Необходимо учитывать основные источники загрязнений при строительных работах:

- буровзрывные;
- устройство котлованов и траншей;
- применение гидравлического способа разработки грунта;
- вырубка леса и кустарника;
- выжигание почвы кострами;

- повреждения почвенного слоя и смыв загрязнений со строительной площадки;
- образование свалок строительного мусора;
- выбросы автотранспорта и других механизмов, действующих в зоне строительства.

4.8.3 Некоторые негативные воздействия на окружающую среду при различных видах строительных работ и мероприятия по их минимизации и предотвращению представлены в Приложении Н.

4.8.4 В процессе строительства на прилегающую территорию оказывает влияние шум от строительных механизмов и автотранспорта. Это воздействие, как и выбросы загрязняющих веществ в атмосферу, является неизбежным и временным.

4.8.5 Примеры экологической оценки возможных вариантов использования наиболее распространенных строительных отходов приведены в Приложении П.

4.8.6 На строительной площадке необходимо организовать систему отвода дождевых стоков и талых вод в существующие сети ливневой канализации.

В качестве предупредительных мер от загрязнения поверхностных стоков должен быть предусмотрен организованный сброс и вывоз отходов, регулярная уборка территории.

4.8.7 Снижение воздействия на поверхностные воды при строительстве объекта достигается выполнением следующих условий:

- строительная площадка должна содержаться в чистоте;
- для бытовых нужд рабочих должны использоваться биотуалеты;
- во избежание вывоза грунта со стройплощадки на проезжую часть городских улиц до начала строительства необходимо выполнить устройство подъездов с твердым покрытием, а во время строительства производить обмыв водой колес автомобильного транспорта.

4.8.8 Если на территории строительной площадки, проездов и парковок произрастают деревья, снос деревьев согласуется с органами управления, а при благоустройстве предусматривается высадка новых деревьев.

При строительстве главным условием защиты сложившейся экологической системы является сохранение деревьев. При производстве работ запрещаются проезд и стоянка машин, работа механизмов ближе 1 м от границы кроны деревьев. При невозможности выполнить эти требования для защиты корневой системы должно укладываться специальное защитное покрытие.

4.8.9 Повышение отметки поверхности земли у стволов деревьев не должно быть более 0,05 м. Для подсыпки пригодны крупнозернистый песок, гравелистые или щебеночные грунты. Не допускается укладка в пределах корневой системы недренирующих грунтов, а также снятие грунта над корнями деревьев.

Разработку выемок необходимо производить не ближе 2 м от ствола.

4.8.10 В целях сохранения деревьев в зоне производства работ не допускается:

- забивать в стволы деревьев гвозди, штыри для крепления знаков, ограждений, проводов;
- привязывать к стволам или ветвям проволоку для различных целей;
- закапывать или забивать столбы, колья, сваи в зоне активного развития деревьев;
- складывать под кроной дерева материалы, конструкции, ставить строительные и транспортные машины.

В зоне радиусом 10 м от стволов деревьев запрещается:

- устанавливать работающие машины;

- складировать на земле химически активные вещества (соли, удобрения и т.д.).

5 СОКРАЩЕНИЕ ЭНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЯ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ

5.1 Сокращение энергопотребления

5.1.1 При проектировании в целях энергосбережения рекомендуется свести к минимуму убыток тепла, достичь этого можно путем уменьшения соотношения площади к объему здания.

5.1.2 Площадь светопрозрачных поверхностей ограждающих конструкций здания не должна превышать 25% общей площади стен. Допускается увеличивать площадь светопрозрачных ограждающих конструкций при приведённом сопротивлении теплопередаче указанных конструкций более $0,56 \text{ м}^2 \text{ Ч } ^\circ\text{C}/\text{Вт}$.

5.1.3 Солнечный свет является бесплатным источником тепла, который может быть использован для снижения потребления тепла в здании в холодную погоду. Самым простым способом освоения этого ресурса является возможность проникновения солнечного света в здание и сохранение тепла через элементы панелей, стен, покрытий, балконов и т.п.

5.1.4 Эффективное использование дневного света снижает энергопотребление, сведя к минимуму потребность в искусственном освещении. В зданиях рекомендуется обеспечить:

- доступ к дневному освещению путем правильной ориентации здания по сторонам света;
- максимально уменьшить пространства, не доступные для дневного света.

5.1.5 Теневые навесы могут быть использованы для защиты здания от избыточного солнечного света. Конструкции теневых навесов, как правило, проектируются на южных фасадах.

5.1.6 Окна могут повысить энергоэффективность за счет дневного освещения и естественной вентиляции. Ниже приведены характеристики окон, которые рекомендуется устанавливать для обеспечения энергоэкономии:

- естественно вентилируемые здания должны иметь эквивалентную площадь проема (окна или двери);
- окна, имеющие открывающиеся створки сверху и снизу, обеспечивающие циркуляцию воздуха путем вывода горячего воздуха сверху и поглощения холодного снизу.

5.1.7 В целях выполнения требований энергоэкономии в общественных зданиях рекомендуется внедрять системы контроля освещения.

5.1.8 В ночное время при отсутствии людей рекомендуется использовать тусклый свет в фойе и местах общественного пользования.

5.1.9 В целях экономии энергии рекомендуется использование люминесцентных ламп, что позволит сократить потребление энергии на освещение на 80%.

5.1.10 В целях обеспечения энергоэкономии в системе горячего водоснабжения рекомендуется:

- устанавливать отдельные котлы для отопления и нагрева воды;
- выключать котел для отопления воздуха в теплую погоду;
- уменьшить нагрев воды для бытового использования до $50^\circ\text{C} - 60^\circ\text{C}$.

5.1.11 Для обеспечения максимальной энергоэкономии предусматривается использование системы управления микроклиматом (теплоснабжение, вентиляция, кондиционирование).

5.1.12 Однослойное остекление является энерго- неэффективным. В целях обеспечения эффективности рекомендуется использовать двух, трехслойное остекление, тонированные, отражающие, спектрально-селективные стекла, стеклопакеты с изолированным инертным газом между слоями и т.д.

5.1.13 Деревянные или виниловые рамы энергоэффективнее алюминиевых.

5.1.14 Для энергоэффективности возможна установка светоотражающей пленки внутри существующих окон, что позволит сэкономить до 25% энергии.

5.1.15 Использование покрытий для бассейнов обеспечивает сохранение температуры воды, тем самым экономя энергию на обогрев. Как правило, покрытия для бассейнов окупаются через два года.

5.1.16 Для энергоэкономии рекомендуется использовать технику и оборудование с инфракрасными датчиками для снижения энергопотребления и освещения, реагирующие на появление человека в коридоре и выходящего из спящего режима.

5.2 Рациональное использование природных ресурсов

5.2.1 При организации земельных работ на всех этапах должно быть предусмотрено своевременное устройство поверхностного водоотвода, исключающего скопление воды в понижениях рельефа в периоды таяния снега и ливней и образования непредусмотренных водостоков, смывающих почвенный слой.

Обнаженные при выполнении земляных работ склоны и откосы, как правило, должны быть укреплены до наступления зимы предусмотренным в проекте способом. Проектные водоотводные устройства следует выполнять на возможно более раннем этапе строительства. Их ремонт на последующих этапах проще и дешевле, чем ликвидация возникающих в процессе возведения земляного полотна размывов и очага эрозии.

5.2.2 При посадке деревьев необходимо учитывать климатические условия, тип почвы, количество осадков, направление ветра, техническое обслуживание растений.

5.2.3 Во избежание повреждений зданий ветками не рекомендуется высаживать высокие деревья в непосредственной близости от здания.

5.2.4 При организации строительства и возведении зданий необходимо учитывать сохранение целостности и чистоты почвенно-растительного покрова за границами полосы отвода, а также минимального повреждения и загрязнения на отведенной территории, не занимаемой сооружениями.

5.2.5 В целях обеспечения рационального использования строительного материала необходима переработка, утилизированного материала. Преимущества рециклинга строительных отходов:

- обеспечение экономичных строительных материалов в местах проведения строительных работ, снижение себестоимости строительства;
- облегчение проблемы утилизации отходов;
- решение экологических проблем.

5.2.6 Для переработки строительного материала на стройплощадке рекомендуется четко разграничивать место сбора материала для переработки, утилизации и повторного использования.

5.2.7 Экологическая оценка вариантов использования отходов строительных материалов приведена в Приложении П.

5.2.8 *Для снижения водопотребления рекомендуется:

- использование в системе слива очищенной или дождевой воды с предварительной очисткой и обеззараживанием;
 - установка счетчиков горячей и холодной воды для каждого потребителя;
 - установка ограничителей расхода воды;
 - применение аэрации, установка рассеивателя на кран в раковине и на душ, что повышает увлажняющий эффект струи и эффективность использования воды;
 - высадить растения, требующие минимального полива;
 - высадить на территории участка растения, приспособленные к местному климату;
 - максимально утилизировать канализационные использованные воды, производить их очистку и повторно использовать
 - применение сенсорных или кнопочных смесителей в санитарных узлах общего пользования;
 - применение двухрежимных сливных бачков либо иных водосберегающих систем смыва санитарно-технических приборов;
 - применение водосберегающего санитарно-технического оборудования, соответствующего установленным требованиям по водоэффективности;
 - применение водосберегающих душевых леек и иных устройств, обеспечивающих снижение расхода воды без ухудшения эксплуатационных характеристик;
 - установка регуляторов давления воды во внутренних системах водоснабжения при наличии технической необходимости;
 - оснащение общественных зданий системами автоматического контроля утечек воды и мониторинга водопотребления (при технико-экономическом обосновании).
- (Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.07.2026 ж. №80-НК)*

Приложение А
(информационное)

**Перечень основных функционально-типологических групп
зданий и помещений общественного назначения**

А2.1 Здания для образования, воспитания и подготовки кадров

А2.1.1 Организации дошкольного воспитания и обучения, специальные, оздоровительные и объединенные с начальной образовательной школой.

А2.1.2 Общеобразовательные учреждения (школы, гимназии, лицеи) и здания интернатных организаций.

А2.1.3 Для организаций начального профессионального образования (лицеи, профессиональные школы).

А2.1.4 Для организаций среднего профессионального образования (колледжи, училища).

А 2.1.5 Высшие учебные заведения.

А 2.1.6 Для организаций образования, реализующих образовательные программы дополнительного профессионального образования.

А 2.1.7 Внешкольные учреждения (школьников и молодежи).

А 2.1.8 Специализированные учреждения (аэроклубы, автошколы, оборонные учебные заведения и т.п.)

А 2.2 Здания для научно-исследовательских учреждений, проектных и общественных организаций и управления

А 2.2.1 Здания для научно-исследовательских институтов (за исключением крупных специальных сооружений).

А 2.2.2 Здания проектных и конструкторских организаций.

А 2.2.3 Здания информационных центров и редакционно-издательские (за исключением типографий).

А 2.2.4 Здания для органов управления.

А 2.2.5 Здания для общественных организаций.

А 2.2.6 Кредитно-финансовые и страховые организации, банки.

А 2.2.7 Здания для архивов.

А 2.2.8 Административные учреждения, а также административные подразделения (конторы, офисы) фирм, организаций, предприятий, фирмы и агентства.

А 2.2.9 Суды и прокуратура, нотариально-юридические учреждения.

А 2.2.10 Правоохранительные организации (налоговые службы, полиция, таможня).

А 2.2.11 Здания объектов Министерства по чрезвычайным ситуациям (объекты органов противопожарной службы)

А 2.3 Здания и сооружения для здравоохранения и отдыха

А 2.3.1 Лечебные учреждения со стационаром, родильные дома, амбулаторно-поликлинические, аптеки, молочные кухни, учреждения скорой медицинской помощи и санитарной авиации, организации, осуществляющие деятельность в сфере службы крови, медицинские центры, бальнео- и грязелечебницы.

А 2.3.2 Санатории, санатории-профилактории.

А 2.3.3 Учреждения отдыха и туризма.

А 2.3.4 Для организаций восстановительного лечения и медицинской реабилитации.

А 2.3.5 Учреждения без стационара.

А 2.4 Здания и сооружения физкультурно-оздоровительные и спортивные

А 2.4.1 Открытые спортивно-физкультурные сооружения.

А 2.4.2 Здания и крытые сооружения.

А 2.4.3 Физкультурно-спортивные и оздоровительные комплексы.

А 2.5 Сооружения, здания и помещения для культурно-досуговой деятельности населения и религиозных обрядов

А 2.5.1 Библиотеки и читальные залы.

А 2.5.2 Музеи и выставки.

А 2.5.3 Клубные здания (клубы, дома и дворцы культуры, центры досуга и др.).

А 2.5.4 Зрелищные здания (театры, концертные залы, кинотеатры, цирки и др.).

А 2.5.5 Религиозные организации и учреждения для населения (мечети, церкви, храмы и др. культовые учреждения).

А 2.6 Здания для предприятий торговли, общественного питания и бытового обслуживания

А 2.6.1 Здания для предприятий розничной торговли (рынки, магазины, торговые центры, оптово-розничные центры и т.д.).

А 2.6.2 Здания для объектов общественного питания (за исключением зданий и помещений общественного питания, относящихся к вспомогательным зданиям и помещениям промышленных предприятий).

А 2.6.3 Здания для предприятий бытового обслуживания, предназначенных для непосредственного обслуживания населения (непроизводственного характера).

А 2.7 Здания для транспорта, предназначенные для непосредственного обслуживания населения

А 2.7.1 Вокзалы всех видов транспорта.

А 2.7.2 Учреждения обслуживания пассажиров и транспортные агентства, кассовые

павильоны.

А 2.8 Здания для коммунального хозяйства (кроме производственных, складских и транспортных зданий и сооружений)

А 2.8.1 Здание для гражданских обрядов, похоронные бюро.

А 2.8.2 Жилищно-эксплуатационные.

А 2.8.3 Здания гостиничных предприятий, moteлей и кемпингов.

А 2.8.4 Общежития учебных заведений и спальные корпуса интернатов.

А 2.8.5 Бани и банно-оздоровительные комплексы.

А 2.8.6 Общественные уборные.

А 2.9 Многофункциональные здания и комплексы, включающие помещения различного назначения

Примечания:

1 Настоящее приложение распространяется как на приведенные типы учреждений и помещений, так и на вновь создаваемые в рамках данных функционально-типологических групп помещений.

2 Перечисленные группы помещений различного назначения могут компоноваться в многофункциональные здания и комплексы или входить в состав жилых, производственных и других зданий.

Приложение Б
(обязательное)

Правила подсчета общей, полезной и расчетной площадей, строительного объема, площади застройки и этажности зданий

Б.1 Общая площадь общественного здания определяется как сумма площадей всех этажей (включая технические, мансардный, цокольный и подвальные).

Площадь этажей зданий следует измерять в пределах внутренних поверхностей наружных стен. Площадь антресолей, переходов в другие здания, остекленных веранд, галерей и балконов зрительных и других залов следует включать в общую площадь здания. Площадь многосветных пространств, помещений следует включать в общую площадь здания в пределах только одного этажа.

При наклонных наружных стенах площадь этажа измеряется на уровне пола с учетом Б.5.

Б.2 Полезная площадь общественного здания определяется как сумма площадей всех размещаемых в нем помещений, а также балконов и антресолей в залах, фойе и т. п., за исключением лестничных клеток, лифтовых шахт, внутренних открытых лестниц и пандусов.

Б.3 Расчетная площадь общественных зданий определяется как сумма площадей всех размещаемых в нем помещений, за исключением коридоров, тамбуров, переходов, лестничных клеток, лифтовых шахт, внутренних открытых лестниц, а также помещений, предназначенных для размещения инженерного оборудования и инженерных сетей.

Площадь коридоров, используемых в качестве рекреационных помещений в зданиях учебных заведений, в зданиях больниц, санаториев, домов отдыха кинотеатров, клубов и других учреждений, предназначенных для отдыха или ожидания обслуживаемых, включается в расчетную площадь.

Площади радиоузлов, коммутационных, подсобных помещений при эстрадах и сценах, киноаппаратных, ниш шириной не менее 1 м и высотой 1,8 м и более (за исключением ниш инженерного назначения), а также встроенных шкафов (за исключением встроенных шкафов инженерного назначения) включаются в расчетную площадь здания.

Площадь пола, находящаяся в пределах дверного проема, в полезную и расчетную площадь не включается.

Б.4 Площадь чердака, технического подполья (технического чердака) при высоте от пола до низа выступающих конструкций менее 1,8 м, а также лоджий, тамбуров, наружных балконов, портиков, крылец, наружных открытых лестниц в общую, полезную и расчетную площади зданий не включается.

Б.5 Площадь помещений зданий следует определять по их размерам, измеряемым между отделанными поверхностями стен и перегородок на уровне пола (без учета плинтусов). При определении площади мансардного помещения учитывается площадь этого помещения с высотой наклонного потолка не менее 1,6 м.

Б.6 Строительный объем здания определяется как сумма строительного объема выше отметки ± 0.00 (надземная часть) и ниже этой отметки (подземная часть).

Строительный объем надземной и подземной частей здания определяется в пределах ограничивающих поверхностей с включением ограждающих конструкций, световых фонарей, куполов и др., начиная с отметки чистого пола каждой из частей здания, без учета выступающих архитектурных деталей и конструктивных элементов, подпольных каналов, портиков, террас, балконов, объема проездов и пространства под зданием на опорах (в чистоте).

Б.7 Площадь застройки здания определяется как площадь горизонтального сечения по внешнему обводу здания на уровне цоколя, включая выступающие части. Площадь под зданием, расположенным на столбах, а также проезды под зданием включаются в площадь застройки.

Б.8 При определении этажности здания в число этажей включаются все надземные этажи, в том числе технический этаж, мансардный, а также цокольный этаж, если верх его перекрытия находится выше средней планировочной отметки земли не менее чем на 2 м.

При различном числе этажей в разных частях здания, а также при размещении здания на участке с уклоном, когда за счет уклона увеличивается число этажей, этажность определяется отдельно для каждой части здания.

Технический этаж, расположенный над верхним этажом, при определении этажности здания не учитывается.

Б.9* Высота здания определяется по СП РК 3.02-101. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 01.08.2018 г. №171-НК)*

Б.10 Торговая площадь магазина определяется как сумма площадей торговых залов, помещений приема и выдачи заказов, зала кафетерия, площадей для дополнительных услуг покупателям.

Приложение В
(информационное)

Перечень помещений, размещение которых по процессу деятельности общественных зданий допускается в подземных и цокольных этажах

В.1 Подземные этажи

В.1.1 Бойлерные; насосные водопровода и канализации; камеры вентиляционные и кондиционирования воздуха; узлы управления и другие помещения для установки и управления инженерным и техническим оборудованием зданий; машинное отделение лифтов, помещения для оборудования системы пожаротушения.

В.1.2 Автостоянки (не ниже 10 м от уровня земли).

В.2 Первый подземный или подвальный этаж

Для всех зданий

В.2.1 Все помещения, размещение которых допускается в подземных этажах.

В.2.2 Вестибюль при устройстве выхода из него наружу через первый этаж; гардеробные, уборные, умывальные, душевые; курительные; раздевальные; помещения и процедурные соляриев.

В.2.3 Комнаты обслуживающего персонала, тренерские, инструкторские, помещения отдыха, приема пищи и т.п.

В.2.4 Зрительные залы, конференц-залы, актовые залы, лекционные аудитории – с числом мест до 300.

В.2.5 Книгохранилища; архивохранилища; медицинские архивы и т.п.

В.2.6* Кладовые и складские помещения (кроме помещений для хранения легковоспламеняющихся и горючих жидкостей категорий А и Б); кладовые и складские помещения лечебно-профилактических учреждений в том числе для хранения легковоспламеняющихся и горючих жидкостей категорий В1-В4, мастерские не связанные с хранением горючих материалов; постирочная (стиральная), комната глажения и чистки одежды, бельевого; помещения для сушки одежды и обуви; компрессорные. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК)*

В.2.7 Разгрузочные, загрузочные, распаковочные; экспедиция для разных учреждений, организаций; помещения хранения, разгрузки и сортировки багажа, кладовые и хранилища всех видов. Помещения для сбора и упаковки макулатуры.

В.2.8 Технические и инженерные помещения (тепловые пункты, насосные, компрессорные, вентиляционные камеры, дистилляционные, мастерские по эксплуатации зданий, серверные).

Дополнительно по типам зданий

В.2.9 В зданиях дошкольных организаций: кладовая овощей, кладовая садового инвентаря, буфетные.

В.2.10 В зданиях образовательных учреждений: лаборатории и аудитории для изучения специальных предметов со специальным оборудованием; кабинеты труда и

техники безопасности; мастерские, не запрещенные санитарными и противопожарными нормами.

В.2.11 В лечебных учреждениях:

а) помещения персонала (помещения для занятий персонала, выездных бригад);
 б) помещения вспомогательных служб, термостатная, комната приготовления сред, центральные бельевые, помещения приготовления рабочих дезинфекционных растворов, моечные, в том числе для пациентов, центральных стерилизационных, дезинфекционных отделений, помещения хранения и одевания трупов, траурный зал, помещения обработки медицинских отходов, санитарные пропускники, санитарные комнаты, помещения хранения вещей больных, помещения ремонта оборудования;

в) процедурные лучевой терапии и лучевой диагностики (рентгеновской, магнитно-резонансной), комнаты управления при них и другие помещения, составляющие с ними единый функциональный процесс;

г)* помещения и кабинеты восстановительного лечения (залы ЛФК, лечебные бассейны, помещения водолечения, массажные кабинеты), а также кабинетов электро-светолечения при условии обеспечения естественного освещения. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК)*

В.2.12 Помещения магазина продовольственных товаров или магазина непродовольственных товаров торговой площадью до 400 м² (за исключением магазинов и отделов по продаже легковоспламеняющихся материалов, горючих жидкостей); помещения приема стеклопосуды.

В.2.13 Помещения предприятий питания и пищеблоков (самостоятельные и других организаций), за исключением дошкольных и общеобразовательных учреждений.

В.2.14 Салоны для посетителей предприятий бытового обслуживания (кроме парикмахерских, косметических кабинетов и т.п.). Комплексные приемные пункты бытового обслуживания; демонстрационные залы, съемочные, залы фотоателье с лабораториями; помещения пунктов проката; залы семейных торжеств; мастерские, разрешенные к размещению санитарно-эпидемиологическими и противопожарными нормами.

В.2.15 Радиоузлы; кино-фотолаборатории; помещения для замкнутых систем телевидения и т.п.

В.2.16 Спортивно-демонстрационные и спортивно-зрелищные залы; спортивные залы с ледовым покрытием; тир для пулевой стрельбы; спортивные залы и помещения тренировочных и физкультурно-оздоровительных занятий (без трибун для зрителей); помещения для хранения лыж; бильярдные; комнаты для игры в настольный теннис, кегельбаны.

В.2.17 Выставочные залы с единовременным количеством посетителей до 300; помещения для кружковых занятий взрослых, фойе.

В.2.18 Репетиционные залы при числе единовременных посетителей в каждом отсеке не более 100 человек; помещения для настольных игр, интернет-залы, видео-кафе; дискотеки до 50 пар танцующих. (При этом следует предусматривать отделку стен и потолков из материалов группы НГ).

В.2.19 Трюм сцены, эстрады и арены, оркестровая яма, комната оркестрантов.

В.3 Цокольный этаж

В.3.1 Все помещения, размещение которых допускается в подвалах.

В.3.2 Административные, офисные и служебно-бытовые помещения, дошкольных и медицинских учреждений.

В.3.3 Бассейны ДОО и лечебные; водо- и грязелечебницы; помещения ЛФК при обеспечении их естественным светом; лаборатории для приготовления радоновых и сероводородных вод в водолечебницах; бани сухого жара.

В.3.4 Обеденные залы и раздевалки-гардеробы общеобразовательных учреждений.

В.3.5 Бюро пропусков, справочные, регистратуры, кассы по продаже железнодорожных и авиабилетов и другие, транспортные агентства.

В.3.6 Операционные и кассовые залы, а также кассовые узлы банковских учреждений, пункты обмена валюты, банкоматы.

В.3.7 Помещения выписки больных; центральные бельевые.

В.3.8 Помещения копировально-множительных служб.

В.3.9 Регистрационные залы.

В.3.10 Производственные помещения объектов питания (в т.ч. пищеблоки стационаров), кроме зданий класса функциональной пожарной опасности Ф1.3.

В.3.11 Физкультурно-спортивные бассейны.

В.3.12 Бани сухого жара.

В.3.14 Столярная мастерская

Примечания:

1* В цокольном этаже, пол которого расположен ниже планировочной отметки тротуара или отмостки не более чем на 0,5 м, допускается размещать все помещения, кроме помещений для пребывания детей в дошкольных учреждениях, учебных помещений для теоретических занятий общеобразовательных учреждений и учреждений начального профессионального образования, палатных отделений, родовых, операционных, процедурных и кабинетов врачей, жилых помещений. *(Изм.ред. – Приказ КДСиЖКХ от 27.11.2019 г. №194-НК)*

2 Перечень общественных помещений, которые разрешается размещать в цокольном и подвальном этажах жилых зданий, следует принимать по СП РК 3.02-101.

3 Возможность размещения в подземных этажах специализированных помещений, характерных для определенных видов учреждений, например, камер для подсудимых в зданиях судов общей юрисдикции, кладовых ценностей банковских учреждений устанавливаются соответствующими нормативными документами.

Приложение Г
(обязательное)

Требования к устройству противопожарного занавеса и дымовых люков в покрытии над сценой

Г.1 Полотно противопожарного занавеса должно перекрывать проем строительного портала с боковых сторон на 0,4 м и сверху на 0,2 м и быть газонепроницаемым.

При расчете каркаса противопожарного занавеса и противопожарных дверей (штор) складов декораций учитывается горизонтальное давление со стороны зрительного зала, принимаемое 10 Па на каждый метр высоты сцены от планшета до конька кровли с коэффициентом перегрузки 1,2. Прогиб металлических элементов каркаса не должен превышать 1/200 расчетного пролета.

Движение противопожарного занавеса должно происходить от действия собственной силы тяжести со скоростью не менее 0,2 м/с. Дистанционное управление движением занавеса должно осуществляться из трех мест - из помещения пожарного поста, с планшета сцены и из помещения для лебедки противопожарного занавеса.

Занавес должен иметь звуковую и световую сигнализацию, оповещающую о его подъеме и спуске.

Г.2 Площадь открытого сечения люков определяется расчетом или принимается равной 2,5% площади колосниковой сцены на каждые 10 м высоты от пола трюма до покрытия сцены.

Открывание клапанов люков должно происходить под действием собственного веса при освобождении их от удерживающих приспособлений, при этом следует учитывать силы смерзания кромок по периметру клапана, принимаемые 0,3 кН/м.

Лебедка, обслуживающая клапаны люков, должна иметь дистанционное управление с планшета сцены, из помещения пожарного поста-диспетчерской и помещения для этой лебедки.

Надстройку над дымовыми люками следует выполнять из негорючих материалов, а клапаны - из горючих материалов группы Г1.

При устройстве дымовых люков в противоположных сценах сценической коробки должна быть обеспечена их незадуваемость.

Приложение Д
(информационное)

**Требования к параметрам зрительного зала и киноэкрана при
кинодемонстрации**

Места для зрителей в зрительных залах при кинодемонстрации рекомендуется проектировать в пределах зоны, изображенной на чертеже, где:

Д - длина зрительного зала по его оси от экрана до спинки последнего ряда;

Г - расстояние по оси зрительного зала от киноэкрана до спинки первого ряда;

$G = 0,36D$.

Размеры киноэкрана показаны на чертеже, где:

Ш - ширина рабочего поля киноэкрана (криволинейного по хорде);

В - высота рабочего поля экрана.

Соотношения В и Ш принимаются:

$V_{\phi}^1 : Ш_{\phi} = 1 : 2,2$;

$V_{ш} : Ш_{ш} = 1 : 2,35$;

$V_{к} : Ш_{к} = 1 : 1,66$;

$V_{о} : Ш_{о} = 1 : 1,37$.

Ширину экрана (Ш) в зависимости от длины зрительного зала (Д) рекомендуется принимать:

$Ш_{\phi} = 0,6D$ ($0,54D$) ²⁾;

$Ш_{ш} = 0,43D$ ($0,39D$);

$Ш_{к} = 0,34D$ ($0,3D$);

$Ш_{о} = 0,25D$ ($0,22D$).

Расстояние от экрана до спинки первого ряда (Г) в зависимости от ширины экрана (Ш) рекомендуется принимать:

G_{ϕ} не менее $0,6 Ш_{\phi}$;

$G_{ш}$ не менее $0,84 Ш_{ш}$;

$G_{о}$ не менее $1,44 Ш_{о}$.

Радиус кривизны кинотеатра принимается не менее Д.

Параметры зрительного зала при установке кинопроекторного оборудования показаны на чертеже, где:

П - проекционное расстояние ³⁾ не менее $0,85D$;

φ - угол отклонения оптической оси кинопроектора от нормали в центре киноэкрана:

φ_г - не более $7^{\circ 4)}$;

φ_в - не более 8° ;

φ_н - не более 3° ;

К - расстояние от верхнего проекционного луча до ближайших поверхностей потолка - не менее $0,6$ м;

Л - расстояние от нижнего проекционного луча до пола в зоне зрительских мест - не менее $1,9$ м;

Т - глубина заэкранного пространства ⁵⁾:

при широком экране - 0,9 м;

при широкоформатном экране - 1,5 м;

P - расстояние от края экрана до стены:

при плоском экране - не менее 0,985 м:

при закругленном экране - не менее 0,1 Ш.

При построении видимости на расчетную точку наблюдения ⁶⁾ превышение луча зрения, направленного на эту точку, над уровнем глаза впереди сидящего зрителя рекомендуется принимать 0,14 м (при реконструкции возможно 0,12 м).

Высота уровня глаза сидящего зрителя над уровнем пола принимается 1,2 м.

¹⁾ Индексы при параметрах Ш, В и Г обозначают экраны: ф - широкоформатный, ш - широкий,

к - кашетированный, о - обычный.

²⁾ Данные в скобках - для кинотеатров сезонного действия, клубов и театров.

³⁾ При использовании отечественного кинопроекторного оборудования - не более 34,5 м.

⁴⁾ В клубах и театрах допускается принимать не более 9°.

⁵⁾ При одноканальном воспроизводстве звука или при расположении громкоговорителя по сторонам экрана допускается 0,1 - 0,3 м.

⁶⁾ В кинотеатрах - нижняя кромка киноэкрана.

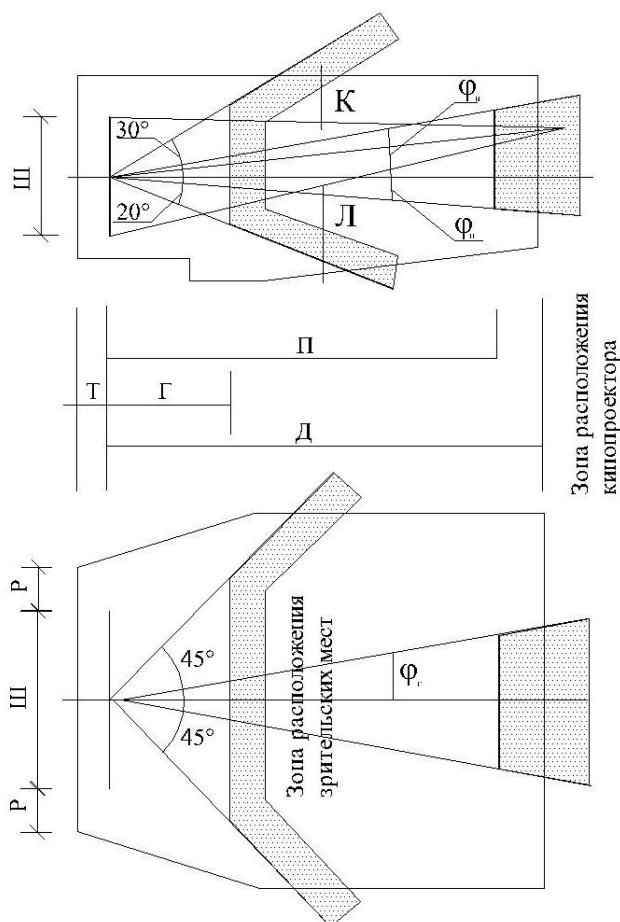

Рисунок Д.1 - Параметры зрительного зала и киноэкрана при кинодемонстрации

Приложение Е
(обязательное)

Требования к внутреннему противопожарному водопроводу зданий культурно-зрелищных учреждений, библиотек, архивов и спортивных сооружений

Е.1 В зданиях культурно-зрелищных учреждений следует предусматривать:

- в кинотеатрах и клубах с эстрадами при вместимости зрительного зала до 700 мест - пожарные краны; более 700 мест при наличии колосников - пожарные краны и дренчерные установки согласно Е.9 настоящего Приложения;
- в клубах со сценами размерами: 12,5 м × 7,5 м; 15 м × 7,5 м; 18 м × 9 м и 21 м × 12 м при вместимости зрительного зала до 700 мест - пожарные краны и дренчерные установки;
- в клубах со сценами размером 18 м × 9 м, 21 м × 12 м при вместимости зрительного зала более 700 мест, со сценами 18 м × 12 м и 21 м × 15 м независимо от вместимости, а также в театрах - пожарные краны, дренчерные и спринклерные установки;
- в демонстрационных комплексах театров вместимостью 600 мест и более со сценами панорамного, трехстороннего и центрального типов - установки пожаротушения.

Е.2 В производственных помещениях и резервных складах, размещаемых в отдельном корпусе на участке здания театра, или при размещении подсобно-производственных помещений в здании театра следует предусматривать внутренние пожарные краны и спринклерные установки в соответствии с требованиями Е.4 и Е.11 настоящего Приложения.

При размещении производственных помещений и резервных складов в отдельном корпусе вне участка здания театра спринклерные устройства предусматриваются в соответствии с требованиями Е.11 настоящего Приложения, а расходы воды пожарными кранами принимаются в соответствии с требованиями СП РК 4.01-101.

Е.3 Расходы воды внутреннего пожаротушения из пожарных кранов следует принимать в зданиях:

- кинотеатров и клубов с эстрадами при вместимости зрительного зала до 300 мест включ. - 2 струи расходом воды не менее 2,5 л/с каждая, более 300 мест - 2 струи с расходом воды не менее 5 л/с каждая;
- клубов со сценами и театров независимо от вместимости - 2 струи с расходом воды не менее 2,5 л/с каждая и 2 струи с расходом воды не менее 5 л/с каждая.

Е.4 Пожарные краны устанавливают у входов в зрительный зал и на сцену или эстраду, у входов на лестничные площадки.

В зданиях клубов со сценами размерами: 18 м × 12 м; 21 м × 12 м; 21 м × 15 м, а также в зданиях театров дополнительные пожарные краны диаметром 65 мм со sprыском 19 мм и длиной рукава 10 м устанавливают на планшете сцены.

Пожарные краны диаметром 50 мм со sprыском 16 мм и длиной рукава 10 м устанавливают на колосниках и рабочих галереях, то же во всех остальных помещениях театров по длине рукава - 20 м.

Е.5 На планшете сцены при его площади до 500 м² устанавливают 3, а при большей

площади - 4 пожарных крана.

На каждой рабочей галерее и колосниках размещают не менее двух пожарных кранов, по одному с правой и левой сторон сцены.

Установка кранов допускается открыто без шкафов.

Е.6 Пожарные краны следует располагать так, чтобы любая точка помещений орошалась двумя струями.

Е.7 Внутренняя сеть пожарных кранов должна быть кольцевой и присоединяться двумя вводами как к наружной сети, так и к распределительной гребенке спринклерной и дренчерной систем. Разделительные задвижки на сети устанавливают из расчета отключения участков, имеющих не более двух ответвлений. У основания стояков, имеющих более двух пожарных кранов, устанавливают вентили или задвижки.

Е.8 Свободный напор у пожарных кранов следует предусматривать таким, чтобы получаемая компактная струя орошала наиболее высокую часть расчетного помещения. Напор у пожарных кранов на планшете сцены должен обеспечивать получение компактных струй высотой, превышающей на 2 м расстояние от планшета до колосникового настила.

Е.9 Дренчеры устанавливают под колосниками сцены и аррьерсцены, под нижним ярусом рабочих галерей и соединяющими их нижними переходными мостиками, в сейфе скатанных декораций и во всех проемах сцены, включая проемы портала, карманов и аррьерсцены, а также части трюма, занятой конструкциями встроенного оборудования сцены и подъемно-опускных устройств.

Орошение противопожарного занавеса следует предусматривать со стороны сцены.

Е.10 Спринклерными установками оборудуются покрытия сцены и аррьерсцены, все рабочие галереи и переходные мостики, кроме нижних, трюм (кроме встроенного оборудования сцены), карманы сцены, аррьерсцена, а также складские помещения, кладовые, мастерские, помещения станковых и объемных декораций, камера пылеудаления.

Е.11 Расстановку дренчерных и спринклерных оросителей производят исходя из следующих условий:

- площадь пола, защищаемая одним оросителем, принимается не более 9 м² при средней интенсивности орошения не менее 0,1 л/с на 1 м² площади пола;
- расход воды на орошение проемов сцены принимается 0,5 л/с на 1 м проема, на орошение портала сцены - не менее 0,5 л/с на 1 м ширины портала при его высоте до 7,5 м и 0,7 л/с на 1 м при высоте более 7,5 м.

Свободный напор в наиболее удаленном и высокорасположенном оросителе должен быть не менее 500 гПа (5 м вод. ст.).

В одном здании диаметр выходных отверстий у всех оросителей должен быть одинаковым.

Е.12 Управление дренчерными установками следует предусматривать:

- электрическое или гидравлическое из двух мест на планшете сцены и из помещения пожарного поста для секций защиты сцены, аррьерсцены и сценических проемов;
- дистанционное электрическое или гидравлическое из вышеупомянутых мест и

автоматическое от датчиков на узле управления спринклерами сцены для дренчерной завесы сценического портала;

- дистанционное из помещения установки распределительной гребенки - для секции защиты сейфа скатанных декораций.

Е.13 Дренчеры колосников сцены и аррьерсцены, нижнего яруса рабочих галерей и соединяющих их переходных мостиков объединяют в одну или несколько секций.

Дренчеры наддверными проемами сцены и проемом аррьерсцены объединяют в одну секцию. Дренчеры портала сцены и сейфа скатанных декораций выделяют в две отдельные секции.

Е.14 Спринклеры, устанавливаемые на сцене, аррьерсцене, в боковых карманах, трюме сцены, следует объединять в одну секцию с отдельным управлением. Допускается присоединение пожарных кранов на сценических рабочих галереях к стоякам спринклерной системы сцены.

Е.15 Суммарный расчетный расход воды принимается большим из двух случаев работы средств внутреннего пожаротушения:

- спринклеров сцены (покрытие сцены, все рабочие галереи и переходные мостики), одновременного действия двух пожарных кранов на планшете сцены с общим расходом не менее 10 л/с и двух кранов на верхних рабочих галереях с общим расходом 5 л/с, а также работы секции дренчеров портала сцены:

- всех дренчеров под колосниками сцены и аррьерсцены, нижним ярусом рабочих галерей и соединяющими их рабочими мостиками, одновременного действия двух пожарных кранов на планшете сцены с общим расходом не менее 10 л/с и двух кранов на верхних рабочих галереях с расходом 5 л/с, а также работы секции дренчеров портала сцены.

Е.16 В тех случаях, когда напор в наружной сети недостаточен для обеспечения расчетной работы противопожарных устройств, следует предусматривать установку насосов, пуск которых следует проектировать:

- дистанционным от кнопок у пожарных кранов - при отсутствии спринклерных и дренчерных устройств;

- автоматическим - при наличии спринклерных и дренчерных устройств, с дистанционным дублированием (для пуска и остановки) из помещений пожарного поста и насосной.

Е.17 Пожарные насосные агрегаты должны иметь 100%-ный резерв и устанавливаться в отдельных отапливаемых помещениях, имеющих выходы непосредственно наружу или в лестничную клетку.

В зданиях кинотеатров и клубов, оборудованных только пожарными кранами, допускается установка насосов в котельной.

Е.18 Для присоединения рукавов передвижных пожарных насосов от напорной линии между насосами и распределительной гребенкой спринклерной и дренчерной установок должны быть выведены наружу два патрубка диаметром 80 мм с обратными клапанами и стандартными соединительными пожарными головками.

Е.19 Насосы хозяйственно-питьевого водоснабжения следует устанавливать на виброизолирующих основаниях и отделять от вводов и внутренней сети эластичными

вставками.

Е.20 В случае, если мощность наружных водопроводных сетей недостаточна для подачи расчетного расхода воды на пожаротушение или при присоединении вводов к тупиковым сетям, необходимо предусматривать устройство подземных резервуаров, емкость которых должна обеспечивать:

- работу расчетного количества внутренних пожарных кранов с расчетным расходом в течение трех часов;
- работу спринклерных или дренчерных установок с расчетным расходом воды в течение одного часа;
- расход воды на наружное пожаротушение в течение трех часов.

Е.21 Противопожарное водоснабжение в зданиях библиотек и архивов следует предусматривать при объеме здания 7500 м^3 и более. Нормы расхода воды и количество струй на внутреннее пожаротушение надлежит принимать по СП РК 4.01-101.

Е.22 В зданиях спортивного назначения интенсивность орошения при использовании спринклерных установок следует принимать $0,08 \text{ л/с}$ на 1 м^2 исходя из расчета одновременного орошения площади до 120 м^2 с продолжительностью работы системы

30 мин.

Приложение Ж
(обязательное)

Требования к устройству сухотрубов для парильных помещений саун

Ж.1 Сухотруб из стальных водогазопроводных труб прокладывается по периметру парильного помещения сауны (под потолком).

Диаметр труб следует принимать по расчету, принимая интенсивность орошения не менее $0,06 \text{ л/см}^2$ боковой поверхности стены, с отверстиями диаметром $3 \div 5 \text{ мм}$ и шагом $150 \div 200 \text{ мм}$.

С целью эффективного орошения облицовки стен (перегородок) струя воды должна быть направлена под углом $20 \div 30^\circ$ к орошаемой поверхности.

Сухотруб подключается к общей системе внутреннего водоснабжения.

Вода для орошения подается открытием вентиля, расположенного в доступном месте за пределами помещения парной сауны в специальном ящике (коробке), опломбированном и имеющем соответствующее обозначение.

Приложение К
(информационное)

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений

Помещения	Рабочая поверхность и плоскость нормирования КЕО и освещенности (Г-горизонтальная, В - вертикальная) и высота плоскости над полом, м	Естественное освещение		Совмещенное освещение		Искусственное освещение				
		КЕО e_n , %		КЕО e_n , %		Освещенность, лк			Показатель дискомфорта М, не более	Коэффициент пульсации освещенности, K_n , %, не более
		при верхнем или комбинированном освещении	при боковом освещении	при верхнем или комбинированном освещении	при боковом освещении	при комбинированном освещении		при общем освещении		
						всего	от общего			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кабинеты, рабочие комнаты, офисы, представительства	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	400	200	300	40	15
Проектные залы и комнаты конструкторские, чертежные бюро	Г-0,8	4,0	1,5	2,4	0,9	600	400	500	40	10
Помещения для посетителей, экспедиции	Г-0,8	-	-	-	-	400	200	300	40	15
Читальные залы	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	40	15
Помещения записи и	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	400	200	300	40	15

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений (продолжение)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
регистрации читателей, тематических выставок, новых поступлений										
Читательские каталоги	Фронт карточек: В-1,0	2,5	0,7	1,5	0,4	-	-	200	60	20
Лингафонные кабинеты	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Книгохранилища, архивы, фонды открытого доступа	Стеллажи: В-1,0	-	-	-	-	-	-	75	-	-
Переплетно-брошюровочные помещения	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Помещения для ксерокопирования	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Макетные, столярные, ремонтные мастерские	Г-0,8	-	-	3,0	1,2	750	200	300	40	15/20
Помещения для работы с дисплеями	Г-0,8 Экран	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
и видеотерминалами, залы ЭВМ	монитора: В-1,2	-	-	-	-	-	-	200	-	-
Конференц-залы, залы заседаний	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20
Кулуары (фойе)	Г-0,0	-	-	-	-	-	-	150	-	-
Лаборатории органической и неорганической химии, препараторские	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	40	10
Аналитические лаборатории	Г-0,8	4,0	1,5	2,4	0,9	600	400	500	40	10

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений (продолжение)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Весовые, термостатные	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	400	400	200	40	15
Лаборатории научно-технические (кроме медицинских учреждений): термические, физические, спектрографические, стилометрические, фотометрические, микроскопные, рентгеновские, рентгеноструктурного анализа, механические, радиоизмерительные, электронных устройств	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	40	10
Фотокомнаты, дистилляторные	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20
Архивы проб, хранение реактивов	В-1,0	-	-	-	-	-	-	100	60	20
Моечные	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Банковские и страховые учреждения										
Операционный зал, кредитная группа, кассовый зал, помещения пересчета денег	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
Помещения отдела инкассации, инкассаторная	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Предкладовая, кладовая ценностей, депозитарий	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений (продолжение)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Серверная, помещения межбанковских электронных расчетов, электронная почта, помещения аппаратуры криптозащиты	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	400	40	10
Помещение вводно-кабельного оборудования	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	200	60	20
Помещение алфавитно-цифровых печатающих устройств, кабины персонализации	Г-0,8	-	-	-	2,1	0,7	500	300	-	10
Комната изготовления, обработки и хранения идентификационных карт, помещения процессингового центра по пластиковым карточкам	Г-0,8	-	-	2,1	0,7	-	-	400	40	10
Помещения для обслуживания физических лиц	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Помещение сейфовой	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	150	60	20
Смотровой коридор	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	75	-	-
Классные комнаты, кабинеты, аудитории общеобразовательных школ, школ -интернатов,	Рабочие столы и парты: Г-0,8	4,0	1,5	2,1	1,3	-	-	300 (500)*	40	10

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений (продолжение)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
средне-специальных и профессионально-технических учреждений, лаборатории, учебные кабинеты физики, химии, биологии и прочие	Середина доски: В-1,5**	-	-	-	-	-	-	500	-	10
Аудитории, учебные кабинеты, лаборатории в техникумах и высших учебных заведениях	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	-	-	400	40	10
Кабинеты информатики и вычислительной техники	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
Экран дисплея: В-1;	-	-	-	-	-	-	-	200	-	-
Учебные кабинеты технического черчения и рисования	Г-0,8	4,0	1,5	2,1	1,3	-	-	500	40	10
Рабочие, чертежные доски, рабочие столы	-	-	-	-	-	-	-	500	40	10
Лаборантские при учебных кабинетах	Г-0,8	3,5	1,2	2,1	0,7	500	300	400	15	10
Мастерские по обработке металлов и древесины	Верстаки, рабочие столы, Г-0,8	-	-	3,0	1,2	1000	200	300 (500)*	40	15
Инструментальная, комната мастера-инструктора	Г-0,8	-	-	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Кабинеты обслуживающих видов труда	Г-0,8	4,0	1,5	2,1	1,3	-	-	400 (600)*	40	10

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений (продолжение)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Спортивные залы	Г-0,0	2,5	0,7	1,5	0,4	-	-	200	60	20
	В-2,0									
	с обеих сторон на продольной оси помещения	-	-	-	-	-	-	75	-	-
Снарядные, инвентарные, хозяйственные кладовые	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	50	-	-
Крытые бассейны	Г-поверхность воды	2,0	0,5	1,2	0,3	-	-	150	60	20
Актовые залы, киноаудитории	Г-0,0	-	-	-	-	-	-	200	75	-
Эстрады актовых залов	В-1,5	-	-	-	-	-	-	300	-	-
Кабинеты и комнаты преподавателей	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Рекреации	Г-0,0	2,0	0,5	1,2	0,3	-	-	150	90	-
Учреждения досугового назначения										
Залы многоцелевого назначения	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	400	40	10
Зрительные залы театров, концертные залы	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	300	60	-
Зрительные залы клубов, клуб-гостиная, помещение для досуговых занятий, собраний, фойе театров	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	200	90	-

Таблица К.1 - Нормируемые показатели естественного, искусственного и совмещенного освещения основных помещений общественного здания, а также сопутствующих им производственных помещений (продолжение)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Помещения игровых автоматов, настольных игр	Г-0,8;	-	-	-	-	-	-	300	40	15
	В-1,5	-	-	-	-	-	-	150	-	-
Биллиардная	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	300	40	15
Зал компьютерных игр	Экран: В-1,2;	-	-	-	-	-	-	150	-	-
	Г-0,8	-	-	1,8	0,6	-	-	300	40	15
Видеокомплекс (видеозал, видеокафе)	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	150	90	-
Выставочные залы	Г-0,8	2,5	0,7	1,5	0,4	-	-	200	90	-
Зрительные залы кинотеатров	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	75	90	-
Фойе кинотеатров, клубов	Г-0,0	-	-	-	-	-	-	150	90	-
Комнаты кружков и музыкальные классы	Г-0,8	3,0	1,0	1,8	0,6	-	-	300 (500)*	60	20
Кино-, звуко- и светоаппаратные	Г-0,8	-	-	-	-	-	-	150	60	20

* Меловые доски следует применять только зеленого и светло-зеленого цвета.

** Оптимальный уровень освещенности.

*** Освещенность дана для ламп накаливания.

Прочерки в таблице означают отсутствие предъявляемых требований.

Приложение Л
(информационное)

Расчет продолжительности инсоляции

Л.1. Расчет продолжительности инсоляции помещений и территорий выполняется по инсоляционным графикам с учетом географической широты территории, утвержденным в установленном порядке.

Л.2. Инсоляционный график, разработанный для определенной географической широты, может применяться для расчета продолжительности инсоляции в пределах $\pm 2,5^\circ$.

Л.3. Расчет продолжительности инсоляции помещений проводится на день начала периода (или день его окончания) для:

- северной зоны (севернее 58° с. ш.) - 22 апреля или 22 августа;
- центральной зоны (58° с. ш. - 48° с. ш.) - 22 марта или 22 сентября;
- южной зоны (южнее 48° с. ш.) - 22 февраля или 22 октября.

Л.4. Расчет продолжительности инсоляции помещений выполняется в расчетной точке, которая определяется с учетом расположения и размеров затеняющих элементов здания, как указано на Рисунках Л.1 - Л.4.

Л.5. При расчете продолжительности инсоляции участка территории принимается расчетная точка, которая расположена в центре инсолируемой половины участков территории.

Л.6. В расчетах продолжительности инсоляции не учитывается первый час после восхода и последний час перед заходом солнца для районов южнее 58° с. ш. и 1,5 ч для районов севернее 58° с.ш.

Л.7. Допускаемая погрешность метода определения продолжительности инсоляции по инсоляционным графикам может составлять не более ± 10 мин.

Л.8. Определение продолжительности инсоляции проводится в следующей последовательности:

- на плане и вертикальном разрезе помещения определяют горизонтальные и вертикальные инсоляционные углы светопроема и расчетную точку «В» помещения в плане, как указано на Рисунке Л.5;
- на генплане участка застройки определяют положение расчетной точки помещения, как указано на Рисунках Л.1-Л.4;
- центральную точку «О» инсоляционного графика совмещают с расчетной точкой «В» помещения;
- инсоляционный график ориентируют по сторонам горизонта;
- отмечают расчетную высоту противоположащего здания по условному масштабу высот зданий на инсоляционном графике;
- по инсоляционному графику определяют продолжительность инсоляции помещения в пределах горизонтальных и вертикальных инсоляционных углов светового проема.

При этом продолжительность суммарной инсоляции равна сумме часов по графику в пределах углов АВР и ЕВО, как указано на Рисунке Л.5.

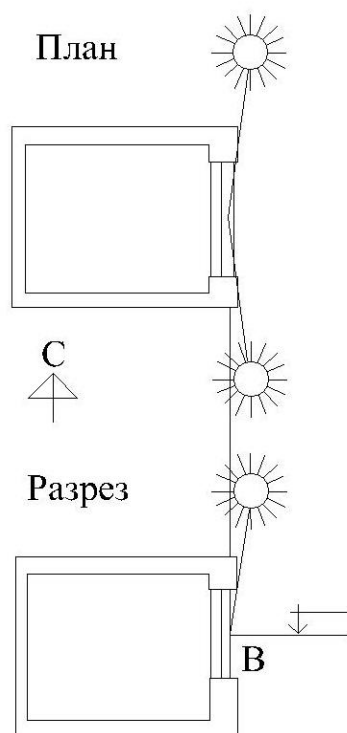

Рисунок Л.1 - Схема определения расчетной точки для окна

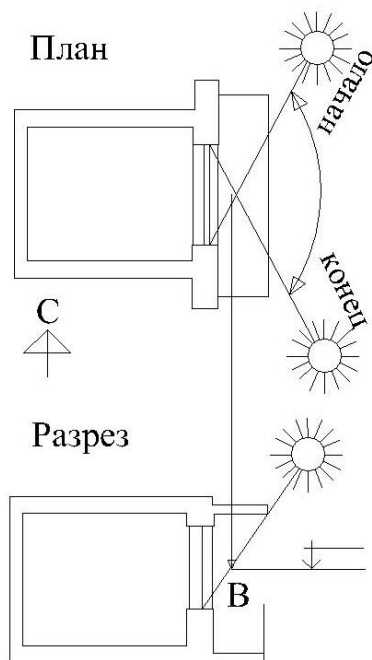

Рисунок Л.2 -Схема определения расчетной точки для окна с балконом

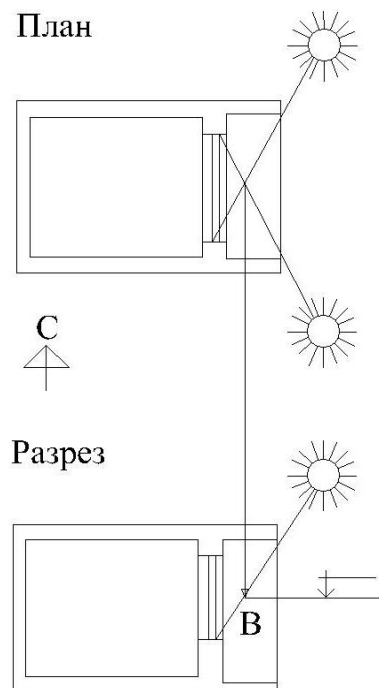

Рисунок Л.3 - Схема определения расчетной точки для окна с лоджией

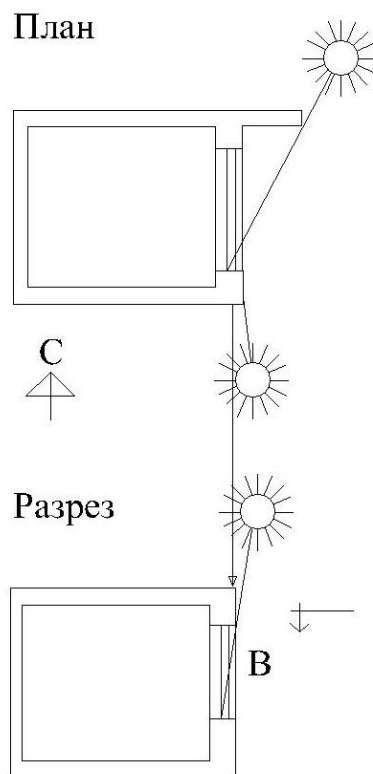

Рисунок Л.4 - Схема определения расчетной точки для окна с примыкающей стеной

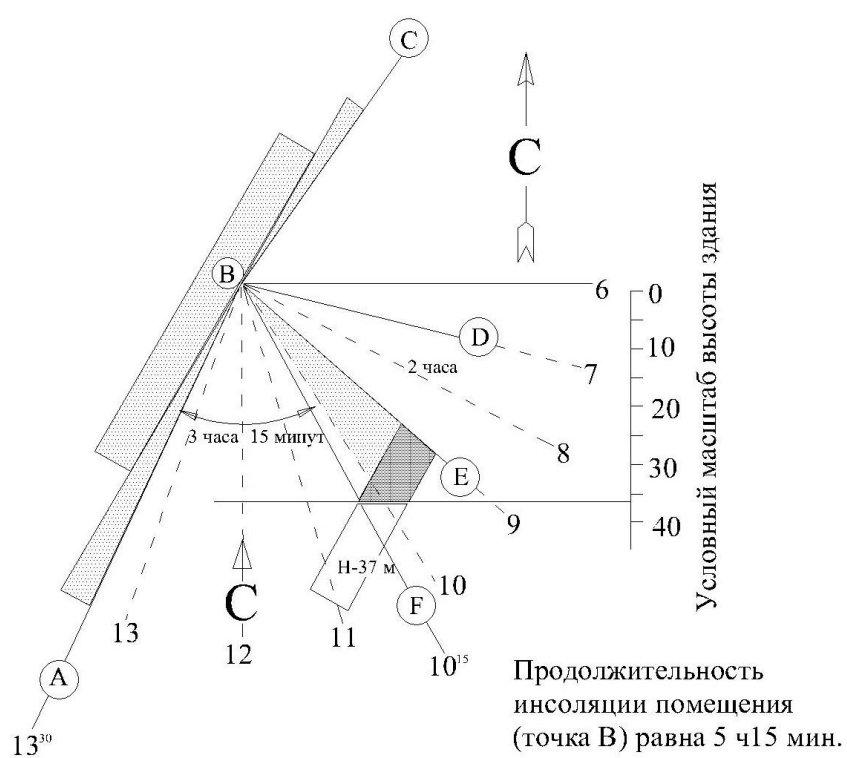

Рисунок Л.5 - Схема определения инсоляции

Приложение М
(информационное)

Мероприятия по защите от прогрессирующего обрушения

М.1 Устойчивость здания против прогрессирующего обрушения должна проверяться расчетом и обеспечиваться конструктивными мерами, способствующими развитию в несущих конструкциях и их узлах пластических деформаций при предельных нагрузках.

Расчет устойчивости здания рекомендуется производить на особое сочетание нагрузок, включающее постоянные, длительные, кратковременные воздействия и одну из следующих ситуаций:

- повреждение перекрытий общей площадью до 40 м²;
- неравномерные осадки основания;
- воздействие горизонтальной нагрузки на вертикальные несущие конструкции - 35 кН для колонн и 10 кПа на поверхности стен в пределах одного этажа;
- расположение карстовой воронки диаметром 6,0 м в любом месте под фундаментом здания.

М.2 Для расчета зданий против прогрессирующего обрушения рекомендуется использовать пространственную расчетную модель, которая может учитывать элементы, являющиеся при обычных эксплуатационных условиях ненесущими, а при наличии локальных разрушений активно участвуют в перераспределении нагрузки.

М.3 Основное средство защиты зданий от прогрессирующего обрушения - резервирование прочности несущих элементов, обеспечение необходимой несущей способности колонн, ригелей, диафрагм, дисков перекрытий и стыков конструкций; создание неразрезности перекрытий, повышение пластических свойств связей между несущими конструкциями, включение в работу пространственной системы ненесущих элементов.

М.4 В высотных зданиях рекомендуется применять монолитные и сборно-монолитные перекрытия, которые должны быть надежно соединены с вертикальными несущими конструкциями здания связями.

Связи, соединяющие перекрытия с колоннами, ригелями, диафрагмами и стенами, должны удерживать перекрытие от падения (в случае его разрушения) на нижележащий этаж. Связи должны рассчитываться на нормативный вес половины пролета перекрытия с расположенным на нем полом и другими конструктивными элементами.

М.5 В случае локального разрушения одной вертикальной конструкции - стены или колонны, являющейся опорой для монолитного перекрытия, не должно произойти обрушения перекрытия. При этом прогиб и раскрытие трещин в перекрытии не ограничиваются. Количество и места расположения дополнительной арматуры для этого случая определяются расчетом. Указанная арматура может учитываться при расчетах на эксплуатационные нагрузки.

М.6 Сборные конструкции здания - наружные и внутренние стеновые панели, скорлупы, железобетонные перегородки - должны быть соединены с перекрытиями связями, устанавливаемыми по расчету на эксплуатационные или монтажные нагрузки с

учетом возможности аварийных локальных разрушений.

Горизонтальные связи между навесными наружными стеновыми панелями и дисками перекрытий следует назначать с несущей способностью не менее 10 кН на 1 м длины стены, шаг связей не более 3,6 м.

М.7 Перегородки рекомендуется проектировать из листов по каркасу либо едиными сборными элементами из легкого бетона. Конструкции крепления перегородок к вышележащему перекрытию, а также соединения их с соседними перегородками, колоннами и стенами, выполняемые в виде металлических связей, должны быть рассчитаны на восприятие собственного веса перегородок и обеспечивать их зависание в случае обрушения нижележащего перекрытия.

М.8 Эффективная работа связей, препятствующих прогрессирующему обрушению, возможна при обеспечении их пластичности в предельном состоянии, чтобы после исчерпания несущей способности связь не выключалась из работы и допускала без разрушения необходимые деформации. Для выполнения этого требования связи должны предусматриваться из пластичной листовой или арматурной стали, а прочность анкеровки связей должна быть больше усилий, вызывающих их текучесть.

Приложение Н
(информационное)

Виды строительных работ, оказывающих негативное влияние на окружающую среду

Таблица Н.1 – Меры по минимизации и предотвращению влияния на окружающую среду

Виды работ	Основные виды воздействий	Предупреждающие мероприятия
Организация строительной площадки	Образование строительного мусора и выезд загрязненного автотранспорта; загрязнение поверхностных стоков; эрозия почвы; изменение ландшафта и т.д.	Оборудование выездов со строительной площадки пунктами мойки колес автотранспорта; установка бункеров-накопителей или организация специальной площадки для сбора мусора, транспортировка мусора при помощи закрытых лотков; вывоз мусора и лишнего грунта в места, определенные Заказчиком. Организация очистки производственных и бытовых стоков; предотвращение «излива» подземных вод при буровых работах и их загрязнения при работах по искусственному закреплению слабых грунтов. Защита от размыва при выпуске воды со стройплощадки; организация срезки и складирования почвенного слоя; правильная планировка временных автодорог и подъездных путей. Пересадка и ограждение сохраняемых деревьев; обеспечение отселения животного мира за пределы стройплощадки и пр.
Транспортные, погрузочно-разгрузочные работы, работа компрессоров, отбойных молотков и др. строительного оборудования	Загрязнение атмосферного воздуха, почвы, грунтовых вод, шумовое загрязнение и пр.	Оборудование автотранспорта, перевозящего сыпучие грузы, съемными тентами. Обеспечение мест проведения погрузочно-разгрузочных работ пылевидных материалов (цемент, известь, гипс) пылеулавливающими устройствами. Обеспечение шумозащитными экранами мест размещения строительного оборудования (при строительстве вблизи жилых домов и т.п.)
Сварочные, изоляционные, кровельные и отделочные работы	Выбросы в окружающую среду вредных веществ (газы, пыль и т.д.)	Организация правильного складирования и транспортировки огнеопасных и выделяющих вредные вещества материалов (газовых баллонов, битумных материалов, растворителей, красок, лаков, стекло- и шлаковаты) и пр.

Таблица Н.1 – Меры по минимизации и предотвращению воздействия на окружающую среду (продолжение)

Виды работ	Основные виды воздействий	Предупреждающие мероприятия
Каменные и бетонные работы	Образование отходов и возможность запыления воздуха. Вибрационная и шумовая нагрузки	Обработка естественных камней в специально выделенных местах на территории стройплощадки; обеспечение мест производства работ пылеулавливающими устройствами. Применение виброустройств, соответствующих стандартам, а также вибро- и шумозащитных устройств и т.д.

Приложение П
(информационное)

Экологическая оценка вариантов использования отходов строительных материалов

Таблица П.1 – Виды отходов и оценка возможных вариантов использования

Виды отходов	Повторное использование без переработки	Повторное использование после переработки	Сжигание	Свалка (необходимо избегать)
каменные материалы	1	2		3
железобетон	1	2		
дерево	1	2	3	4
синтетические материалы		1	2	3
металлы	1	2	3	4
бумага и картон		1	2	3
стекло	1	2		3
химические отходы (остатки клея, краски и т.п.)		1	2	3
остальное (остатки тары, упаковки, хозяйственный мусор)		1	2	3
Примечание - Дана соответствующая оценка нагрузок на окружающую среду в баллах по различным вариантам переработки (чем выше балл, тем выше нагрузка). Вариантов с высокими баллами необходимо избегать.				

УДК [69+725] (083.74)

МКС 91.040.10

Ключевые слова: общественные здания, ограждающие конструкции, несущие конструкции, степень огнестойкости, перегородки, перекрытия, крытые спортивные сооружения.

Ресми басылым

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ӨНЕРКӘСІП ЖӘНЕ ҚҰРЫЛЫС МИНИСТРЛІГІ
ҚҰРЫЛЫС ЖӘНЕ ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ
ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ КОМИТЕТІ

**Қазақстан Республикасының
ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ**

ҚР ЕЖ 3.02-107-2014*

ҚОҒАМДЫҚ ҒИМАРАТТАР МЕН ИМАРАТТАР

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21

Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

Издание официальное

КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА И ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО
ХОЗЯЙСТВА МИНИСТЕРСТВА ПРОМЫШЛЕННОСТИ И СТРОИТЕЛЬСТВА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

**СВОД ПРАВИЛ
Республики Казахстан**

СП РК 3.02-107-2014*

ОБЩЕСТВЕННЫЕ ЗДАНИЯ И СООРУЖЕНИЯ

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21

Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная